

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ויצא

לקראת שבת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 251

פנינים לפרשת ויצא

לפני כ-60 שנה, כאשר מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א למד אתי מה שנקרא 'חברותא', אמר לי פעם: "אריה, אתה יודע שאני ידיד שלך. אני מתחנן אליך שתעבור על הזוהר לפחות פעם אחת. משום שבאלף השביעי ילמדו גם זוהר, אז יסבירו את כל הסודות, ועיני האנשים תהיינה בורקות מאושר, ואם לא תעשה מה שאני אומר לך, אתה תשב מולם ותאכל את הלב, מדוע לא עברת על הזוהר לפחות פעם אחת..."

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל על רחל ולאה, והסכמי יששכר זבולון

"תני נא לי מידוֹדָאי בְּנֵיךְ" (בראשית ל', י"ד)

שמעתי בשם הרב מפוניבז' זצ"ל הסבר על העניין, שמרחל היו אמורים לצאת ארבעה בנים, כך גם מלאה, ועבור הוויתור שוויתרה ללאה 'הפסידה' שני בנים - את יששכר וזבולון (עיין בראשית רבה עב, ג).

וכאן נעשית התמיהה גדולה יותר: היעלה על הדעת כדבר הזה? ברם - כך אמר הרב מפוניבז' - מעלת התורה היא כה גדולה, שאי אפשר לרכוש אותה בשום ממון שבעולם, כמו שנאמר (שיר השירים ח, ז): "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו" אם כן, איך יכול זבולון לעשות את העסקה הידועה עם יששכר? הלל ושבנא היו אחים. הלל עסק בתורה, ושבנא עסק במסחר. הלל חי דוחק, והיה מרוויח טרפיעיק אחד ליום, את חציו נתן לשומר בית המדרש. רק כאשר נעשה להלל הגדול, אמר לו אחיו, שבנא: 'הבה נהיה שותפים ונחלוק בינינו את תורתך'. 'יצאה בת קול מן השמים ואמרה: "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו".'

כל זה אמור, רק כאשר שבנא בא לעשות עסק עם הלל לאחר שהלל עסק בתורה. אז, כל כסף שיציע שבנא כדי לקבל חלק בתורה שלמד הלל, אף אם יציע כל מה שיש לו - לא ישווה לערך הלימוד: "בוז יבוזו

לו". אבל לפני הלימוד - יכול זבולון לומר ליששכר: 'אתה תלמד תורה, ואני אעסוק במסחר ואפרנס אותך, ובלבד שיהיה לי חלק בתורה שאתה לומד'.

ואכן, הגמרא (שם) מספרת ששמעון ועזריה היו אחים, ושמעון למד תורה על ידי אחיו, שהיה עוסק בפרקמטיא, כדי שיחלוק בזכות לימודו של אחיו, ולכן נקרא שמעון "שמעון אחי עזריה", על שמו של

המשך בעמוד 26

"אבא עמד נדהם ונבוך. 'שמש' יבוא לקחתו? קשה היה לו לשאת זאת. אך כאשר כבר הגיע ה'שמש', בלית ברירה נלווה אליו. בדרך הרהר והתלבט, שאינו יכול להסכים שיהודי מבוגר יבוא מידי בוקר ללוותו. אך מצד שני הרי אסור לבטל מנהג זה, שכך מבטאים בני העיירה את אהבתם לתורה. לכן החליט, שמהיום והלאה יקום הוא וימתין ליד ביתו של ה'שמש'. יקדים הוא ויתייצב ליד פתחו של ה'שמש' ויצעדו יחדיו לביהכ"נ..."

'נועם שיח' עם הגאון רבי דוד פיינשטיין זצ"ל, ראש ישיבת 'תפארת ירושלים' וחבר מועצת גדולי התורה בארה"ב, בנו בכורו של מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצוק"ל

הרב טוביה פריינד

"סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמן" (בראשית כ"ה, י"ב)

'רב-דוד' - זה היה כינויו מעורר הכבוד שהעניקו לו יהודי ארה"ב - בפשטות ללא תוארי כבוד. היה דמות מופלאה, משרידי דור דעה והדורות הקודמים, שהטביע חותם עמוק בפסיקותיו ובהכרעותיו הברורות. גאון אדיר הבקי בכל מכמני התורה. ביהדות אמריקה הגדולה השם 'רב-דוד' היה מושג נערץ לגאון מופלא, 'פוסק'; ראש ישיבה ולמאן דאמר בעולם התורה, בהיכלי ישיבה, בבתי הוראה ובבתי דין, מהלכות הקלות ועד החמורות התלויות בשערה.

עוד בחיי חיותו של אביו הגדול ז"ע, הועידו לפסוק הלכות ולשמש לפוסק ומורה הוראה לבית ישראל. האיר עיני חכמים בתורה ובהלכה, בפסק ובדיינות, וכך זכה להטביע חותם על עולם ההלכה, ולהעמיד לגיונות של רבנים ומורי הוראה בכל ריכוזי היהדות הנאמנה בארה"ב, שקבלו ממנו את כוח ההכרעה. היה למורה דרכם של מאות רבנים בכל קצווי תבל, המכהנים פאר ברבנות בקהילות ישראל.

עם הסתלקות אביו ז"ע, הפך ביתו שבמנהטן לתל תלפיות שפונים אליו, לדעת את חוקי האלוקים ואת משפטיו. תורתו ויראתו, חכמתו, תבונתו ועצתו היו למשיב נפש. 'כך פסק רב-דוד' - נשמע רבות בהיכלי הישיבות בארה"ב, שכן משנתו הטהורה הפכה לנכס צאן ברזל בעולם היהדות. כמעין המפכה מים זכים דובבות שפתותיו, ומהדהדות בכל קצוות תבל. רבבות ההוגים בעמל ויגיעה בדברי תורת אביו בעל ה'אגרות משה', סברותיו, פסקיו והכרעותיו שהשאיר ברכה לדורות הבאים, באו לשאול ולהתייעץ עם בנו הגדול רבי דוד, לכוון לאמיתתה של תורה לדעת אביו הגאון ז"ע.

יחד עם זאת נתמנה לכהן פאר על מקומו של אביו ז"ע כראש ישיבת 'תפארת ירושלים', לימד תורה לתלמידים בחריפות עצומה, פלפל בגמרות, העמיק בסברות הראשונים והאחרונים, הרביץ תורה בכל מכמניה לתלמידים רבים, בהיקף ובהתמדה בל יתוארו.

הגאון רבי דוד זצ"ל, היה מקברניטי היהדות הנאמנה בארה"ב של

אמריקה, מנהיג דגול מרובה שהשפיע רבות על עיצוב דמותה בעשרות השנים האחרונות. איש על העדה, שנשא על כתפו את משא העם. מקובל ונערץ על כל חלקי שבטי ישראל בארה"ב, כאחד מזקני גדולי הפוסקים, שהאיר את העולם בתורה ובהלכה. הוא שהיה אוהבן של ישראל המיצר בצרתם ושמח בשמחתם, אשר ביתו היה פתוח לרווחה לכל עני ומדוכא. כשכל מגמתו להגדיל תורה ולהאדירה בכל מקום ומקום. באישיותו הנדירה חברו יחדיו גאונות יוצאת דופן וכוה ההכרעה והפסק, לצד נעימות ופשטות מופלאה.

בגדלותו העצומה בכל מכמני התורה, רבבות נהנו לאורו הבהיר, אך הוא עצמו לא ידע כי קרן עור פניו. אורחותיו והלכותיו היו כל ימיו בענוות חן ובפשטות עצומה, בורח כמטחוי קשת מכל גינוני כבוד או שררה, להם היה בז בכל ליבו ונפשו, עד שברבות השנים הפכה צניעותו הכובשת למאפיין הבולט באישיותו, ולסמל ומופת בקרב יהודי ארה"ב.

לצד גדלותו הבלתי רגילה בתורה ומוסר, והתמדתו יומם וליל בלימודה,

**סיים הגאון רבי דוד פיינשטיין
את הסיפור ואמר: "ראה עד
היכן מגעת השפעתו של ספר
הנכתב [באנגלית] בשפה רהוטה,
לאנשים פשוטים שלא תארוהו
כ'מלאך', וכך התבטא אותו:
בעל תשובה שחזר ליהדותו:
'עהר איז גיווען א מענטש'...**

לחיוזוק ולתועלת לרבים, וכי הקוראים הנאמנים נהנו מאמרי השפר שנשמעו מפיו, נענה לבקשתנו להשמיע דברות שניות, לזכר שם תפארתו של אביו הנערץ.

טוהר המידות

בבואנו לפתוח את היריעה לזכרו של הגאון רבי דוד זצ"ל, נפתח עם עובדה מיוחדת ומאלפת שהוא עצמו סיפר, על השפעת הכתיבה על הקורא, וכך סיפר לנו בנועמו: "כשיצא הספר 'רבי משה פיינשטיין', כמה ימים לאחר ההדפסה הגיע אדם אחד לישיבה [של הגר"ד] וביקש שברצונו להיפגש עם ראש הישיבה ולשוחח עמו, חפץ הוא אף לתרום סכום נכבד לישיבה.

"האיש שנכנס וניצב מולי לא היה נראה נגיד או 'בעל יכולת', הוא היה לבוש במלבושים בלויים וקרועים. ביקשתי ממנו לשבת ולשמוע מה בפיו, והחל לספר סיפורו: הוא 'בעל תשובה' שחזר לתורה ומצוות. בעבר לא ידע כמעט על יהדותו, אך קיים רק מצווה אחת שהייתה נהוגה בבית אביו, והיא שמירת הפסח - דהיינו ששמר את עצמו מכל מחמצת, ונזהר הוא שלא לאכול חמץ בחג הפסח.

"חוץ ממצווה זו לא שמר על יהדותו כלל, ועל תומ"צ מאן דכר שמיא. בפגישתו סיפר כי הכיר ושמע על אבי - הגר"מ פיינשטיין - כפוסק וכרב גדול, הוא הבחין בחמימותו וסבר פניו היפות לכל אדם, גם אליו

יחד עם הרבצת התורה והיגיעה, הרבה בהכנת שיעוריו ופסקיו, פתח את דלתות ביתו ושערי לבבו לכל איש מצוק ומר נפש. לבו של רבי דוד זצ"ל, היה אולם לכל מר נפש, שידע כי יזכה אצלו לטללי תחיה, בדברי עידוד ונוחם אשר יצאו מעומק לב אוהבן של ישראל. דיבורו הנעים והחביב לכל אחד ואחד מישראל שפגש, מאישים רמי מעלה, גדולי התורה והיראה, ועד לקטן שבקטנים. את חיבתו ואהבתו גילה בחיוך שובה לב, שהביא רבים מאלו שפנו להתייעץ עמו, ועדיין לא שלמים היו באמונתם ויראתם, להתחזק בשמירת המצוות ודקדוק ההלכה, ובזכותו התקרבו יהודים רבים בארה"ב לאבינו שבשמים, והם חבים לו את חייהם וחיי צאצאיהם.

טובת עין נהג הגאון זצ"ל לפני תריסר שנים. פעמיים בקשנו מהגר"ד שישמיע מאוצר זכרונו, משהוסברה לו מטרת ותועלת הדבר, נאות להאציל מהודו ולהשמיע מנועמו דברים נכוחים. הקדיש לנו מזמנו היקר וקבע לנו שיחה נדירה, רוויית הוד ומלאה חיזוק ויראת שמים. באותה שיחה, כמו בשאר הזדמנויות - בשבע הפעמים שעלינו למעונו ולהיכל ישיבתו הקדושה של הגר"ד, זכינו לרשום מאמרותיו הטהורות, הלכותיו והנהגותיו של אביו גאון ישראל, מרן פוסק הדור בעל האגרות משה' זצוק"ל, שהיו חקוקים בעצמותיו בחרט ברזל שאינו נמחה, שכן ידו לא זזה מתוך ידו של אביו. גם בשנות הזעם והגלות הנוראה ומסע הצלתו, פרס עליו אביו חסותו ושמר עליו מכל משמר והילכו יחדיו.

קשות ומרות היו שנות חייהם בשבתם על אדמת רוסיה - ערש הולדתו של הגר"ד. צער ומכאובים היו מנת חלקו, אך חוזק ביטחונם בה', עם כוח התמדתם בתורה הקדושה - הלכו וגברו. יומם וליל הגה אביו הגר"מ ושקד על תלמודו, מבלי שמאורעות תקופתו יסיחו את דעתו או יוציאווהו מתוך ארבע אמות של הלכה, עד שגדל האיש משה לאילן רב אנפין, והעפיל אל פסגת שלמות האדם - גאונות מרקיעת שחקים עם ענוותנות מופלאה, ובאותם ימים עוצבה אישיותו הרוממה של בנו בכורו, יקירו וחביבו הגאון רבי דוד זצ"ל. השיחה המיוחדת התפרסמה ב'תוספת התורנית' ערש"ק תצוה תש"ע.

כעבור חמש שנים, מאותה שיחה מיוחדת שהתפרסמה באכסניה זו, נעמדנו שוב מול ראש הישיבה הגאון רבי דוד, לאחר שהזדהינו בפניו ושמע את מטרת בואנו שאל בענוותנותו: "נאך אמאל שרייבן פון מיר?!" - "עוד פעם לכתוב ממני?!" משענינו ואמרנו כי הדברים היו

המשך בעמוד 28

חדש בקו השיעורים

'ביאורי התוספות'

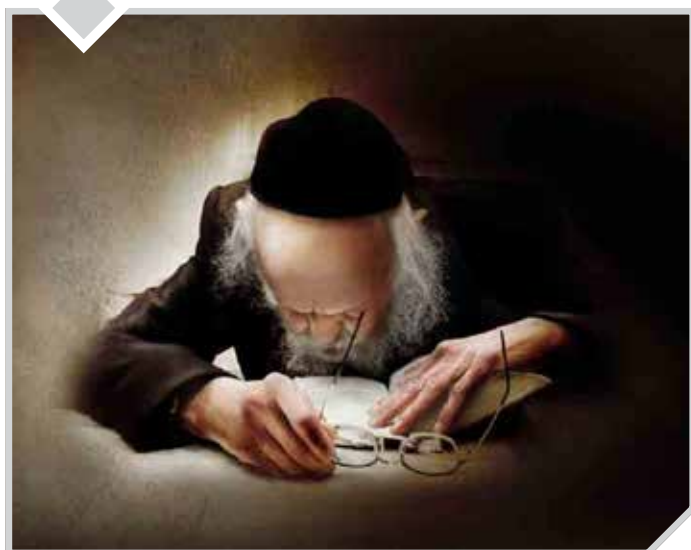
שיעורים מבוארים ורהוטים על פירוש התוס' לפי סדר הדף היומי
מפי הרב דוד בוק שליט"א
שמעו ותחי נפשכם

077-2222-666 שלוחה 10-2

נטלתי את הכוס הריקה והבחנתי, כי לתחתית הכוס דבוקה פרוסת לימון מעופשת. התברר, כי בחושך ששרר בבית החולים, לא יכולתי להבחין כי הכוס איננה נקיה. הבנתי כי זהו הגורם לטעם המוזר שטעמתי בקפה, נחרדתי למחשבה, כי סבי מרן הגרי"ש אלישיב, נאלץ לגמוע את כוס המרורים עד תומה. רצתי בבהלה אל חדרו, ומיד פתחתי בהתנצלות ובבקשת מחילה...

על שקיעותו בתורה של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

"וַיִּשְׁכַּב בְּמִקוֹם הַהוּא" (בראשית כ"ח, י"א)

וברש"י: "באותו מקום שכב, אבל י"ד שנים ששימש בבית עבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה".

מנהגו של רבינו היה לקום ממשכבו בעוד ליל, ולהגות בתלמודו עד עלות הבוקר.

בשעה שתיים בלילה היה קם ממשכבו, כדוד המלך הקם לעבודת בוראו בעצם הלילה.

תיכף לאחר קומו היו מגישים לפניו כוס קפה, כדי לנסוך חיים בגופו הרפה לקראת לימוד התורה הקדושה. במקרה שאיחרו להגיש לו את כוס הקפה, לה כה נזקק בעבור אישור כוחותיו החלושים, היה פותח בלימודו, ואז לא היתה כל דרך להפסיקו מתורתו ללגימת הקפה. שהרי איזה צורך שבעולם יכול להיות כה כבד משקל, שבגיננו ראוי להסיח את הדעת מן התורה הקדושה?

באחד הלילות התמהמה נכד רבינו בשניות ספורות בהגשת הקפה, ועד שנעמד ליד סבו והכוס בידיו, היה רבינו ישוב על מקומו אל מול הגמרא, מפזם בהנעמת מלל את תיבותיה הקדושות. באותה תקופה היה רבינו כבר בן קרוב למאה, ונכדו הוזהר מפורשות לעמוד על המשמר, ולהגיש לסבו את כוס הקפה בשעה היעודה, תיכף לאחר קומו, כדי לחזק את רמת החומרים בדמו, לבל ייחלש יתר על המידה. הנכד עמד בחרדה בסמוך לשולחנו של מרן, כשהוא תוהה אולי יעלה בידו לפייסו, ולתחוב את כוס הקפה לידיו בין 'דיבור המתחיל' אחד ברש"י למשנהו. אך מרן כבר שקע בעולם משלו, עולם שבו כל חמדות תבל נעדרות חשיבות, ואם כן, איזו חשיבה יכולה להיות לכוס משקה עכור הנדמה כאין?

הרגעים חלפו והתארכו, ובעוד רבינו מונח ראשו ורובו בעיצומה של סוגיא, ומבאר את מהלכיה אחד לאחד, התקררה כוס הקפה, והנכד הנובך פנה פעם נוספת למטבח כדי להכין בשנית את כוס הקפה החם לה סבו כה נזקק.

לאחר שסיים את מלאכתו, נעמד הנכד שוב בסמוך, מנסה להושיט למרן את הכוס בין דבור המתחיל למשנהו, אך עיניו נתקלו במבטו של

זקנו, התמה מפני מה מנסים להסיח דעתו מלימודו, ולגזול ממנו את נשמת אפו ועצם חיותו. הנכד, שלא ידע את נפשו, חדל מנסיונותיו, ושתיית כוס הקפה נדחתה בחמש שעות, לעת בה שב מרן מתפילת שחרית.

הרב אשר קרלינסקי מספר: הפעם הראשונה בה הגעתי לשמש את מרן בעת לילה, הייתה בשבת קודש. רבינו עסק בלימוד מסכת שבת, בדף ע"ז ע"ב העוסק בענייני אגדה. ואני התיישבתי בסמוך, כשגמרא בידו, ועם מעט הידע שלי בשפת היידיש ניסיתי לעקוב אחר תלמודו. בשעה חמש וחמישים דקות בדיוק הייתי אמור, על פי הוראת הרופא, להגיש לרבינו את כוס הקפה. כדי לעשות את מלאכתי נאמנה, נעמדתי לידו בשעה רבע לשש, כדי שאוכל לשאלו האם ברצונו לשותת ולהספיק להכין את כוס הקפה בשעה היעודה.

ניגשתי אל רבנו, אחוז סילודין, וראיתי כיצד הוא דבוק לגמרא שלפניו, כשהוא והסוגיא הופכים למהות אחת. הרגשתי שאיני מסוגל לנתקו מתלמודו. עמדתי כפוף, ממתין לרגע של הפוגה קלה שבושש

מלהגיע. באותה העת לא השכלתי להבין, שאצל רבינו שכולו תורה אין רגעים שכאלו, ואם לא אפנה אליו עתה אצטרך להמתין עד עלות הבוקר.

כך חיכיתי, חיכיתי וחיכיתי, בעוד הזמן חולף ומחוגי השעון ממשיכים להתקדם ללא הרף. כאשר השעון הורה על השעה שש ועשרים דקות, לאחר שלושים וחמש דקות של עמידה כפופה, חש רבינו לפתע בדמות הרכונה לידו והבין כי השעה התאחרה. חשתי באי נעימות והתחלתי לתרץ את עצמי ולומר, שרק באתי לשאול, אך רבנו שחש במבוכתי, הפיס את דעתי ואמר לי בניגון מחויך: "אה, אזוי פרעגס'טע"..." כך אתה שואל...

נכד רבינו, הרב אריה אלישיב, מספר: היה זה בשבת הראשונה בה שימשתי את רבינו בגפי.

סבי שהה אז בבית החולים, ואני נשארתי עימו כדי לשמשו ולדאוג לכל צרכיו. בערב שבת הדריכה אותי דודתי, הרבנית לאה אויערבך ע"ה, כיצד נהוג להכין את הקפה ה'שבת' עבור סבא בעת קומו משנתו הקצרה, לקראת תלמודו הקבוע לאחר חצות ליל שבת. הקפה, שהוכן בשבת עבור סבי, היה שונה מהקפה של ימות החול ודרש הכנה מוקדמת מבעוד יום. ביום שישו היו מוסיפים מים לקפה תורכי, מרתיחים את התערובת ומאדים אותה לחלוטין עד שהתייבשה. כמו כן את החלב היו מרתיחים מבעוד יום, ומשמרים בצנצנת מיוחדת עבור שבת קודש.

המתנתי בדריכות, ובשעה היעודה, בעוד החושך מאפיל על המקום, מזגתי את כוס הקפה בדקדוק רב, כפי שהדריכה אותי דודתי הרבנית אויערבך ע"ה. קודם שהגשתי לפני סבי את כוס הקפה ביקשתי לוודא, כי הקפה אכן ראוי לשתייה, ולשם כך מזגתי מעט מן המשקה לכוס אחרת וטעמתי מעט כדי להיווכח כי טעמו ערב.

עד אותו היום לא הייתי מהמבינים בטעמו של קפה, אך טעמו המר והחמצמץ של הנוזל, שניגר על לשוני, היה כה מבחיל, עד שתהיתי כיצד ניתן לשתות משקה שכזה. בליבי עלה החשש שמא דרך הכנת הקפה הנכונה נשמטה מזיכרוני, ועקב כך לא הכנתי את הקפה כראוי. שפכתי את המשקה וחזרתי על התהליך בשנית, כשאני מקפיד לעשות הכל על פי הדרכותיה המפורטות של דודתי. כאשר המשקה היה מוכן, חזרתי על מנהגי ומזגתי מעט לכוס אחרת, כדי לוודא כי הפעם מלאכתי צלחה בידי, ברם טעמו המר של המשקה הקהה את לשוני בשנית.

באין ברירה אחרת הסקתי, כי זהו טעמו של הקפה, וככל הנראה מי שרגיל בשתייתו מחבב את הטעם המר הזה, בניגוד אלי שאינני נמנה על המבינים בקפה.

בדחילו ורחימו הגשתי בפעם הראשונה את כוס הקפה לידי זקני הקדוש. רבינו נטל את הכוס לידו, בירך בהתלהבות ושתה את הכוס מרישא ועד גמירא. כשסיים לשתות אמר לי כשחיוך רחב נסוך על שפתי: "א' קאווע, א' קאווע", כשהוא מודה לי על טרחתו. סבי בירך ברכת 'בורא נפשות', פתח את הגמרא הקטנה שהבאתי לו למיטתו

ושקע בלימוד.

נטלתי את הכוס הריקה ופניתי למטבח כדי לשטפה. תוך כדי כך הבחני לפתע, כי לתחתית הכוס דבוקה פרוסת לימון מעופשת, אשר מראהו לבדו עורר בי תחושת סלידה. התברר אפוא, כי בחושך ששרר בבית החולים לא יכולתי להבחין כי הכוס איננה נקיה. הבנתי מיד כי זהו הגורם לטעם המוזר שטעמתי בקפה, ונחרדתי למחשבה, כי סבי נאלץ לגמוע את כוס המרורים עד תומה. רצתי בבהלה אל חדרו, המתנתי מעט עד שירים את ראשו מן הגמרא ומיד פתחתי בהתנצלות ובבקשת מחילה.

סבא הביט בי במבטו האבהי, כשאינו מבין מה אני סה: "על איזה לימון אתה מדבר? הקפה היה מצוין!", השיב לעומתי והמשיך בתלמודו. כך היה נראה השימוש הראשון שלי במחיצתו של סבא.

בין שמיעה לשמיעה

באחד הימים נערכו שיפוצים בבית סמוך בקול רעש גדול. הלמות הפטישים וקול המקדחות החוצבות ניסרו בחלל בית מרן, והטרידו את מנוחת יושביו. בני הבית, שחששו כי הרעש האדיר מפריע את רבנו מתלמודו, פנו אליו ושאלו האם לבקש מהבנאים לחדול מלקדוח. ברם רבינו הורה, שלא לומר להם מאומה. "שיעשו כרצונם, הדבר לא מפריע לי כלל!"...

עובדה דומה סיפר חתן רבנו, רבי יצחק זילברשטיין: באחד הימים דפק אחד השכנים בעוצמה כה רבה על רצפת ביתו, עד שפיסות טיח ואבנים מתקרת בית רבנו החלו לנשור על הרצפה. באותה העת נכנסה לבית הרבנית הצדקנית לאה אויערבך ע"ה, שנועקה בבהלה: "אבא! תראה מה קורה כאן, אבנים נופלות מהתקרה!".

לנגד עיני עדיין עומדת דמותו של רבינו, שהחזיק את אצבעו ברש"י, הרים את ראשו והפטיר: "נו!", ומיד המשיך הלאה, כאומר כל זה לא נוגע אלי, אני עסוק בדבר חשוב.

רבינו לא שת ליבו לכלל זה, וכי מה מפריע לו החור שבגג, כל עוד ניתן ללמוד בבית?!

ברם כשהיה הדבר קשור לקיום רצון ה' יתברך, אזי רבינו שם ליבו למתרחש סביבו ושמע יותר מכולם. בקרבת מקום התגוררה אישה אלמנה, שנהגה להקיש על דלת בית מרן בכל ליל שבת בשעה חמש לפנות בוקר, ולבקש מים חמים. דפיקותיה החלושות כמעט ולא נשמעו לאוזני בני הבית, אך רבינו שמע גם שמע, ומיד היה מזרז את הנוכחים להגיש לה את המים החמים ולהרנין לב אלמנה.

כך ראו הנוכחים, כי במה שאינו נוגע לתורה וקיומה, רבינו אינו חש ואינו יודע, אבל את מה שנוגע לרצון הבורא - הוא מרגיש גם מרגיש.

לאחר הניתוח שעבר מרן בליבו, הגיע לביתו הרופא המנתח כדי להיפרד ממנו. היה זה רופא מומחה, שהגיע במיוחד מארה"ב על מנת לנתח את רבנו. הרופא נכנס לחדר בעת שרבינו היה שקוע בתלמודו,

בני הגיע לרבי חיים ביום שישי אחר הצהריים, שאל את רבי חיים: "אולי ירצה כבודו ללמוד עמי ולהאיר עיני בגמרא שלומדים בחיידר שלי, מסכת בבא מציעא?", ענה הרב ואמר: "וכי מהיכן אקח פנאי ללמוד עמך, והלא מרבים העם לבוא אלי". אבל אחרי שהפציר בו בני, אמר רבי חיים: "טוב הדבר, שב בני ונלמד יחד"...

מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א, בלווי צמוד לתלמיד

Shlomi Cohen Flash90

הקצרים והסתומים. זירזתי את בני: "עכשיו אין לך עצה אחרת, רק להיכנס לרבי חיים ולדבר עמו פנים אל פנים".

בני קיבל את דברי, ואז עוז והגיע לרבי חיים ביום ששי אחר הצהריים, שאז אין בני אדם מצויים בביתו של הרב. שאל את רבי חיים: "אולי ירצה כבודו ללמוד עמי, ולהאיר עיני בגמרא שלומדים בחיידר שלי, מסכת בבא מציעא?"

ענה הרב ואמר: "וכי מהיכן אקח פנאי ללמוד עמך, והלא מרבים העם לבוא אלי". אבל אחרי שהפציר בו בני אמר רבי חיים: "טוב הדבר, שב בני ונלמד יחד".

כך ישבו ולמדו יחד מסכת בבא מציעא במשך כשעה שלמה - הגאון האדיר, גאון הגאונים, עם הנער המתחיל שתלמודו קשה עליו כברול. משסיימו ללמוד ובני קם ללכת, הרהיב עוז ושאל: "רבי, האם אבוא שוב בשבוע הבא ותלמוד עמי?". רבי חיים ענה בענוותנותו: "טוב, בוא בשבוע הבא ונלמד יחד".

וכך הווה. רבי חיים המשיך ללמוד עמו גם ביום ששי הבא, ומאז נעשה הדבר קביעות: מדי יום ששי בפניא דמעלי שבתא, היה בני מופיע בבית רבי חיים וגמרתו תחת בית שחיו, והגאון האדיר רבי חיים ישב ולמד מדי שבוע בשבוע, בקביעות, שיעור בגמרא עם הנער הצעיר. כך נמשך הדבר שנתיים.

"וַיֵּשֶׁב בְּמִקוֹם הַהוּא" (בראשית כ"ח, י"א)

וברש"י: "באותו מקום שכב, אבל י"ד שנים ששימש בבית עבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה"

סיפר אחד ממקורבי רבינו, יהודי שהגיע ממחוזות מרוחקים ומנותקים, להתגורר בעיר התורה בני-ברק; בתחילת בואנו לגור בבני-ברק, לפני שבני הכיר את הגאון רבי חיים, יום אחד בני חוזר מהחיידר מתפתל מייסורים. ניגשנו לרופא, ובצילום אולטרא-סאונד התברר שהכליות מלאות אבנים, שגרמו לדלקת. הרופא קבע לבצע למחרת בבוקר השכם פרוצדורה של ריסוק אבנים בכליות. כמובן זו פרוצדורה קשה, מאד לא רגילה לעולם בגיל צעיר כזה.

בצר לי ניגשתי בלילה עם הילד לביתו של רבי חיים, שם צבאו המון אנשים שביקשו עצות וברכות. המתנו עד אחת בלילה לתור שלנו. שפכתי לפניו את מר שיחי, בהצביעי על בני שסובל מדלקת כליות חריפה, וזקוק לטיפול קשה למחרת בבוקר. רבי חיים פנה אל הילד ושאל אותו: "היכן אתה לומד?" בני השיב לו. הוא נתן לו כמה 'סטירות לחי' קלות, מתוך חיבה, ואמר: "תהיה מתמיד בתורה וכל רעה אליך לא תאונה".

יצאנו מבית הרב מעודדים ומלאי ביטחון. התעלמנו לגמרי מהתור לריסוק האבנים שהיה אמור להתקיים באותו בוקר. בבוקר השכם הלך בני לחיידר ולמד בהתמדה וראה זה פלא - הכאבים נעלמו לגמרי והדלקת חלפה כלא הייתה, בלי שום טיפול רפואי. מאז לא הופיעו אצלו אבנים ובעיות בכליות.

נעבור לעיקר סיפורינו: יום אחד חזר בני מהחיידר והתלונן שאינו מבין מה שלומדים. הצעתי לו: "גש לרבי חיים" - שאותו הכיר מביקורנו אצלו - "ושפוך לבך לפניו. הצע לו דאגת לבך שאינך מצליח בלימוד הגמרא, ובקש ממנו עצה והדרכה מה לעשות". אך בני סירב לגשת אליו מיד, ואמר: "תחילה אכתוב מכתב לרבי חיים, ונראה מה ישיב לי על מכתבי".

בני כתב לרבי חיים את קשייו בלימודים, וכמנהגו ענה לו רבי חיים תשובה על אותו גיליון עצמו, וציין בין השורות של מכתב המקור "עייין שם ועייין שם". כצפוי, לא הצלחנו להבין מה מרמז רבי חיים בדבריו

בתורה, בהדרכתו ובפיקוחו של רבי חיים, היה חוזר הביתה מהשיבה בשעה שלוש אחר חצות הלילה. כשראיתי שהדבר חוזר ונשנה מדי לילה, היה הדבר מוזר בעיני; התקשיתי להאמין שהוא יושב ולומד עד שעה מאוחרת כל כך. אמרתי בלבי: אלכה ואראה, ואווכח במו עיני במעשי בני בשעה מאוחרת כזו, שעה שהבריות נמים בה את שנתם. לא התעצלתי ובשעה שתיים אחר חצות הלילה ניגשתי לשיבת פוניבז'. כשנכנסתי להיכל השיבה אורו עיני, בראותי את בני יושב על מקומו בחשק וברעננות כמו באמצע היום. או-אז הבנתי כי אכן נתקיים בו "הביאני המלך חדריו", כי רבו הגאון רבי חיים - מאן מלכי רבנן - הביאו לפנים מחדר בעולמה של תורה, ונטע בו חשק והתמדה לעמול בתורה כשור לעול וכחמור למשא.

כעבור זמן החליט רבי חיים כי בני כבר השלים עצמו בלימוד הש"ס, ופסק עליו להתחיל בלימוד 'משנה ברורה' על הסדר באותה מתכונת שלמד את הש"ס. בני החל ללמוד 'משנה ברורה' לפי הדפים שקבע לו רבו הגר"ח, וכמעשהו בראשון - בלימוד הש"ס - כן מעשהו בשני - בלימוד ה'משנה ברורה'; מדי שבוע היה מופיע בבית רבי חיים, להבחן על כל מה שלמד במשך השבוע.

כשהגיע לפרקו, החליט רבי חיים שהגיע זמנו לעסוק בפרק האיש מקדש, ואמר לבני: "אמור בשמי לאביך, שימצא לך זיווג וישיאך אשה בשעה טובה ומוצלחת".

אחרי הנישואין, כשנכנס בני כדרכו לקבל הדרכה ממורו ורבו שליט"א, וחיכה לשמוע מה סדר הלימודים שיסדר לו, נענה רבי חיים ואמר לו: "הנה זה כמה שהנני מצטער על שלא נתחבר שיבאר היטב מה המקורות שעליהם בנה ה'משנה ברורה' את פסקיו והכרעותיו, ויבאר טעמו ונימוקו במקומות שהוא מביא רק חלק מהפוסקים ומשמטי דעות שאר הפוסקים, וכן מדוע הוא מכריע פעמים כך ופעמים אחרת. על כן עצתי שתעסוק מעתה בחיבור זה על ה'משנה ברורה'". בני ניסה להתווכח עמו, באומרו שחיבור כזה הוא גדול ממידתו, והשתמט מלעסוק בעריכת הספר.

כעבור תקופה מסויימת התמרמר בני לפני רבי חיים, שכבר עברה שנה מנישואיו ועדיין לא זכה לבנים. רבי חיים הביט עליו ואמר: "הרי אמרתי לך לערוך ספר על ה'משנה ברורה'". בני טען שוב: "זה גדול עלי...". ורבי חיים אינו מרפה ופוקד עליו: "תעסוק בעריכת הספר ותושע". וכך הווה. כשעסק בספרו הראשון נולד בנו הראשון, ועם כל ספר שהוציא נולד לו ילד נוסף.

הנזהר מלשקר יתקיימו כל ברכותיו, דכמו שהוא נזהר שלא ישקר - גם מן השמים שומרים שכל מה שיאמר יהיה אמת, ויתקיים. (ארחות יושר)

(מתוך הספר 'רבי חיים')

אגב, שמו האורגנילי של בני, הוא 'זוהר'. כשהגעתי לרבי חיים בפעם הראשונה העיר לי כי "זוהר" אינו שם של בן אדם אלא שם של ספר, והציע לי לקרוא שמו מהיום והלאה 'מאיר'. וכך נשתנה שמו ומעתה הוא נקרא 'מאיר'.

כשהגיע הזמן לשלוח את בני לשיבה גדולה, התעניינתי וחיפשתי ישיבה המתאמת למצבו ולדרגתו של בני, שבעצם היה לו עדיין צורך להתחזק ביסודות נחוצים, שחסרו לו במשך השנים שבהן גדל בשיכון צבא הקבע של חיל האוויר, באווירה חילונית. לפי שיקול דעתי רציתי למצוא עבורו מסגרת מצומצמת, ובה ר"מים המטפלים בכל תלמיד באופן אישי, ונותנים לו תשומת לב מרובה להחדיר בו השקפה איתנה. מובן שסיפרתי לרבי חיים שהנני מחפש ישיבה מתאימה עבור בני, אך רבי חיים ענה לי בהחלטיות: "הוא הולך ללמוד בפוניבז'!". תמהתי ושאלתי: "הרי הנני מחפש עבורו ישיבה במסגרת מצומצמת שתתאים לו... והאם בכלל יקבלו אותו בישיבה הגדולה הזו, שבה לומדים כאלף בחורים?". רבי חיים ליטף קלות את לחיי וענה: "אל תדאג, אני מכיר את בנך טוב יותר ממך. מקומו בפוניבז'! ואני סידרתי עבורו הכל!". ואכן בני נכנס ללמוד בישיבת פוניבז' המעטירה, המתנוססת לתפארה במרומי גבעת השיבה.

זמן קצר לאחר מכן פגשתי את אחד הר"מים בישיבת פוניבז', והוא התלונן בפני כי בני אינו משתתף בשיעורים; הוא שקט מאד ואינו לומד בהתמדה. התפלאתי, כי בישיבה הקטנה הוא היה "כוכב" - מהמצטיינים ביותר. מה קרה לו פתאום בכניסתו לשיבה הגדולה? שאלתי את בני: "מה קרה לך?", והוא ענה לי שאינו מסתדר עם הבחורים ולא נוח לו בישיבה. אמרתי לו: "גש לרבי חיים וספר לו הכל". רבי חיים אמר לו: "שמע בני, מעתה ואילך אינך נכנס לשיעורים. אתה תשב ותלמד לעצמך דף אחר דף. במשך השבוע הבא תלמד את כל מסכת מגילה, וביום ששי הבא אני עורך לך בחינה על כל מסכת מגילה".

וכך הווה, בני נשאר ללמוד בפוניבז', אך לא המשיך בשיעורי השיבה אלא ישב ולמד לעצמו, כפקודת מורו ורבו רבי חיים. במשך שבוע למד יומם ולילה ושינן לעצמו מסכת מגילה, ובבואו לרבי חיים ביום ששי הבא, נבחן אצלו על כל מסכת מגילה. רבי חיים היה שבע רצון מהבחינה, ונתן לו מסכת אחרת מהקטנות ללמוד במשך השבוע הבא: "תלמד ותחזור על מסכת זו במשך השבוע, ובערב שבת קודש אערוך לך מבחן על המסכתא כולה".

כך נמשך הדבר שבוע אחרי שבוע. בהמשך פקד עליו רבי חיים ללמוד גמרא עם רש"י ותוספות. רבי חיים היה נותן לו מראש את מכסת לימודיו למשך השבוע הבא. בני נ"י היה יושב ולומד יומם ולילה בהתמדה עצומה, ובערב שבת קודש היה רבי חיים בוחן אותו. וודאי נשמע כאילו הגזמתי במקצת בספרי על התמדתו של בני. ובכן, אספר דברים כהווייתן: במשך השנים הללו שבהן ישב בני ועסק

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

סיפר לי הרב שלמה סאלם הי"ו, שהיה לו חבר רחוק משמירת תורה ומצוות, איש עסקים גדול, והוא לקח אותו אל מרן הסטייפלער כדי לקבל ברכתו, בתקווה שהדבר יחזקו לשמור תורה ומצוות. כאשר הגיש הלה את הפתק לסטייפלער, הוא החל לצעוק עליו ואמר בתקיפות: "אתה רוצה לקבל ברכה? הרי אתה מחלל שבת בפרהסיא, ודינך כגוי גמור!"

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א על הצדיקים ורוח קדשם

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה" (בראשית כ"ח, י')

רש"י מביא מהמדרש (בראשית רבה סח, ו): "לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה, ולמה הזכיר יציאתו? אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה, הוא זיוה, הוא הדרה, יצא משם פנה הודה, פנה זיוה, פנה הדרה". יש להבין, הרי גם באברהם אבינו מצינו שהלך ממקומו, ושם נאמר רק: "וילך אברם כאשר דבר אליו ה'" (בראשית יב, ד), ולא נאמר בו "ויצא", על אף שהיה צדיק! וכן ביצחק: "וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה" (שם כו, א), "וילך משם יצחק ויחן בנחל גרר וישב שם" (שם ז), ולא כתוב "ויצא". מהו החילוק בין אברהם ויצחק ליעקב?

נאמרו על כך כמה באורים נפלאים:

הבאור הראשון - על מי עושה יציאת הצדיק מן העיר רושם? על הצדיקים הנמצאים בתוך העיר. הם המרגישים את ההוד וההדר של הצדיק שנמצא בעירם, ואת חסרונו לאחר שיצא. אבל בני אדם שאינם צדיקים - מהיכן ירגישו בחסרונו, הרי גם כשנמצא בעיר הם אינם מרגישים בהודו ובהדרו?...

כשאברהם אבינו, וכן יצחק, יצאו מהעיר - לא היה מי שירגיש בחסרונם. אבל כשיעקב יצא עדיין היו יצחק ורבקה במקום, ושני צדיקים אלו הרגישו בחסרונו של הצדיק.

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל היה מכונה "סנגורם של ישראל", מאחר שתמיד היה רואה את הצד הטוב במעשיהם של ישראל, ומלמד עליהם סנגוריה.

רבי לוי יצחק כיהן זמן מה כרב בעיר ז'ליחוב, אך הוכרח לעזוב את הקהילה מאחר שקמו לו הרבה מתנגדים. אחד מראשי העיר, שהיה גם מראשי המתנגדים לו, ביקש להקניטו ואמר לו: "הרי כתוב שיציאת צדיק מן העיר עושה רושם. דע לך, אנחנו לא מרגישים שום רושם ושום חיסרון בזה שאתה יוצא מהעיר...".

בכך ביקש האיש לרמוז לו, כמובן, שאין הוא צדיק אמיתי, כי אילו היה צדיק - היה נוצר רושם.

השיב לו הרבי: "על אברהם אבינו אומר הכתוב 'וילך אברם' ולא 'ויצא אברם' כפי שנכתב על יעקב אבינו. ומדוע? יעקב אבינו

השאר אחריו בעיר את יצחק ורבקה, ומאחר שהיו צדיקים בעיר עשתה יציאת הצדיק רושם. לעומת זאת, אברהם אבינו השאר בעיר רק רשעים, ולכן לא היה על מי להותיר רושם...". לכאורה, די היה לומר "וילך חרנה". מדוע אמרה התורה גם "ויצא יעקב מבאר שבע"?

אלא היו כאן שתי יציאות, שני דברים נפרדים:

הגמרא (קדושין כט ע"ב) דנה מה קודם למה, האם עדיף קודם ללמוד תורה ואחר כך לישא אישה, או קודם לישא אישה ואחר כך ללמוד תורה. אומרת הגמרא: "אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה נושא אישה ואחר כך ילמד תורה. רבי יוחנן אמר: ריחיים בצווארו ויעסק בתורה". כלומר, אם יש עליו עול של פרנסת הבית, כיצד יוכל לעסוק בתורה, ולכן תחילה ילמד תורה ואחר כך יישא אישה.

הגיע אלי אברך, מתמיד גדול, שלמד אצלנו בישיבה. קודם לכן הוא למד הנדסאות, והגיע ללמוד בישיבה. הוא עבר ללמוד בכולל, שם משלמים בחודש אלף שמונה מאות ש"ח, אשתו מקבלת משכורת קטנה, והכסף אינו מספיק למחייתם. הוא בא לשאול אותי האם לצאת לעבוד מעט, כדי שיוכל לפרנס את משפחתו. וכי מה יכולתי לומר לו? הגמרא הרי אומרת "ריחיים על צווארו ויעסוק בתורה?" [אמנם יש הקוראים את הגמרא הזאת בניחותא, היינו - ריחיים על צווארו] ועם כל זאת, על אף כל הקושי - "יעסוק בתורה". מסיימת הגמרא ואומרת: "ולא פליגי, הא לן והא להו". כלומר, אין זו

מחלקת, אלא יש הבדל בין אנשי ארץ ישראל לבין אנשי בבל. רבנו תם שם בתוספות מבאר, כי בני בבל היו עניים, ואם היו נושאים תחילה אישה, היו צריכים לפרנסה, ולא היו יכולים ללמוד תורה, לכן עדיף שתחילה ילמדו תורה ואחר כך יישאו אישה. לעומתם בני ארץ ישראל היו עשירים ויכלו ללמד ללא הפרעה, לכן בוודאי עדיף שתחילה יישאו אישה, כדי שילמדו תורה בטהרה. יעקב אבינו יצא בשליחות הוריו לחרן להתחתן, ובהכירם את חמדת הממון של לבן, נתנו בידיו כסף וזהב לרוב. אם כן, צריך היה יעקב אבינו קודם להגיע לחרן ולהתחתן, ורק לאחר מכן להמשיך וללמוד באין מפריע, שהרי יש לו כסף די והותר. אלא שבדרכו - כך מספרים חז"ל (הובא ברש"י בראשית כט, יא) - אליפז, בנו של עשו, רדף אחריו בשליחות אביו להרגו, ויעקב אבינו מסר לו את כל כספו, כדי שיוכל לומר לאביו שביצע את שליחותו, שהרי "עני חשוב כמת" (נדרים סד ע"ב). כיון שנתר יעקב אבינו ללא רכוש, שוב לא יכול היה ללכת לחרן ולהנשא, כי "ריחיים בצווארו ויעסוק בתורה!?", לכן נטמן בישיבת שם ועבר ארבע-עשרה שנה ולמד בהתמדה. רק לאחר מכן הלך לחרן כדי להינשא. נמצא, כי היו שני שלבים בהליכתו של יעקב: תחילה - "ויצא יעקב מבאר שבע", כדי להגיע לחרן לשאת אישה. אבל מאחר שאליפז נטל את כל כספו, הלך יעקב לבית מדרשם של שם ועבר כדי ללמוד תורה, ורק לאחר מכן - "וילך חרנה".

התמדתו של הסטייפלער זצ"ל

כאמור, יעקב אבינו למד ארבע עשרה שנה ללא הפסקה, עד שחז"ל אומרים (בראשית רבה סח, יא) על הפסוק "וישכב במקום ההוא: "באותו מקום שכב, אבל י"ד שנים ששמש בבית עבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה". אם רוצים אנו לקבל מושגים על התמדה בתורה, ראינו בדורנו את הסטייפלער זצ"ל, גיסו של מרן ה"חזון איש" זצ"ל. משפחת קרליץ, משפחתו של ה"חזון איש", הייתה מהמשפחות החשובות ביותר בקוסובה, עיר הולדתו. כאשר הגיעה אחותו לפרקה, חיפש לה ה"חזון איש" חתן, והגיע אליו שמעו של תלמיד חכם מופלג, ושמו רבי יעקב ישראל קנייבסקי. באותם ימים הוא כבר הוציא קונטרס תורני, וממנו ראה ה"חזון איש" את גדלותו בתורה. כאשר הציעו לסטייפלער את השידוך, הוא היה צריך לנסוע ברכבת, כארבע שעות נסיעה. סדר הלימוד שלו היה ללמוד ברציפות יום ולילה ויום, שלושים ושש שעות, לאחר מכן לישון כמה שעות ושוב לחזור וללמוד. כיוון שהצורך לנסוע ברכבת, עשה הסטייפלער חשבון שילמד ארבעים ושמונה שעות ברציפות, ולאחר מכן יוכל לישון ברכבת. אלא שכאשר עלה לרכבת, הוא ראה שהמושבים שם מרופדים, והיה לו חשש שמא יש בהם שעטנז, לכן נשאר לעמוד כל הנסיעה. כך שכאשר הגיע למחוז חפצו, היה זה לאחר שלא ישן חמשים ושתים שעות!

לפני הפגישה, הוא ביקש שיאפשרו לו לישון מעט, אבל גם לאחר השינה הקצרה, הוא הגיע לפגישה כשהוא עייף ורצוף, ובמהלכה נרדם מידי פעם...

אם לא די בכך, גם שמיעתו הייתה לקויה. הסיבה לכך, כיון שהוא גויס לצבא הרוסי ושם הוצב באחד מלילות שבת בעמדת שמירה. היה זה בקור הרוסי, כאשר הטמפרטורה בחוץ הייתה הרבה מתחת לאפס. לא היה לכל חייל מעיל חורפי, אלא מי שיצא לשמירה קיבל מעיל חם, כדי שיוכל לשרוד בקור. כאשר הגיע תורו של הסטייפלער לצאת לשמירה בליל שבת, הוא גילה כי החייל שהיה לפניו תלה את המעיל על עץ סמוך. ההלכה אומרת (שלחן ערוך ארח חיים סימן שלו) שבשבת אסור להשתמש באילן, הן לתלות עליו דבר מה והן להוריד ממנו.

אמנם היה זה חשש של פיקוח נפש, אבל הסטייפלער עשה חשבון שאין זה פיקוח נפש מידי, שהרי אפשר לשרוד כמה דקות בלי מעיל. וכך העביר את כל הלילה בלי מעיל, כאשר הוא מזיז את גופו כל הזמן כדי להתחמם. אבל את האזניים אי אפשר להזיז, ומהקור הנורא נפגעה שמיעתו.

כאשר הסתיימה הפגישה, סיפרה אחות ה"חזון איש" על הבחור המיועד, שבמהלך הפגישה נרדם כמה פעמים, וגם כאשר היה ער, בקושי שמע את מה שאמרה.

ברר ה"חזון איש" את העניין ואמר לאחותו: "הסיבה שהוא נרדם במהלך הפגישה, היא בגלל יראת השמיים המיוחדת שלו, שנמנע מליישון בדרך מחשש שעטנז, ובעניין השמיעה, אכן הוא לא שומע טוב, אבל אני מבטיח לך שכל העולם ישמעו ממנו!". זה היה הסטייפלער זצ"ל, קודש הקודשים!

הנזיפה שהחזירה בתשובה

סיפר לי הרב שלמה סאלם הי"ו, שהיה לו חבר רחוק משמירת תורה ומצוות, איש עסקים גדול, והוא לקח אותו אל הסטייפלער כדי לקבל ברכתו, בתקווה שהדבר יחזקו לשמור תורה ומצוות.

כאשר הגיש הלה את הפתק לסטייפלער כדי שיברכו, הוא החל לצעוק עליו ואמר בתקיפות: "אתה רוצה לקבל ברכה? הרי אתה מחלל שבת בפרהסיא, ודינך כגוי גמור!".

האיש הזה נכנס לסטייפלער עם כיפה על ראשו, אבל מתוך הפתק שכתב, ראה הסטייפלער ברוח קדשו, כי הלה מחלל שבת!

הרב סאלם חשב שלאחר נזיפה שכזו, בוודאי יתנתק אותו עשיר לחלוטין משמירת תורה ומצוות, אך השפעת נזיפתו של הסטייפלער הייתה הפוכה. לאחר ששמע מפי קדשו כי דינו כגוי גמור, קיבל עליו לחזור בתשובה שלמה.

לאחר שנה נכנס שוב אל הסטייפלער, והפעם מעוטר זקן, כאשר הוא שומר מצוות בשלמות, וכשראהו הסטייפלער אמר לו: "אתה ראוי לברכה גדולה!".

כך הייתה רוח קודשם של הצדיקים.

(פנינים מתוך הספר 'משכני אחריר')

אחד הזקנים ב'בית האבות' ששבר אף הוא את רגלו באותה תקופה, ונתמך בעגלת נכים, בעוד שלמרבה פליאתו הוא מבחין שהרב פינקוס לעומתו, מבריא בקצב מהיר. באחד הימים, ניגש אליו האיש והתחנן: "עשה נא עמדי חסד ותגלה לי מי הרופא שלך, שכן רואה אני שאתה מבריא במהירות..."

אמונה מוחשית של הגאון רבי שמשון פינקוס זצוק"ל

"וְזֶה שֵׁעַר הַשָּׁמַיִם" (בראשית כ"ה, י"ז)

ה-ש-ת-ג-ע-ת?!". אך המספר עדיין מתקשה להירגע מהצחוק המתגלגל בעקבות המחזה ה'משעשע'...
"עד כאן הסיפור" - סיים רבינו את דבריו, וקולו התמוזג בנהמת המנוע של המונית העושה את דרכה במעלה הקסטל לכיוון ירושלים: "השם יתברך, הוא אבא שלנו. חדל לדבר! שתוק!". שקט מוחלט תלה באוויר עד סיומה של הנסיעה. דומייה של הוד ומורא שמים.

ההרגשה החושית והמרוממת הזו במציאות של ק-ל חי וקיים יתברך, הולידה מהלך נפלא ביסוד האמונה. וכה שח פעם באוזני אחד מבניו שיח:

"אומר לך דבר פלא: כאשר אני מדבר בשיחות על ענייני מידות ו'בין אדם לחברו', הרי גם אם הפלגתי במושגים נעלים ודרגות גבוהות, על היחס הראוי לשרור בין איש לרעהו, מעולם לא אירע שאחד השומעים יבוא אלי בטענה: הרב מגזים! וכי עד כדי כך יש לנהוג? אבל לעומת זאת, כאשר נושא השיחה הוא 'בין אדם למקום' קורה לא אחת שבאים ואומרים לי: 'אל תגזים כל כך, הרב פינקוס! אתה מפליג יתר על המידה בתביעה ל'מושגים'..."

לאחר שהות קלה סמקו פניו מהתרגשות והוא קרא ברגש גדול: "היחס כלפי הקב"ה גם הוא כ'בין אדם לחברו', כביכול. מדוע ב'בין אדם לחברו' מבינים הכל שאין גוזמאות? מפני שעומד לפנינו אדם חי ומוחשי, שהכול מסוגלים לחוש את היחס הראוי כלפיו. אבל

היה זה במהלך נסיעה שגרתית במונית שירות מבני ברק לירושלים, כזו שאינה עשויה לזמן מאורעות מסעירים כלשהם. אלא שרצתה ההשגחה העליונה, והדיה של הנסיעה הזו עודם חקוקים בלבות משתתפיה:

ליד הנהג ישב נער צעיר כבן חמש עשרה, שלא התברך בחכמה יתרה בלשון המעטה, והשיחה שהתפתחה בינו לבין הנהג גלשה עד מהרה ל'וויכוח' בענייני אמונה.

רבי שמשון ות"ח ממזידעיו, שישבו מאחור והבחינו בכיוון המסוכן שאליו גלשה השיחה, ביקשו מהבחור בעדינות לחדול ממנה, שכן לא הנהג - שדיבר הבלים, שגבלו בכפירה של ממש ביסודות היהדות - היה 'כלי קיבול' מתאים לקלוט יסודות באמונה, ולא הבחור היה מוכשר לחזקו. היתה זו שיחה חסרת טען ותועלת, כשהלב מתפלץ לשמע דיבורי סרק והבל הגובלים בכפירה. אלא שככל שניסו לשכנע את הבחור לחדול מכך, לא עלה הדבר בידם, ומצד שני העלו את חמתו של הנהג, שלא הצליח להבין למה הם מפריעים להם לנהל את השיחה.

לפתע ננער רבינו וקרא לעבר הנהג: "האם אתה אכן מעוניין לדעת, מפני מה אנו מבקשים שתפסיקו את הפטפוטים האלה?" משהשיב הלה בחיוב, העמיד לו רבינו שני תנאים: "האחד, שתשמע את כל דברי עד תומם בלי לקטוע אותם, והתנאי השני הוא שלאחר שאסיים את דבריי אתה שותק עד שנרד מן המונית..."

"אבל זה לא 'הוגן'", ניסה הנהג להתמקח, "מילא שלא לקטוע אותך בדברייך, ניחא, אבל מדוע שאשתוק גם לאחר מכן?!"

- "אם אינך מעוניין בתשובה, איני כופה אותה עליך, אך אם רצונך לשמוע - אלו הם התנאים", הצהיר. בחלל המונית השתררה דומייה למשך זמן מה, בעוד הנהג חוכך בדעתו לכאן ולכאן. ולבסוף הצליח יצר הסקרנות להכריעו, והוא הפטיר בהשלמה: "טוב, אני מסכים!".

"ובכן, אספר לך סיפור", החל רבינו בדבריו, כשכל הנוסעים מטים אזנם כאפרכסת ומצפים לראות כיצד ישיב לו כאיוולתו. וכאן תאר אדם המספר לחברו בשוויון, נפש כיצד דרס את אביו למוות, ותוך כדי הסיפור נהנה לספר אותו בגווני חיים, תוך כדי צחוק מתגלגל. מובן שהחבר הזדעזע עד עמקי נשמתו מקהות החושים, וקרא לעברו בהיסטריה: "הירדת מדעתך?! זה אבא שלי! מה קורה אתך..."

המהיר במומחיותו של הרופא, ואמר: "התבוננתי, שטעותו של אותו זקן עשויה לשמש בעצם כמשל נמרץ לטעות רווחת של כל אנשי העולם, צעירים כזקנים - בענייני רוחניות. שהרי לאמיתו של דבר ההבדל ביני לבינו הוא, שאני צעיר וגופי ממהר להחלים, ואילו הוא זקן, ולפיכך תהליך הריפוי שלו מתקדם בקצב אטי יותר. הנתונים - הם אלו ששונים ולא אמצעי הריפוי. והטעות הזו פרוסה בעצם על פני כל תחומי החיים. אנשים רצים אחרי 'כלכלנים' בתקווה למצוא באמצעותם פרנסה, אחרי 'יועצים' למיניהם שייתנו להם שכל ובינה ואחרי 'רופאים' שיעניקו להם בריאות, ואין הם יודעים שהבסיס להצלחה איננו איש זה או אחר, אלא ה' יתברך לבדו!

"כל כך הרבה לקח יש ללמוד ממעשה זה, לא להשתטות במחשבות הבל, ולהתפכח - הרבה לפני שמגיעים לבית אבות..."

מורים נבוכים באמונה

האמונה החושית העזה, ויתרה מזו - ה"טבעית" והפשוטה, של חיים בצל כנפיו של הקב"ה, בלי עירוב חשבונות 'הגיוניים' לכאורה של סיבה ומסובב, הורתה דרך לרבים. אולם מאידך גיסא, בלא מעט מקרים נדרש להגינו החד ולמוחו הכביר, הסולל מערכות בנתיבות אמונה, כדי לחלץ טועים ונבוכים בשימון דרך.

לעתים, היה זה בחיך ובנעימות, ולעתים נדרשה גם גערה מטלטלת המפשטת עקמומיות שבלב. הכל לפי האדם, המקרה והעת.

לאברך צעיר משומעי לקחו, הזדמן פעם רווח כספי נאה ממכירת ספר שחיבר והוציא לאור, ומאחר שהיה בדעתו להמשיך בחיבור ספר נוסף, סבר בתחילה לשמור את הכסף לצורך מימון הוצאתו לאור. אולם כשנמלך בעצתו של רבינו, לאיזו מטרה ראוי לייעד את הכסף, הגיב הוא בתמיהה: "מה זאת אומרת מה לעשות עם הכסף? תקנה דבר מה לרעייתך, בגד או משהו אחר שיש לה בו צורך."

"אולי כדאי לחסוך?", לא הרפה הלה.

לתגובה הבאה הוא לא ציפת. "הגד לי!", אמר לו רבינו בהביטו אליו במבט משתאה ומשתומם בעליל, "אתה יהודי?! וכי יהודי חושב מה יהיה מחר?!"

"השפלתי עיניים מבושה", מספר בעל המעשה, "והלכתי לי".

"...ואני פורע"

את האמונה והביטחון לא תחם בתחום ה'סביר' וה'הגיוני' לכאורה, והם לא היו נושאים לשיחות עמוקות או ועדים לבני עלייה גרידא, אלא עובדות חיים כפשוטן, שליוו אותו בכל צעד ושעל. המעשה הבא התרחש בצעירותו ממש, שנים ספורות לאחר נישואיו:

לאחד מבניו הגדולים, שכר הרב בכסף מלא יהודי ת"ח שילמד עמו מדי יום, בסכום השווה למלגה החודשית שלו מן הכולל... כאשר ת"ח פלוני תהה על כך, וטען שאמנם הילד מפיק תועלת רבה מהלימוד הזה, אבל בכל זאת, צריך לפעול בהיגיון ובמידה, הגיב רבינו בפשטות, כאינו מבין כלל את הטענה: "חז"ל הרי אומרים על הוצאות בניו לתלמוד תורה 'לוו עלי ואני פורע'. זה לא על חשבוננו".

פעם קיבל מכתב ובו שאלות למעשה על ענייני ביטחון, כמו למשל,

למעשה, גם הקב"ה זהו 'בין אדם לחברו'.! אנו אומרים בכל יום 'קל חי!', הגביה רבינו את קולו בסערה והמשיך, "רש"י אומר: שהכלל ולפיו 'דעלך סני לחברך לא תעביד', מוסב גם על הקב"ה, שעליו נאמר 'רעך ורע אביך אל תעזוב'.

והתביעה הזו נוקבת תהומות ויורדת חדרי בטן: מציאות מוחשית היא העומדת לנגד עינינו, וכי על 'מושגים מופשטים' מדובר? מציאות ערטילאית חלילה ובלתי מחייבת?!

את המעשה הבא הכתיר רבינו בעת שסיפר אותו באוזני אחד מבניו, "המעשה הכי גדול, לדעתי, אודות ה'חפץ חיים":

היה זה באחת האספות בראשות גדולי ישראל לתיקון בדקי הדת. האחריות וכובד הראש ריחפו בחלל החדר. כל אחד מהמשתתפים הביע דעתו אודות העניין שלשמו נתכנסו, והכל הטו אוזנם כאפרכסת לשמוע את הכהן הגדול מאחיו - ומה השקפתו בעניין ההוא. עוד הם מדברים, והנה לפתע קם החפץ חיים ממקומו ונעמד בפנית החדר להתפלל מנחה, בלי שהורגשה קודם איזו תכונה יתירה בסביבתו. כך בפשטות עמד הוא ממקומו ופתח בתפילה.

"אומר לך מהו הלקח העצום במעשה זה", אמר רבינו:

"אצלנו תפילה זו 'תכונה'. הולכים להתפלל! אבל אצל ה'חפץ חיים', להתפלל היה דבר טבעי, כשם שפונה הוא לבן שיחו העומד למולו, ולכן מלבד דרישות ההלכה - כמה יש להמתין בטרם פותחים בתפילה, לא ראו אצלו דברים נוספים. הוא פשוט קם והחל לדבר אתו. שכן גם קודם לכן הקב"ה היה עמו, אלא שאז לא דיבר עמו..."

פעם נפגע מתאונה, ולאחר תקופת אשפוז בבית חולים, נאלץ לשהות פרק זמן להחלמה, רתוק לבית חותנו שבשיכון ויז'ניץ בבני ברק. מול הבית שכן 'בית אבות', ורבינו עשה מאמצים ניכרים לעלות את גרם המדרגות שפתחו, כדי לשמוע שם קריאת התורה בציבור, ועם הזמן כשהתחזק יותר - גם להצטרף לתפילות בציבור שהתקיימו שם מדי יום. תחילה הצליח לדדות אך בקושי באמצעות קביים, אולם כעבור שבועות אחדים החלו השברים ברגליו להתאחות ואט אט שב לאיתנו.

אחד הזקנים ב'בית האבות' ששבר אף הוא את רגלו באותה תקופה, נתמך בעגלת נכים, בעוד שלמרבה פליאתו הוא מבחין שהרב פינקוס לעומתו, מבריא בקצב מהיר. באחד הימים, ניגש אליו האיש והתחנן: "עשה נא עמדי חסד ותגלה לי מי הרופא שלך, שכן רואה אני שאתה מבריא במהירות..."

בירדו לאחר מכן במדרגות 'בית האבות' על משענתו, פרצה מקרבנו אנחה, ועובר אורח מזדמן שהסיק כי מקורה של האנחה הוא בקשיי הייסורים הנגרמים לו מכל תנועה, האיר לעברו פנים בחיך של הבנה וברכת "רפואה שלמה". רבי שמשון השיב לו ברכה, ולאחר מכן חשף את הסיבה האמתית לאנחה: "בוא ואספר לך מדוע נאנחת".

וכאן סיפר לו על טעותו של הזקן ההוא, שתלה את קצב ההחלמה

"הרב", הוא אמר לי, כשקולו מתאמץ לגבור על הבהלה, "ממש עכשיו פינו אותנו, הלהבות כבר אוכלות בבתים הסמוכים לביתנו". חיפשתי מילים כדי להרגיעו, אולם פתאום הגיעה אלי הארה משמים ואמרתי לו: "אני מנתק את השיחה ומתחיל מיד לומר תהילים, יחד עם ילדי. אני ממליץ גם לך לעזוב הכל ופשוט להתפלל..."

סיפור מרתק על השריפה בכפר אורנים וכוחה של תפילה

הרב יהושע לייבזון

"יְזֵה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם" (בראשית כ"ח, י"ז)

Yonatan Sindel/Flash90

שהשרפה עומדת לצאת מכלל שליטה. בשעתיים הקרובות התפשטה האש במהירות על פני כל ההרים שמסביב, וכילתה בדרכה עשרות דונמים של חורש טבעי. האוויר היה אפוף עשן סמיך, ועשרות צוותים של לוחמי אש התאמצו כדי להגן על בתי היישוב הסמוך. אלא שכל זמן שהרוח סערה בעוצמה - לא היה לאל ידם להושיע.

ממרחק נשמע קולו הצרוד של המגפון, הקורא לתושבי היישוב להתפנות מבתיהם מפני האש והעשן, לעבר מתחם שהוכן עבורם בעיר מודיעין הסמוכה. ניתן רק לדמיין את החרדה שהכתה בלבבותיהם באותה שעה, כשכל תושב חרד על גורל ביתו שעלול להיחפך למאכולת אש.

וכך מספר הרב ר. שליט"א:

"מביתי צפיתי בלשונות האש המתקרבות במהירות לבתי היישוב 'כפר האורנים' ופתאום נזכרתי ביוסי. יוסי הוא אחד מתלמידי התיכון שלומדים בחברותא עם אברכי הכולל, ומשפחתו מתגוררת באחד מהבתים המזרחיים ביישוב, אלו שאוימו עתה על ידי האש הנוראה. הייתי מודאג מאד לשלומם ולשלום ביתו.

"צפיתי מחלון ביתי בלהבות שהחלו ללחך את הבתים, ובששת מטוסי הכיבוי הדואים באוויר הלך ושוב, משליכים חומרים מעכבי בערה על ההרים שמסביב, בניסיון נואש למנוע מהאש להתפשט לעבר הבתים. תוך כדי דיבור הוצאתי את הטלפון הניד מכיסי

לפניכם סיפור נפלא שנשמע מפי בעל המעשה, הרב ר. שליט"א ממודיעין עילית. הרב ר. זכה לייסד כולל מיוחד, המתקיים בעיר מודיעין השכנה, ועוסק בקרוב בני נוער שלומדים בתיכונים דתיים, באמצעות חברותות עם אברכים מופלגים, המקדישים משעותיהם כדי ללמוד עם הנערים, ובכך הם משלימים ומרחיבים בעבורם את השעות המוקדשות במוסדות אלה ללימוד התורה.

פעילות זו זוכה, בחסדי שמים, לנשיאת חן ולהצלחה מיוחדת. הקשר הבריא והמקרב שנוצר בין האברכים לתלמידים, נושא פירות משובחים ומשפיע לטובה על עתידם ועל עתיד משפחותיהם.

בוקרו של יום הושענא רבה - ערב שמחת תורה - בעיר התורה ומודיעין עילית. נגיף קורונה גרם לכך שכל איש חגג בביתו, הוא ומשפחתו. שמחת החג המיוחדת הייתה מושפעת מהלבבות אל החוץ, ופחות מהחוץ אל הלבבות. עובדה זאת יצרה תחושה מיוחדת של חג שכולו קודש לה' - חוויה רוחנית מופלאה ומרוממת שכבר עומדת להסתיים...

מתפללי ה'ותיקין' הרבים, שהשכימו קום ביום זה כמנהג המקובל מדורי דורות, כבר שבו מן התפילה. לולביהם פרועי ראש. ערבותיהם חבוטות כדת וכדין, ועיניהם מאירות באושר עילאי ובשמחה לגומרה של מצווה.

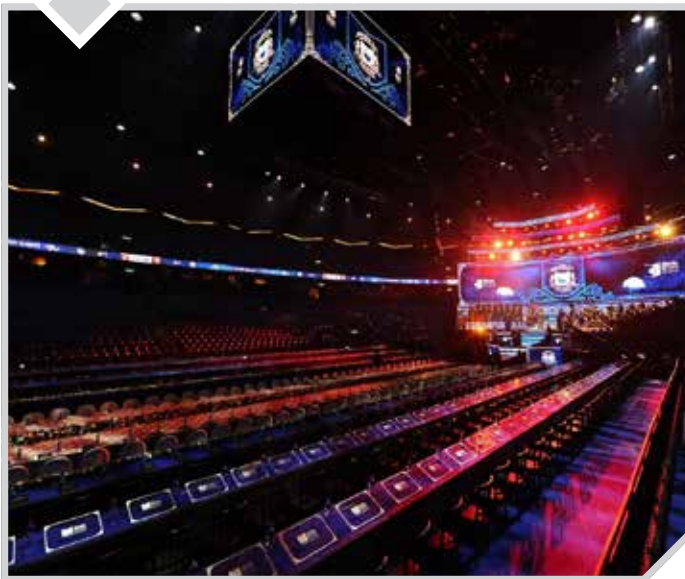
נכנסים הם אל הסוכה לכוס קפה של בוקר, אך אופס... ריח חריף מכה באפם. מבט אל ההרים השוכנים באופק הדרומי הסביר את הכל. להבות כתמתמות לחכו את השמים, והסתערו על הצמחיה העבותה המכסה את ההרים שממול. לאחר כמה ימי שרב, הפכה צמחיה זו לחומר בערה מסוכן. הרוחות הסתייעו ברוח מזרחית שנשבה בעוז באותה שעה, והאש טיפסה במהירות אל פסגות ההרים וכילתה את כל הנקרה בדרכה.

על פסגת הגבעה שממול מודיעין עילית שוכן היישוב 'כפר האורנים'. כעת היו עשרות בתים ממנו, אלו העומדים בקו הנוף, מאוימים על ידי האש. אלו שהתקשרו למכבי האש, זכו למענה כי הכוחות כבר בדרכם למקום, אולם לא היה צורך בעין מקצועית כדי להבין

"כשזכיתי לסיים את הש"ס בפעם הראשונה וגם בפעם השנייה, עשו לי חגיגה ענקית, לפי דרישתה של השוויגער שלי. היא שכרה אולם, קנתה לילדים שלי בגדים חדשים, כמו לפני חתונה, הכינו לכל אחד מהילדים כתר מיוחד שהוא חבש על ראשו במעמד הסיום, הביאו תזמורת וצלם וסעודה כיד המלך..."

הרה"ג רבי אהרן עטיה הי"ו, אברך כולל ירושלמי שזכה להיבחן פעמיים על הש"ס כולו, ואת מעמד הסיום חגגו לו בני המשפחה באופן שאף אחד מהם לא ישכח לעולם

יעקב א. לוסטיגמן

הימים היו ימי טבת, בחורף הקריר של שנת תשס"ד. הרב עטיה היה אז אברך כולל צעיר, כבן 25, שהיה שקוע במשך כל היום בלימוד גמרא בעיון בכולל.

באותם ימים צדה עינו פרסומת בולטת של ארגון 'דרשו', שהיה מוכר עד אז בעיקר בזכות המבחנים שהיה הארגון עושה לבני הישיבות, בתוכניות הלימוד 'דרשו בוקר', 'מקדשי שביעי' ו'תלמודו בידו'.

והנה, המודעה החדשה מציעה לו הצעה שקשה מאוד לסרב לה: להצטרף לתוכנית לימוד לפי סדר 'הדף היומי', דבר שעד אז נעשה בעיקר על ידי בעלי בתים, שלא זכו לשבת באהלה של תורה כל שעות היום. המיוחד בתוכנית של 'דרשו' היה שהפעם הדפים לא רק יילמדו, אלא הלומדים גם יצטרכו לחזור, לשנן ולבסוף לעמוד בכור המבחן, ולבדוק עד כמה הם יודעים את הדפים שלמדו.

"זה מיד תפס אותי", הוא מספר כיום, 17 שנים מאוחר יותר. "ללמוד 30 דף בחודש? לסיים את הש"ס כולו בתוך שבע וחצי שנים? זה ממש חלום. למי אין שאיפה לדעת את כל הש"ס? לא חשבת פעמיים, באותו רגע חיפשתי טלפון, ומיד התקשרתי ונרשמתי לתוכנית.

"האמת שקצת חששתי. מסכת חולין, מה לי ולחולין? זה היה בשבילי כמו משהו מאוד זר ומנוכר חלילה וחס. אני הכרתי את המסכתות הישיביות. פתאום להתחיל את מסכת חולין?

"אבל החלטתי לקפוץ למים, ודווקא בגלל החשש החלטתי לא להתמתן, ולהתחיל בלימוד המסכת לפני כולם. היה זה בדיוק שבוע ימים לפני כל עם ישראל.

"ב"ה זכיתי להתמיד בלימוד הזה, ומאז ועד היום אני מגיע כל חודש, בלי לפספס ובלי לוותר, כל חודש אני מתייצב ונבחן על עוד 30 דפי גמרא, חוץ ממבחן אחד שלא עשיתי, כי בדיוק באותו יום הכנסתי את בני בריתו של אברהם אבינו עליו השלום, וכידוע ההולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו פטור ממצוות המבחן ב'דרשו'..."

"בכל אופן זכינו אז ללמוד ממסכת 'חולין' ועד סוף הש"ס, ולאחר מכן להתחיל ולסיים את הש"ס כולו פעמיים, וכעת אני כבר בפעם

השלישית מסיים את מסכת עירובין ומתחיל פסחים. כשנגיע ל'חולין' פעם נוספת, יהיה זה עבורי סיום הש"ס השלישי.

"היום, 17 שנים אחרים, אני מסתכל אחורה ואומר לעצמי, שאם לא הייתי מתחיל אז ללמוד 'חולין' שבוע לפני כולם, אני לא חושב שהייתי זוכה להיבחן על הש"ס כולו, ואפילו לא ללמוד את כל מסכתות הש"ס. זה רק מראה עד כמה אסור לחכות עם החלטות טובות. החלטת ללמוד? אל תחכה עד שכולם יתחילו. תקפוץ למים, כי אם תחכה לזמן הנכון ולשעה המתאימה, עלול להתקיים חלילה 'שמא לא תיפנה'."

לצד מבחני 'הדף היומי', אתה נבחן גם על 'הדף היומי בהלכה'. איך אתה רואה את ההבדלים בין הלימודים ובין סגנון המבחנים?

"ההבדלים ברורים. לימוד גמרא זה כיוון אחד ולימוד משנה ברורה זה כיוון אחר לגמרי, אבל אני דווקא אוהב לראות את ההשלמה שהמשנה ברורה נותנת לגמרא. כי כשאתה לומד משנה ברורה בפני עצמה, זה ספר חתום וסגור. הוא אומר לך עשה כך ואל תעשה כך, יש שיטה שמותר כך ויש שיטה שאסור, אבל אתה לא יודע למה אסור ולמה מותר, ומה המחלוקת בין המתירים והאוסרים.

זכורני ביקור שערך מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, בעל ה'שבט הלוי', בבית אבי מורי שליט"א. תוך כדי שיחה ידידותית אמר: "העולם אינם יודעים כי אם אחוזים קטנים מגודל האהבה והקירבה להן זכיתי מרבינו ה'חזון-איש'. היה בינינו קשר נפשי עמוק עד כדי כך, שפעם כאשר הוצרכתי לצאת ערב אחד מהעיר, אמר לי ה'חזון-איש' למחרת: 'הרגשתי שאמש לא היית בעירנו...'"

פנינים מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

כלל על בני המקום. מדגישה התורה ביעקב שאף יציאתו עשתה רושם, כי השפעתו של הצדיק על סביבותיו כאמור לא נמדדת לפי התערבותו בקהל, וגם כאשר ספון בחדרי תורה - השפעתו ניכרת על כל תושבי המקום, וכל כניסה ויציאה משפיעה עליהם. פלאי פלאים!

כאשר העסקן הנודע רבי משה בלוי זצ"ל ביקר בוילנא בשנת תר"ץ, הוא נכנס מיד עם בואו אל מעונו של גאון הדור, מרן רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל. לאחר ששוחחו בענייני השעה, קרא רבי חיים עוזר למשמשו רבי מאיר ליברמן זצ"ל, שהיה מצד אמו בן דודו של מרן ה'חזון-איש' זצ"ל, וחותרו של הגאון רבי שמואל גפן. הוא ביקשו שיקח את האורח החשוב מירושלים לסיור בעיר, ויראה לו את נפלאותיה של וילנא.

הלך רבי מאיר עם רבי משה בלוי לטייל במבואות וילנא, והראה לו את שכיות החמדה השונות שהיו פזורות בה. הם עברו בין בתי המדרש העתיקים שבעיר, ואף ביקרו בקבר הגר"א. אך כאשר שבו

פרשת ויצא עוסקת אמנם בעיקר בשהותו של יעקב בבית לבן, אך בפסוק הראשון שבפרשה, אנו מוצאים לקח חשוב אודות השפעת אדם גדול על עירו ומקומו.

"ויצא יעקב מבאר שבע", כותב רש"י: "ויצא יעקב מבאר שבע - לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה, ולמה הזכיר יציאתו? אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם. שבזמן שהצדיק בעיר - הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם - פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה. וכן 'ותצא מן המקום' האמור בנעמי ורות".

כשמתבוננים בדברי חז"ל על הרושם שהותירה יציאת יעקב מבאר שבע, ניתן לשים לב לנקודה נפלאה:

הרי יעקב אבינו לא היה רב העיר ולא מגיד מישרים דמתא. הוא לא נתן שיחות ולא עורר על פרצות, אלא היה ישוב בפנינתו סגור בד' אמותיו, שקוד על דלתי תורה בהסתגרות ובהצנע, כפי שמכנה אותו התורה "איש תם יושב אהלים". והנה אף על פי כן, התורה מעידה עליו שהוא היה הודה זיוה והדרה של העיר באר שבע!

הרי שמסגרת השפעתו של הצדיק על סביבותיו, אינה נמדדת לפי רמת התערבותו בעניינים ציבוריים, וגם לא בהתבלטותו על פני שאר אנשי מקומו. לפעמים הצדיק יכול להיות מסוגר בד' אמותיו, אך השפעתו חורגת הרבה מעבר לגבולות, מקומו ומצודתו פרוסה למרחקים, עד שהתורה מעידה בו שהוא הודה, זיוה והדרה של העיר.

ושמעתי מתלמיד חכם נכבד, ליישב באמצעות זאת את קושיית העולם, מדוע לא מוזכר לא אצל אברהם אבינו ולא אצל יצחק אבינו שיציאתם עשתה רושם?

אך אין הקושיא עומדת בעינה, לפי שאברהם ויצחק היו עשירים גדולים, בעלי מקנה לרוב ומכובדים בעיני אנשי מקומם, וגם עסקו כל ימיהם בהרבצת תורה וביזיוי הרבים, ובהחדרת אור האמונה בעולם, בוודאי שיציאתם עושה רושם, ואין זה חידוש כלל, שחז"ל צריכים להאיר את עינינו על כך.

אולם יעקב אבינו, שהיה צפון וטמון באוהלה של תורה, היה לנו לטעות ולחשוב שלא הורגש בעיר מבואו ומצאתו, והדבר לא השפיע

לבסוף אל הבית, שאל מרן רבי חיים עוזר את רבי מאיר ליברמן: "ואת רבי ישעיה כבר הראית לו?"...

באומרו "רבי ישעיה" היתה כוונתו למרן ה'חזון-איש' זצ"ל, שבאותם ימים קבע מקום מושבו בעיר וילנא. הוא אמנם נהג כנסתר וישב ולמד לעצמו, אך רבי חיים עוזר עמד על טיבו, וידע שהוא אחד מגדולי התורה שבדור. לפיכך החשיב את דמותו כזו המשרה את זיוה והדרה על כל וילנא! כשהשיב רבי מאיר שלא לקח אליו את רבי משה, שאל רבי חיים עוזר: "אם כך, מה כבר הראית לו?"...

שמעתי ממורי ורבי, הגאון רבי ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל, אשר שימש כדיין בוילנא, שפעם ישב ולמד עם אחיו הגדול של ה'חזון-איש', הלוא הוא הגאון רבי מאיר קרליץ זצ"ל, חתנו של הגאון רבי שלמה מוילנא זצ"ל. באמצע הלימוד התגלע ביניהם ויכוח עז אודות ההבנה בסוגיא בה עסקו, ומשלא הגיעו לעמק השווה, הציע רבי מאיר: "הנה אחי ר' ישעיה יושב כאן למעלה בעזרת נשים, ולומד לבדו, הבה נשאל לדעתו".

עלו השניים לעזרת הנשים, שם ישב ה'חזון-איש' לבדו מול הגמרא ולמד בשקידה נוראה. הוא האזין לנידון ברוב קשב, ואמר שדעתו נוטה להיפך מדעת אחיו רבי מאיר. לאחר שנסתיים המשא ומתן הלך רבי מאיר, ואז אמר ה'חזון-איש' להרב גוסטמאן: "מאד נהנית מאופן לימודך, ואני רוצה לקבוע עימך חברותא"..." ואכן הם קבעו ללמוד יחדיו, וסיימו את כל מסכת עירובין.

אלה היו הודה והדרה של וילנא, אשר חפץ רבי חיים עוזר להראות לאורחיו!

ושמעתי ממורי הגאון רבי ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל, שבאותה תקופה חי ה'חזון-איש' בדחקות כספית נוראה. רעייתו הרבנית ניהלה חנות קטנה, שהכניסה להם פרוטות ממש, ולולי שרבי חיים עוזר דאג להחזיקו מידי חודש בחודשו, ודאי היה ה'חזון-איש' גוע ברעב...

וכידוע, רבי חיים עוזר לא חפץ שה'חזון-איש' יישאר עלום וצנוע בקרן זוית, אלא חיפש הזדמנות להטיל על שכמו את אדרת ההנהגה של כלל ישראל, ולהרים את קרנו בעיני חכמי הדור. הוא ניצל את הזדמנות הבאה לעשות זאת.

היה זה כאשר הגיע 'דין תורה' סבוך אל שולחנו של רבי חיים עוזר. הגאון רבי שמואל ויינרטויב זצ"ל, ראש ישיבת 'בית יוסף' בפניסק, הגיע לדרוש מ'ועד הישיבות' בשם ראשי ישיבות נובהרדוק הפזורות ברחבי ליטא, הקצאת כספים מיוחדת עבור כל ישיבה וישיבה באופן נפרד. לעומתו הנהלת 'ועד הישיבות' טענה שכל הישיבות הם בעצם ישיבה אחת שמחולקת לכמה סניפים, וממילא סכום כסף שאמורים לקבל כל הסניפים יחדיו, הם כסכום שמקבלת ישיבה אחת.

בתחילה סירב רבי חיים עוזר להכריע בין הצדדים, וביקשם ללכת לבורות אצל רבה של העיר סלונים וראש הישיבה הגדולה שלה, הגאון רבי שבתי יגל זצ"ל. לאחר ששמע הרב יגל את הצדדים הוא נטה לטובת ישיבות נובהרדוק, אך בפועל נמנע מלהכריע, והדין התגלגל שוב לפתחו של רבי חיים עוזר.

רבי חיים עוזר התייחס לנידון בכובד ראש מרובה, וזימן לביתו את בחירי גדולי הזמן, מרנן: רבי ברוך בער ליבוביץ מקמניץ, רבי אלחנן וסרמן מברנוביץ, רבי מאיר שפירא מלובלין, רבי יוסף שלמה כהנמן מפוניבז', רבי איסר זלמן מלצר מסלוצק, רבי חנוך העניך אייגעש - בעל ה'מרחשת' ועוד מגדולי הרבנים ואדירי התורה של אותה תקופה.

בעיצומו של הדיון, נכנס לפתע יהודי צנום, קטן קומה, שעדיין לא היה מוכר לרוב הרבנים. רבי חיים עוזר נרגש לקראת בואו, וקם מפניו מלוא קומתו. אחריו כמובן עשו זאת גם שאר הנוכחים. הוא הושיבו לצידו והכריז: "נמצא איתנו כעת הגאון בעל ה'חזון-איש', ואני מטיל על כבוד תורתו להכריע בנידון שלנו, בהיות ואני משמש כנשיאו של 'ועד הישיבות', ואני מנוע מלפסוק בזה" (ספרו 'חזון-איש' כבר נודע והתפרסם אז בקרב חכמי התורה, והתפעמו מגדלותו התורנית ועמקותו הנדירה).

בתחילה ניסה ה'חזון-איש' לחמוק מהדבר, אך לאחר שרבי חיים עוזר לא הרפה ועמד על שלו, שה'חזון-איש' יכריע בדיון, הוא נענה להכריע מה שהכריע.

מאז אותו מעמד, לאחר שראו גדולי התורה את גודל ההערכה וההערצה שרחש רבי חיים עוזר כלפי ה'חזון-איש', עלו קרנו וכבודו בעיניהם, ושמע חכמתו, תבונתו וגדלותו יצאו למרחוק. אם עד אז שימש כהודה, זיוה והדרה של וילנא בהצנע ובהשקט, מכאן והילך הלך והתפרסם, עד שהשפיע מהודו לכל תפוצות תבל כרבן של כל בני הגולה.

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל אמר בשם הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, המשגיח דישיבת פוניבז', שבדורות הקודמים היה יותר קל לעבוד ולהתעלות, כי אז רחשו הכל כלפי הצדיקים כבוד גדול, ולפיכך למדו ממעשיהם!...

אדם המתקרב אל גדולי ישראל, מאליו חפץ להתחזק ולהתרומם. מדוע? כי בדרך כלל אדם הולך בעולם עם תחושה כללית שהוא בסדר, "כל דרך איש ישר בעיניו". אך כשהוא רואה כיצד נראה אדם שלם, הדבוק בבוראו ומקפיד על קלה כבחמורה, וכל מגמתו להשתלם עוד בתורה ובעבודת השם, הוא מבין ומכיר שעדיין נותר לו עוד הרבה על מה לעבוד...

רבי יעקב גלינסקי סיפר, שכאשר הגיע באחד הימים אל בית מרן ה'חזון-איש', הוא ראה כי ברחוב בו התגורר ה'חזון-איש' עסקו פועלים בהתקנת מנורות חשמל ברחוב. היה זה בהוראת רבי יצחק גרנשטקורן, ראש העיר דאז, שרצה להקל על גדול הדור ביציאותיו מחוץ לבית.

כשנכנס פנימה, אמר לו ה'חזון-איש': "בא וראה מה ניתן ללמוד מפנסי רחוב. כשאדם עומד רחוק מהם, צילו הולך ומתארך, והוא עלול לשוות בנפשו כי קומתו גבוהה עד מאד. אך כשהוא מתקרב אל הפנס, הצל הולך ומתקצר, עד שכאשר הוא עומד ממש תחת לעמוד הצל נעלם לגמרי..."

הגבאי ר' בונים בראותו זאת, תפס את היהודי בשרוולו ומשכו בכח לרבי פנימה, וצעק לרבי: "להווי ידוע שאינני מוחל בשום פנים ואופן ליהודי זה. אלא, בתנאי אחד, והוא... שהרבי יברך אותו ויבטיח לו עוד השנה בן זכר! עוד השנה! לא פחות ולא יותר"... ענה החידושי הרי"ם ואמר לו: "אם כן שוב אין שום צורך לברכו, כיוון שבזה לבד שיהודי מוותר על צערו ועלבונו עבור ישועת הזולות - די בזה שיוושע, כה גדול כוחו של ויתור, להשפיע בן זכר לחשוך בנים"

גאב"ד חרדים הרה"צ אשר אנשיל כ"ץ שליט"א בעניין מעלת הוויתור לזולת

"וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל" (בראשית ל', כ"ב)

עיה"ק טבריה בשלהי שנת תרכ"ט, צדיק בא לעיר. היה זה בעת ששהה הרה"ק ב' דברי יחזקאל משינווא זי"ע בארץ ישראל (בשליחות אביו הגדול ב' דברי חיים מצאנז זי"ע משנת תרכ"ט ועד שנת תרל"א). בתקופה זו הגיע גם לעיה"ק טבריה לפקוד בה את הציונים הקדושים ולחונן את עפרה.

במהלך ביקורו בעיר, חפץ לטבול במקווה שבביהכ"נ הישן, משכך הורה למשמש של ביהכ"נ להכין לו מקווה, וגם הוסיף ושלם לו שכ"ט בעבור זה, אך הזהירו כי ישמור היטב לבל יהיו שום אדם לטבול במקווה טרם יטבול הוא, בשום פנים ואופן.

השליח אכן מילא את שליחותו והכין את הבור, ואף עמד על משמרתו לבל יבוא זר בבור. אך 'ערבך ערבא צריך' וכיון שעליו לא הופקד שומר לשומרו, הורה היתר לעצמו ולא התאפק ובן רגע קפץ לתוך הבור... והנה אך יצוא המשמש מבית הטבילה, הגיע הצדיק, ירד למקווה, טבל בקדושה ובטהרה, אך ידע את כל הנעשה. לאלתר כשיצא בירר אצל הסובבים אותו האם טבל לפניו אדם. מששתקו ולא ענו המשיך הצדיק לשאול שוב ובתוקף האם מאן דהוא טבל לפניו...

באימה ופחד הודה וענה השומר חלושות: "אכן אני הוא זה שטבלתי בטיפשותי במקווה". עת פניו חפו מבושה וארכבותיו דא לדא נקשן מאימת תגובתו של הצדיק שנודע בתקיפותו.

הרה"ק משינווא זי"ע שמע, התלהט ובקול רוגז שאלו: "אמור: ילדים - יש לך?"

"לא", ענה המשמש שהיה חשוך ילדים שנים רבות.

המשיך הצדיק בטון גבוה יותר: "אם כן הסכת ושמע: מכיוון שלא שמעת בקולי, וזלזלת בהוראתי וטבלת במקווה לפני שלא כדן, לכן גוזרני עליך... שעוד בשנה זו תזכה לפרי בטן - בן זכר!".

השמש שעד עתה הייתה נשימתו טרופה, פלט אנחת רווחה אדירה תוך שאגת 'אמן' אדירה בקול רם. ואכן, לא עברה השנה והשמש חבק בן.

הברית התקיימה עוד בשמותו של הרבי בארה"ק, ומשכך נקרא אחר

כבוד לשמש כסנדק בברית המילה. בסעודת הברית דיבר בקדשו ואמר: "בוודאי תולים אתם את זכות לידת הילד בצדקותי וברוח קדשי, אך האמת היא כי לא מיניח ולא מקצתיה, אין כאן לא אות ולא מופת, אלא דעו, באותה שעה שהפר השמש את שליחותו ומעל בתפקידו וטבל במקווה למורת רוחי, נמלאתי אף וחמה עליו, וכבר היו מילות תוכחתי על שפתי, ניסיון קשה היה זה עבורי, אך עבדתי על עצמי ובחסדי שמים התגברתי ולא כעסתי עליו, ואז הפנית את זכותי זאת עבור המשמש - השומר שגרם לי כל זאת, וברכתיו שזכות זו שוויתרתי תיזקף לו שייפקד בזרע של קיימא, וכך הווה. אמור מעתה: וכי מעשה פלא הוא שחוללת? לא. אין זה כי אם כוחו של ויתור ועבודת המידות, בהם יש כח לפקוד עקרונות..."

סיפור זה סיפר לאדמו"ר ה'אמרי חיים' זי"ע, המשמש של ביהמ"ד הישן בטבריה, כעבור שנים בעת ביקורו במקום, והוסיף ואמר לו: "רבי, אני הוא אותו הבן של השמש הישיש, שנולד מברכת קפידתו זו של הרב דשינווא". ה'אמרי חיים' בשמעו זאת זהרו פניו, הפטיר אחריו ואמר: "הביטו עד היכן מסוגל בן אנוש להגיע בכבישת המידות, וראו עד כמה כוחו" (מקורות: שרפי קודש ו' טבת עמוד רל"ג. מפי השמועה. החסיד הר"ר נתן אליה רוט ז"ל ויזניץ).

מסופר על החידושי הרי"ם ז"ע, שפעם בעת קבלת-קהל עמד בפתח משמשו בקודש, הר"ר בונים, בכדי לשמור על הסדר הטוב. בין הבאים היה אדם שהחזיק עצמו ליום זה מכובד, וכיוון שהגיע מרחוק רצה להיכנס לחידושי הרי"ם תיכף ומיד, אך ר' בונים עצר בעדו ולא נתן לו להיכנס. חמתו של אותו אחד בערה בו, ולאחר סטר לר' בונים סתירה מצלצלת על לחיו.

כשנכנס היהודי אל הקודש פנימה, לא רצה החידושי הרי"ם להושיט לו ידו לשלום, עד שלא יפייס קודם את ר' בונים. היהודי הנכבד יצא החוצה ופרץ בבכי מטלטל. חשון בנים היה ותקוות רבות תלה בביקור זה אצל הרבי, והנה מלבד שלא בירכו הרבי, עוד שילחו החוצה ואפי' שלום לא נתן לו.

הגבאי ר' בונים בראותו זאת, תפס את היהודי בשרוולו ומשכו בכח לרבי פנימה, וצעק לרבי: "להווי ידוע שאינני מוחל בשום פנים ואופן ליהודי זה. אלא, בתנאי אחד, והוא... שהרבי יברך אותו ויבטיח לו עוד השנה בן זכר! עוד השנה! לא פחות ולא יותר"...

ענה החידושי הרי"ם ואמר לו: "אם כן שוב אין שום צורך לברכו, כיוון שבזה לבד שיהודי מוותר על צערו ועלבוננו עבור ישועת הזולות - די בזה שיושע, כה גדול כוחו של ויתור, להשפיע בן זכר לחשון בנים". וכך הווי! באותו שנה זכה איש זה לבן זכר ותיהום ותרעש כל העיר גור.

בהתבוננות בעובדא זו, גם אנו 'ותיהום ותרעש' בתרגש' בגודל רוב כוחה ומעלתה של מידת הווייתור לזולת, שיש בה לשדד מערכות אף שלא כדרך הטבע ולזכות בפרי בטן.

ואת זה מצאנו למודים בפרשתן אצל רחל אימנו. דכתיב (ל כב): "ויזכור אלוקים את רחל וישמע אלוקים ויפתח את רחמה". מה זכר אלוקים לרחל, מפרש רש"י: 'זכר לה שמסרה סימניה לאחותה', ע"כ. מבהיל, מה זיכה את רחל בבנים שלא כדרך הטבע? - עבודת הווייתור שלה! לא צדקתה, לא קדושתה וגם לא גדולתה. דבר אחד עמד לה - הווייתור.

ובצחות יש לרמוז בפסוק (ל א-ב) שאמרה רחל: "הבה לי בנים" וענה יעקב ואמר לה "התחת אלוקים אנכי", דהכי קאמרה לו: הרי בדין יש לי להיושע, כיוון שויתרתי ומסרתי הסימנים וא"כ הבה לי בנים! השיבה יעקב: "התחת אלוקים אנכי" - הלוא אם יש בידך את כח הווייתור מה צורך בי, גשי לאלתר ישירות לקוב"ה ותתבעי זאת הימנו בעצמו, כי כשמוותרים - פעולת הצדיק הרי היא כמיותרת - וכדברי החידושי הרי"ם למשמשו ר' בונים.

בנים צדיקים בזכות הווייתור

גם אצל חנה אם שמואל, ראינו עניין זה שזכתה בבנה שמואל הנביא ע"י כח וויתורה, כשלא ענתה לפנינה צרתה בעת שהציקה לה, ככתוב (שמואל א, ו א): "וכעסת צרתה גם כעס", והיא בגבורת נפש וויתרה ולא ענתה לעומתה מאומה. בשכר זה נתברכה ונפקדה ושוררה שירה (שם ב' ה): "עקרה ילדה שבעה ורבת בנים אומללה".

צא ולמד מה כוחו של ויתור, שהרי על ידו זכתה חנה לבן כשמואל

בית המדרש נעשה כמרקחה.
הישמע כדבר הזה, להזיד
ולהרשיע, לבייש את החזן הצדיק
בליל יום הקדוש בהשפלה בזויה,
לרמוס כבודו עדי ארץ בביזיון
הקודש שלא ישמע במחוזותינו!
אך, רבי יעקב התעלם כליל
מהנעשה סביבו, וכאילו אין
הדברים אמורים בו - פסע חזרה
אל העמוד ובקולו הצח והטהור
פתח: "יעלה תחנונינו מערב"...

הנביא, השקול נגד משה ואהרן (ברכות לא.), ובכלי יקר (שמואל א) מבואר שהיה כל"א צדיקים, וכ"ד משמרות מבני בניו - כולם מתנבאים ברוח הקודש (במדבר רבה יח), וכן מובא שבבית דינו של שמואל הופיעה רוח הקודש (מכות כג), ונקרא רבן של נביאים (ירושלמי חגיגה ב), ובגדלותו זכה למשוח ב' מלכים (ברכות שם). עוד זאת, כל הנביאים התנבאו רק בחייהם ואילו שמואל התנבא בחייו ובתנאי חייו (פרקי דרבי אליעזר טו). וכל זאת - כל מעלותיו אלו - באו בזכות ויתור... מה רב כוחו.

וגם לדין ייאמר: הלוא כולנו מצפים לזכות לבנים טובים, לרוות מהם נחת, כולנו מבקשים שנזכה לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, אך בנשימה אחת תוך כדי דיבור - כולנו גם שואלים איך מגיעים וזוכים לזה, היאך משפיעים על הילדים להיותם עבדי ה'? היאך משרישים בתוכם אהבת תורה ויראת שמים? הנה לנו מראה מקום ו'מדריך' בדוק ומנוסה: ויתור. לוותר האחד לשני. דבר זה כח יש בו לבנים צדיקים ויראים כשמואל הנביא.

אחד מרגעי ההוד בכל ליל שב"ק, הוא רגע ההתמוגגות והכיסופין ורגשי הקודש בעת זמר 'קה אכסוף נועם שבת... משוך נועם יראתך לעם מבקשי רצונך... שבת קודש נפשי חולת אהבתך', זמר שכולו קודש הקדשים זמר לקה ריבון עלם ועלמיא. פיזט קדום זה חיבר הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין ז"ע. רבי אהרן נודע כצדיק וקדוש פועל ישועות בקרב הארץ, ועל מצבתו חרוטות המילים אשר לא ייאמנו: "זכה וזיכה את הרבים, ומסר נפשו במסירות נפש לזכות את הרבים". רבות מסופר על גדלותו, וידוע שכה גדול היה כוחו עד

הלוא הוא רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע, שהאיר את העולם בנועם השבת. להודיעך שמוותו לא מפסידים.

בכח הוויתור נגאל

איתא בחז"ל שבכח הוויתור של רחל נצא מהגלות, וכדברי רש"י עה"פ (להלן מח ז) "ואקברה שם בדרך אפרת ולא הולכתיה אפילו לבית לחם וכו' כדי שתהא לעזרה לבניה כשיגלה אותם נבזרואדן והיו עוברים דרך שם, יוצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים שנא' (ירמיה לא יד) 'קול ברמה נשמע' וגו' והקב"ה משיבה, 'יש שכר לפעולתך נאם ה' וישבו בנים לגבולם', ע"כ.

על איזו פעולה מובטח שכר זה לרחל שישבו בניה לגבולם? מבאר ה'מצודות' (ירמיה שם) שזה בשכר הפעולה שוויתרה על בעלה יעקב ומסרה הסימנים ללאה, בשכר וויתור זה "ושובו בנים לגבולם". נורא. בזכות הוויתור יזכו בני"ג לאולה.

ועל סמך כח גדול זה של וויתור הנמצא באמתחת רחל, היה מנהגו של הגאון מרן רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, בעת בואו לפקוד את קבר רחל אמנו, היה צועק מבקש ומתחנן, מתמוגג ומתפקע מבכי ואומר: "מאמע רחל טייערע מאמע! הנביא אומר מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, אבל אני מתחנן לפניך: חלילה מאמע! אל תפסיקי לבכות - ויין מאמע ויין!", והיה ממשיך בבכי זמן רב יחד עם כל המתפללים, שכשהיו שומעים את דבריו היוצאים מן הלב פרצו בבכי |אף הם.

והנה אין לך אדם שאין לו שעה והזדמנות לוותר, אם ב'הנעלבין ואינם עולבין שומעים חרפתם ואינם משיבים', כרחל וחנה, או בכל קצה פלוגתא של מחלוקת ואפי' ב'פחים קטנים' כעלייה לתורה או עמוד התפילה, חובתנו מוטלת עלינו לנצל הזדמנויות אלו ולוותר לזולת, בכך נושיע את עצמנו. ובכך הנה ישועתנו קרובה לבוא, ברפואות וישועות וכל המצטרך.

מכל אלו נלמד לוותר להיותנו מעבירים על מידותינו, ונזכה בזה לדברי רבא שאמר (ר"ה יז): "כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו", נלמד לוותר על רצוננו ולהקדיש את זמננו לתורה ולעבודה, ובה נזכה במהרה לגאולתנו ולפדות נפשנו. אמן.

(קטעים מתוך שיחת גאב"ד 'חרדים' שליט"א)

שבעת שהתפלל הצריכו להפריעו ולהעירו, לבל יגיע להתפשטות הגשמיות - דבר שאין בנו הבנה כלשהי מה הוא.

בזכות מה זכו הוריו לאור שכזה?

אביו, רבי יעקב, היה חזן ירא שמים בעיר יאנוב הסמוכה ללעמברג. שנה אחת בליל יום כיפור האריך בתפילת הלחש בעת עמדו לפני 'עמוד התפילה'. הוא שקע בכוונותיו ועקב כך התארכה התפילה יותר מן המקובל.

משסיים את תפילתו ופסע אחורנית, כשעיני עמך בו תלויות, ניגש אליו בזעם וביזוהא ראש הקהל הגביר, וסטר לו כדבעי לעיני כל הקהל הקדוש, אנשים, נשים וטף, סטירת לחי מצלצלת על גודל חוצפתו שהאריך מעט בתפילתו.

בית המדרש נעשה כמרקחה. הישמע כדבר הזה, להזיד ולהרשיע, לבייש את החזן הצדיק בליל יום הקדוש בהשפלה בזויה, לרמוס כבודו עדי ארץ בביזיון הקודש שלא ישמע במחוזותינו?! אך, רבי יעקב התעלם כליל מהנעשה סביבו, וכאילו אין הדברים אמורים בו - פסע חזרה אל העמוד ובקולו הצח והטהור פתח: "יעלה תחנונינו מערב... לאחר התפילה איחל ר' יעקב גוט יו"ט וגמח"ט לכל הקהל הקדוש, ובתוכם גם ניגש לאותו שפל נבזה הגביר, וכמתנצל על האיחור בתפילה איחל גם לו ברכת גוט יו"ט.

מוצאי יוהכ"פ, והנה נשמעות דפיקות בפתח ביתו של רבי יעקב, שם עמד אחד מנכבדי העיר ועשיריה הגדולים והצעה מפתה בפיו... וכה סח לו ר' יעקב: "הלוא אין הפרוטה מצויה אצלך, וקשה לך על המחיה ועל הכלכלה, אי לכן יש לי הצעה משמחת בשבילך: מהיום עשיר גדול אתה! אני אתן לך אלפי אלפים דנרי זהב וכסף ויהלומים הרבה מאוד, אך תנאי אחד עמדי: תמורת העושר תמכור לי את זכות הביזיונות שנחלת וסבלת אמש בליל יוהכ"פ מאותו שפל נבזה, שנתן לך מכת לחי. אם תמכור לי את זה - עשיר אתה מעתה".

ר' יעקב דחה אותו על הסף: "אינני גנב!", אמר, "ואין לי מה למכור לך, הרי מחלתי לו לאלתר בלב שלם, ושוב אין כאן שום ביזיון עוול או עבירה, ומה אמכור לך?".

אך העשיר התעקש ולא הרפה: "אכפיל לך הסכום ותמכור לי הזכות!", ורבי יעקב בשלו: "אין לי מה למכור לך! כבר מחלתי!".

באותו לילה והנה חולם רבי יעקב, שבזכות זה שוויתר על כבודו ומחל בלב שלם, יזכה לבן גדול. ואכן באותה שנה נולד לו המאור הגדול,

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייו

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

מה ענה המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין לר' שבתי פרנקל כשניסה לשכנעו שלא לעזוב את אמריקה!?

כח ההרגל שמקשה ופוגם בחושי הרוחניות!

הרב בנימין בירנצווייג

"והנה פני אביכם אינם כתמול שלשום" (בראשית כ"ד, ס"ה)

שאל מרן המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, וכי מה שייך אצל שיכור שינוי פנים? וכי באתמול או בשלשום היה פחות שיכור? תירוץ נפלא ומכונן תירץ המשגיח ר' יחזקאל ותירץ זאת בקשר למעשה נפלא שהיה, שאותו סיפר עד השמיעה הגאון רבי שבתאי פרנקל מוציא לאור רמב"ם פרנקל: כשרבי יחזקאל לוינשטיין הגיע עם ישיבת מיר לאמריקה משנחאי שבמיר, היה באמריקה תקופה מאד קצרה ורצה מיד לעזוב לארץ ישראל, וניסה ר' שבתאי פרנקל להניאו מכך שישאר באמריקה וינסה להקים ולקומם את עולם התורה ששם.

יום בבוקר ובלילה שוקלים את עצמנו במשקל הנפש, לומדים חובת הלבבות ועושים חשבון נפש האם קיימנו המצוות כתיקונם או לא. אנו כל בוקר וערב שקלנו את עצמנו במשקל רוחני, איני יכול לראות אנשים שכל בוקר וערב שוקלים את גופם במשקל גשמי.

מסופר על מרנא החפץ חיים זצ"ל שבזמן מלחמת העולם הראשונה הוא היה צריך לברוח לכל מיני עיירות רחוקות, פעם אחת בשבת באחת העירות בלכתו לבית הכנסת בליל שבת, ראה יהודי שמחלל שבת, הדבר פגע מאד בח"ח והוא נכנס לבית כנסת הסמוך והתחיל לבכות בקול מר על כך שבגיל זקנה הוא היה צריך להיכשל במראה כזה מזעזע של יהודי שמחלל שבת, לא יאומן עד כמה היתה קדושתו של מרנא החפץ חיים שלא ראה כל ימיו חילול שבת!!

בשבת שניה המחזה חזר על עצמו, ובדרך ראה החפץ חיים חילול שבת והוא נכנס לבית כנסת ובכה בכי מר על מר גורלו!! בשבת השלישית שוב חזר המחזה על עצמו ונכנס החפץ חיים לבית כנסת הסמוך ובכה בכי גדול יותר מאשר בכה בשני פעמים הראשונות, כששאלו אותו מה השתנה שהפעם הבכי גדול יותר? והשיב כי בפעמים הראשונות בכה על ראית החילול שבת ועכשיו בפעם השלישית בוכה הוא יותר על זה שזה כבר לא מפריע לו כמו בתחילה.

מסופר שמרן האדמו"ר רבי יואל מסאטמאר זצ"ל נשאל פעם על ידי בדיחן בחתונה, אם יורשה לו לחקות אותו בפני הציבור כדי לשמח חתן וכלה, האדמו"ר השיב בחיוב והאיש עלה על הבמה

רבי יחזקאל זצ"ל התנגד מאד, ואמר לו על כך ווארט נפלא על סיבת הדבר: כתוב בפרשת ויצא - שאמר יעקב לרחל ולאה "שהנה פני אביכם לא כתמול שלשום", ושאל ר' יחזקאל זצ"ל, וכי מה שייך להגיד על שיכור שפניו לא כתמול וכי אתמול או שלשום הוא היה פחות שיכור? אלא הכונה שיעקב כשבא לבית לבן הרגיש גואל בנפשו, כאשר שיא הקדושה בעולם 'יעקב אבינו' נכנס למקום הטומאה של ע"ז בעולם, הרגישה נפשו בגואל עצום, והרגיש שלא יכול להשאר שם, והנה עבר יום יומים, ופתאום הנפש כבר התרגלה וכו', אמר יעקב "והנה פני אביכם אינו כתמול שלשום", והכנוה שאצלי זה כבר לא כ"כ נורא כמו היום הראשון, פניו כבר לא כאלו נוראות, זה כבר חמור מאד כי זה מראה שהתרגלתי לטומאה במקצת, ואם אשאר עוד כמה הימים כבר לא ארגיש כלל בניגוד הטומאה לקדושה רח"ל, זה הזמן לברוח!!

המשיך רבי יחזקאל זצ"ל, אני כשבאתי לאמריקה הרגשתי בתחילה ממש גועל נפש! הרגשתי שאיני יכול להשאר כאן ואפילו יום אחד, והנה חלפו כמה ימים ואני מרגיש שזה כבר לא כ"כ נורא, זו הסיבה שאני רוצה לברוח כמה שיותר מהר, אם אני כבר לא נגאל כ"כ מהחומריות של אמריקה אז הפשט שאני מתחיל להתרגל לזה! וזה נורא!

ושאלו ר' שבתי פרנקל: ולמה אמריקה כ"כ גורמת לרב גועל בנפשו? וענה רבי יחזקאל זצ"ל: כשאני באתי לאמריקה, ראיתי שמנהג האנשים כאן שכשהם קמים בבוקר וכשהם הולכים לישון בלילה, הם שוקלים את עצמם ועושים חשבון לראות האם עלו בקילו או ירדו, איזה לחץ.. אם המשקל לא מראה על ירידה רצויה אז רצים מיד לחדר כושר ועושים עוד סיבוב... וככה כל החיים מסביב המשקל..... ואנחנו בליטא באוירת הישיבות הקדושות, למדנו שכל

דברי תורתם וסיפורים על גדולי עולם שיום פטירתם חל השבוע

החלב גלש...!", הודיעה רעייתו של רבי איסר זלמן בשעה שלמד עם תלמידיו. רבי איסר זלמן פסק מלימודו, שוחח כמה מילים עם הרבנית ויצא מהבית. המאורע הפליא מאוד את התלמידים, מעולם לא הפסיק רבם מלימודו, מה גרם לו, אם כן, להפסיק מהלימוד בעבור מעט חלב שגלש

הרב ישראל ליוש

ביום י' בכסליו חל יום היא"צ של הגאון הגדול רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, בעל האבן האזל' על הרמב"ם, וראש ישיבות 'סלוצק' ו'עץ חיים'.

רבי איסר זלמן נולד בשנת תר"ל בעיירה 'מיר', ובילדותו כבר למד אצל רבה של 'מיר', הגאון רבי יום טוב ליפמאן באסליאנסקי זצ"ל, בעל ה'מלבושי יום טוב', ומעט אחר שנכנס לעול תורה ומצוות, הלך ללמוד בישיבת וואלז'ין אצל הנצי"ב והגר"ח מבריסק. על אף גילו הצעיר חבריו ורבותיו חיבבוהו והעריצוהו מאוד.

רבות השקיע רבי חיים בצמיחתו של 'זוניא מיר'ער' - כפי שכונה, הוא אף אמר: "כשזוניא פותח את פיו - נפתחים לי צינורות המוח". הנצי"ב הטביע ע"כ את המשפט: 'ר' חיים על צווארו ויעסוק בתורה'.

בתקופת אירוסיו עבר לישיבת 'ראדין', ובשנת תרנ"ב נשא לאשה את רעייתו, בת הגביר ר' שרגא פייבל פראנק מקובנה. לאחר מכן, בהיותו רק כבן כ"ד שנה, התמנה לר"מ בישיבת סלבודקה, שם התקרב מאוד אל ה'סבא מסלבודקה'.

בשנת תרנ"ז עבר ל'סלוצק' לייסד שם ישיבה עפ"י בקשת הסבא, ובשנת תרס"ג כשעזב הרידב"ז לארצות הברית ואח"כ לארץ ישראל, נתמנה לרב העיר 'סלוצק'.

צרות רבות, רדיפות ומאסרים סבל מהמשטר הסובייטי בברית המועצות, ובשנת תרפ"ג נמלט ל'קלצק' שבפולין, ויסד שם את ישיבת 'עץ חיים', יחד עם חתנו הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, ותלמידו הקרוב, חתן אחותו, הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל.

בשנת תרפ"ה עלה לארץ ישראל ונתמנה לראש ישיבת 'עץ חיים' בירושלים, ועמד בראש 'מועצת גדולי התורה' ומייסדי 'ועד הישיבות'.

סדרת ספריו 'אבן האזל' על הרמב"ם, הלא היא אוצר בלום של למדנות מקיפה, מפארים את ארון הספרים בעולם הישיבות.

"שמעתי מדודי הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל", היה הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל רגיל לומר, "עה"פ: 'גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי' (תהילים כג): נתאר לעצמנו אב צועד עם בנו ביער, והאב טרוד במחשבותיו ולא שם לבו שבנו מתרחק ממנו. הבן המשיך לצעוד ביער העבות, וכשהבחין שהוא לבדו בלי אביו, נתקף פחד נורא, דמיונות שונים עלו במוחו, הנה אריה רעב מתקרב, אולי זה דב או זאב, הוא פנה אנה ואנה, בכה מאוד וזעק: 'אבא...! אבא...!'

"לפתע ראה האב את בנו מרחוק, הוא רץ לכיוונו והחל להכותו ולהוכיח אותו: 'מדוע הלכת ללא רשות...? אסור לעזוב את אבא אפילו לרגע...!'. הבן בכה מאוד, כל מכה וגערה הכאיבו לו, אך יחד עם זאת הוא שמח שהנה עתה הוא ליד אביו, 'שווה לקבל מכות כאלו מאבא, הוא גם שומר עלי מהאריה והזאב...' הרהר הבן... "זהו שאמר דוד המלך', אמר רבי איסר זלמן, 'גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי', גם בתוך הצרה אינני ירא, כי אני חש שהקב"ה המייסרני, נמצא עמדי ושומר עלי..."

יד ההשגחה לוותה במוחש את שידוכו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל. היה זה בשנת תרנ"א. הוא בא בברית האירוסין עם מרת

"וְהָיָה אֲנֹכִי עִמָּךְ וְשָׁמְרְתִיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ..." (בראשית כ"ה, ט"ו)
לפי שהיה ירא מעשיו ומלבן [רש"י]

בילא הינדא, בתו הצעירה של ר' פייבל פראנק מקובנה. ר' פייבל היה עשיר ואוהב תורה מאוד, ובחביבותו נדב רבות למוסדות תורה. ר' פייבל כבר לא היה בין החיים כשבתו התארסה עם רבי איסר זלמן, אך הוא השאיר צוואה לרעייתו, להשיא את בנותיו לתלמידי חכמים, וכך עשתה.

רבי איסר זלמן היה עני מאוד בבחרותו. לימים סיפר לתלמידו הגאון רבי אריה לוי, שהיה לו זוג מכנסיים אחד בלבד, וכאשר הם נקרקעו ולא היה לו מה ללבוש, היה לובשם בצורה שהקרע לא יראה, ולאירוסי השאיל מכנסיים מחבר.

ולמרות כל זאת, אף שהכלה באה מבית עשיר, העניינים הגשמיים לא עניינו אותה כלל, היא רק בררה דבר אחד: 'האם הוא הבחור הטוב ביותר בישיבה?'

לאחר אירוסי עבר ללמוד בישיבת 'ראדין', והתאכסן בביתו של קצב שהגדיל את פרנסתו הדחוקה ע"י השכרת החדר לישיבה.

מנהג היה לו לקצב, להפשיט את עורות הבהמות ולייבשם על משקופי חלונות ביתו, וכך היה מוכרם ומרחיב את פרנסת בני ביתו. הריחות החריפים שנדפו מהעורות הלחים, הפריעו מאוד לרבי איסר זלמן ופגעו בבריאותו, ולמרות הפצרות חבריו שיודיע על כך להנהלת הישיבה, על מנת שימצאו לו מקום שינה חליפי, סירב לעשות כן, מחשש שהנהלת הישיבה לא ישכינו שם בחור אחר, ומצב הפרנסה של הקצב, שגם כך היה בכי רע, יגרע עוד יותר.

כך נשאר רבי איסר זלמן בחדר המצחין והחנוק, וכעבור תקופה קצרה לקה במחלת ריאות קשה, וחיייו היו בסכנה גדולה. הוא נאלץ לעזוב את הישיבה ולחזור לעיירתו 'מיר'...

הרפתקאותיו לא נסתיימו בזאת, כשחזר 'מיר' פרצה בעיירה שריפה גדולה שכלתה את רוב הבתים, ורווח והצלה באה לו עקב כך ממקום אחר. קרוב משפחתו, הגאון רבי יום טוב ליפמאן באסליאנסקי זצ"ל, רבה של 'מיר', שכר עבורו חדר אצל אחד האיכרים באחוזת יער סמוכה ל'מיר', ודאג להביא לו כל יום חלב לשתייה.

האוויר הצח במעבה היער והחלב הטרי ששתה כל יום, הקלו מאוד את מערכות הנשימה של רבי איסר זלמן ומצבו החל להתייבב. רבי יום טוב ליפמאן אף שלח אליו בחורים משיבת מיר, שהיו פזורים בעקבות השריפה בבתים שונים, שידברו אותו בלימוד, וכך התעודד ומצבו הוטב...

מצבו היה עדיין רחוק מלהיות טוב ובריא, ומשכך מצפוננו נקף לקשור את ארוסתו אליו, והוא פנה אל בני משפחתו וסיפר להם על מחלתו. הוא הצהיר בפניהם כי הם רשאים לבטל את השידוך ולא תהיה לו עליהם כל קפידה, אדרבה הוא יבין לליבם.

כאשר שמעו על כך בני המשפחה, שלחו עגלה להביאו לקובנה, עיר שיש בה רופאים טובים, אולי ימצא מזור ומרפא למחלתו הקשה. לאחר בדיקות הרופאים נוכחו בני המשפחה כי מחלתו קשה, והם הפצירו בכלה לעזוב את השידוך. באהבתה את התורה והכבוד שרחשה לתלמידי חכמים, לא שתה ליבה לדבריהם ולא הסכימה לבטל את השידוך.

כשגבר לחצם, הלכה בעצמה לרופא, ושאלה אותו על מצבו של חתנה המיועד, ועל סיכויו להחלים ממחלתו, "מצבו קשה מאוד, וסיכויו לחיות לכל היותר שנה אחת..." - אמר לה הרופא בקרירות. אך גם זה לא הרתיע את הנערה האצילה, ואמרה: "זו זכות מיוחדת לחיות אפילו רק שנה אחת עם תלמיד חכם כזה, בעל מידות נאצלות כל כך, שכבר היום הוא בחיר ישיבת וואלוז'ין..., לא אבטל את השידוך!" - פסקה.

בני המשפחה המשיכו בלחציהם, או אז קמה ונסעה אל מרנא ה'חפץ חיים' זי"ע ושאלה ב'אורים ותומים'. לאחר ששמע את שאלתה ואת מצבו הרפואי של חתנה, אמר: "ישנם אנשים בריאים וישנם אנשים שמאריכים ימים...", אך יצאה התשובה מפי קדשו של הסבא קדישא, גמרה הנערה בדעתה שלא תעזוב את השידוך בשום אופן.

משפחתה קיבלה את החלטתה ושלחוהו להבראה נוספת, ואכן אחר שנה מצבו הוטב להפליא, וברכת הכהן הגדול התקיימה במלואה, הם זכו לחיות יחד יותר משישים שנה, עד יומו האחרון.

"כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לְךָ" (בראשית כ"ח, ט"ו)

רבי איסר זלמן היה מספר: יהודי ישב באולם ההמתנה שלפני חדרו של הגה"ק מרוז'ין זי"ע. טרוד היה היהודי ממצוקותיו וצרותיו. לפתע נכנס לחדר בנו הקטן של הרבי 'משה דוד', לימים 'הרבי מטשורטקוב' ושאל את היהודי: "מה ברצונך לבקש מאבא?"

"אני זקוק לישועה..." "ענה היהודי וליטף את ראש הילד בחיבה. לאחר שיצא היהודי מחדרו של הרבי, שאל אותו הילד 'משה דוד': "מה אמר לך אבא?"

- "הוא אמר שה' יעזור!"
- "ומה יהיה עד שה' יעזור?"
- "אינני יודע..."
- "אם כך חזור לאבא ותשאל אותו..."
חזר היהודי לרבי ושאל אותו את שאלת בנו הקטן, שמע הרבי וענה: "הקב"ה יעזור גם עד שהוא יעזור, כפי שכתוב בפסוק: 'כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דיברתי לך', גם עד שאושיעך לא אעזבך..."

"וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה נִּזְרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם בַּיִת אֱלֹקִים זֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם" (בראשית כ"ח, י"ז)

"פירוש: הרגיש בלבו שהיה ירא מעצמו, ואמר כמה מורא במקום הזה, ונתן טעם באומרו 'אין זה כי אם בית אלקים', דקדק לומר שם 'אלקים' כי הוא מקור המורא דכתיב (קהלת ג) 'והאלקים עשה שייראו וגו'', ודבר ידוע כי שם אלקים יפחיד לבב אנוש". [אור החיים]

פעם, כאשר חזר מבית המרחץ, נזכר שהכניס את בגדיו לתא אחד ואת המגבעת לתא אחר ושילם רק עבור כרטיס כניסה אחד, ועל כן החליט שעליו לשלם לבעל המרחץ עבור עוד כרטיס, מחשש גזל... מלווהו רצה ללכת במקומו לשלם לבעל המרחץ, אך רבי איסר זלמן התנגד ואמר: "אני צריך ללכת, שכן עלי גם לפייס את הבלן, כדין הגזל את חברו..."

"לפני חמישים שנה הוצאתי מהשיבה בחור שהקדיח תבשילו" - סח פעם רבי איסר זלמן למקורביו - "ועד היום אינני מסוגל להסיח דעתי מכך... מי יודע אם לא אני גרמתי שייצא לתרבות רעה...?!". עד יומו האחרון לא חדל מלחזור בתשובה ולהתפלל על 'חטא' זה...

פעם באמצע שיעור, קפץ תלמיד והכריז: "רבי עקיבא איגר אומר ההיפך מדברי הרב!", בענווה ובסבלנות אופיינית ובלו כעס כלל על התלמיד שהפריע למהלך השיעור, ענה לו רבי איסר זלמן בשלווה: "כיון שרבי עקיבא איגר אומר ההיפך, הרי שיעורי בטל ומבוטל, אך היות ולא ראיתי את דבריו, כמדומה שמותר לי לסיים את השיעור..."

בינתיים עיין התלמיד שוב בדברי רבי עקיבא איגר ומצא שטעה בהערותו, מיהר בחזרה וביקש מרבי איסר זלמן שימחל לו, "תנוח דעתך" - הרגיע אותו רבי איסר זלמן - "אדרבה, אדם טועה במה שהוא מתעסק, לפום חורפא שבשתא..."

"וַיִּדְרַע יַעֲקֹב נֶדֶר לְאֹמֶר אִם יִהְיֶה אֱלֹקִים עִמָּדִי" ... (בראשית כ"ה, כ')

סיפר הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, ששמע מהגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שכאשר התכונן ה'חפץ חיים' זי"ע לעלות לארץ ישראל בשנת תרפ"ה, דיבר בשבת לפני הקהל בבית מדרש ב'ראדין' ונפרד מהם.

אחר הדרשה נגש אל ה'חפץ חיים' אחד הבעלי-בתים ושאלו בתמימות: "מדוע כשדיבר הרב על הנסיעה לארץ ישראל, לא אמר 'אם ירצה ה'?"

ואכן בסופו של דבר, הנסיעה לא יצאה אל הפועל, רעייתו של ה'חפץ חיים' חלתה באופן פתאומי, ולאחר מכן ה'חפץ חיים' נחלש מאוד והנסיעה בוטלה.

רבי איסר זלמן סיפר שמלבד הפעם הזאת, תמיד היה ה'חפץ חיים' רגיל לומר על כל דבר 'אם ירצה ה'', אפילו שהלך לחדר השני אמר: "אני הולך לחדר השני אם ירצה ה'".

ברוח מעשה זה אמר רבי יחזקאל אברמסקי, שאפשר לפרש הפסוק הנ"ל ע"י שינוי הפיסוק: "וידר יעקב נדר", ומהו הנדר? - "לאמר אם יהיה אלוקים עמדי", היינו לומר לפני כל פעולה שעתיד לעשות 'אם ירצה ה'".

הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל היה אומר בשם הגאון רבי יצחק בלאזר זצ"ל, שהקשה מה חידש רבי חנינא באומרו: "הכל בידי שמיים חוץ מיראת שמיים, שנאמר: 'מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה...' ויהי זה דבר פשוט, כי אם לא כן אין בחירה?"

ותירץ: שונה 'יראת שמים' מיראה אחרת. כאשר האדם ירא מכל דבר, חיה רעה או ליסטים, אין הדבר תלוי בבחירתו, כי הפחד הוא מצד הטבע. אבל ב'יראת שמים' נתחדש שפחד תלוי ברצונו ובבחירתו של האדם, אם יבחר שלא לפחד מהבורא ית', באמת לא יפחד ממנו, ורק אם יחליט להעלות בליבו מורא ופחד מהדין העתידי, רק אז אכן תהיה לו 'יראת שמים'. והגם שמצד השכל לא מסתבר שתהיה היראה תחת שליטת הרצון, מ"מ חידש רבי חנינא שכך גזרה התורה ב'יראת שמים'.

אין מילים שיגדירו את ה'יראת שמים' של הגאון רבי איסר זלמן, ועל כן נשאיר את ההגדרות לסיפורים...

"החלב גלש...!", צעקה רעייתו של רבי איסר זלמן בשעה שלמד עם תלמידיו. רבי איסר זלמן פסק מלימודו, שוחח כמה מילים עם הרבנית ויצא מהבית.

המאורע הפליא מאוד את התלמידים, מעולם לא הפסיק רבם מלימודו, מה גרם לו, אם כן, להפסיק מהלימוד בעבור מעט חלב שגלש?

כאשר שב לביתו הסביר רבי איסר זלמן לתלמידים המתפלאים: "אם החלב גולש, אין זה מקרה, זו גזרה משמים, עלינו לפשפש ולבדוק את סיבת הגזרה... ואכן התברר שהיום הרבנית לא שילמה לחלבן את כל הכסף המגיע לו עבור החלב, על כן הלכתי לשלם לו את החוב, הלא נצטוונו 'ביזמו תתן שכרו...'".

"ואם תתפלאו כיצד ידעתי כל זאת, שזו הסיבה שהחלב נשפך" - המשיך רבי איסר זלמן ואמר לתלמידיו - "אספר לכם מעשה מרבי חיים וואלז'נער זי"ע: פעם ספרו לו שדלי המים טבע בבאר, וכשהביאו גרון להעלותו משם, נפל אף הגרון. מיד תלה רבי חיים הדבר בספק כסף מעשר שהקהל לא הפרישו. וכשמע דבר טביעת הדלי קם והפריש סכום זה למעשר, ומיד באו להודיעו שהדלי והגרזן עלו מן הבאר..."

פעם הגיע רבי איסר זלמן לביקור אצל הבריסקער רב זצ"ל, מיד כשנכנס הבהיר לו שלא היה בכוונתו לבוא לבקר אותו, אך כיוון שהיה בקרבת מקום, חשב שמן הראוי שיבוא לשאול בשלום הבריסקער רב.

לאחר שיצא, שאלוהו מלוויו לשם מה זקוק היה להבהיר למרן הגר"ז שלא היה בכוונתו לכתחילה לבוא לבקרו?

"אילו לא הייתי אומר לו, היה חושב שבאתי במיוחד לבקרו, והיה בכך משום גניבת דעת..." - הסביר רבי איסר זלמן.

ביום המיועד לטיול, השכימו כולם קום, ולאחר תפילה בשעה מוקדמת העמיסו את הרכב בכל טוב, לקראת הנסיעה הארוכה. הרב א. נכנס לרכב מחליק את המפתח פנימה בשלווה, הרכב מתעורר לחיים, אולם מתחיל מיד לחרחר בכבדות... בירור קצר מעלה, הגיר הלך והעלות 18,000 שקל....

תקלה משתלמת במיוחד והסוף המפתיע!

את הדברים, ברמה טכנית כמעט. ועתה, כשהוא עומד מול כאבה של רעייתו היקרה, רחל אימנו, והיא מביעה בפניו תרעומת על המתנתה הארוכה לישועה, יעקב כועס. למה? במה צערה של רחל חמור מרמאותו של לבן? למה הקושי שבאי ישועת רחל ותגובתה לכך מכעיס אותו, בעוד נוכלותו של לבן - עוברת כמעט בשתיקה?! התשובה היא, שיעקב איננו, בחיר האבות, יודע היטב שבעולמנו אין תקלות. יש מנהיג לעולם, מנהל את הכל בדברו, וכל מה שקורה כאן - הכל, אבל ממש הכל, לטובה. לפיכך, הוא יודע שרמאותו של לבן היא טובה עבורו, גם אם אינו מבין מדוע, ולכן הוא לא כועס או מצטער, רק מברר את הסיבה באופן טכני ויבש.

והיא הנותנת, כאשר לעומת זאת רחל מביעה את כאבה על ההמתנה הממושכת לילדים, והיא אומרת 'הבה לי בנים', כביכול הדברים תלויים ביעקב. כאן כתוב 'ויחר אף יעקב ברחל... התחת אלוקים אני' - הסיבה לכעסו היא כי הוא חש שלא מספיק ברור לרחל שהדבר לטובתה, כי הרי בורא עולם מנהל את העניין, ובהכרח שבעיניו זהו יש חסד עבורה.

כי זו משנת חייו של יעקב: כל מה שעושה הבורא, הכל לטובה. לא תמיד יודעים, לא תמיד מבינים, לעתים התמונה לא בהירה, לפעמים היא מעורפלת או מבולבלת. ועדיין, הדבר הברור הוא - שהכל לטובה, כי העולם הזה מנוהל בידי אבא טוב ומיטיב, שעושה לנו רק טוב, גם כשאננו מבינים למה!

משיעוריו של מגיד השיעור הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"התחת אלוקים אני" (בראשית ל, ב')

אחת החוויות הקשות שכולנו עוברים מעת לעת, היא הרגע בו משהו בתוכניות שלנו משתבש. אנו עובדים עם מישהו - ולפתע מסתבר שהלה לא מתאים למשרה, או גרוע מכך - נוכל שעוקץ את הקופה. אנו עושים פעולה ומצפים לתוצאה מוגדרת, והתוצאה אינה מגיעה כמצופה. אנו פועלים בכיוון מסוים, אולם ההצלחה מדלגת מעלינו...

בפרשת השבוע שלנו, יעקב איננו מתמודד עם תופעות דומות, אולם אם נתבונן - נגלה שהיחס שלו משתנה בין תקלה אחת בתוכניותיו לתקלה אחרת. במסגרת התקלה הראשונה, יעקב איננו עובד 7 שנים מתוך מטרה לשאת לבסוף את רחל. ולפתע, לבן עושה תרגיל רמאות נבזי, נותן לו את לאה תחתיה, ודורש מיעקב עוד 7 שנות עבודה בעבור רחל - התמורה שהובטחה לו מראש עבור 7 שנות העבודה הראשונות...

יעקב אינו כועס, אינו מגביה את קולו, אפילו אינו מתעצבן. הוא שואל את לבן שאלה אחת, קצרה ופשוטה, בת שתי מילים: 'למה רימיתני?' - לבן, כדרכם של רמאים, אינו מתבלבל. משיב בציטוט חוק עלום לפיו אין נושאים צעירה לפני הבוגרת ממנה, וממשיך ברמאויותיו כרגיל, כשיעקב אינו כועס כלל, אלא מקבל את הדין באהבה, וטורח עוד 7 שנים כדי לשאת את רחל.

חולפות כמה שנים, לאה יולדת ילדים לרוב, ורחל עקרה. גם זה סוג של תקלה, שיבוש בתוכניות. הרי מראש - כך מגלה המדרש - ניתנה לרחל הזכות ללדת את כל 12 השבטים, והנה - היא נותרת עקרה ואין לה ילדים כלל. המצב לא פשוט, ההמתנה אינה מרגיעה, אחותה הגדולה יולדת ילדים ומגדלת אותם בשמחה, והיא עודה מצפה...

היא פונה ליעקב במר ליבה, ומבקשת לזכות בבנים: 'הבה לי בנים ואם אין מתה אנוכי'. היא מציפה את כאבה, מדברת על מה שהשתבש בתוכניות חיה, על המצוקה המעיבה עליה. כאן תגובתו של יעקב משתנית לחלוטין, עד שהפסוק מתאר 'ויחר אף יעקב ברחל...'. - הוא כועס על הדברים, משיב במילים קשות, נראה כי עצם העלאת נושא התקלה הזו - גורם לו לכעוס...

וכאן הבן שואל: רגע, איך זה יתכן?! הרי ברמאותו של לבן, כאשר מתברר שיש לו עסק עם נוכל מרושע, יעקב לא כועס אלא רק מברר

תחזיק מעמד מול ההוצאה העצומה הזו, ועוד אחד שביקש מחבר - כגיבוי והלוואה...

הוא מגיע למוסך, בודק את הרכב, הכל תקין לעילא ולעילא. פונה לדלפק התשלום, הכרטיס שלו מודפסת יפה יפה כמקובל במוסך מורשה, והיתרה לתשלום עומדת על:

!0

לתשלום: 0 ש"ח! - כך כתוב, שחור על גבי לבן!

הוא מביט בדף שלפניו נבוך ותוהה. הרי זה לא יתכן! במוסך לא רשמי, תיקון שכזה עולה 18,000 ש"ח. במוסך רשמי - לבטח אמור לעלות יותר. ובכלל, בכל מקרה, הרי הרכב שהה כאן יומיים, הגיע שבור וחזר פעיל. איך יתכן שזה בחינם?!

ברור לו שזו טעות, והוא פונה אל הפקידה. זו משיבה לו בלקוניות, כי עקב תקלה בכל דגמי רכב זה, החליטה החברה היצרנית לממן את החלפת הגיר לכל הרכבים שבדגם זה בשנות ייצור מסוימות, ובלבד שהרכב לא עבר את ה-150,000 קילומטר. 'הרכב שלך עמד בקריטריונים, כך שהיית זכאי להחלפת הגיר על חשבון החברה. זה בחינם, סע לשלום!'

הרב א. שומע, וחש כי לבו מנתר בקרבו. הוא כלל לא ידע שהיתה תקלה בדגמים אלה, לבטח לא הכיר את הסיפור הזה על החלפת הגיר חנם אין כסף, והנה הוא מתבשר בבשורה כה טובה - התיקון חינמי, ההחלפה על חשבון החברה. ברגע הראשון נזכר כי העלה בדעתו לתקן את הרכב במוסך שאינו מוסך החברה, שם לבטח היה משלם טבין ותקילין, לפתע הוא מבין כמה גדולה הסייעתא דשמיא ששאל והתייעץ, והחליט להעביר את הרכב למוסך החברה, שם הוא תוקן בחינם!

אך זה עוד כלום...

הוא נכנס אל הרכב, מניע, ולנגד עיניו ניצב מד הקילומטרים, והוא ברור, מרצד, אור כתום על גבי מסך המחוננים. הרכב גמע עד עתה: **149,640 קילומטר!!!**

הפעם, לא רק לבו של הרב א. קופץ משמחה, גם הוא בעצמו קופץ. פתאום הוא מבין שהרכב ניצל במקסימום את הגיר הקודם, ורגע לפני שיאבד את זכותו להחלפת הגיר בחינם - שלח לו הבורא מתנה יקרה, ושבר לו את הגיר. עתה הוא מצוייד בגיר חדש, אותו קיבל חנם אין כסף, במתנה מאבא שבשמים, בשבירת הגיר בדיוק, אבל בדיוק, ברגע הנכון!

הוא מתחיל לתאר לעצמו מה היה קרה לו היה יוצא צפונה, לו ילדיו היו נהנים מעוד יום אחד של טיול. באותו רגע היה מאבד את הזכות לגיר חדש, היה נפרד מהון עתק כדי לתקן את התקלה ברכב. עתה הבין כי את התקלה שלח לו מלך חנון ורחום, שחס על כספו, זימן את התקלה ברגע הנכון, והנה כי כן - הרכב תקין לגמרי, ובחינם!

הוא שב הביתה, ומספר לילדיו על חסד ה' ונפלאותיו, והם, המומים ונרגשים, מבינים כמה חסד ה' היה בתקלה, כמה טוב היה שהוצרכו לפרק את הרכב מכל מה שהועמס עליו, כמה רחמי ה' היה בביטול הטיול, כמה הם חייבים להודות ולהלל...

הרב א., שסיפורו הובא בגיליון 'דרשו', מסכם את סיפורו: 'הנה כי כן,

משנתו זו של יעקב, היא למעשה הלכה פסוקה בשולחן ערוך או"ח סימן ר"ל, שאדם צריך להתרגל לומר 'כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד', דהיינו לשנן לעצמו ולהפנים בעמקי לבו שכל מה שעובר עליו - הכל הכל לטובה. וככל שהאמונה הזו בתוקפה, ככל שהידיעה הזו ברורה, ככל שההבנה הזו בוערת בנשמה - כך זוכים לחיות חיים מוארים באורו של הבורא, חיים טובים ורגועים, ובעזרת ה' - זוכים גם לראות את חסד הבורא ורחמיו בכל עת ועונה!

תקלה משתלמת במיוחד!

הרב א. ה., יהודי נכבד ובעל משפחה, מחזיק ברשותו רכב מזה מספר שנים. האמת היא, כי בעצם הוא כלל אינו זקוק לרכב, אלא שהרכב משמש אותו למטרות חסד. כמה פעמים בשבוע הוא מתנדב להסיע חולים ומבקרים לבתי החולים וחזרה, להתנדב לשמח חולים או לחלק סלי מזון. בעצם, זוהי כמעט המשימה הבלעדית של הרכב, כך שניתן לכנותו 'רכב החסד'. רק מדי פעם, בעיתות חופשה, משמש הרכב את בני המשפחה, בצאתם לתור את הארץ ולהתענג על נופיה.

באחת הפעמים, לקראת חופשה צפויה, כרגיל החלו בני המשפחה לתכנן את מסלולי הנסיעה, לבנות סדר יום, מה יהיה מסלול ההליכה והיכן ייהנו באטרקציה מדהימה. הם נערכו לקראת שעות האיכות עם אבא, ובדמיונם חזו את חלוף רכבם מול נופים משכרים, בדרכם לחוויות משפחתיות נעימות...

ביום המיועד לטיול, השכימו כולם קום, ולאחר תפילה בשעה מוקדמת העמיסו את הרכב בכל טוב, לקראת הנסיעה הארוכה. הרב א. נכנס לרכב, מחליק את המפתח פנימה בשלווה, הרכב מתעורר לחיים, אולם מתחיל מיד לחרחר בכבדות...

הרב א. אינו מוסכניק, אבל לבו אמר לו שמדובר בתקלה רצינית. מסתבר שהגיר במנוע שבק חיים לכל חי, מה שאומר שכמעט אי אפשר לנוע אתו... בצער רב מתחילים בני המשפחה לרוקן את הרכב מכל מה שהועמס עליו לפני דקות מספר, והרב א. מתחיל לברר כיצד ניתן לתקן את התקלה החמורה, היכן כדאי לבצע תיקון שכזה, מה עלות התיקון, ועוד...

התשובה לשאלה האחרונה מותירה אותנו המום ונרעש: 18,000 ש"ח, ח"י אלפים. זה המחיר להחלפת הגיר, והרב א. נחרד. תיקון כה יקר? מנין לו הכסף לממן תיקון כזה? האם כדאי לעשות זאת בכל מוסך מזדמן, או אולי במוסך החברה בדווקא? וכמה זמן יקח תיקון כזה, שנשמע כה מורכב עד שכל תוכניות החופשה תשתבשנה לה?!

הרב א. מחזק את ילדיו כי הכל מידי שמים, ולבטח גם זו לטובה. הוא מתחיל לברר ולהתייעץ, והומלץ לו לשלוח את הרכב למוסך מורשה של החברה היבואנית. שם נאמר לו כי התיקון יארך כמה ימים, וליבם של בני המשפחה נופל בקרבם. לראשונה, יאלצו לוותר על טיול משפחתי נעים ומיוחד כל כך...

חולפים יומיים, והנה טלפון מהמוסך, המבשר כי הרכב מוכן וניתן לבוא לקחתו. הרב א. ממחר לנסוע למוסך, ומצטייד מבעוד מועד בשני כרטיסי אשראי, אחד - שלו, בתקווה כמוסה שהמסגרת

מה שנראה לנו כתקלה - הוא נס. מה שנראה לנו כשיבוש - הוא חסד. מה שנראה לנו כמשהו שלא הולך - הוא לטובה ולברכה, ובגדול! יהודי יקר! אם גם אתה מתמודד עם תקלות, אם גם אתה חווה שיבושים בתוכניות, זכור ואל תשכח כי בורא עולם, מלך חנוך ורחום, אב אוהב ומיטיב - מנהל את העולם, מנווט את מה שקורה כאן, לטובתך, רק לטובתך. לפעמים רואים זאת בעיניים, לפעמים פחות, אולם תמיד - זה המצב, ללא כחל ושרק. הבה נתחזק באמונה בו, בידיעה שכל מה שהוא עושה זה לטובתנו, ואז נזכה לראות בחסדו הגדול וברחמי המרובים!

הצלת חיים בשבריר רגע!

יום חמישי פרשת תזריע, תשע"ט, לונדון. בבית משפחה אחת החלה האם להשתעל ולחרחר קלות, וחיש קל הובהלה אל הרופא. הלה בדק את שבדק, ועד מהרה שלל כל חשש למחלה כלשהי בריאות או בדרכי הנשימה, ולמרות כל זאת הורה לאשה לבלוע שני כדורים ביום, שיקלו על נשימותיה. אולם לא רק שהכדורים לא הועילו, יתכן כי החריפו את המצב. ימי ששי ושבת עברו על האשה כאשר כל נשימה שלה כרוכה במאמץ, וביום ראשון כבר היה ברור שחייבים לשוב ולפנות לרופא. אולם, יום ראשון הוא יום החופשה בחו"ל, המרפאות סגורות ומסוגרות, וניתן רק לפנות למוקד לרפואה דחופה, הפעיל בכל עת, וזמין 24 שעות ביממה לטיפול רפואי מידי.

בינתיים נוקפות השעות, וככל שהמצב לא הוטב, הבינו בני המשפחה כי אין מנוס, והתקשרו למוקד. שם נאמר להם, כי באופן נדיר למדי יש עומס רב, ולפיכך לא יוכלו לקבל תור לרופא תוך חצי שעה כמקובל, אלא רק בשעה 12:30, לאחר חצות לילה. הדבר נראה מוזר, הרי תפקיד המוקד להיענות לכל קריאה ברמה מיידית, ואילו במקרה זה, מסיבה שאינה מובנת, דחה המוקד את הטיפול בקריאה עד לאישון לילה!

בשעה 12:30 בלילה התייצבו בני הזוג במוקד הרפואי, ומיד הוכנסו לרופא. הוא שב ובדק את דרכי הנשימה, תעלות הגרון והריאות לעומק, ביצע צילום רנטגן מקיף, אולם שב על קביעת קודמו וקבע כי אין חשש למחלה או מום כלשהו, והוא אינו מבין מה הסיבה לקושי בנשימה ולהשתעלויות התכופות. 'ליתר ביטחון', אמר לבסוף, 'הנה לכם משאף עזר לנשימה, אשר יקל על הנשימה עד חלוף כל התסמינים המוזרים, שברור לי שאין מאחוריהם מחלה או מיחוש כלשהו!' - פסק הרופא.

בני הזוג תמהו, על שום מה שיבוש שכזה בשגרה, ועוד ללא מחלה או סיבה מובהקת. סתם, באמצע החיים, לפתע קשיי נשימה כה מוזרים?! הלא דבר הוא!

הם שבים לרכבם בדרכם לכיוון ביתם בחזרה, ואז צד את עינו של אבי המשפחה, היושב בכסא הנהג, מחזה מוזר למדי. בצד הכביש, בין השיחים הגדלים פרא ודשא מכוסח קלות, שוכב אברך בעל מראה פנים עדין וזך. מצד אחד, הוא נראה כמו הומלס חסר בית מצוי. מצד שני, ניכר על פניו שהוא לא כזה כלל. מה מחפש אברך

המוטל לבדו באישון ליל על אם הדרך?!

הוא עוצר את הרכב, פונה לאברך המוטל לפניו, ושואל אותו אם הוא זקוק לעזרה. האברך מפלבל בעיניו, מנסה לדבר, אולם ללא הצלחה. גל שיעול תוקף אותו, והוא מתחיל לחרחר ולפרכס, ניכר שאינו מצליח לנשום!

הנהג שעצר נתקף חרדה קלה, אולם עד מהרה התעשת והזעיק את כוחות הצלה, כשהוא מנסה לחשוב מה הוא יכול לעשות בינתיים כדי להציל את האברך המוטל לצידו, ונראה כי הוא נושם את נשימותיו האחרונות. לפתע נזכר, כי ברכבו משאף אותו קיבלה רעייתו מהרופא לפני שעה קלה, ומיד הוא מקפץ אל הרכב, מביא את המשאף, מצמידו לפיו של האברך המחרחר, ובעזרת המשאף -

הלה חוזר לנשום, עיניו נפקחות, והוא מביט בו במבט אפוף תודה! עוד כמה דקות חולפות, כוחות הצלה הגיעו, בודקים את האברך ועומדים לפנותו לבית חולים לבדיקות וטיפול מקיף. בינתיים נשימתו התייצבה, הוא מצליח לדבר, ואז הוא פונה למיטיבו ומספר לו את סיפורו. מסתבר, כי אותו אברך הינו אורח זר בלונדון, המתאכסן בדירה סמוכה. לפתע חש שהוא מתקשה לנשום, ויצא לרחוב - לשאוף אויר צח.

אולם הדבר לא עזר. בכל רגע שחלף הלך מצבו והחמיר, והוא כאן לבדו, ללא טלפון סלולרי וללא מכר ודואג. השעה אחת אחר חצות, בקושי יש עוברים ושבים, והוא לבד, מתמודד עם קושי נשימתי ההולך ומחריף - עד שצנח ארצה מחוסר כוחות...

את ההמשך השלימו כוחות הצלה שהבהירו, שלמעשה נשימותיו של האברך הלכו ופחתו, עד כדי שניכר היה שבעוד דקות ספורות היה נושם את נשימתו האחרונה, ועוצם את עיניו לנצח, רח"ל. ואילו המשאף שהיה ברכב, והגיע למקום הנכון בדיוק בזמן הנכון - פשוט הציל את חייו של האברך!

עתה היה תורם של הנהג ורעייתו להיות המומים. הנה כי כן, מתברר כי קוצר הנשימה המוזר, דחיית התור לשעה מאוחרת, כל העניין המשונה הזה - היה לטובה ולברכה, זיכה אותם להיות שותפים בהצלת חיי אדם, פשוט כך. לו לא היתה האשה לוקה בקוצר נשימה, או אם הייתה מקבלת תור מוקדם יותר כמקובל - כי אז הרכב והמשאף לא היו שם ברגעים הקריטיים, לא היה מה שיציל את חייו של האברך הבודד!

סיפור מופלא זה, אשר שמענו בעדות אישית מכלי ראשון, הוא עוד הוכחה זוועת שכל תקלה בחיינו, כל שיבוש, כל דחיה, כל משהו שלא הולך כצפוי - הכל מחושב, הכל מנוהל, הכל מסודר מתוך מטרה טובה, למען יושבי תבל וברואיו. וככל שחיים בצורה הזו, ככל שמעצימים את האמונה שהכל לטובה, ככל שברור לנו שכל תקלה היא חלק מתוכנית לטובתנו ולמעננו - כך זוכים לחיות חיים רגועים ושלווים, טובים ובטוחים, וגם רואים עין בעין בחסד ה' ובישועתו!

לא תמיד כדאי להפעיל קשרים!

את הסיפור הבא קיבלנו מפי בעל המעשה בעדות אישית, שאחד מבניו נזקק לעבור ניתוח מורכב עקב בעיה רפואית. האב ביקש

ואולי על זה נאמר: "שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך" (דברים לב יח), כי עיקר שמחת זבולון היא בצאתו לעולם הבא, ויששכר היושב באהלה של תורה, מסוגל לחוש את מתיקות התורה גם בעולם הזה.

ענה מובנת מסירות נפשה של רחל אמנו: רחל ויתרה על דברים נשגבים, מכיון שהיא דאגה לכל עם ישראל, שיהיה להם חלק וחיות בתורה הקדושה, על ידי שיחזיקו תורה, ועל זה נאמר: "עץ חיים היא למחזיקים בה", וכך תהיה להם האפשרות לחיים בעולם הבא, ולכן תומכה יהיו מאושרים, וכל זה מכח מסירות נפשה.

לכאורה רחל היא אמם של שני שבטים בלבד, וכלפי שאר השבטים היא דודה. ובכל זאת כל עם ישראל חש קרבה ל'רחל אמנו', ממש כמו לאמא, משום שהיא דאגה לכולנו. היא ויתרה על כבודה האישי, על האפשרות להיות אמא לארבעה שבטים כמו לאה - היא דאגה, ונתנה חיות, לכל עם ישראל.

בספר 'חפץ חיים על התורה' מובא על כך דבר נפלא: "בשם 'יששכר' נקראים תופשי התורה, התלמידי חכמים - 'ומבי יששכר יודעי בינה לעיתים ומאתים ראשי סנהדראות', וכל עצמו של יששכר לא בא אלא בשביל שווה כסף - אלו הדודאים שנתנה לאה לרחל, ללמדך שמבלעדי המחזיקים התומכים מכספם את הלומדים אי אפשר לה לתורה להתקיים".

כלומר, כאשר רחל מכרה את זכותה להיות עם יעקב אבינו תמורת דודאים, היא בעצם מכרה את יששכר ואת זבולון תמורת דודאים. פעולה זו של רחל הורידה לעולם כח, שניתן יהיה לקנות 'יששכר', כלומר, לקנות בכסף או בשווה כסף לימוד תורה של משהו. אלמלא היתה רחל עושה את הפעולה הזו - לא היתה שום דרך בעולם שתאפשר לעשות דבר כזה - לקנות תורה.

יתרה מזאת, ברגע שרחל הורידה לעולם את האפשרות של קניית יששכר תמורת דודאים, פשוט שצריך להיות גם זבולון, לכן לאה זכתה גם ליששכר וגם לזבולון.

וכעין זה אמר הרב מפוניבז' זצ"ל על עצמו, ששמע מפיו של החפץ חיים' על העננים השחורים המכסים את שמי אירופה, על השואה המתקרבת לבוא, ועל כך שאחריה לא יישאר כמעט כלום, החלו שניהם לבכות. הוא שאל את החפץ חיים': 'רביה, אם כן, מה יהיה?' וה'חפץ חיים' השיב לו במקרא שכתוב (עובדיה א, יז): "ובהר ציון תהיה פליטה והיה קודש".

הבין מכך הרב זצ"ל שזוהי צוואה עבירו: להקים את התורה בארץ ישראל, ואת הצוואה הזאת הוא קיים במסירות נפש עילאית, בחינת יש מאין ממש.

לא אחת היה הרב מפוניבז' פורץ בבכי נורא והיה אומר: "אתם יודעים מה נתתי לעם ישראל? הייתי יכול להיות רבן של כל ישראל! גדול הדור! ברוך ה' יש לי כל הכישרונות לכך! ואת כל זה הקדשתי למען עם ישראל! תרמתי את החיים שלי, את הכבוד האישי שלי - כדי שלא תשתכח מהם!".

כידוע, למהרש"א קראו רבי שמואל איידלס. איידל היתה חמותו, וכיון שהיא פרנסה אותו, שיוכל לשבת וללמוד בישוב הדעת, ללא

עזריה אחיו. ומפרש רש"י שם: "שמעון אחי עזריה - תנא הוא במשנה קמיייתא דזבחים ולמד תורה על ידי אחיו שהיה עוסק בפרקמטיא, כדי שיחלוק בזכות לימודו של שמעון, לכך הוא נקרא על שם עזריה אחיו".

ומבאר הרב מפוניבז', שגם ליכולת לרכוש תורה באופן שעזריה רכש, בכסף - זה חידוש עצום, מפני יקרת התורה. צריך כח מיוחד לחדש את החידוש הגדול הזה. רחל ידעה שללאה אין הכוחות העצומים הנדרשים להוריד חידוש כזה לעולם, ורק היא עצמה - רחל - יכולה. לכן הסכימה לוותר ולא להיות אמם של יששכר וזבולון, ולוותר על כבודה - שללאה אחותה יהיו ששה שבטים ולה רק שניים, על אף שכלפי העולם דבר זה עלול להיראות תמוה. היא היתה מוכנה למסור את נפשה, ועל ידי 'עסקת' הדודאים הורידה לעולם את החידוש העצום, ששייך לקנות תורה על ידי דודאים, ורק באופן שעשו זאת זבולון ועזריה, ולכן היתה מוכנה לוותר על שני שבטים.

ומדוע אכן היתה מוכנה לכזו מסירות נפש?

רחל דאגה לעם ישראל, שכל עם ישראל יוכל לזכות בחיי נצח לעולם הבא, בין אלו שלמדו תורה בעצמם, ובין אלו שאפשרו לאחרים לעמוד בתורה. ואילו מסירות נפשה, לא הייתה אפשרות לכל אדם שלא למד תורה ויצא לעסוק בפרנסה לחיות בעולם הבא!

התורה היא דבר כה גדול ויקר, עד שאין שום שכר שאפשר לתת על תורה - מלבד התורה עצמה. בעולם הבא יהיו כל החיים סביב תורה, ואפילו באלף השביעי לא יתעניינו אנשים בשום דבר מלבד בתורה. משום כך - אדם שלא למד ואין לו טעם בלימוד, אין לו סיכוי להבין את העניינים שמדברים שם בכלל, כך שאף אם יזכה לעולם הבא, הוא ישב שם כגולם ולא ימצא טעם בכך.

למרות זאת, יש פתרון של יששכר וזבולון - עסקה זו מאפשרת גם לאלו שאינם יכולים לשבת וללמוד, לקנות לעצמם זכות בלימוד, וזאת על ידי שהם מחזיקים את תלמידי החכמים היושבים ולומדים.

הרמב"ם בהלכות מלכים (פרק יב הלכה ה) כותב, ש"באותו הזמן [באלף השביעי] לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות, שהטובה תהיה משופעת הרבה וכל המעדנים מצויין כעפר, ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד, ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולי ויודעים דברים הסתומים, ושיגו דעת בוראם כפי כח האדם, שנאמר: 'כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים'".

לפני כששים שנה, כאשר מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א למד אתי מה שנקרא 'חברותא', אמר לי פעם: "אריה, אתה יודע שאני ידיד שלך. אני יודע שאתה מבין ארמית, אני מתחנן אליך שתעבור על הזוהר לפחות פעם אחת. תקרא, מה שתבין - תבין, ומה שלא תבין - לפחות תקרא. משום שבאלף השביעי ילמדו גם זוהר, ויש סודות רבים מאד בזוהר שאיש אינו מבין את פשרם, אבל אז יסבירו את כל הסודות, ועיני האנשים תהיינה בורקות מאושר, מחמת התענוג העצום שיהיה להם, ואם לא תעשה מה שאני אומר לך, אתה תשב מולם ותאכל את הלב, מדוע לא עברת על הזוהר לפחות פעם אחת..." ומי שיחזיק תורה, כדוגמת זבולון, יסבירו לו בדיוק כמו ליששכר.

למרות זכותם הגדולה של תומכי התורה עלינו לזכור, כי זה שלומד בפועל - מעלתו גדולה יותר. פעם הגיע אדם רבי אהרן קוטלר זצ"ל ושאלו: "מאחר שלזבולון יהיה בדיק את אותו שר שיהיה ליששכר, למה לי להיות יששכר? עדיף לי להיות זבולון, להתעסק במסחר ולהרוויח כסף, ולתמוך

ביששכר. כך יהיה לי גם עולם הזה וגם עולם הבא..." נענה רבי אהרן והשיבו: "טעות גדולה בידך! בשביל שיהיה לך עולם הזה - כדאי לך להיות יששכר! רק ליששכר יש גם עולם הזה, מלבד העולם הבא. אבל לזבולון אין עולם הזה כי הוא טרוד בעסקיו יומם ולילה עד למעלה ראש. בדאגות ובנסיעות למרחקים. לפעמים אין לו זמן לאכול בצורה מסודרת, להיות בצוותא עם בני ביתו, וכדומה. בשביל שיהיה עולם הזה - כדאי לך להיות יששכר..." (מתוך 'אריה שאג' בראשית)

המשך מעמוד 11 | הגאון רבי שמשון פינקוס זצוק"ל

אם התקנת דלת 'פלדלת' או הוספת שעות עבודה מהווים חיסרון בביטחון. ניתח רבינו את השאלות והגיע למסקנה שמדובר ביהודי טוב, שאם יאמרו לו לא להתקין דלת כזו, הוא יקבל את ההוראה ללא פקפוק. "אלא שלא יהיה זה מחמת ביטחון בהקב"ה, אלא מפני ה'סגולה' שהוא שמע בקולי, וסבור שבשל כך שאינו רוכש דלת כזו - הגנבים לא יבואו אליו. נמצא שהשי"ת לא נמצא אצלו בתמונה. שהרי בדרך כלל, די בדלת פשוטה שנועלים אותה בלילה. עובדה, לי ברוך ה' אין דלת 'פלדלת' ובכל זאת לא פרצו לי אותה..." גם שאר שאלותיו של אותו אדם, כמו אם עליו לעבוד שעות נוספות וכיו"ב, אם אשיב לו עליהן בפרוטרוט, הרי שאני פשוט מרמה אותו ומחטיא את המטרה, כי אם אומר לו שלא לעבוד שעות נוספות, הוא פשוט יסמוך על ה'פוטנט' הזה עצמו, שאיננו מוסיף שעות עבודה בתקווה להתפרנס כל צרכו, אבל אין זה קשור להקב"ה כלל, ולא לשאול אותי הוא צריך, אלא להחליט באיזה מידה הוא סומך על

הקב"ה, ולפי זה יש לו לנהוג. אם הוא מחפש עצות - זה עצמו בעיה. לשם מה ללכת ולחפש עצות? הרי יש לך אב רחמן שיש לו כל, אם כן סמוך נא עליו יתברך שהוא ימלא חסרונוך". אבל גם מלבד כל האמור, כדי להשיב על שאלות כאלה, צריך להכיר את מידת השייכות של השואל להשי"ת, שלפיה זכאי הוא לחסדי המרובים, וכן עד כמה מסוגל הוא לדבוק בו ולשפוך שיחו לפניו בפשטות: 'אתה האב הרחמן, האוהב אותנו כזרע האבות רחומיך, ואין לי דאגות ולא קרובים לסמוך עליהם מלבדך דודי ורעי!' וביטחון אמיתי מהו?

כאשר רואים שכל השכנים כבר רכשו 'פלדלת', ולמרות עשרות הפריצות של גנבים שאירעו בבניין זה, אני מחליט שאין לי כל בעיה, כי את הבית שלי - הקב"ה שומר! ואין זה מענייני למה לא שמר גם עליהם. כי אני סומך עליו. זהו הביטחון. (מתוך הספר 'אוהביו כצאת השמש בגבורתו')

המשך מעמוד 13 | הרה"ג רבי אהרן עטיה הי"ו

"אבל אחרי שלמדת את הנושא הזה בגמרא, ואתה לומד משנה ברורה, פתאום ההלכה מאירה את עיניך. אתה רואה באיזו צורה מושלמת הצליח מרנא החפץ חיים זיע"א לסכם את הסוגיות, ואיך המחלוקת בפשט של הגמרא, הפכה למחלוקת בהלכה למעשה. אני לא מחדש פה שום דבר, הרי ברור שהמשנה ברורה ושאר הפוסקים, לא המציאו את ההלכות מדעתם חלילה וחס, והכל לקוח מתוך הגמרא".

עד כמה אתה תולה את ההצלחה שלך לסיים את הש"ס ואת המשנה ברורה, במבחנים ובהיצמדות לתוכנית של 'דרשו'?

"מה זאת אומרת? אם לא 'דרשו' לא הייתי זוכה לכך. בלי שום ספק! כי כשמדובר בכח הרבים, אני לא לבד, אני חלק מקבוצה גדולה, זה נותן חיזוק גדול. המבחנים נותנים לי תחנות יציאה שאני חייב להספיק ולעמוד בהן, אני לא יכול להישאר מאחור, אני חייב להתקדם יחד עם כולם כדי להגיע מוכן למבחן.

"לא זו בלבד, אלא שהמבחנים גם מחייבים אותי לחזור, וגם מכניסים ליעסק את כל המשפחה מסביב".

מה זה אומר שכל המשפחה נכנסת לעסק?

"זה אומר שבשבוע שלפני המבחן כל הבית מרגיש את זה. כשאני הולך להיבחן ביום שישי, האשה והבנות מתפללות עלי שאצליח במבחן. זה נושא בבית, זה חשוב לכל הבית שהציון שלי יהיה גבוה, וכמובן שזה גם מחייב אותי להתכונן כמו שצריך, כדי שלא אבוש בפני אשתי וילדי".

"כשזכיתי לסיים את הש"ס בפעם הראשונה וגם בפעם השניה, עשו לי חגיגה ענקית, לפי דרישתה של השוויגער שלי. היא לא ויתרה. מה זאת אומרת? בן משפחה מסיים ש"ס וכולם יישארו אדישים? היא שכרה אולם, קנתה לילדים שלי בגדים חדשים, כמו לפני חתונה, הכינו לכל אחד מהילדים כתר מיוחד שהוא חבש על ראשו במעמד הסיום, כי זאת גם השמחה שלהם, הביאו תזמורת וצלם וסעודה כיד המלך, והיו ריקודים של מצווה. ממש חגיגה, בשני הסיומים שעשיתי, וזה מאוד מחייב אותי ומציב לי רף גבוה של ציפיות. אני לא יכול לאכזב את כל המשפחה, אני חייב לסיים את הש"ס גם בפעם השלישית בסיעתא דשמיא!".

ורדיפת התורה, אי לכך אסורה עזיבת הרבנות ב'הרג ואל יעבור', לכן היה עליו לשלם את המס בעזרת הקהילה. מאחר שכל הכנסותיו הוצאו לתשלום המסים, לא נותרה בידו פרוטה למזונותיו ומזונות אנשי ביתו. מאוחר יותר הפקיעו השלטונות מידי את הזכות לייצור שמרים, שהיתה הכנסתו היחידה.

על אותם ימים שאלנו את הגאון רבי דוד, שכפי הידוע ברחו מרוסיה בגלל ששם עקרו כל זיק של יהדות. היאך התעלה אביו בארץ ארורה זו למעלות כה גבוהות ורמות - בזמן שכלל לא יכלו לישב על התורה ועבודה?

"התמדתו בלימוד היתה נפלאה. אבי זצ"ל היה מודע בפועל לחיוב שנטל על עצמו, ללמוד תורה בכל רגע ורגע. כך גדל מיום ליום בידעת התורה. כל השנים שחי תחת שלטון הרדיפה והדיכוי הקומוניסטי, היו עבורו שנות גדילה ופריחה. זו היתה בחינה 'תורה שנקנית באף'. מצב העניינים לא הסיח את דעתו ולא השפיע על לימוד התורה שלו ככהוא-זה. הסיבה היחידה שבגללה השתדל כל כך לעזוב את רוסיה, היתה בגלל חוסר האפשרות לחנך את ילדיו בידישע-חינוך. הסכנה שבחינוך הילדים לתורה ומצוות היתה בכל המדינה. על הילדים נאסר להשתתף ב'סדר ליל פסח' שערכה המשפחה, משום שלטענת הרודפים נשחתת נפש הילד, על ידי מנהגים פסולים כ'גניבת האפיקומן'.

"אנו, שהיינו ילדי הרב, הופלנו במיוחד לרעה, כי תפקידו של הרב היה להפיץ, להפיץ את רוח היהדות, התורה והמצוות. אבא היה אומר, שרצונו שילדיו יגדלו להיות עובדי השי"ת, אפילו לא יהיו תלמידי חכמים... ברם עבור גדילתו בתורה - כל המצב הזה לא הפריע לו מאומה. הוא עצמו ביצר את עצמו כחומה בצורה, שאל תוכה לא חדרה הפרעה כל שהיא.

"בתחילה חשב לעלות לארה"ק, ושלה בקשה שיאשרו לו אישור עליה לעלות לארה"ק. באותם ימים כתב מרן הגרא"ז מלצר זצוק"ל מכתב מיוחד לראשי הסוכנות, ובו העיד שמכיר ויודע את רבי משה פיינשטיין ואשתו ושתי בנותיו ובנו הקטן, ומכירם שהם אנשים ישרים ואינם בלתי רצויים מבחינה פוליטית, וקיווה שיאושר הדבר, אך ה'אישור' טרם בא. החליט בינתיים רבי משה זצוק"ל להגר לארה"ב, כשבנו רבי דוד יחד עמו, והוא בן שמונה שנים, התיישבו במנהטן שבניו יורק, ומאז לא עזב אותה".

מרן הגאון רבי משה זצ"ל, התפרסם והיה לפוסק שהיהדות החרדית בכל יבשת ארה"ב, כך גם באירופה ובארץ הקודש חרדו למוצא פיו. סמכותו הבלתי מעורערת כמי שפסיקתו נשמעת מקצה הארץ ועד קצהו השני.

אמר הגאון רבי דוד זצ"ל: "בגאונותו היתה לו הבנה עמוקה מאוד, זיכרון אדיר ותפיסה מהירה ביותר. גם כוח הריכוז שלו היה מפליא. כשנפנה לשליחת תשובה - היה כל כולו שקוע לגמרי בכתיבתו. כשהיו מפסיקים אתו מכתבתו - היה פונה בתשומת לב והקדיש לזולת את זמנו. לפעמים נמשכה ההפסקה זמן רב, כשחזר לכתבתו, לא היה צריך לקרוא את מה שכבר כתב, אלא היה ממשיך ממש בנקודה שבה

לא אחת התייחס אבי ודרש בשלומי, אך לא עמד על מהותו וטיבו. משיצא הספר לאור החליט לקנותו, ולקרוא על קורות חייו ופועליו, בהיות שהכירו במקצת. בגמרו את קריאתו החליט לחקור על שורשיו ולהתחקות על יהדותו, ולבסוף החל לאט לשמור תורה ומצוות. ולכן הגיע להיפגש עם בנו ולתמוך בשיבתו שאבי הגאון עמד בראשה.

"כאשר סיים האיש את סיפורו, הוציא האיש פנקס צ'קים ורשם המחאה בסך \$500, ואמר שבתוך שלושה חודשים יבוא שוב לתמוך בישיבה, באומרו שלמרות שזו תמיכה זעומה, הוא מבקש מראש הישיבה שיתייחס לתרומה זו כחשובה, בהיות כי חוסך הוא מלחמו הדל כל חודש".

כעבור שלושה חודשים, בתאריך שנקב, הופיע שוב האיש בשערי הישיבה, וביקש לדבר עם ראש הישיבה. משנכנס לחדרו שאלו האיש האם זוכרו? הגר"ד השיב בחיוב, מבלי להוציא הגה מפיו שלף שוב את פנקס הצ'קים שלו, ורשם המחאה שניה ע"ס \$500.

"היהודי התקרב אט אט ליהדותו, לימים הגיע להתפלל וללמוד בהיכל הישיבה, קבעו לו 'חברותות' ו'סדרי לימוד'. ובסוף ימיו רשם את כל הונו על שמה של הישיבה".

סיים הגאון רבי דוד פיינשטיין את הסיפור ואמר: "ראה עד היכן מגעת השפעתו של ספר הנכתב [באנגלית] בשפה רהוטה, לאנשים פשוטים שלא תארוהו כ'מלאך', וכך התבטא אותו בעל תשובה שחזר ליהדותו: 'עהר איז גיווען א מענטש'... אדם צריך לשאוף כל יום מתי יגיעו מעשי למעשי אבותיי, אך הוא ישאף למעשים שיכול להגיע אליהם, ולא למעשה מלאכים שאין יכול להשיגם, הרי ידוע מה שאמרו חז"ל: אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, אם הם כבני אדם אנו כ... לכן צרכים לשאוף להגיע למעשים שיכול להגיע אליהם...".

תורה מתוך ייסורים

הגאון רבי דוד זצ"ל, נולד בעיר ליובאן שברוסיה בשנת תרפ"ט, בה כיהן אביו הגאון רבי משה זצ"ל כרב. הוריו קראו לו על שם זקנו, אביו של רבי משה, שנודע כתלמיד חכם מופלג. בשנת תרצ"ג, כשהחלו חיי היהודים בעירו להיות קשים תחת השלטון הסובייטי, ביקש אביו להגר משם יחד עם נוב"ב, שתי בנותיו ובנו רבי דוד, שעל גורלו וחינוכו חשש במיוחד. היה זה כאשר נסגר תלמוד התורה בעיר ליובאן ורבי דוד זצ"ל הוכרח ללמוד בבתי ספר ממשלתיים. המורים שם השתדלו בכל כוחם להסית הילדים נגד תורת ישראל.

השלטונות בהכרזתם על 'חופש דת', חיסלו את הרבנות ברוסיה - על ידי שהטילו מיסים גבוהים על הרבנים, בסך של שבעה אלפי רובל לשנה, שלפי הגדרת השלטון היו טפילים עושקי ההמונים. רוב הרבנים התפטרו מחמת שלא יכלו לעמוד בתשלום המס. בהתפטרותם היו נפטרים מיידית מתשלום המס, אך בכל עזיבת והתפטרות רב מרבנות, היו עיתוני המפלגה מפרסמים באותות שמחה, שעוד רב יהודי השליך את הדת מאחורי גוו, כך השתמשו ברבנים המתפטרים כדי להחליש רוח הדבקים בתורה.

הגאון רבי משה פיינשטיין ראה את עזיבת הרבנות, כחיזוק הכפירה

הלכה, רעיון וסברה, ייוכח שקל לזכור ולהיזכר מה שלמד. ידוע בשם ה'חתם סופר' שהיה אומר: "לא נתברכתי בזיכרון טוב במיוחד, אולם השקעתי זמן ומאמץ כה רבים בלימוד נושא כלשהו בתורה, שפשוט יהיה לי בושה לשכוח אותו..."

הרב משמש את ה'שמש'

על מידת הענווה שהיתה טבועה בנפשו של רבינו, סיפר בנו הגר"ד ב'נועם שיח' כדלהלן: "אבא, בעת ששהה ברוסיה, כיהן ברבנות לאחר נישואיו בעיירת ליובאן. בני הקהילה ידועים היו באהבת התורה ובהוקרת תלמידי חכמים. מנהג קבוע היה בעירם - מידי יום ביומו בשעות הבוקר המוקדמות, היה מופיע 'שמש' בית הכנסת בבית הרב, ומלווהו ביראת כבוד לתפילה. ביום ראשון קם אבא בזריזות כמנהגו, נטל את ידיו, ברך 'ברכת התורה' והחל להגות בתורה. אט אט הפציע השחר ואור הבוקר החל לזרוח. לפתע נשמעו נקישות על דלת ביתו... 'שמש' בית הכנסת, יהודי בגיל שיבה, ניצב בפתח הדלת. לשאלת אבא מה ברצונו? השיב ביראת הכבוד, כי תפקידו ללוות את הרב זה שנים רבות לבהי"כ לתפילה".

"אבא עמד נדהם ונבוך. הוא לא היה רגיל לדברים שכאלה, 'שמש' יבוא לקחתו? לכבוד שכזה לא ציפה כלל, קשה היה לו לשאת זאת. כה עניו וקטן היה בעיני עצמו, עד שלא יכול היה להבין לשם מה מכבדים אותו כל כך. אך כאשר כבר הגיע ה'שמש', קם מיד ממושבו ובלית ברירה נלווה אליו. בדרך הרהר לעצמו והתלבט, שאינו יכול להסכים שיהודי מבוגר, יבוא מידי בוקר ללוות אדם צעיר כמותו. אך מצד שני - הרי אסור לי לבטל מנהג זה, שכך מבטאים בני העיירה את אהבתם לתורה, ואסור להמעיט את כבוד התורה בעיניהם. לכן גמלה החלטה בלבו, שמהיום והלאה יקום הוא וימתין ליד ביתו של ה'שמש' במקום שיבוא הוא אליו, יקדים הוא ויתייצב ליד פתחו של ה'שמש' ויצעדו יחדיו לבהי"כ".

"משפתח ה'שמש' את דלת ביתו, לא האמין למראה עיניו, אבא בכבודו ובעצמו עומד וממתין לו בשער הבית. ה'שמש' שאל את אבא בתדהמה האם קרה משהו? הרגיעו אבא וטפח בחיבה על שכמו וביקש לצאת לדרך. וכך מידי יום ביומו השכים ומיהר תחילה אל בית ה'שמש'. חושש היה בלבו שמא יקדימו השמש ויבוא לביתו. כל בוקר צעדו יחדיו אבא וה'שמש'. לכולם נדמה היה כי השמש מלווה את הרב, אך לאמיתו של דבר ליווה הרב את ה'שמש'..."

הוסיף הגר"ד פיינשטיין: "אבא - למרות גדלותו בתורה, שעות רבות שישב והגה בתורה - ידע את ערכו, אך היה עניו, וכל מהותו היתה שפלות. את ענוותנותו ציינו כולם לשבח. אנשים באו לשאול אותו שאלות היכן שרק פנה והלך. הטלפון בביתו לא הפסיק מלצלצל. והוא לרגע לא החשיב את עצמו, בענוותנות כיבד והתייחס לכל ילד. הוא עצמו הלך לחנות לקניות, סחב את סליו ודרש בשלומו של כל אחד ואחד".

[מתוך 'נועם שיח' המודיע' כ"ו במרחשון תשפ"א]

הפסיק. לפעמים יש בכתביו מילה החוזרת על עצמה פעמיים, אחת נכתבה לפני ההפסקה, ואחת לאחר ההפסקה. שזכר שעומד במילה זו.

"ברם כל זה הגיע מגיעה והתמדה. אחד מתלמידיו שהיה מקורב אליו ביותר, אזר עוז ושאלו פעם, כיצד הפך להיות בזמנו לגדול בתורה ופוסק הדור? בהבחינו שהעלם הצעיר שאל את שאלתו בתמימות וברצינות, וכידוע שענה לכל אחד ואפילו לילדים, ענה לו: 'בר מזל הוא מי שניחן בכישרונות ברוכים, אולם עבודה מאומצת והתמדה - הינם הכרחיים להצלחה בלימוד התורה".

המשיך הגר"ד ואמר: "פעם בא אחד מקרוביו לביתו, והביא עמו את בנו הצעיר כדי שיברכהו. כשהתעניין אבי זצ"ל אודות מצב הלימודים של בנו, השיב האב בסיפוק ובבת שחוק קלה על פניו, כי: 'הוא לומד טוב מאוד, ילד הכי מצטיין בכיתה. המלמד שלו מצביע עליו שאם ימשיך להתעלות בדרך זו, הוא יגדל להיות רבי משה פיינשטיין השני'... הגיב אבי זצ"ל במלוא הרצינות: 'מקווה אני שיהיה אפילו גדול ממני, אך עלי לומר לך, שההצלחה בתורה אינה באה בקלות. העיקר הוא לאהוב את הלימוד, לעמול קשה מאוד ולא לבזבז אף רגע'.

"אהבתו העמוקה של אבי זצ"ל לתורה, והכרתו הברורה שאין כל טעם לחיים בליעדיה, היה ביסוד כשרונו לזכור את מה שלמד, באותה רענונות כמו של זה שלמד את העניין בו ביום. 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים', אמרו חז"ל, וזה לפי הכלל, שדבר חדש אדם מתבונן ומתעמק בו יותר מדבר ישן, ועל כך כבר נאמר 'קשה עתיקא מחדתא'".

ב'נועם שיח' הראשון שהעניק רבי דוד, הקדים ואמר: "כשבאים להעלות זכרו של אבי זכרונו לברכה, יש להדגיש ולהתמקד יותר על מידת הענווה שלו, ומידת החסד שהיה נוסך לכל אחד ואחד. גאונותו של אבי ידועה לכל, אדם שלא נתברך בכישרונות ולא ניחן בגאונות, או שאין לו את כוח ההתמדה, הדברים לא יתרמו כלום, כי מה יאמר ומה יענה: הלא אין בי מעלות אלו ומה יתרון יש בסיפור הגאונות?! אך בבואנו להעלות את המעלות הטובות, שאדם גדול כמוהו ירד לדעתו של כל אחד ואחד, אהבתו לכל יהודי באשר הוא - מזה יוכל כל אחד להתלמד".

"במקום להרחיב את הדיבור על גאונותו מלידה וזכרונו המדהים של אבי זצ"ל, מוטב שנבחן את הדרכים בהן השיג את גדלותו בתורה, ומכך נלמד כיצד אפשר ליישמן אצל אנשים פשוטים כערכינו [כך התבטא הגר"ד על עצמו ברוב ענוותנותו. ט.פ.]. אבי היה רגיל לומר, שאדם יכול לשמור בזיכרונו את לימודו, גם מבלי שיהיה לו כשרון וזיכרון טוב במיוחד. כשאדם מבחין ורואה בעיניו מחזה נדיר ובלתי שגרתי, הוא יזכור את הדברים שראה לפרטי פרטים עוד רבות בשנים. כדי לזכור דבר שנתרשם ממנו עמוקות ונצרב בזכרונו, אין צורך בשביל כך כשרון של זיכרון טוב.

"כן הדברים בזכירת התורה שיש בזה מצוות זכירה, מי ששיג את הערך היקר של לימוד וזכירת התורה, ומתענג על טעמה של כל

שעליו יוכל מרן לשבת במשך שעות ארוכות מבלי לייגע את עצמותיו הדואבות.

הרופא עמד והנחה את רבנו בפרוטרוט באיזו תנוחה עליו לשבת, כשהוא אוסר עליו לרכון אל הגמרא כהרגלו בשנים האחרונות. רבנו ציית לצו הרופא, התיישב על הכיסא בתנוחה ישרה, ובעוד גוו זקוף רמז לנכדו להביא לו גמרא קטנה, כדי שיוכל לאחזה בידי וללמוד בה מבלי לכופף את גופו.

הנכד עשה כפי שהתבקש ונעמד לצד סבו הגדול, כדי להשגיח שלא ישנה מן התנוחה הרצויה במרוצת תלמודו. במשך רבע שעה בלבד ישב רבנו כשגבו זקוף והגמרא הקטנה נתונה בידי, אולם ככל ששקע בתלמודו, כך הלך ונכפף גבו.

לא חלפו דקות מספר וכבר הגה רבינו בגמרא הקטנה, כשראשו ורובו מונחים בסוגיא שלפניו, ודעתו אינה נתונה עוד להוראות הרופא. בעוד תיבות הגמרא הסהורות מתנגנות על לשונו, שב רבינו לתנוחתו הרגילה, כשכל גוו והווייתו רכונים אל הגמרא, עיניו כמעט נוגעות בשורות הקדושות, ומוחו וליבו הכבירים נתונים אך ורק לעומק סוגיא שלפניו.

במקרה אחר, כאשר מרן חש בחולשה גדולה, עד שלא יצא מפתח ביתו לתפילות ולמסירת השיעורים, הגיע רופאו לבקרו ושאל לשלומו. רבינו השיב קצרות: "בשעה שאני לומד, אני מרגיש בסדר גמור!".

(מתוך: 'עמודו של עולם')

והמתין יחד עם בני הבית לרגע בו ירים את ראשו ויקבל את הבאים, אך הרגע בושש מלהגיע. דקה חלפה ועוד דקה, כשהבאים עומדים מסביב שולחנו של רבנו ומצפים לרגע בו ירפה מתלמודו ויברכם לשלום. אולם מרן שקוע בעולם משלו, עולם רוחני, שבו אין משקל לדבר מלבד עמוד הגמרא שלפניו. לאחר שעשרים דקות תמימות חלפו, אזר אחד מבני הבית אומץ, ובלית ברירה אחרת נגע קלות בגבו של רבינו, אשר הרים את עיניו מן הספר ובירך לשלום את הבאים.

ויהי ה' למשען לי

בשנות קדם, היה רבינו לומד במשך שעות ארוכות כשהוא ניצב על רגליו. בשנים מאוחרות יותר, כאשר לא אצר כח לעמוד, היה יושב ומתנדנד למול הגמרא בהתלהבות וחיוניות שאין דומה לה. בערוב ימיו, כאשר משא השנים הכביד על איבריו הישישים, היה רבינו יושב בתנוחה קבועה, כשבמשך רוב הזמן גופו רכון ומוטה אל הגמרא, משקפיו מוסטות לצדדים ועיניו כמעט מתחככות בתיבות הקדושות שלפניו. לאחר ימים רבים ושעות אינספור של ישיבה כפופה כעין זו, נשחקו חוליות גבו ונגרמו לו ייסורי שאול שהחמירו עם כל תנועה ותנועה.

לאחר שהרופאים חיוו את דעתם, וטענו כי אופן ישיבתו של רבינו מסב לו כאבים עזים, שאדם מן השורה אינו מסוגל לעמוד בהם, וקל וחומר שלא להתרכז תוך כדי כך בלימודו, הובא לבית כיסא מיוחד,

המשך מעמוד 25 | הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

את מועד הניתוח - באותה עת ממש בורא עולם סידר לבני רפואה קלה יותר. הנה כי כן, כל עכבה לטובה, וכשמשוהו לא הולך - כנראה יש לכך סיבה טובה ומועילה מאוד!

יהודים יקרים, הבה ניקח את דבריו אלה לתשומת ליבנו. פעמים כה רבות מאמצינו מעלים חרס, פעולותינו אינן יוצרות את התוצאות המקוות, נראה לנו כי תקלות רבות מדי בדרכנו. הבה נזכור כי אבינו שבשמים הוא המנהל אותנו, הוא הקובע הכל לטובתנו, והוא המוביל אותנו בבטחה. כך נזכה לחיי שלווה ורוגע, ולראות בחסד ה' ובנפלאותיו!

לערוך את הניתוח במהירות האפשרית, אולם בודדים הם הרופאים המומחים בנייתוח כזה, והתור להתקבל אצלם ארוך ומתמשך. האב לא נח ולא שקט, פעל ככל יכולתו, הפעיל קשרים, לחץ על עסקנים, אולם לגודל אכזבתו - דבר לא הועיל.

עודו מצטער על כשלונו בהקדמת הניתוח, והנה הגיעה לארץ זריקה ייחודית, שזה עתה קיבלה אישור רפואי בארה"ב. יודעי דבר טענו, שישנו סיכוי גבוה שקבלת הזריקה - עשויה לפתור את הבעיה הרפואית ולייתר את הצורך בנייתוח. ואכן, הילד קיבל את הזריקה האמורה מספר פעמים, וראו זה פלא - הבעיה חלפה עברה, והוא הבריא לחלוטין ללא צורך בנייתוח!

האב, בספרו את המעשה, מוסיף ואומר: 'לא יאומן כי יסופר, עד כמה באותה עת בה הצטערתי והתאכזבתי שאינני מצליח להקדים

המשך מעמוד 19 | הרב בנימין בירנצווייג

בעת התפילה ועבודת ה', שאל את עצמו אולי גם אני מחקה את עצמי ואיני עובד את ה' באמת מתוך תחושת התחדשות פנימית, אם מצליחים לחכות אותי סימן שאין בי התחדשות יומית בתפילה! פגע בי כח ההרגל!

והחל לחקות את תפילותיו ואת דרשותיו וכו'. לפתע הבחין הבדחן שהאדמו"ר יושב ובוכה, מיד ירד מהבמה וחש לעבר האדמו"ר ושאלו הלא קיבלתי רשות, אני מבקש סליחה עם פגעתי ברבי!

חלילה השיב הרבי, אל לך לחשוש פן פגעת בי לא זו סיבת בכייתי, אלא הסביר הרבי, שכאשר ראה כיצד הלה מחקה את תנועותיו

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

והתקשרתי ליוסי.

"הייתי זקוק לכמה ניסיונות חיג עד שהצלחתי להשיגו. מעבר לקו הוא היה נשמע מבוהל. 'הרב', הוא אמר לי, כשקולו מתאמן לגבור על ההמולה והבהלה ששררו סביבו, 'מומש עכשיו פיננו אותנו במהירות למודיעין. השארנו הכול מאחור. השמועות אומרות שהלהבות כבר אוכלות בבתים הסמוכים לביתנו, ומי יודע אם יהיה לנו להיכן לחזור...'

"חיפשתי מילים כדי להרגיעו ולא מצאתי. אולם פתאום, הגיעה אלי הארה משמים ואמרתי לו: 'יוסי, עד שאנו מדברים - החשש שלך יכול חלילה להתאמת. חבל על כל שניה. אני מנתק את השיחה ומתחיל מיד לומר תהילים, יחד עם ילדי. אני ממליץ גם לך לעזוב הכל ופשוט להתפלל...'

"נפרדתי ממנו באיחול מעומק הלב, כי החשש יתברר כחשש שווא ולא יארע כל נזק לו ולמשפחתו, ומיד התיישבת להתפלל יחד עם ילדי. קראנו פרק אחר פרק בכוונה ובהתעוררות, כשמבעד לחלון נשקפים למולנו המאמצים האינטנסיביים, שעורכים כוחות הכיבו מהאוויר ומהקרע. המשכנו להתפלל ברגש ובכוונה, גם כשמסך העשן כיסה את שדה הראיה שמולנו, ובתי הישוב הסמוך נעלמו מעינינו.

"רק בשעות הצהריים הצליחו כוחות הכיבו להשתלט על האש, שהספיקה בינתיים לכלות שטח גדול ביותר. הנוף הירוק שכה התרגלנו אליו, הפך לשחור ומפוחם. שמחנו לשמוע שבחסידי שמים

המשך מעמוד 15 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

כשראה ה'חזון-איש' שרבי יעקב תמה על דבריו, הוא הוסיף וביאר את כוונתו: "כשאדם חי לבדו הוא עלול לחשוב כי הוא האדם השלם. אך ככל שהוא מתקרב יותר לאנשים גדולים ומרוממים, הוא נוכח לראות כמה עוד יש לו לעלות. וכאשר הוא עומד בסמוך לאדם גדול ממש, הרי הוא נעלם ואינו, הוא נעשה בטל למקור האור עד כי הצל שלו אינו נראה...".

עוד אמר רבי יעקב באותו מעמד, שאחת מההצלחות הגדולות של הבית היהודי, היא להציב מול עיני הילדים את דמויות גדולי ישראל, ולהנחיל להם את רגש ההכנעה וההתבטלות כלפיהם.

המשך מעמוד 22 | הרב ישראל ליוש

אם בנדרים עסקינן, מן הראוי לספר מעשיה נאה: מזלו של רבי ברוך פרץ מלצר, אביו של רבי איסר זלמן לא שפר עליו. פרנסתו היתה דחוקה מאוד, ושנים רבות לא זכה בפרי בטן בר קיימא. רק בערוב ימיו נולד לו בן שלימים האיר את העולם בתורתו.

'איסר זלמן' נקרא שמו בישראל, כאשר נכנס בבריתו של אברהם אבינו, בהשתתפות גדולי ורבני העיר 'מיר', ובראשם הגאון רבי חיים לייב טיקטינסקי זצ"ל ראש הישיבה הגדולה ב'מיר'.

כשמלאו לו שלוש שנים, הביאו אביו ל'חיידר' ללמוד תורה, כשהוא עטוף בטלית כנהוג, וערך לכבוד המאורע סעודה צנועה, כמה כוסות

אין נפגעים בנפש, אולם השמועות על כך שיש כמה בתים ב'שוב כפר האורנים' שעלו באש, טרדו את מנוחתנו.

"הייתי מרותק לדעת מה עלה בגורל ביתו של יוסי, אך נאלצתי להמתין במתח עד שמשפחתו תוכל לשוב אל הבית ולאמוד את הנזקים.

"שעה ארוכה חלפה, עד שראיתי את מספר הטלפון של יוסי מופיע על צג הסלולרי שלי. מיהרתי לענות. מעבר לקו נשמע קולו הנרגש של יוסי: 'הרב, זה פשוט לא יאמן! אני בטוח שהכל רק בזכות התפילות!...'

"אך בקושי הצלחתי לחלץ מפיו כמה מילים, שהבהירו לי את גודל הנס. מסתבר כי בה בעת שקראתי עם ילדי תהילים בביתי, גם יוסי בעצמו התיישב במקום שאליו פונה עם משפחתו, כדי לומר תהילים ולבקש על גורל ביתו, לבל יעלה באש חלילה.

"והנס אכן התרחש. בעוד הבתים שמימין ומשמאל לביתו ניזוקו קשות מן האש או נשרפו כליל, ביתו שלו לא נפגע בכהוא-זה. כמו הוקף בענני כבוד, התרחקה האש מהבית ודלגה לבית שאחריו.

"שנינו ידענו את הסוד שהגן על הבית מפני האש. היתה זו התפילה שנאמרה בדיוק ברגע הנכון ויצרה חומת הגנה שמנעה בעד האש מלפגוע בבית."

"הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו."

(מתוך עלון 'וכל מאמינים' - 356)

זכורני בביקור שערך מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, בעל ה'שבט הלוי' בבית אבי מורי שליט"א לרגל שמחה משפחתית. תוך כדי שיחה ידידותית שמעתי כיצד הוא מתבטא בפני אבי: "העולם אינם יודעים כי אם אחוזים קטנים מגודל האהבה והקירבה להן זכיתי מרבינו ה'חזון-איש'. היה בינינו קשר נפשי עמוק עד כדי כך, שפעם כאשר הוצרכתי לצאת ערב אחד מהעיר, אמר לי ה'חזון-איש' למחרת: 'הרגשתי שאמש לא היית בעירנו'...".

(פנינים מלוקטים מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא')

י"ש ודג מלוח. גם ראש הישיבה, רבי חיים לייב, הוזמן לסעודה זו, וכשנכנס לשמחה אמר לו רבי ברוך פרץ: "לא הייתי מטריח את כבודו להשתתף בסעודה זו, אם לא שבברית כאשר שתינו 'לחיים' איחל לי הראש ישיבה שנתראה כשיכנס הרך הנימול לחיידר, ועניתי אחריו פעמיים 'אמן... אמן!', ואם כן יש בכך ספק נדר. אמנם סעודה זו היא למעלה מאפשרותי הכספית, אך מחשש נדר ראיתי חיוב לערוך אותה...".

שליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו לו: israel.layosh@gmail.com

- ◆ אשה ששיכחה 'יעלה ויבוא' בברכת המזון של יום טוב - האם צריכה לחזור ולברך?
- ◆ האם מותר לילדים להסתפר בחול המועד?
- ◆ מי צריך לגלח את כל שערותיו כששב בתשובה?

מהלכות שמחת החג וכבוד החג

• נאמר בתורה על חג הסוכות: וְשִׂמְחֶתָּ בַּחֲגֹה, ודרשו חכמינו ז"ל, שמצוה זו אמורה אף על חג הפסח וחג השבועות, ואף על ראש השנה, שנקרא גם הוא חג. וגם ימי חול המועד בכלל המצוה.

• על מצות השמחה בחגים, נאמר בתורה: "וְשִׂמְחֶתָּ בַּחֲגֹה אִתָּה... וְהָרַגְתָּ וְהִתְוֹסַתְּ וְהִתְוֹסַתְּ אֶשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ". והרמב"ם מכביר במילים חריפות כנגד אלו שאינם מקיימים חובה זו, וגם הזוהר הקדוש מפליג מאד בעונשם, ה' ישמרנו.

• נשים אינן חייבות באכילת פת ביום טוב, ולכן, אם שכחו 'יעלה ויבוא' בברכת המזון, אינן צריכות לחזור ולברך.

• בחול המועד יש ללבוש בגדים הנאים מאלה של ימות החול; והיו מגדולי ישראל שנהגו ללבוש בחול המועד בגדי שבת, וכן מנהג רוב ישראל בימינו.

איסור המלאכה בחול המועד

• נחלקו ראשונים אם איסור המלאכה בחול המועד הוא מדאורייתא או מדרבנן, ולמרות שמדברי השולחן ערוך נראה כי האיסור הוא מדרבנן, אין להקל כדעה זו כי אם במקרה של 'צורך גדול'.

• מותר לטלטל מוקצה בחול המועד, להפריש תרומות ומעשרות, ולטבול כלים, אף כשאין בפעולות אלו צורך בחג; וכן מותר לדבר על אודות דברים שאסור לעשותם בחול המועד.

• מותר לעשות מלאכה בחול המועד לצורך רפואי, ואף לשיכון כאב קל. אולם, טיפול רפואי שנועד לשימור - יש אומרים שאין לעשותו בחול המועד אלא במקרה שדחייתו עלולה לגרום בעתיד לנזק.

תספורת וגזיזת ציפורניים בחול המועד

• מצוה לספר את שיער הראש לפני יום טוב, כדי להראות כְּאִתּוֹת בִּימֵי הַחַג, ועיקר המצוה - להסתפר בערב יום טוב ממש; ולכתחילה יש להסתפר לפני חצות היום, כיון שעל פי הקבלה לא ראוי להסתפר לאחר זמן תפילת מנחה. וכדי לזרז את העם לקיים מצוה זו, אסרו חכמינו ז"ל להסתפר בחול המועד. ואף מי שלא היה באפשרותו להסתפר לפני החג, מחמת אונס מסוים - אם האונס אינו חד משמעי, דהיינו שאכן אירע מאורע מסוים שבגינו לא הסתפר, אבל אין הדבר גלוי וברור שמאורע כזה מונע את האפשרות להסתפר - אינו רשאי להסתפר בחול המועד.

• מי שרשאי להסתפר בחול המועד - עליו לעשות כן בצינעה, ולא בפרהסיה, כיון שסיבת ההיתר אינה ידועה לכל.

• ילד שלא הסתפר לפני החג, ושערו מגודל ומסב לו צער, מותר לספרו בחול המועד; אולם, אם מדובר בילד שמבנה גופו גדול ונראה כבר מצוה, יתכן שאין לספרו בפרהסיה.

• לדעת השולחן ערוך, מותר לגזוז צפרנים בחול המועד, באמצעות קוצץ ציפורניים, מספריים, או פצירה; וכל שכן להסירן בידיים, או בשיניים. אולם, לדעת הרמ"א, אסור לגזוזן באמצעות כלי.

הלכות שונות

• חכמינו ז"ל אסרו לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ, ולכן, אסור לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ לצורך טיול ובילוי, וכדומה. והתירו חכמים לצאת לחוץ לארץ לצרכים שונים, וביניהם - עיסוק במסחר.

• מנהג בני אשכנז עוד מימי הגאונים, שמומר שעבד עבודה זרה ושב בתשובה, עליו לגלח את כל שערותיו, ורק לאחר מכן הוא שב ומתקבל לקהל ישראל, ומצרפים אותו ל'מניין'.

גליון 441
שנה י' תשפ"א

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

ויקח מאבני המקום

נטל יעקב שתיים עשרה אבנים מאבני המזבח שנעקד עליו יצחק אביו, אמר כך גזר הקדוש ברוך הוא שהוא מעמיד שנים עשר שבטים בעולם. אברהם לא העמידם, יצחק לא העמידם, אני, אם מתאחות הן שתיים עשרה אבנים הללו זו לזו לאבן אחת, יודע אני שאני עתיד להעמיד שנים עשר השבטים. אותה שעה התרחש לו נס ונתאחו שתיים עשרה האבנים לאבן אחת. נטלה ושם אותה למראשותיו ונעשתה תחתיו ככר וככסת, וישכב במקום ההוא, כאן שכב במיטה, אבל כל אותן ארבע עשרה שנים שהיה משים לילות כימים ושוקד על לימודו, אף אותן עשרים שנה שלאחר מכן כששהה בביתו של לבן, שוב לא שכב ולא נח מעמלו ומה היה עושה היה עוסק בתורה והיה אומר שירות ותשבחות שבספר תהלים

(ב"ר סח יא)

פרשת השבוע

ואביבן התל בי והחליף את משכורת עשרת מונים (ל"א - ז') מסופר על מהר"מ אלשיך הקדוש זיע"א, שכאשר דרש בפרשת ויצא והיה נוכח שם האר"י הקדוש זיע"א התחיל מהר"מ אלשיך לפרש בכתוב הזה, איך השתמש לבן בתחבולות ומרמות כדי להונות ולרמות את יעקב, פרץ האר"י הקדוש בצחוק, והמשיך לחייך בכל הדרשה עד תומה. משסיים האלשיך את דרשתו, פנו הנוכחים אל האר"י בשאלה מדוע חייך בדרשה? השיב האר"י, כי נגזר על לבן הארמי להופיע בעצמו בדרשתו של מהר"מ אלשיך ולהצדיק עליו את הדין. והתייצב ליד הפתח והקשיב באזניים קשובות לדרשת מהר"מ אלשיך, ועל כל מין תחבולה שהיה מדגים בדרשתו, היה לבן הארמי מנענע בראשו, כאומר הן, והיה מודה ומתוודה שכן עשה בדיוק נמרץ ליעקב. ולכן היה האר"י מחזיק, כי כל התככים שהוזכרו בדרשתו של המהר"מ אלשיך הקדוש על לבן הארמי, הכל אמת ויציב דבר ה' בפיהו וכל דברי רבותינו אמת וצדק.

כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך (כ"ח - ט"ז) הגה"ק רבי איסר זלמן מלצר זיע"א, נהג לספר את הסיפור הבא: באולם ההמתנה של הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א ישב יהודי מצחו חרוש קמטים וכל הוייתו צער ויסורים. אל האולם נכנס ילדו הקטן של הרבי, מי שהיה לימים הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זיע"א, ופנה לאותו יהודי מה ברצונך לבקש מאבא? חייך היהודי חייך עצוב וליטף את תלתליו של הילד, הנני זקוק לברכת ישועה השיב. הדלת נפתחה והיהודי נכנס פנימה, ולאחר שהות קצרה יצא. שוב פנה אליו הילד ושאל: מה אמר לך אבא? הוא ענה שה' יעזור, השיב היהודי. ומה יהיה עד שה' יעזור? הקשה הילד. אינני יודע, השיב היהודי. אם כך חזור לאבא ותשאל אותו. חזר היהודי לחדרו של הרבי ושאלו את שאלתו של דוד משה הקטן. שמע הרבי וענה, הקב"ה יעזור גם עד אשר יעזור. הדבר מפורש בפסוק "כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דיברתי לך" גם עד שאושיעך לא אעזבך.

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 5:15 ת"א: 5:16 ר"ת: 5:49

זמני כניסת השבת

פרשת ויצא

ירושלים: 4:00 ת"א: 4:14

וחמתו ביהודי זה ושנאתו וקנאתו בערו בו מאד, וכשהתכוון ר' אדם לעזוב את הארמון ולחזור לביתו, קם השר ואמר: "ובמה יוכל היהודי להביע את רגשי תודתו למלך, על הכבוד הרב הזה שכיבד אותו?" ובטרם השיב רבי אדם בעל השם, המשיך ואמר: "אני חושב שמן הראוי והנכון היה, שהוא יזמין אליו את המלך ופמלייתו לביקור גומלין". השר קיווה שרבי אדם בעל שם העני והאביון ימצא עתה במבוכה, ויאלץ להשיב את פני המלך ריקם, אולם לרוב תימהונו הזמין רבי אדם את המלך, את שריו ואת יועציו, לביקור גומלין ולסעודה ביום שנקבע.

רבי אדם בעל שם שב לביתו ולמשנתו, הגה שוב כמקודם בתורה הקדושה, ולא היתה ניכרת אצלו כל הכנה לביקור המלך. בכל יום ויום שלח השר איש סתר משלו, לעמוד מקרוב על הכנותיו של רבי אדם לקראת הסעודה המלכותית, ובכל יום היה חוזר שליח זה ובפיו תשובה אחת: היהודי יושב בבקתה העלובה שלו והוגה בתורה. בקוצר רוח ייחל השר ליום המיועד שעניו תראינה בנפילתו של היהודי בפח שהוא טמן לו. והיום המיוחל הגיע סוף סוף.

מוקדם בבוקר שלח המלך שליח מיוחד להודיע לרבי אדם שביום זה יבאו המלך ובני לויתו אליו, השליח חזר והודיע למלך כי מצא את רבי אדם בביקתא רעועה יושב ולומד מתוך ספר עתיק, והוא ביקש למסור למלך שהוא מחכה לו ולכל הנלווים אליו לשעה הקבועה, והוא מודה לו מראש על הכבוד הגדול הזה שכיבד אותו המלך. השר הצורר נטה להניע את לב המלך מן הביקור ואמר "היהודי הרי לועג למלך מוטב שלא נלך כלל פן נהיה לבוז" אך המלך אמר בתוקף שהוא כמלך צריך לשמור הבטחתו שהבטיח לרבי אדם.

מה גדולה היתה הפתעת המלך ובני לויתו כאשר הגיעו לקצה היער, הנה במקום בקתה עלובה ורעועה, רואים הם ארמון גדול ומפואר ביותר, מוקף בעצים וגני נוי, בשער הארמון עומדים משרתים ועבדים מוכנים לשרת את האורחים הנעלים וכלי רכבם, המלך וכל פמלייתו השתאו מאד על יופיו של הגן ועל פרחיו הנפלאים, על מזרקות המים שבו, ועל צלילי התזמורת אשר הדיה נשמעו בחשאי מבין העצים.

בכניסה לארמון עמד רבי אדם וקידם את פני המלך והנלווים אליו בפנים זוהרות ומחייכות, הוא ליווה את האורחים רמי המעלה אל האולמות המקושטים מרבדים ושטיחים, כלי כסף יקרים ומנורת תקרה עשויות בדולח.

הסעודה המפוארת בקצה היער

הדבר היה לפני שנים רבות, למלך אחד היה שר שהיה רשע גדול וצורר ישראל, וכמו כל שונאי ישראל בכל הדורות, חיפש תמיד תואנות להצר ולהציק ליהודים. בזמן ההוא חי יהודי קדוש שנתפרסם אחר כך בשם רבי אדם בעל שם זיע"א, רבי אדם היה גר בבקתה קטנה סמוך ליער עבות, צדיק גדול וקדוש היה, אך עני מרוד, יומם ולילה הגה בתורה ובעבודת ה', ולעתים קרובות היה נכנס לעמקי היער ולומד שם ברציפות שעות רבות.

באחד מטיוליו אלו ביער, הרגיש בין הסלעים, מקום חלול וגדול כמו פתח של מערה, נכנס רבי אדם לתוך המערה, ומצא בו ספר עתיק יומין, החל לדפדף בדפים הישנים של הספר, והנה אור גדול בקע מהם, התיישב רבי אדם על אחד הסלעים, וקרא במשך שעות רבות בספר שהיה מלא רמזי תורה וחכמה אלוקית.

שמו של ר' אדם כאיש אלוקים התפרסם, ואנשים רבים נהרו אליו, מרחוק ומקרוב היו באים אליו שיתפלל ויבקש עליהם, רחמים מלפני ד', מי על חולה שיתרפא, מי על ברכת בנים, כל מי שצרה לו, וצרות רחמנא ליצלן הרי לא חסרות, היה בא לרבי אדם בעל שם, מתברך, מתרפא ונושע. שמו של ר' אדם הגיע גם לאזניו של אותו השר הצורר, והוא מרוב קנאתו ושנאתו לכל יהודי, גמר אומר לבזות אותו ולהשפילו.

מה עשה? יום אחד בא אל המלך, וסיפר לו על יהודי זה שהתפרסם לצדיק וקדוש, נותן ברכות וסגולות ליהודים, וביקש מאת המלך שיזמין את רבי אדם לארמונו, אז יוכח לדעת, שגם הוא אינו אלא ככל היהודים נוכל ושקרן שעובד על האנשים. שלח המלך רץ מיוחד לבקתה שלידי היער, והזמין את רבי אדם לארמון המלכותי, ואף סעודה מיוחדת ערך המלך לכבודו, אליו נקראו כל שרי ויועצי המלך, וכל בית המלוכה, למען יראו כולם יהודי זה שאודותיו מתהלכים סיפורים נפלאים ומוזרים. לשעה הקבועה הופיע רבי אדם בעל שם בארמון המלוכה, הוא הפליא את המלך ואת כל המסובים באמרותיו הנבונות וחכמתו העמוקה, הוא גם הסביר להם במתק שפתיו, מדוע לא יוכל לאכול משולחן המלך בהיותו יהודי ובקש את סליחתם.

השר הצורר בראותו שתכניתו לא יצאה לפועל, ורבי אדם השאיר רושם חיובי על המלך והנוכחים, חרה אפו

משל ונמשל

זה דרכו של היצר

משל לאדם שדר בעיר הסמוכה לגבול, והיה עובר בכל יום כשהוא רכוב על אופניו אל המדינה השכנה לצורך פרנסתו. יום אחד הבחינו שומרי הגבול שבחזרתו לפנות ערב, הוא נושא עמו על האופניים דלי מלא חול, כאשר שאלוהו לפשר הדבר, אמר להם שהוא מתכוון לבנות בית. הואיל ומחיר החול במדינה הסמוכה הינו זול ביותר, הוא מתכוון להעביר מדי יום כמות שיוכל לשאת עמו. סיפורו לא שכנע את אנשי המכס אשר חשדו שתוך החול הוא מטמין חפצי ערך מוברחים, אי-לכך שפכו את החול לתוך מסננת כדי לבדוק את הענין. אחרי שהוברר להם שהחול "נקי", הורשה האיש להמשיך בדרכו עם מטענו. כך נמשך הענין ימים רבים. בבוקר היה חוצה את הגבול כאשר על אופניו תלוי דלי ריק, ובערב היה שב ועמו דלי מלא חול. במשך תקופה ארוכה היו אנשי המכס מסננים את החול, אך כיון שבכל פעם יצאה צדקתו של האיש לאור, חדלו מלבדוק אותו, והסתפקו בבדיקות פתע מפעם לפעם. יום אחד הודיע האיש לשומרים: "היום הוא היום האחרון להובלת החול, מלאכת הבניה נסתיימה, ושוב אינני זקוק לחול". ליתר בטחון נגשו השומרים לסנן את החול, אך גם הפעם לא מצאו בו מאומה, לפני שהמשיך האיש בדרכו, ניגש אליו אחד השומרים ולחש אל אוזנו: "הבה נדבר גלויות. הסיפור שלך לא נראה לי אמיתי. אני מבין שהשכלת להערים עלינו. אנא ספק את סקרנותי וגלה לי את האמת, ואני מבטיחך שלא יאונה לך כל רע, ולא תיענש על מעשיך". האיש חייך ואמר לשומר: "אכן צדקת, וכיון שהבטחת לי שלא יטילו עלי עונש או קנס אגלה לך את האמת. דליי החול שהייתי מעביר לא היו נחוצים לי כלל, הם נועדו אך ורק להטעות אתכם ולהסיח את דעתכם מלהבחין בסחורה היקרה שהייתי מבריח".

"אילו הייתם מתבוננים היטב, הייתם רואים שבבוקר הייתי רוכב על אופניים ישנים ובערב הייתי שב רכוב על אופניים חדשים. במדינה השכנה, מחירים של אופניים הינו זול במיוחד. אי-לכך הייתי יוצא לדרך רכוב על אופניים ישנים, ומחליף אותם מעבר לגבול באופניים חדשים. את החדשים הייתי קונה שם במחיר מוזל, ומוכרם במדינתנו ביוקר רב. אתם נתתם לבכם לחול, לפיכך יכולתי להעביר באין מפריע את האופניים ולהתעשר מהברחתם".

והנמשל: זה דרכו של היצר. הוא מסיח את דעתנו מחובותינו ומתפקידנו האמיתיים, על ידי פיתוי לעשות דברים שלעתים הם טובים לכשעצמם, אך אינם צריכים לעמוד בראש סולם העדיפויות.

התפלואות האורחים רבתה ביותר בהיכנסם לאולם האוכל, הם מצאו את השולחן ערוך לכבודם בכל טוב כיד המלך, גביעים וכוסות יקרי ערך וכו'. המלך והשרים לא ראו מעודם שולחן שיהא ערוך בטוב טעם כזה, הם גם נהנו רבות מהסעודה שהכין רבי אדם עבורם, וביותר התענגו ממתק אמרות החכמה שנאמרו על ידי רבי אדם בעל שם.

אולם איש אחד בלבד היה סר וזועף, היה זה כמוהן השר הצורך, שנאתו ליהודי והקנאה לו מלאו את כל חדרי לבו והשבתו ממנו כל שמחה, חשוב חשב כי אין זה אלא דמיון שווא וחלום בלהות, בהסבו כך ליד השולחן נפל מבטו על גביע קטן עשוי כולו זהב טהור, מפותח להפליא ומשובץ אבני חן יקרי ערך, חמד השר גביע זה בלבד, וכשראה שאין איש רואה, הוריד את הגביע מעל השולחן והחביאו באחד מכיסו בגדיו. לאחר הסעודה קם המלך לשוב לבית מלכותו, כל השרים והנלווים אליו עמדו כאיש אחד עם קום המלך, אולם רק אחד נשאר רתוק למקומו למקום מושבו, יושב כמאובן מבוש וחסוי ראש, היה זה לא אחר מאשר השר הצורך והרשע. המלך סקר אותו במבט חד וקרא כנגדו בניזיפה "האכלת כל כך הרבה, או שתית לשכרה עד שאינך יכול לקום ממקומך?"

בקושי הצליח השר להוציא מפיו כי לא בו האשמה, וכי הוא צמוד למקום מושבו כאילו תקעו אותו במסמרים, אין זאת כי אם זה שהיהודי ריתק אותו לכיסא על ידי להטי כישופיו, "כיצד הנך מעיז לבזות את אדון הבית אשר כיבד את כולנו בסבר פנים בה יפות?" אמר המלך בגערה, כאן התערב רבי אדם בעל שם ולקח את רשות הדבור: "הוד רוממותו המלך, אולי חמד לו השר ללוות את אחד מכלי השולחן, וכשיחזיר את אשר לקח, יוכל השר לקום ממקומו ולחזור אל ביתו". פני השר חפו והחווירו כסיד, באי רצון בולט ומתוך בושה וכלימה, הוציא את הגביע מן הכיס והעמידו בחזרה על מקומו בשולחן, מבט נוקב מלא בוז נתן המלך בשר הגנב, ובהתעלמות מופגנת ממנו, עזב המלך את הארמון עם בני לווייתו, תוך הבעת תודה עמוקה לרבי אדם בעל שם על קבלת האורחים המפוארת שלו.

צ'ין אדם לחברו

יהי ממון חברך חביב עליך כשלך באחת מנסיעותיו של הרה"ק רבי יוסף יוזל הורביץ זיע"א ה"סבא" מנובהרדוק, (יומא דהילולא י"ז כסלו) הגיע פעם לאיזו עיירה והתאכסן באכסניה, שכנו לחדר היה איש מכובד מהעיר מוסקוהו. בהכנות לשבת כאשר רצה ה"סבא" לנקות את בגדיו, שאל משכנו מברשת, אולם בבואו להחזירו, התברר לו כי הלה הקדים ללכת לבית הכנסת. במוצאי שבת שוב ניסה ה"סבא" להחזיר את החפץ, וגם עתה לא הצליח, נודע לו כי האיש ארו את הפציו ונחפו לדרכו, בידו חפץ שאינו שלו והדבר הציק לו מאוד, כיצד יברר ואיך יגיע לאותו אדם שהוא אחד מני מיליונים מתושבי מוסקבה. אותה מברשת לא הניח מידו ובכל מקום שהלך לקח את מברשת עמו. כעבור שבע שנים נוסע רבי יוסף יוזל ברכבת והמברשת איתו, והחל משוחח עם אדם שישב לצידו, ולאחר שיחה קלה התברר כי הלה הוא שכינו של משאילו לשעבר, נתן לו את המברשת על מנת להחזירה לבעליה, ושמחה גדולה היתה לו שהצליח להשיב את החפץ לבעליו.

הבורח מהכבוד

מסופר על הרה"ק רבי נחמיה הלוי מדובראוונא זיע"א, שפעם נסע ברכבת וישב לו מוצנע בפינה אחת אחוז במחשבותיו. בתוך הקרון נסע גם אחד מגאוני ליטא. כאשר הכיר

ברבי נחמיה שאינו נוסע רגיל, נכנס עמו בדברים. והתפתחה ביניהם שיחה תורנית עמוקה וממושכת, עד שמרוב התפעלות קרא הלה: איך זה שלא יודעים מכנס? חייך רבי נחמיה ואמר: אספר לכם מעשה. רובל ספרים אחד שהיה מסובב מעיירה לעיירה נזדמן לישוב אחד והוזמן על ידי רב המקום לסעוד על שולחנו. כאשר נכנס האורח לבית הרב, הופתע לראות את ארון הספרים הגדול בבית. קרא אל הרב בהתפעלות, הרי אתם יכולים להתעשר במכירת ספרים יקרים כאלו. אמר לו הרב אני מתפלא עליך, וכי ספרי עומדים למכירה?

גם זה גמילות חסד

אמר הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זיע"א: להעמיד פנים שוחקות בשעה שיהודי שלא ניתן בבינה יתירה מבקש לומר מילתא דבדיחותא, גם זה בבחינת גמילות חסד.

לא להרע לשום נברא

שח הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זיע"א: כשהייתי ילד בן שבע קבלתי על עצמי לא להרע לשום נברא בעולם. שאלוהו, וכשגוי מוצר ליהודי האין הוא מתפלל למפלת הגוי? השיב הצדיק: אני מתפלל להרמת קרן היהודי, ואז שום גוי לא יוכל שוב להרע לו.

הילולא דצדקיא

שבת קודש י"ב כסלו
רבי שלמה ב"ר יחיאל (המהרש"ל - של"ד)
הרה"ק רבי אברהם דוב מאבריטש ב"ר דוד (בת עין - תר"א)

יום ראשון י"ג כסלו

האמורא רבינא בן רב הונא (ד"א רל"ו)
הרה"ק רבי שלמה זלמן (יוסף) מוילעפאלי
ב"ר אברהם (אליהו) (תר"ח)
הרה"ק רבי ישראל ממודוץ ב"ר שמואל אליהו (תרפ"א)

הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב ב"ר דוד משה (תרצ"ד)

יום שני י"ד כסלו

ראובן בן יעקב משבטי קה (ב"א - שי"ח)
הרה"ק רבי מנחם נחום משטיפניעשט ב"ר ישראל מרוזין (תרכ"ט)

יום שלישי ט"ו כסלו

רבינו הקדוש רבי יהודה בן רבן שמעון (ג"א תתקנ"ג)
(הרה"ק רבי דוד ב"ר יצחק מסקווירא (תר"פ)

יום רביעי ט"ז כסלו

הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב ב"ר יעקב דוד (תרע"ח)
הרה"ק רבי שאול ידידיה אלעזר ב"ר ישראל ממודוץ (אמרי שאול - תש"ח)

יום חמישי י"ז כסלו

הגה"ק רבי יוסף יוזל הורביץ
הסבא מנובהרדוק (תר"פ)

יום שישי י"ח כסלו

רבינו אברהם בן משה (הרמב"ם - ד"א תתקכ"ז)
הרה"ק רבי ברוך ממעזבוז ב"ר יחיאל מיכל (תקע"ב)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נחליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" רפרום יוסף הדרום על המצוות.

דיני עניית אמן (י"ד)

א אם יש כמה מניינים ושומע ממנין אחד שעונים אמן יהא שמיה רבא, וממנין השני שומע שעונים קדושה, יענה אמן יהא שמיה רבא. (משנה ברורה סימן נ"ו ס"ק ר')

ב אסור להפסיק באמצע אמן יהא שמיה רבא, לעניית קדושה. (שם)

ג יש לעמוד כשעונין קדיש עד אמן של אחרי יתברך וכו', ואמרו אמן. (רמ"א שם סעיף א' ובמשנה ברורה ס"ק ז')

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

לע"נ הר"ר יעקב שלום ויזל ז"ל
ב"ר מאיר הלוי ויזל ז"ל
נלב"ע א' מרחשון תשפ"א תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מקלחת ציון

פרשת ויצא - חיים באמונה

"ויקח מאבני המקום וישם מראשתיו" (בראשית כח, יא)

בכיסם. אשתו שאלה אותו: "מה נעשה מחר? איך ניסע לתל-אביב?".

הרב אמר לה: "אל תדאגי, בעז"ה יתברך הכל יהיה בסדר". הם קמו בבוקר, שתו כוס קפה ויצאו לתחנה.

הרבנית בודקת את הארנק, ואין שם שקל אחד. "דוד, אין לנו כסף לעלות לאוטובוס". רבי דוד לא אומר מילה, וממשיך ללכת לכיוון התחנה והיא אחריו.

הם כבר 50 מטר לפני התחנה. הם רואים אנשים עולים לאוטובוס. הרבנית אמרה לו: "דוד, אין לנו כסף לאן אתה הולך? איך אתה מתכוון לעלות?". רבי דוד אמר לה: "אל תדאגי אשתי. ישועת ה' כהרף עין".

הם נעמדו בתור לעלות לאוטובוס, למרות שאין להם איך לשלם. לפתע הגיע אדם מאחד הסמטאות וקרא: "רבי דוד, רבי דוד, חכה, אל תעלה לאוטובוס. כבוד הרב נתן לי הלואה לפני כמה חודשים, ולא היה באפשרותי לפרוע. עכשיו ב"ה רווח לי. קח לך את מלוא הסכום".

רבי דוד ואשתו קנו כרטיסים לאוטובוס. בנוסף, הכסף הספיק לקנות את כל המצרכים לשבת קודש, ואת הנותר חילק הרב לצדקה.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

שנת אמת

17:44	17:13	16:01	י"ג
17:40	17:09	16:17	י"ד
17:40	17:09	16:17	ט"ו
17:44	17:13	16:21	ט"ז

על הפסוק: "ויקח מאבני המקום וישם מראשתיו" (בראשית כח, יא) רש"י הקדוש פירש: "עשאן כמרזב לראשו, שהיה ירא מפני חיות רעות".

מפורסמת הקושיה: מה מועיל לשים אבנים רק מסביב לראש? האם במצב כזה לא יכול חלילה לבוא בעל חיים ולטרוף את שאר האיברים?

אלא יעקב אבינו ידע שהוא לא יכול לקבל אפילו שריטה אחת אלא רק בגזירתו של הקב"ה, כדברי הגמרא (מסכת חולין ז ע"ב): "אין אדם נוקף אצבעו מלמטה, אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה".

אדם שבאמת מאמין, יודע שאפילו יתוש לא יעקוץ אותו אלא אם כן הכריזו על כך בשמיים. אם נזהר ככל האפשר וקיבל מכה באצבע, עליו לדעת שזה משמיים, הכריזו על כך מלמעלה והחליטו שהדבר הזה הוא הכי טוב בעבורו.

יעקב אבינו ידע שאין לו מה לפחד משום חיה רעה, אלא שיש מצווה מיוחדת של חובת ההשתדלות. היו שם כמה אבנים, והוא שם אותם מסביב לראש.

כאשר יהודי יודע שהכל מאיתו יתברך, כל חייו נראים אחרת.

הגאון הרב דוד ציון לניאדו זצ"ל התגורר ליד שוק 'מחנה יהודה' בירושלים. ביתו היה במרחק של עשרות מטרים מתחנת האוטובוס לתל-אביב.

פעם אחת הרב היה צריך לנסוע לתל אביב עם אשתו. אולם הפרוטה לא היתה מצויה

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה שמואל אימן בן אסתר זרי מאיר ישראל בן רחל ברכה-ליאור יהושע סומך וב"ב יהודה אריה בן רחל ברכה רונן אברהם וב"מ רחל ברכה בת פדילה דליה נעם יצחק בן רחל ברכה יוסף ליאור בן דליה אפרת-הצלחה בכל העניינים י.מ.ש כדורי י.מ.ש כדורי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר תרצה בת רחמה יוסף בן רחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ונה דרור בן סופיה מיטל בת מלכה טליה עדן אסתר בת שולמית שירי ימנה בת שולמית אנאל חביבה בת שולמית שושנה שירה בת סילביה סיון רבקה בת אלן אסתר אברהם גורג'י בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו נזרי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב דניאל בן שרה נעמה בת יפה אסף בן סופיה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל רחל ברכה בת פדילה דליה רחל ברכה בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל מיכאל יהודה בן מרים בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודה לייב בן אסתר מלכה נעימה בת שרה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן ארייס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

הצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

שואל ומשיב בהלכה – חנכה – חלק א'

מה העניין בהדלקת נרות חנוכה? האם אישה יכולה להדליק את הנרות במקום בעלה?
להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א:

שאלה: **?**

תשובה: **!**

בתקופת בית המקדש השני גזרו מלכי יוון גזירות על ישראל. הם עמדו עליהם להשכיחם מצוות התורה, ולבטל אותם מדתם. לא הניחו להם לעסוק בתורה ובמצוות, ונכנסו להיכל בבית המקדש ופרצו בו פרצות. היה צר מאוד לישראל מפניהם, עד שריחם עליהם ה' והצילם מידם. אז גברו עליהם בני החשמונאים הכהנים הגדולים והרגו אותם, והושיעו את ישראל מידם.

כאשר נכנסו החשמונאים להיכל במקדש ורצו להדליק את המנורה הטהורה, לא מצאו אלא פך אחד של שמן טהור, שיש בו כדי להדליק את המנורה יום אחד בלבד. נעשה נס והדליקו ממנו שמונה ימים. אותו היום, שבו נמצא פך השמן, היה כ"ה לחודש כסליו. לכן תיקנו חכמים, שהיו באותו דור, לעשות שמונה ימים הללו ימי משתה ושמחה, ומדליקים בהם נרות כדי לפרסם את הנס.

הנשים חייבות בהדלקת נרות חנוכה. למרות שבדרך כלל נשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא - בנרות חנוכה חייבות, מכיוון שהן היו באותו הנס. (רמז לדבר "וְאִמְרָהּ הַאִשָּׁה אָמֵן" (במדבר ה, כב) - א-ארבע כוסות בפסח, מ-מקרא מגילה בפורים ו-נרות חנוכה, שהנשים חייבות במצוות אלו, אע"פ שמדובר במצוות שהזמן גרמא).

לכן, אם אינו יכול להדליק את הנרות בביתו, כגון שצריך לצאת למקום רחוק, ראוי ונכון, שימנה את אשתו, שתהיה שליחה שלו להדליק את הנרות במקומו. כך יוצא ידי חובה, אפילו אם הוא לא נמצא שם בשעת ההדלקה.

טובה תחת רעה

בימים שהרה"ק האדמו"ר רבי לוי יצחק מונזון זיע"א (בן הרה"ק ר' יוסף ומרת גיטל, מח"ס 'בך יברך ישראל'. נכד הרה"ק האדמו"ר רבי ישראל פרידמן מרוז'ין זצוק"ל) היה גר באוז'ירן, גר בעיר אדם רע מעללים שהציק לו רבות ורדף אחריו בכל הזדמנות וככל יכולתו. הצדיק הרב לוי יצחק לא ענה לאותו אדם רע מעללים דבר. בנוסף לכך, אף אסר למקורביו וחסידיו להגיב גם כשהרדיפות שהסב אותו בן בליעל גדשו את הסאה.

היהודי הזה הסתבך בחובות גדולים. בעיירה התחילו להתרוצץ שמועות, כי לא תהיה לו ברירה והוא יאלץ להימלט מהנושים הרבים שדרשו ממנו לשלם את חובו. חסידי הרבי שמחו, עוד מעט ותהי הרווחה. אך שמחתם היתה מוקדמת. כעבור זמן קצר נודע כי עלה בידו של אותו אדם רע מעללים לפרוע את כל חובותיו. הוא נשאר לגור בעיר.

אנשים סקרנים מקרב אנשי העיר התחילו לחקור - מהיכן השיג ממון כה רב? היו כאלו שפנו אליו ושאלו אותו על כך, אך הוא לא ידע לענות. הוא נשאל - אם כן, כיצד הוא שילם את החוב העצום שהוא היה נתון בו? אולם הוא רק ידע לספר, שמצא תחת דלת ביתו מעטפה עם סכום מספיק לסילוק כל חובותיו.

אנשי העיר התחילו לנסות ולחקור - מי הוא אותו נדיב מסתורי, שסייע לאותו אדם רע מעללים והניח באישון לילה מעטפה? על אף ניסיונות רבים ונשנים, הם לא הצליחו לעלות על עקבות הנדיב המסתורי. לבסוף הגבאי של הרבי לא הצליח לנצור את לשונו וחשף את הסוד.

יום אחד קרא לו הרבי ומסר בידו מעטפה עם סכום נכבד. הרבי ציווה עליו ללכת באישון לילה לבית של אותו יהודי ולהניח את המעטפה תחת הדלת בשקט ובצינעה. הגבאי ניסה להתווכח עם הרבי. הוא טען כי אדם זה, שאנשי העיר סובלים ממעשיו - מצווה לרדוף אותו ולסלק אותו אחת ולתמיד מהעיר, ולכל הפחות לא לסייע לו בעת צרתו. אדרבה, שמחה גדולה תהיה לתושבי העיר, אם ברנש זה יעזוב את תחומם.

אולם הרבי עמד על דעתו. הגבאי שאל: "רבינו, מדוע לשים לו את המעטפה באישון לילה? אולי אתן לו את המעטפה ביד ואומר לו, שהרבי שלח זאת?". ענה לו הרבי: "אכן, צדקה היא מצווה, גם כשיש בה נגיעות. כפי שכתוב: 'הנותן סלע על מנת שיחיה בני...! אך תיקון המידות אינו נחשב תיקון, כשיש נגיעה. אם תיתן לו את המעטפה ביד, יתכן שתהיה לי נגיעה, כי אז הוא יתבייש לרדוף אחרי'."

לכן הורה הרבי, שיניח את המעטפה באישון לילה. הרבי ביקש מהגבאי להבטיח לו לנצור את לשונו ולא לספר לאף אדם על כך. אך כאמור, הגבאי לא הצליח לשמור על הסוד זמן רב. הסיפור התפרסם בקרב יהודי העיר, והרבי הקפיד על כך. אולם אותו יהודי, כששמע, מי הוא זה שהעביר לו את המעטפה ובה הסכום העצום לפרוע את חובותיו, התבייש מאוד במעשיו ומרוב בושה עזב את העיר. (מעובד מתוך 'בך יברך ישראל')

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - האדמו"ר הרב שמואל פרנקל מדאראג זצ"ל

האדמו"ר הרב שמואל פרנקל זצ"ל הידוע כר' שמואל קומודור- נולד בתאריך הניסן ה'תקע"ה (1815) בעיירה קומאדי שבהונגריה. בגיל שש התייתם מאביו ועבר לגור אצל אחי אביו, הגאון ר' יצחק (אב"ד קראלי). בהמשך גר אצל גיסו, בעל אחותו, הגאון ר' זאב וואלף טננבוים (אב"ד וורפליט, מח"ס 'רחובות הנהר'). גר גם אצל הגאון ר' מאיר איזנשטטר (אב"ד אונגוואר). לאחר נישואיו התגורר בעיר גר בקומודור.

מאוחר יותר עבר לברט"ו-אויפאלו. סחר באתרוגים ובסחורות נוספות מכיוון שלא רצה ליהנות מכתרה של תורה. בשנת ה'תרל"ד (1873), בפקודת רבו, האדמו"ר ר' חיים הלברשטאם מצאנז התמנה לרב בעיר דאראג והיה האדמו"ר הראשון לחסידות דאראג. גר בעיר דאראג עד סוף ימיו. גאון. מלומד בניסים. רבים פנו אליו ונושעו. ענוותן. חסידים רבים נהרו אליו.

מסופר שבאסיפת רבנים בפסט בהשתתפות הגאון ר' אברהם שמואל בנימין סופר (ה'כתב סופר'), הגאון ר' ישעיהו זילברשטיין (מח"ס 'מעשי למלך'), הגאון רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים (האדמו"ר מסיגט) ועוד גדולי הדור, התנהל ויכוח וכשלא יכלו להגיע לעמק השווה, הציע האדמו"ר מסיגט, ר' יקותיאל יהודה (ה'ייטב לב') למסור את ההכרעה לרבינו.

נפטר ב-ט"ו חשוון ה'תרמ"ב (1881). חי כ-66 שנים. ציונו בדאראג שבהונגריה. חתנו, רבי זאב וואלף ציטרן מילא את מקומו, לאחר שבנו בכורו ר' אברהם שרגא צבי סירב למלא את מקום אביו. על שמו הוקם בית-כנסת בשכונת הר נוף בירושלים בשם 'אמרי שפר'.

אביו: ר' שרגא פייבל (אב"ד גינז רוסקא). **אימו:** מרת גיטל. **נשותיו:** מרת רחל (זיווג ראשון- בת הגביר ר' יצחק מפאטשוי שבהונגריה. התחתן בגיל ארבע-עשרה), מרת ברכה (זיווג שני- בת ר' הרב יעקב דב נויגרשל, אבד"ק ברדיוב). **מרבתי:** האדמו"רים ר' חיים הלברשטאם מצאנז, ר' יצחק פרנקל (אב"ד קראלי), ר' זאב וואלף טננבוים (אב"ד וורפליט), ר' מאיר איזנשטטר (אב"ד אונגוואר), ר' אברהם יהודה לייב הכהן שוורץ ('קול אריה').

ילדיו: ממרת רחל נולדו לו שני בנים ושתי בנות. **בניו:** ר' אברהם שרגא צבי (הבן הבכור), ר' מאיר. **מחתניו:** ר' זאב וואלף. **מספריו:** **אמרי שפר-** מעט מדברי תורה שהשתמרו והביא לדפוס חתנו ר' זאב וואלף. **סיפורי שמואל-** סיפורים מחייו ופועלו. **רבינו הקדוש מדאראג-** סיפורי הנהגות על רבינו. **עשרות שירים** וניגונים מיוחסים לו, בהם ניגון המצווה טאנץ המוכר בחסידות צאנז.

אחד מיהודי העיר ביסרמין, שעשה את דרכו לדברצין לרגל מסחרו, נפל באמצע הדרך והתעלף. מיד לקחו אותו אל בית הרפואה. לאחר בדיקה קצרה, הרופאים הגדירו את מצבו אנוש. הוא שכב על מיטתו והגיע עד ערש דוויה. הרופאים שטיפלו בו אמרו נואש לחייו, **הם לא נתנו לו סיכוי להישאר בחיים יותר משלושה ימים!**

כששמעו, כי אין בידי הרופאים תרופה למחלתו, הובילו אותו ידידיו לביתו, כדי שלפחות יפטר בביתו ולא ימות בנכר. באותו שבוע ביום חמישי התקיים יריד בעיר דאראג. אשתו של היהודי ביקשה מאחד משכניה, שנסע ליריד, שכאשר יגיע לעיר, יכנס אל הרה"ק רבי שמואל פרנקל מדאראג זיע"א ויזכיר את שם בעלה לרפואה.

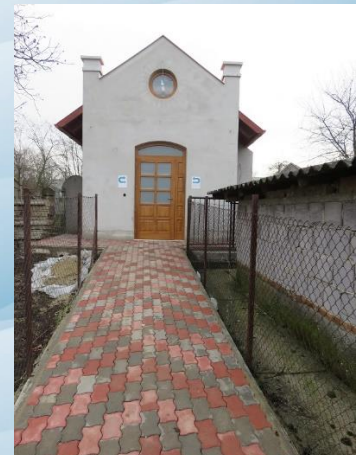
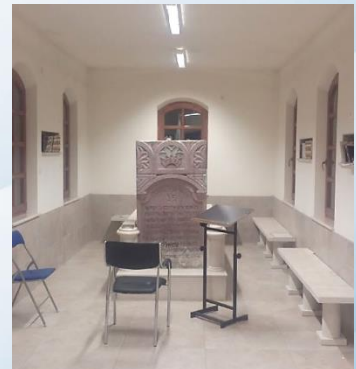
השכן הסכים. הוא נכנס אל הרבי, וסיפר לצדיק את שאירע והזכיר את שם שכנו. הוא ביקש שהרבי יברך את החולה ברפואה שלימה. הצדיק אמר לו, **שייכנס אליו שוב לפני שישוב לביתו.** השכן נלחץ מהתשובה והזכיר שנית, כי הרופאים אמרו שהחולה לא ישאר בחיים יותר משלושה ימים. אך הרבי ענה לו שוב, שייכנס אליו לפני שישוב לביתו, ועד אז אין מה לדאוג.

ביום ראשון לפני שהאיש חזר לביסרמין נכנס שוב לקודש פנימה. הרבי נתן בידו חתיכת קוגל, שיריים ששמר מסעודת השבת, וציווה, שכשיגיע לעירו יתן את הקוגל לבני ביתו של החולה, **ושילחשו באוזניו בזה הלשון: "שמואל בן גיטל שולח לך קוגל זה. ובכוח קדושת רבינו האדמו"ר מצאנז זיע"א תזכה לרפואה שלימה."**

בני הבית עשו מיד, כפי שהתבקשו. הם ניגשו אל החולה, ששכב ללא הכרה כמה ימים ולחשו באוזניו. לתדהמתם החולה מיד התעורר וביקש מים לנטילת ידיים כדי שיוכל להתפלל, לאחר שבמשך מספר ימים לא יכול היה לעשות כן בגלל שהיה מחוסר הכרה. לאחר התפילה אכל מהקוגל, והתרפא לגמרי ממחלתו. (רבינו הקדוש מדאראג).

בצעירותו התפרנס רבינו ממסחר בנוצות. באותם הימים ריפוד הנוצות שימש לכריות וכיו"ב. כך רבינו פירנס את משפחתו. פעם אחת הגיע סוחר ומכר לרבינו כמות גדולה של נוצות. מחיר הנוצות נקבע בהתאם למשקלן. הסוחר ביקש להגדיל את הכנסותיו ועשה מעשה רמיה.

הוא הוסיף אבנים קטנות, כדי שמשקל הנוצות יהיה גדול יותר. רבינו מיד הבחין במעשה הרמיה. בגלל שרבינו לא רצה לבייש את הסוחר, **לכן שילם את מלוא הסכום, כפי שהראה המשקל, למרות מצבו הכלכלי הדחוק.**

קָרֹב וְתוֹצָאָה

הגרמני מעשן! תקרא לו שיבוא להתפלל לפני העמוד. כולם מחכים לו".

רבי נפתלי שב אל האיש ואמר לו: "הרב מחכה לך". האיש שאל את רבי נפתלי: "האם אמרת לו, שאני מעשן בשבת?". רבי נפתלי ענה לו: "אכן כן, והרב אמר, שלא אתה מעשן, אלא הגרמני מעשן". האיש אמר לו: "לך אמור לאביך, שהשבת הזו איני יכול לבוא. קשה לי אחרי הסיגריה לבוא להתפלל לפני העמוד. בשבת הבאה אשתדל לבוא לבית המדרש להתפלל לפני העמוד".

בשבת הרביעית, האיש כבר הגיע מעצמו לבית המדרש, וכובד לגשת לפני העמוד. כשרבי נפתלי ראה, שאביו שוב מעלה אותו לעמוד, לחש לו: "הרי בעיניי ראיתי אותו מעשן בשבת בפרהסיא?". הרב חזר על דבריו בנחת: "הוא עישן? הגרמני עישן!". **לאחר שבוע האדמו"ר כבר עבר משם לשכונה אחרת. שוב לא ראו ולא שמעו מאיש זה.**

לאחר ארבעים וחמש שנה! האדמו"ר כבר היה מזקני האדמורי"ם, ערב אחד בשעת קבלת קהל בא יהודי זקן עם מקל, וביקש להיכנס אל הרבי.

הוא נכנס ואמר לצדיק: "אני הוא אותו חזן, שהתפללתי אצלכם במנהטן. הרבי זוכר אותי?" - הרב השיב: "ודאי, שאני זוכר אותך".

"רבי יקר, אני רוצה להכיר לכם טובה. הנכד שלי מתחנך השבוע כאן בבורו פארק. אני רוצה לכבד את הרבי בסידור קידושין", והראה לו הזמנה של החתונה.

הרבי שמח ואמר לו: "אינני מקבל סידור קידושין, אך אם תעשה 'שבע ברכות' כאן באיזור, אשמח להשתתף". הזקן אמר לו: "באחד מהלילות בשבוע הבא יתקיים באיזור בעז"ה 'שבע ברכות' ואמר את הכתובת שבה האירוע יתקיים".

לפני שכן"ק אדמו"ר רבי שלמה הלך אל ה'שבע ברכות', הוא ביקש מבנו כ"ק אדמו"ר רבי נפתלי צבי, שיבוא עימו ביחד לשמחת 'שבע ברכות'. הם הגיעו לאולם של ה'שבע ברכות'. בפתח האולם עמד הזקן עם המקל לקבל את פניו, ואמר לרבי שלמה:

"הרבי זוכר מה שהיה איתי באותו פארק בשבת? **כאן בתוך האולם יושבים 150 נכדים שלי בלי עין הרע. כולם שומרי תורה ומצוות, ומדקדקים בקלה כבחמורה. כל זה בזכות שהרבי שלח אחרי לבקש שאבוא מתוך הסיגריה להתפלל לפני העמוד... אלו הם פירותיך.**"

רבי שלמה התרגש ודמעות עלו בעיניו. כשיצאו משם, פנה האב אל בנו ואמר לו: "**נו, עתה הינך רואה, שלא הוא עישן, אלא הגרמני עישן?**"

להלן סיפור המועד מתוך **ווי העמודים'** ויש בו כדי ללמדנו עד כמה מילה טובה לזולת יכולה לקרב אותו לה', ואפילו עשויה לשנות את חייו ולחולל מהפכה לא רק אצלו אלא גם אצל זרעו: האדמו"ר ר' שלמה הלברשטאם מבאבוב צ"ל היה חכימא דיהודאי. לאחר השואה, שבה איבד את רוב משפחתו ואת רוב בני קהילתו, התקומם מעפר, והתחיל לבנות את הכול מחדש.

כשהגיע לארה"ב, היה לו בית מדרש במנהטן. פעם אחת בדרכו בערב שבת לבית המדרש, ראה יהודי בלי כיפה הולך לכיוון הפארק הגדול הסמוך לבית המדרש.

הרב עצר ואמר לו בסבר פנים יפות: "גוט שבת, אולי תבואו להתפלל בבית המדרש?". היהודי תמה: "האם רואים עלי שאני יהודי?" - "בוודאי רואים, מהיכן אתם?". האיש אמר לו את שם העיר והוסיף: "אני גם שימשתי כחזן בעירי". הרב שמח ואמר: "בוודאי, אני מכיר את העיר, נשמח מאוד לראות אתכם בבית המדרש בקבלת שבת".

האדמו"ר כיבד אותו לגשת לפני העמוד לקבלת שבת. אחרי התפילה הרב אמר לו: "שמחנו מאוד לשמוע את ה'קבלת שבת' שלך, נשמח כפליים, אם גם נזכה מחר לראות אותך כאן בביהמ"ד מתפלל שחרית לפני העמוד".

בבוקר האיש כבר הגיע עם כיפה משלו. לפני 'שוכן עד' ביקש ממנו הרב שיגיש לפני העמוד. האיש עשה כדבריו. הקהל הודו לו על החזנות הנפלאה.

גם בסעודה שלישית השתתף אותו אדם עם כולם. אחרי מעריב במוצ"ש, אמר לו הרב: "אנחנו מצפים לראותך כאן גם בשבת הבאה, אי אפשר לוותר על התפילה שלך". וכך היה. בשבת הבאה כובד האיש ב'קבלת שבת' ותפילת מוסף לפני העמוד.

בשבת השלישית האיש כבר לא הגיע לבית המדרש לקבלת שבת. בבוקר לפני התפילה הרב ביקש מבנו הגדול רבי נפתלי צבי צוק"ל (האדמו"ר הרביעי מבאבוב), שיצא לפארק הסמוך לחפש את היחזן".

רבי נפתלי צבי יצא לחפש בין האילנות שבפארק, וראה את האיש יושב עם עיתון ניו-יורק טיימס' בלי כיפה, ומעשן סיגריה רח"ל.

רבי נפתלי צבי נדהם. הוא חזר לבית הכנסת וצעק לפני אביו: "גוואלד, אותו היהודי, שהתפלל כאן קבלת שבת ומוסף, מעשן סיגריה בשבת כאן בפארק הסמוך". הרב לא נרעש מדבריו, וציווה עליו לשוב ולומר לאיש, שהרב מחכה לו לבוא לבית המדרש.

רבי נפתלי צעק מעומק ליבו הטהור: "אבל הוא מעשן בשבת". הרבי הסתכל על בנו ואמר בנחת: "הוא מעשן? היטלר

לע"נ	הרב יצחק בן תפאחה כדורי צ"ל הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי צ"ל אביבה בת איירון ע"ה אברהם בן יונה ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרחת ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרה ע"ה אברהם בן טובה ז"ל	הרב שבתי בן אסטריא טאון צ"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה עמירם בן דבורה ז"ל נעמי בת כותון ע"ה מזל בת שמעון ע"ה יוסף בן מרים נוסרת ז"ל יעקב בן אסתר ז"ל רחל רפאת בת השמת ע"ה לטיף בן פרחת ז"ל דניאל רפאל בן חגית ז"ל יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה	הרב עובדיה יוסף בן גורג'ה צ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו צ"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין צ"ל דורו יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל דוד בר חסיבה ז"ל חווה בת יעקב צבי ע"ה יצחק יצקן בן רחל ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יעקב בן נעמה ז"ל שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי צ"ל הרב יעקב בן מרגלית צ"ל שמואל בן רבקה ז"ל בראם בן אסתר ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'ה ע"ה חי יזיז בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה דוד יצחק בן פרחת ז"ל גורג'ה בת נעימה ע"ה
-------------	--	---	---	--

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויצא

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת ויצא

- א אליך נשאתי את עיני - חפץ ה' שיהיו עינינו נשואות אליו
- ב יגיע כפי ראה אלוקים - לדעת כי אין הפרנסה תוצאות מעשיו
- ג לית אני מובד סברי מן בריי - לא יאבד בטחוננו אף מתוך החשיכה
- ד צורת אל"ף - לראות בכל דבר כי מאלופו של עולם הוא בא
- ה ועיני לאה רכות - כוח התפילה לבקוע רקיעים
- ו והאבן גדולה - התעצמות כנגד היצר המונע אותנו מלהתפלל
- ז אסף א' את חרפתי - הקב"ה נמצא עם השנוא והנרדף
- ח עולים ויורדים 'בו' - כל העולמות עליונים ותחתונים תלויים באדם
- ט ויגל את האבן - על האדם לנסות את כוחו במלחמת היצר
- י בשובה ונחת - ידבר לבני ביתו בלשון פיוס וריצוי
- יא יומא דהילולא - לקראת הילולא קדישא של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע
- יב ומציון יסעך - ההשתטחות על הציון
- יג תערוך לפני שולחן - סגולה נפלאה לערוך סעודה לכבוד נשמתו
- יד ואהבת לרעך - אהבת ישראל במשנת הבת עין
- טו השפל עצמך וינשאך המקום - שפע רב הבא על ידי הענווה
- טז ויגבה ליבו - יחשיב עצמו ואת עבודתו

פרשת ויצא - בת עין

כשתהיה פרנסתו של יעקב בשכר קבוע, אז לא יחיה בהרגשה שפרנסתו תלויה בידי שמים, ולא ירגיש עצמו תלוי בה'. אבל, יעקב אבינו לא אבה לשמוע לו, וענהו שאינו רוצה בשכר קבוע, שהרי בזה יסמוך על 'משכורתו' הקצובה והמסודרת, ויתמקט בטחוננו בה', אלא שכרו יהיה תלוי במה שיגזור הבורא מידי יום ביומו מה ילדו הכבשים עקורים נקודים או ברודים, ועי"ז יהיה תלוי בבורא ית' וישא עיניו למרום בכל עת ובכל שעה.

אליך נשאתי את עיני - הפץ ה' שיהיו עינינו נשואות אליו בפרשתן (ל כה-לא), 'נקבה שכרך עלי ואתנה... ויאמר מה אתן לך ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה...', כתב הרד"ק (ד"ה לא) שיעקב השיבו 'לא תתן לי שום דבר קצוב בשכרי, אלא יהיה שכרי דרך מקרה וטובת הא-ל כמו שיזמין לי'. והיינו שלבן הארמי 'ביקש לעקור את הכל' - לעקור ולהרחיק את יעקב אבינו מצורו וקונו, כיצד יעשה זאת - מצא לו טכסים,

א. הנה עומדים אנו בפרוס חג החנוכה, על כן נדרוש מעניינא דיומא, מנהג ישראל קדושים לשחק ב'דריידעל' (סביבון) בימי החנוכה, ואפשר לתת טעם על דרך הרמז, כי הנה הדריידעל 'עומד' על רגל אחת, מסתובב ואף 'רוקד קאדטשקע' (מין ריקוד הנקרא כן)... ולכאורה מניין לו כח גדול זה להחזיק מעמד בלא שיש לו שני רגליים 'על הקרקע' המעניקים לו יציבות... ולא עוד אלא שהוא ב'שמחה גדולה'... ואם נשאל את הדריידעל עצמו 'למדני כל התורה כולה כשאתה על רגל אחת'... יענה ויאמר, אין לי זמן להאריך... אך אומר ב'קיצור'... אכן, אם היה הדבר תלוי בי אזי כבר הייתי מוטל על הארץ מזה עידן ועידנים... כי כדבריכם, אין בי שום כח מעצמי, אלא שבא איש ואחז בי מלמעלה, הוא המסובב, והוא הנותן לי כח, אף כל הילוכי ב'מעגל' הוא רק כפי מה שהלה 'שירטט' ועשה, והנני 'רוקד' בדיוק כפי הכח שנתנו בי... כיוצא בדבר יאמר, רבים הם האנשים הנמצאים במצב שהם 'על רגל אחת', בלי שום 'קרקע' יצוקה לרגליהם, אבל הזוכה להשיג כי יש אחד יחיד ומיוחד האוחז בו מלמעלה, וכל הילוך חייו הם כפי רצונו ית', אם כן תמיד הוא בשמחה מבלי דאגה, ואף יכול 'לרקוד' באושר החיים, לעומתו, מי שלא זכה לאור האמונה אכן מרגיש תמיד חסר אונים מרוב דאגה כיצד יוכל לעמוד על רגל אחת...

ב. ולדין ייאמר צא נא השדה ושאל את הבריות מה הם אומרות - מהי הברכה שהאדם מן השוק מברך את עצמו, והכל יענוך - לכשיכנס לחשבון הבנק שלהם בכל חודש ביום מסוים בחודש כך וכך מעות אז אדע כי ערבה שנת, לזה בא יעקב אבינו ומכחישם, כי טובתו וחיותו של אדם כשיזכור בכל עת ויחיה תמיד בהרגשה כי הוא סמוך על שולחן אביו שבשמים - 'שעשה לי, העושה לי כל צרכי'... גם ירוויח בזה, שחיינו יהיו תמיד שלווים ושקטים, שהרי פעמים נופל על האדם הוצאה בלתי צפויה מראש, אם אינו חי אלא על משכורתו הקבועה הרי הוא מאבד עשתונותו כש'משהו' זו ממקומו, אבל החי על חסדי הבורא מה לו עשרת אלפים ומה לו מאת אלפים - היד ה' תקצר, כי 'לי הזהב ולי הכסף', אין לו אלא לפנות אל אביו שבשמים לבקש מאתו כל הצטרכויותיו והם כבר בדרך לביתו. פעם אמר יהודי לרבו כי הוא מרגיש עצמו תלוש... כי מעבידיו זורקים אותו חדשים לבקרים, ובכל 'שני וחמישי' הוא עובד במקום חדש, פעם ב'קביעות' ופעם כ'ממלא מקום' - ופעמים רבות הנו מסובב בחוסר מעש - ואני אנה בא. א"ל וכי 'תלוש' אתה, מעולם לא ראיתי אדם מחובר כמוך, כי אינך סומך כלל על מעשי ידך אלא הנך מחובר לבורא כל עולם באשר עיניך תלויות השמימה בכל עת ובכל שעה...

וכבר אמרו בדרך צחות, אולי לכן מקבלים אותם השכירים מדי חודש 'תלוש משכורת' (Paycheck), לרמז שעי"ז אפשר ח"ו להיות 'תלוש' מאמונתו בהקב"ה, אם ח"ו יתחיל לסמוך על ה'תלוש' הקבוע שיבוא בעתו ובזמנו. ובוודאי אין כוונת הדברים לומר שיעזוב האדם את מקום קביעותו.. אלא ללמד שתמיד יהא מחובר אל הקב"ה ואל יסתמך על ה'תלוש' כי אין לך תלוש גדול מזה.

היה הגרי"ז מבריסק זי"ע נוהג לומר, לא ידעתי מנין לעשיר 'לחם לאכול ובגד ללבוש', כי בשלמא העני מרגיש לרוב עניותו ומחסורו שהוא תלוי ביד ה', ומתפלל אל ה' בהרגשה שאין לו על מי להישען אלא על אביו שבשמים וישמע קל ויענהו. אבל העשיר המתהלל בעשרו, וכלל איננו מרגיש שהנו תלוי ביד ה', ואף אם ישפוך שיח תפילה על הפרנסה אין זו תפילה הבאה מתוך הרגשת הלב... אם כן מניין יש לו כל צרכו. ואמר הגרי"ז שזו קושיא עצומה שאין עליה תשובה.

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

אלא, שהרה"ק מסוקולוב זי"ע ביאר, כי אמרו חז"ל (קה"ר א יג) 'יש לו מנה, רוצה מאתיים' נמצא שאף העשיר מרגיש תמיד 'חסר' ותלוי ביד ה', ואף אם יש לו ממון רב, מכל מקום לעולם אין נפשו שבעה, ותמיד ירעב לעוד ועוד מעות, נמצא שגם הוא 'מרגיש חסר' ותולה עצמו בה', שפיר הוי תפילתו תפילה.

אחד מחסידי הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע התאונן בפני רבו כי עליו לעזוב את שערי 'בית המדרש' לעסוק על המחיה ועל הכלכלה, והוא מפחד מהבלבול השורר בשווקים וברחובות, אמר לו הרה"ק, כתיב בפרשתן (כח יא) 'ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו', וברש"י, 'עשאן כמין מרזב סביב לראשו, שירא מפני חיות רעות', ותמוה, וכי שמירה יש בגדר אבנים סביב הראש בלבד, והרי עדיין כל גופו אינו שמור מן החיות והמזיקים, אלא, משל לציפור שנפלה לתוך בויץ (ביצה) והחלה לשקוע בה יותר ויותר, כל עוד שכנפיה עדיין לא טבעו, בידה לצאת מהבויץ ע"י כנפיה, אף אם גם כנפיה טבעו בתוככי הבויץ, כל זמן שראשה מחוץ לבויץ עדיין תוכל לזעוק 'הצלה' ויבואו להושיעה, אבל כשגם הראש נשקע בבויץ, אוי לה... ולכן בצאת יעקב אבינו חרנה, לבית לבן הרמאי, נתיירא מפני חיות רעות, וחשש מאד מה מצפה לו שם, על כן עשה 'שמירה מעולה' סביב לראשו, כי כל זמן שהראש לא 'שקע', עדיין אפשר לו לאדם לזעוק לעזרה ולהצלה, אמר לו הרה"ק, כך גם אתה, כשיוצא הנך לעבודת הפרנסה, הזהר על 'ראשך' לבל ישקע בהבלי העולם הזה, ותשמור על ה'אמונה' שבמח, ובזה תנצל מכל הבלבול והרע, ובכל עת ובכל זמן עדיין תהיה מקושר כראוי אל ה' הוא האלוקים.

כבר המליץ הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע (נאות הדשא, דברים מפי השמועה שונות אות ג) בדברי חז"ל (קידושין כט.) האב חייב ללמד את בנו... וי"א אף להשיטו במים, וביארו שכמו השט במים, הרי אף שגופו מונח במים מכל מקום חייב להיות ראשו ממעל - מחוץ למים, כך ילמד את בנו, שבכל עת עיסוקו בגופו בענייני גשם, יעסוק בהם רק בגופו, אבל ראשו ומחשבתו יהיו 'מחוץ למים' למעלה, כלפי שמים.

כה אמר הרב החסיד רבי מרדכי יחיאל לוריא זצ"ל, לרמוז בדרך צחות בפסוקים בהם מתנצל יעקב אבינו לפני האימהות שאביהם לבן רימהו עשרת מונים, ובלילה חלמתי אודות העקודים נקודים וברודים... והמעייין בפסוקים יראה שאין כל ענין החלום לכאן, ומספיק היה לו לומר שלבן רימהו עשרת מונים... אלא, כך אמר להם יעקב, כל עוד שעבדתי במשך שעות היום וראשי בל עמי, ניחא, אבל כעת שמצאתי עצמי חולם בלילות אודות עקודים נקודים... הרי עלי לברוח מכאן...

מעשה נפלא שאינו בא ללמד על הכלל הוראה למעשה, רק ללמוד מתוך זה שכרו של הבוטח בה' ומוסר עצמו ללימוד התורה מתוך אמונתו האיתנה. סיפר הגאון רבי אשר ווייס שליט"א, מובא ב'ילקוט לקח טוב', חלק חיים של תורה, וז"ל, מה שאירע לפני כמה שנים בעיר מנצ'סטר שבאנגליה, מן הראוי להקדים ולומר שגם בסיפור זה מדובר כפי הנראה באדם שמצטיין במיוחד במידת הבטחון, ולפיכך התנהגותו אינה יכולה להיות סמל לרבים, מכל מקום טוב לשמוע שגם בדורנו ישנם בעלי מדרגה כזו.

אברך תושב העיר הקדיש את כל עיתותיו לתורה ולמד בהתמדה עצומה, גם כאשר המשפחה הלכה וגדלה בס"ד המשיך האב לשקוד על תלמודו, וכל ניהול הבית נפל על בני ביתו שמסרה נפשה למען לימוד התורה של הבעל. רבים תמהו ממה מתפרנסת משפחה זו, כאשר האב לומד כל היום ועקרת הבית עסוקה מבוקר עד ערב בגידול הילדים, למעשה, הם חיו בעוני גדול והסתפקו במועט, ונתמכו מעט בעזרת ההורים וידידים. כאשר הציעו לאבי המשפחה תפקידים תורניים (מגיי"ש וכיו"ב) שונים שהכנסה נאה בצידן השיב תמיד נחרצות - לא... כך המשיכו לחיות בדלות והסתפקו במועט שבמועט (בוודאי אין הנהגה זו דרך לרבים, אלא ליחיד סגולה, אבל את ה'יסוד' יש בו כדי לימוד לכל יחיד ויחיד).

כאשר זכו ללידת הילד העשירי הפכו השאלות של הסובבים אותם לדאגה של ממש, הורי האברך תבעו ממנו לצאת לעבוד, ניסו להתפשר עמו והציעו שיקח רק משרה חלקית אך הכל ללא הועיל, כך היה גם כאשר נולד הילד האחד עשר, ההורים ניסו שוב את כוחם והבן בשלו - אני אמשיך ללמוד והשם יעזור, כעבור זמן נולד ילד נוסף, ובעל הבטחון דנן לא דאג אפילו רגע והמשיך את אורח חייו כמו בימים עברו, דבר לא נשתנה בהשקפתו גם כאשר בא לאויר העולם הילד השלושה עשר, ההורים כבר לא ידעו את נפשם מרוב דאגה, וכמעט פרץ סכסוך בינם לבין הבן. אך אז קרה דבר יוצא דופן ימים אחדים אחרי שהכניסו את בנם בן השלושה עשר לבריתו של אאע"ה הבחין האברך בשובו לעת ערב מהכולל במעטפה חומה גדולה המבצבצת מתיבת המכתבים שלו, על המעטפה היה מוטבע סמל המדינה ונכתב לידו באותיות רשמיות 'רשם בית המשפט המחוזי', הוא ניסה לנחש איזה ענין יש לו עם בית המשפט, אך לא הגיע לשום מסקנה סבירה, כאשר פתח את המעטפה גילה שהוא מתבקש להתייצב

להקב"ה חפץ אלא בקרבת בניו אליו, ורק משום כך נותן להם איזה 'מחסור', בכדי שיתפללו לפניו בכל לבם ונפשם, וכאשר המה מכירים בזה ונושאים אליו עיניהם בתפילה ובאמונה, בוודאי ימלא מחסורם בכל מיני ישועות והשפעות טובות.

נוראות מצינו ב'כלי יקר' על הפסוק בפרשתן (כח יד) 'והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקרמה צפונה ונגבה', וז"ל, שאמרו במדרש (עין מדרש תהלים מד) אין התשועה באה לישראל כי אם בזמן שהם בתכלית השפלות, שנאמר (תהלים מד כו) 'כי שחה לעפר נפשנו' וגו', מה כתיב בתריה - 'קומה עזרתה לנו'. וטעם של דבר שכל זמן שאינן בתכלית השפלות אז אינן תולין

איתא בתנחומא בפרשתן (ויצא ג), אמר רבי ברכיה, בכל מה שתבע (-התפלל וביקש) יעקב מן הקב"ה, השיבו. אמר אם יהיה אלוקים עמדי - השיבו והנה אנוכי עמך. אמר ושמרני - השיבו ושמרתך בכל אשר תלך. אמר ושבתני בשלום - השיבו והשיבותיך. (אבל) אמר ונתן לי לחם - ולא השיבו על הפרנסה, כי אמר הקב"ה, אם אני מבטיחו על הלחם, מהו מבקש ממני עוד, לפיכך לא השיבו על הלחם, ע"כ.

מבאן תצא הקריאה לכל בני ישראל באשר הם, תנוח דעתכם מדאגת הפרנסה וכיו"ב, דעו נא כי הקב"ה חפץ בטובתכם וישפיע עליכם כל מיני טובות שבעולם, אין לכם אלא לתלות עיניכם בו, כי אין

בבית המשפט בתאריך פלוני, כדי לממש את צוואתו של מיסטר גון פ קלאבארי שנפטר בתאריך פלוני, הענין נראה לו מוזר, מעולם לא היה לו עסק עם אדם בשם כזה, ואף פעם לא שמע עליו, בודאי מדובר כאן בטעות אמר לעצמו. מיד שיגר מכתב לבית המשפט, והעמיד אותם על טעותם, אולם לאחר מספר ימים קיבל מכתב מרשם בית המשפט, בו נכתב מפורשות שעל פי החוק הוא חייב להתייצב ביום ובשעה שנקבעו לדיון, עוד נאמר שם שמדובר בצוואה המקנה לו סכום של כחצי מיליארד ליש"ט.

באין ברירה נסע ביום המיועד לבית המשפט, שם התברר לו שמיסטר קלאבארי הלך לעולמו כשהוא חשור ילדים, בצוואתו הורה לתת את כל רכושו שכלל שני מפעלים גדולים ועוד נכסים רבים למשפחה הגדולה ביותר בעיר, ומסביר לו השופט, בדקנו במרשם התושבים ומצאנו שמשפחתך היא הגדולה ביותר, אמנם עד לפני שבועיים היתה בעיר משפחה נוספת שלה שנים עשר ילדים, אך הבן השלושה עשר שנולד לכם לאחרונה הפך אתכם למשפחה הגדולה בעיר, לפיכך הירושה מגיעה לכם... בשבת שלאחר מכן ערך האברך קידושא רבא מפואר לכל מתפללי בית המדרש, עליו ראוי להאמר ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו.

ג. גם מדרך היושר, לחיות מתוך הכרה כי כל אשר לו ב'חסדי' הבורא הם באים עליו, ואין הקב"ה חייב לו מאומה, הנה כתיב בפרשתן, בעת שילדה לאה את בנה הרביעי יהודה, אמרה (כט לה) 'הפעם אודה את ה'', וברש"י, 'הפעם אודה - שנטלתי יותר מחלקי, מעתה יש לי להודות', וביארו בדבריו, שכשנולד לה בן 'רביעי', הבינה בעצמה שאף הג' הראשונים שנולדו לה אינם חלקה, ואף ג' הראשונים ב'חסדי הבורא נולדו לה, והראיה, כי עתה תלד אחת מהאימהות האחרות רק ב' בנים (שעוד עתה חשבה ש"ב השבטים מתחלקים 'חלק כחלק' בין ד' האימהות, ועתה ראתה שאינו כן), לכן הפעם הודתה על כל 'אחד ואחד' מארבעת בניה, בהכירה שאת כולם קיבלה כמתנה מן השמים. ואין כל דבר המובן מאליו. וכה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם בפרשתן), שלכן בני ישראל נקראים על שם 'יהודה', כלומר 'יהודים' ולא 'ראובנים' או 'שמעונים', כי תמיד הננו מודים להשי"ת, ומכירים אנחנו בכל עת שנטלנו יותר מחלקנו, כמו שאמרה לאה שעכשיו נטלתי יותר מחלקי, כן לנו לא מגיע כלום וכל אשר לנו הוא יותר מחלקנו.

ובזה יתבאר עוד במנהג המשחק בדריידעל בימי חנוכה, כי הנה נהגו לכתוב על הדריידעל אותיות נגה"ש לרמז שנס גדול היה שם, אמנם בשעה שהדריידעל מסתובב אזי לא ניתן לקרוא את האותיות הכתובות עליו, כי לרוב מהירות 'הילוכו' אזי אי אפשר להבחין בכלום והכל נדמה מטושטש... אכן לאחר שנעצר מלהסתובב ונופל על הארץ או אז ניכר לעין כל כי 'נס גדול היה שם'. והרי זה משל לכל תהלוכות החיים, כי מרוב שהאדם 'מסתובב' ובהול תמיד אזי אינו מבחין כמה 'נס גדול היה שם' - כמה ניסים ונפלאות עושה עמו הקב"ה בכל עת, אלא הכל 'מטושטש בעיניו', ונדמה לו כי הקב"ה שכח ממנו ח"ו ואינו מיטיב עמו, ורק כשנעמד להתבונן, אז יראה כמה הקב"ה שוקד על טובתו בכל עת ובכל שעה, על כן הנהיגו לשחק בדריידעל, לאמור לאדם, שבאמת הרבה ניסים נעשים לו, אלא שהרי הוא כדריידעל המסתובב, על כן 'עצור ממרוצת החיים והבהלה, ועמוד על מקומך' והתבונן בנעשה סביבך וכבר תראה היטב את הנס גדול שהיה שם...

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

כי בה פורס היצר מצודתו להפיל את האדם ברשתו, על ידי שידמה בנפשו שככל שיתאמץ יותר בעבודת כפיו ככה יעלו רווחיו ותגדל הצלחתו, עד שסבור שכוהו ועוצם ידו יעשו לו את כל החיל, ועי"ז נופל מדרגה לדרגה ועבירה גוררת עבירה שמבקש לחמו בתחבולות וערמימות, בהיתר ושלא בהיתר.

ומביא מה שפירש מרן הבעל שם טוב הק' זי"ע בלשון המשנה (אבות ג טז) 'מצודה פרוסה על כל החיים', כי 'פרוסה' רומז ללחם ולפרנסה וכמו שמצינו (ברכות לו:ז) 'בכדי אכילת פרס', והזהירונו חכמים כי מצודת היצר היא על ידי פרוסה - פרנסה, ואין לך מי שנמלט ממצודה זו אלא היא על כל החיים, שכל בני אנוש מתנסים בנסיון זה של רדיפת הפרנסה, ועלינו להישמר ביותר לבל נילכד במצודתו של היצר, אלא נתחזק באמונה הפשוטה שאין ההשתדלות מועילה מאומה¹ אלא גזירת מלך היא¹.

במחונם בה', וחושבים תחבולות להנצל מפח יקוש ע"י תחבולות אנושיות, וע"כ ריחק ה' את האדם ורבה העזובה, כי לא בטחו בתשועת ה', אך כשיראו כי אזלת יד השתדלותם ואין עוזר וסומך, אז עיניהם נשואות אל ה' לקרוא אליו בעת הצר להם וה' שומע, ובאותו זמן התשועה באה דרך בריחה מן הקצה אל הקצה, דהיינו מן תכלית השפלות אל תכלית המעלה. עכ"ל. ובוה מבאר את לשון הכתוב, שבאותו זמן ש'והיה זרעך כעפר הארץ' ושחה לעפר נפשם יתקיים בהם ופרצת, 'רצה לומר יעלה הפורץ לפנייהם להעלותם אל גרם המעלה', והיינו משום שיתלו עיניהם בהקב"ה מתוך ההכרה שרק הוא אדון המושיע¹.

יגיע כפי ראה אלוקים - לדעת כי אין הפרנסה תוצאות מעשיו כתב הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (במדבר ד"ה וידבר) כי זהירות יתירה נדרשת מן האדם הנזקק לצאת לפרנסתו,

ד. וכך יש ללמוד מהא דכתיב גבי אסתר 'והנערה יפת תואר וטובת מראה ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת' (ב ז), וכתב ה'רוקח' (הובא ב'תוספות השלם' על מגילות) כי יפת תואר וטובת מראה ר"ת 'יתום', וכלומר, שדייקא משום שמתו אביה ואמה על כן זכתה מן השמים לתואר ומראה. וביאור הדבר, עפ"י מה שכתב רבינו בחיי לפרש מה שנאמר (שמות כב כא-כב) 'כל אלמנה ויתום לא תענון, אם ענה תענה אותו כי אם צעוק יצעק אלי שמוע אשמע צעקתו', וז"ל, והיתום והאלמנה הם חלושי הכח אין להם עוזרים, ולכך לא יבטחו באדם כי אם בקב"ה שהוא עוזר ומושיע ומגן, ובעבור זה יודיע הכתוב כי הם נעזרים יותר מכל אדם, והיינו שהיתום מתרגל מקטנותו לסמוך על הקב"ה ולתלות בו עיניו על כן הקב"ה עוזרו, ואסתר שלא היו לה אב ואם מלידתה ממש השליכה על ה' יהבה על כן זכתה לשמירה עליונה. ולדין ייאמר, כי לאו דווקא 'חלושי הכח', אלא גם מי שעושה עצמו כחסר אונים וכחלוש כח, כלומר, שמבין שאין לו משלו כלום, ואת כל כוחו תולה במתנת שמים, ובכל עת ושעה הוא תולה עיניו למרום, גם לו יעזור ויגן ויושיע הקב"ה בכבודו ובעצמו.

ה. הנה כבר הבאנו הקושיא הידועה על הנאמר בפרשתן (כח יא) 'ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו', וברש"י, 'עשאן כמין מרזב סביב לראשו, שירא מפני חיות רעות', ותמוה, וכי שמירה יש בגדר אבנים סביב הראש בלבד, והרי עדיין כל גופו אינו שמור מן החיות והמזיקים, אלא נתבאר בספרים, שכאן למדנו יסוד גדול, כי אין דורשים מהאדם רק השתדלות גרידא, ומכיוון שעשה ככל אשר לאל ידו, ממילא יגיעו אליו תוצאות טוב מידי הבורא יתב"ש, וביאור הדבר, כי באמת, גם כאשר מקיים את ההשתדלות במלואה לא היא המביאה את התוצאה - לא ההשתדלות תביא הפרנסה, ולא השמירה ממזיקים תשמור את האדם, רק הקב"ה הוא העושה ויעשה לכל המעשים והתוצאות, א"כ די לו במה שעשה כפי יכלתו, כי ממילא אין ה'תוצאה' שייכת להשתדלות.

סיפר הגאון רבי שלום בן ציון פלמן זצ"ל, ששבוע לפני נישואי אחד מצאצאיו נטל הלוואה גדולה מגמ"ח ידוע בעיר, ובצאתו משם נשדד על אתר ע"י שודד בן בליעל, היות והלה ידע שבאותו מקום ישנו גמ"ח המלווה סכומים הגונים מצא לו מקום להזיק ולשדוד את ה'לווים' המסכנים, בבואו הביתה נענה רב"צ ואמר - רימזו לי מן שמיא שיותר אינני צריך לעסוק בהשתדלות להשיג עבור נישואי הבן, ואכן, הישועה באה שלא כטבע כלל.

כעבור תקופה פגש רב"צ את הרב מנקוביץ, ושוחחו יחדיו בענייני אמונה ובטחון, ובתוך הדברים סיפר לו רב"צ את דבר ה'שודד' ואת הלימוד שלמד מכך, שאלו הרב מנקוביץ מדוע למדת כזאת, אולי עדיין חפץ היה הקב"ה בהמשך השתדלותך, הסביר לו רב"צ, שהקב"ה בעצם יכול לעשות הכל - להשפיע על האדם כל השפע מבלי שהאדם יעשה מאומה, אלא שהקב"ה אינו חפץ בהנהגה ניסית וכיו"ב - כי אז תבטל הבחירה בעוה"ז, ע"כ ציוונו

ולא רק במה שעושה האדם בעצמו הדברים אמורים, אינו אלא 'שלוהא דרחמנא', כי הכל 'בידי' שמים - אלא אף כש'פלוגי' גורם לו רעה עליו להאמין לטובתו השלימה (כי אף אם פלוגי כיוון מעשיו לרעה - הרי מן שלא נעשית לו הרעה 'בידי' פלוגי, אלא, אותו שונא השמים כיוונו לטובה).

לעסוק ב'השתדלות' ובזה הנס יתלבש בטבע ונסתר הנס, ולא יתבטל הנסיון אלא תשאר הבחירה בידי אדם, אבל כיוון שראיתי שההשתדלות איננה מועילה רק גורמת נזק בוודאי יש להפסיק אותה, ולעסוק רק בבטחון בה'. ואמר רב"צ, באמת יש בידי לחבר ספרים עבי כרס על מעשה ניסים ונפלאות שעשה עמי הקב"ה בהמצאת הוצאות נישואי כל צאצאיי בהרחבה גדולה, ומה טעם איני מוציאם לאור, מחשש ש'הן לא יאמינו לי'...

והוסיף שזה ירושלמי מפורש (תרומות פ"ח ה"ג) שרבי ינאי פחד מנחשים, והיה מניח ארבע כרעי מיטתו בדליים מלאים מים, כי הנחש אינו יכול לעבור ולדלג עליהם, פ"א כשניעור משנתו מצא נחש על מיטתו, מאז ציווה רבי ינאי להסיר הדליים, ואמר עלי לבטוח בה' שישמרני מן המזיקים. ולכאורה יש לתמוה, וכי מעיקרא לא בטח בה', אלא וודאי, כי מתחילה קיים בעצמו חובת ההשתדלות - לשמור עצמו ממזיקים ומרעין בישין, אבל, משראה שממילא אין השתדלותו מועילה, ואין הדליים עוצרים בעד הנחשים, הסיק מכך שאין מבקשים ממנו 'השתדלות' בענין זה ועליו רק לסמוך לבו על ה' האלוקים.

וכמובן שלא באנו לגרוע כאן מחובת ההשתדלות, רק להבין ולהשכיל מהותה של השתדלות מהי.

ו. גם כשעושה השתדלות ישים ליבו כי אין מעשה זה סיבה לפרנסתו ולהצלחתו, אלא ידע נאמנה שעושה זאת רק מפני שכן היא גזירת מלך, והעיקר שבד בבד יסמיך תפילה למעשה שישגי מבוקשו. וכמו שביאר הספורנו (ל טז) עניין הדודאים, וז"ל, הודיע שבהיות כוונת האמהות רצוייה לפני הקל ית' בהשתדלותן בהכנסת הצרות וענין הדודאים נשמעה תפלתן על זה, כי ראוי לצדיק שיעשה השתדלות הטבעי האפשר אצלו להשיג חפצו ועם זה יתפלל שישגי התכלית.

וכך ביאר המהר"ם שיק זי"ע (בפרשת ד"ה ויצא) במה שאמרו חז"ל (חולין צא): שיעקב לקח 'מאבני המקום וישם מראשותיו' (כח יא), התחילו מריבות זו עם זו וכו', מיד עשאן הקב"ה אבן אחת, וזהו שנאמר (פסוק יח) 'ויקח את האבן אשר שם מראשותיו'. ומבאר, שבבוא יעקב אבינו לשכב שם נתיירא מחיות רעות וליסטים על כן בטח בה' ובטובו, 'ולא על זו בלבד שם מבטחו, אלא גם כן השתדל לעשות הצלות מה שהיה בידו', ואלו הם ה'אבנים' כלומר 'אבני יסוד' אשר שם מראשותיו - ושניים המה היסודות שעליהם נשען, השגחת ה' ולאידך השתדלותו ומעשי ידיו, והחלו 'האבנים' מריבות זו עם זו 'כי הם שניהם צרות' זו לזו, שאי אפשר לבטוח בהקב"ה מחד ומאידיך לבטוח במעשי ידיו, 'מיד עשאן הקב"ה אבן אחת' - כי גם המעשה ידיו יהיה בהשגחת ה'. והיינו, שאכן צריך לעשות השתדלות, אך כל יסמוך על מעשיו ח"ו אלא ידע שעושה זאת כרצון ה', ולא עוד אלא שעצם עשיית ההשתדלות אף היא נעשית רק ברצון השי"ת, כי אי אפשר לאדם שירים ידיו ורגליו אם לא נגזר כן מלעילא (פשיטא שאין הדברים אמורים כלפי יעקב ח"ו אלא רק בדרך הדרש ללמד לדורות עולם את המעשה אשר יעשון).

לשון נורא מצינו להגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע בספרו שמירת הלשון (שער התבונה פ"א) כידוע שמי שעושה לחברו הוא רק שוטה ורשע, דהשפעתו לא תתרבה ממה שנגזר לו בראש השנה, עבור שעשק לחברו, דתמורת זה שנטל ההשפעה שבאה או שעתידה לבוא ליד חברו, תנטל ממנו השפעתו שנגזרה לו בראש השנה, וסוף דבר יהיה, שממון העוול יכלה גם את יתר הפלטה - השפעה הכשרה שיש לו מכבר. כמאמרם (סכה כט): מפני ארבעה דברים נכסי בעלי בתים יורדין לטמיון, וקחשיב אחד מהן, מפני שפורקים עול מעל עצמן ונותנין על חבריהן. וכן איתא במסכת דרך ארץ זוטא (פ"ג) אם נטלת את שאינו שלך, את שלך יטלו ממך. ואיננו רק כמחליף השפעה כשרה באסורה, שעתיד יהיה לתת דין וחשבון על כל פרוטה ופרוטה כמאמרם (ב"ק קיט). כל הגזול את חברו שוה פרוטה, כאילו נוטל את נפשו. וגם הוא מטריח את הקב"ה להשיב גזלה לבעליו, כמאמרם (סנהדרין ח). אמר הקב"ה לרשעים, לא דין שאתם גוזלים, אלא שאתם מטריחין אותי להשיב הגזלה לבעליו. וכל הדברים האלו מרומזים בתורתנו הקדושה בפרשת ויצא, דְּכָתִיב (לא יא-יב) 'ויאמר אלי מלאך האלוקים בחלום יעקב... שא נא עינך וראה כל העתודים העולים על הצאן עקודים נקדים וברודים' (כפירש"י שם, שהיו המלאכים מביאין אותן מעדר המסור ביד בני לבן לעדר שביד יעקב) פירוש, ושמא תאמר, איך מותר לי לעשות דבר זה ליטול מהשפעתו של לבן וליתן אליך, לזה מסיים המלאך - 'כי ראיתי את כל אשר לבן עושה לך', שהחליף את משכורתך עשרת מונים, ונטל השפעתך, לכך אני מחזיר אליך.

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

לידי מסירות נפש כששברה את טבעה במסירת הסימנים למנוע בזיון נורא מלאה אחותה, וזכות זאת שמסרה הסמנים עמדה לרחל שתוכל להוליד בנים מיעקב, כמו שנאמר (ל כב) 'ויזכור אלוקים את רחל... ויפתח את רחמה', (וברש"י, זכר לה שמסרה סימניה לאחותה), גם תעמוד להם לזכות בהבטחה 'ושבו בנים לגבולם' (ירמי' לא יד-טז), נמצא שאין כאן כל סיבה לכעוס על לבן, שהרי ברמאותו מקיים לבן שליחותו מאת הבורא להיטיב עמו וזרעו אחריו.

וכן מצינו בעת שרימה לבן את יעקב - 'ויהי בבוקר והנה היא לאה' (כס כה), לא כתיב 'ויחר אף יעקב' אלא 'ויאמר אל לבן... למה רימיתני', וידוע ש'אמירה' היא לשון רכה, וכמי ששואל את רעהו מדוע רימה את פלוני אלמוני - ואין הדברים נוגעים אליו כלל, וכל זה, כי האמין באמונה שלימה שלא לבן העומד לפניו מחליף את לאה תחת רחל, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו עושה זאת, ובוודאי שתצמח לו טובה גדולה מזה לעתיד. וכמו שאכן כך הווה, כי רמאות זאת הביאה את רחל

ז. הנה מנהג העולם כשרוצים להתנות בין איש לרעהו איזה ענין באופן שלא ישתמע לשני פנים, ושלא יחזרו בהם שני הצדדים, אומרים זה לזה 'ברחל בתך הקטנה', ולכאורה דבר פלא הוא, כי הרי יעקב אבינו - הראשון שהתנה 'ברחל בתך הקטנה', ולא עלתה בידו, כי לבן רימהו בכל מיני רמאויות, וי"ל כי ישראל עם קדושים רוצים לרמוז שכל 'המתנה' יזכור היטב, שעם כל 'תנאיו' עדיין אינו מובטח שסוף דבר יהיה כרצונו, כמו שבאמת אירע ל'רחל בתך הקטנה' הראשון, אלא אין הדבר תלוי אלא ביד ה'.

ח. איתא ב'אמרי פנחס' (שער טהרת המידות אות כט) בשם הרה"ק רבי רפאל מבערשיד זי"ע וז"ל. עצה להנצל מן הכעס להאמין ב'השגחה פרטית' על כל האדם והוא מנהיג הכל לטובתו של אדם... ויאמין באמונה שלימה שהכל לטובתו וממילא לא יכעס על שום אדם.

ט. ומצינו לאידך גיסא, שכשאמרה לו רחל אמנו 'הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי' (ל א) אז 'ויחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת אלוקים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן' (שם ב). ולכאורה מילתא דתמיהא היא שלא כעס על לבן אלא על רחל. ועפ"י האמור אתי שפיר כי ברמאותו של לבן ידע כי אינו אלא שליח שנשלח מן השמים להיטיבו באחריתו, אבל כשרחל אמנו בכתה והתאוונה 'הבה לי בנים', חרה אפו מדוע איננה מאמינה שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד.

י. בענין 'חרון אפו' של יעקב נציגה נא, הנה כתיב בפרשתו, 'ויחר ליעקב וירב בלבן ויען יעקב ויאמר ללבן מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי' (לא - לו) דקדק הרה"ק ר' מנדל מרימנוב זצ"ל (בספר 'אילנא דחיי', ומשם בילקוט מנחם) דפתח ב'ויחר ליעקב' ושוב כתיב 'ויאמר ללבן' בלשון רכה, היה לו לומר וידבר ללבן שהרי 'דיבור' הוא קשה, אלא ביאורו, וז"ל, אך הפירוש הוא כי התוה"ק מלמדת לאדם דעת כי אף שצריך (ר"ל, אם צריך) אדם להתקוטט עם חברו ולכעוס עליו, ילמוד מיעקב אבינו ע"ה איך התנהג, ויראה מה כתיב ביה, כי ברוב שיחו וכעסו שחרה לו בלבן - ויען יעקב הוא לשון הרמת קול, עם כל זאת, כתיב ויאמר ללבן, שהתחיל לדבר עמו דברים רכים - מה פשעי ומה חטאתי וכו', כן יעשה כל אחד בבואו לכלל כעס ויתחיל לדבר קשות מיד יסיר הכעס מלבו, וידבר כמו כן לחברו מה פשעי ומה חטאתי כי עשית לי כזאת על לא חמס בכפי ובזה ישכך גם כעס חברו מעליו וישכן בטח ושאנן בהיכלו (הובא באילנא דחיי ומשם בילקוט מנחם).

וכבר איתא ב'מדרש' (בר"ר עד י) בשם ר' חנינא בן יצחק 'קפדנותם של אבות ולא ענותנותם של בנים, קפדנותם של אבות מנין, ויחר ליעקב וירב בלבן ויען יעקב ויאמר מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי, אתה סבור שמא מכות או פצעים היו שם, לא, אלא דברי פיוסים, יעקב מפיס את חמיו, כי מששת את כל פלי מה מצאת מכל כלי ביתך'.

ונרחיב מעט בכירור דרך העבודה בכבישת מידת הכעס אשר נחלקת היא לשניים, כי הגם שהדרך הישרה להפך תכונתו להיות 'קשה לכעוס' היא על ידי העבודה התמידית בהשרשת האמונה בהשגחה פרטית, ולחוקק בלבו שאין כח לשום נברא בעולם להזיק לו אם לא נגזר כן מלעילא, וכמבואר לעיל, אכן בשעת מעשה בעת אשר אש הכעס כבר נתלקחה בלבו, אזי העצה היעוצה היא להיות בולם פיו ולחשוק שפתיו בכח מלדבר בכעס ובצעקה דברים קשים כגידיים, שאף אם קשה לו במצב כזה 'לחיות' את האמונה הטהורה, אך עדיין בידו להחליט 'עצה מעשית' שבכל אופן אינו מגביה קולו אף אם לבו רותח בקרבו עד השמים, הוא את קולו לא יגביה, וממילא תכבה האש עד מהרה.

ושלום לית אנא מובד סברי מן בריי (כמי שנוער בעצמו וכי ח"ו אבוא לידי כך - לאבד את בטחוני מבוראי, חלילה לי מעשות בן) - עזרי מעם ה'. וללמד את כל בני ישראל לדורותיהם שלא יתנו למאורעות חייהם אף אם הם קשים ח"ו להפיל אותם ברשת הייאוש, ויעמדו איתן בכל עז ותעצמות שלא לאבד אמונתם ובטחונם, אדרבה, יאמר כל אחד לעצמו לית אנא מובד סברי מן בריי... לית אנא מובד סברי מן בריי...² וע"י התחזקותם באמונה ובטחון בה' יזכו להארת פנים ממעל³ ולישועתם השלימה.

לית אני מובד סברי מן בריי - לא יאבד בטחוני אף מתוך החשיכה
בפרשתן (כח י), 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה', ובמדרש (בר"ר סח ב), בשעה שהלך יעקב חרנה במצוות אביו לישא לו אשה, ובא אליפו בן עשו הרשע ולקח את כל אשר לו⁴, אז אמר יעקב 'שיר למעלות אשא עיני אל ההורים מאין יבוא עזרי', אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה מה כתיב ביה 'ויקח העבד עשרה גמלים'... ואני לא נזם אחד ולא צמיד אחד. חזר ואמר מה אנא מובד סברי מן בריי, חם

יא. הגה"ק ה'סטייפלער' זי"ע היה אומר, שאף הפחות שבפחותים נשפע לטובה משהייתו בסביבתם של תלמידי חכמים וצדיקים, דהנה ברש"י (כט יא) הביא שעשו שלח את בנו אליפו לרדוף אחרי יעקב אביו ולהורגו, וכאשר השיגו התחנן יעקב לפניו שלא ישפוך דמו, וכדי שלא יפר דברי אביו הציע לו ליטול את ממונו, ובזה ייחשב כמי שקיים 'מצוות אביו' שהרי 'עני חשוב כמת' (נדרים סד:), וכן עשה. והנה לפי סברת המון העם ודעת בעלי בתים קשה לקבל פשרה זו, שהרי אדם חי ונושם אינו נקרא מת אף אם הוא עני ואביון, ובע"כ צריך לומר שמתוך שהיו מצוי בבית יצחק אבי אביו נקלטו במוחו גם 'סברות' כאלו, וקיבל את דברי יעקב ולא הרגו.

יב. איתא במדרש (בר"ר סח י) על הפסוק (כח יא) ויפגע במקום, 'בקש לעבור נעשה לו כל העולם כולו כמין כותל לפניו. כי בא השמש - רבנן אמרי כיבה השמש, מלמד שהשקיע הקב"ה גלגל חמה שלא בעונתה... משל לאוהבו של מלך שבא אצלו לפרקים, אמר המלך, כבו את הנרות, כבו הפנסין, שאני מבקש לדבר עם אוהבי בצנעה, כך השקיע הקב"ה גלגל חמה שלא בעונתה בשביל לדבר עם יעקב בצנעה'. פירוש, כראות יעקב שלהיכן שיפנה 'כותל' כנגדו (ער טאפט א וואנט) והיה נראה כי ה' 'כיבה' את אור השמש והחשיך את כל העולם סביבו, התחזק באמונתו מתוך ידיעה ברורה שאדרבה אין כאן לא חושך ולא הסתרה, כי אם ההארה והתקרבות, שהקב"ה מבקש לדבר עמו בצניעה, ודייקא בזמן זה משפיע עליו כל טוב. ולכן, תיקן יעקב תפילת ערבית (ברכות כו:), להורות לבני ישראל לדורות עולם שבכל עת ועונה ואף בעת ערבוביא - ששקעה השמש והחושך יכסה ארץ, יתפלל ויתקרב אל ה', באמונה שהכל לטובה להאיר לו, ולא יאמר אין השי"ת חפץ בי ובתפילתי. כי דייקא בעת כזאת הקב"ה קורא לו - שאני מבקש לדבר עם אוהבי בצנעה, וגדול כוחה של תפילה מתוך אמונה השלימה להוציא את האדם מכל מיצר ומצוק להנחילו רוב רווח.

וכבר ביאר הרה"ק הבית ישראל זי"ע התגלות הקב"ה בחלום ליעקב, שהוא על דרך שמצינו ביחזקאל שראה מראות אלוקים וכל מעשה המרכבה דווקא בבבל, כדי לחזק אמונתם של ישראל שהקב"ה לא עזבם אלא 'למענכם שולחתי בבלה' (ישעיה מג יד), וכמבואר באריכות בזוה"ק (ח"ב ב:), כך מטעם זה נגלה הקב"ה ליעקב דווקא בצאתו לחרן בתחילת הליכתו לגלות אצל לבן, להראות לו שהוא נמצא עימו גם בשעה קשה זו ולעולם לא יעזבנו. הנה איתא בגמ' (סנהדרין ד:): על הכתוב בפרשת התפילין 'לטוטפות' - שצריך להכניס ארבע פרשיות בתפילין, שכן 'טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים', ולכאורה תמוה, מה ראה הכתוב ללמד על ד' פרשיות בלשונות נכרים, ומה ל'טט' ול'אפריקי' עם התפילין. ומבארים בשם הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע שהלא כל עניינם של תפילין הוא להורות על ייחודו ואחדותו יתברך שמו בעולם, ועל כן נקט הכתוב לשונות אלו ללמד שגם אם נמצא בטט ובאפריקי עדיין יש לו שייכות אל הקב"ה, ואין הדברים אמורים דווקא אם גופו נמצא בקצה השמים.. אלא בעיקר אם נדמה לו שברוחו ובנשמתו הוא מרוחק עד טט ואפריקי גם 'שם' הקב"ה עמו וקשור אליו.

יג. אדרבה, ידע כי ה'אורה' והטובה נמדדים לפי קרבתו אל ה', ובמקום החשכות כש'הנה ה' ניצב עליו' הרי ששם הוא המקום המכובד והטוב. וכעין ביאורו של הרה"ק המהרי"ץ דושינסקיא זי"ע בפרשתן דכתיב (כח יג) 'והנה ה' ניצב עליו... והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו', ולכאורה צ"ב, דהיה לו לומר להיפך 'יורדים ועולים' - שהרי תחילה ירדו המלאכים מן השמים לארץ ובדרך חזרתם עלו השמימה. ומבאר בדרך משל למי שנכנס ל'בית חתנות'

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

הרה"ק רבי יעקב אריה מראדו'מין זי"ע (דברי אביב ויצא) מבאר מהו הלשון 'מובר סברי' ומה אבידה שייך בזה. כי באמת האמונה והבטחון נטועים עמוק עמוק בלב כל איש ואיש מבני ישראל, אלא שעליו לגלותם להוציאם מפנימיות לבו ללכת בדרכיה בפועל ממש, והעיקר, להזהר שלא תאבד ממנו זאת האמונה. על כן, משראה יעקב אבינו כי מנסים אותו מן השמים בהסתר פנים הכריז בקול גדול לית אני מוכר סברי מן בריי - לא אתן לנסינות אלו לאבד ממני את אוצרי היקר - האמונה הפשוטה והבטחון בה' האלוקים. וכן ייאמר לנו בניו של יעקב אבינו - בבוא עלינו ח"ו נסינות קושי והסתר פנים, בהפסד ממון או בענייני רפואה ל"ע בבנים ובצער גידולם וכו' בזיונים וכו"ב - חיוקן ואימצו - אל ירך לבבכם, בטחו בה' עדי עד, ובזכות זה התיצבו וראו את ישועת ה', כי גדול ה' ובקרוב יוציאכם ממצר וצוקה".

וראה שה'חתן' והמחותנים יושבים יחדיו על שולחן פלוני במקום פלוני, נענה ה'אורח' ואמר, מדוע לא ישבו החתן ושושביניו ב'מזרח' כי ביום האתמול הייתי כאן על שמחת נישואין ושם ישבו החתן ושושביניו... מילאו הקהל פיהם בשחוק, ואמרו לו, אך דברי שטות דיבר מע"כ, כי אכן ה'מזרח' נקבע לפי מקום ישיבתו של החתן ולא להיפך... וזה היום שהחתן יושב כאן הרי כאן הוא ה'מזרח' וכאן הוא חשיבותו של מקום... והנמשל כי אכן, בכל יום ויום נחשבת ההליכה לשמים כעליה, שהרי שם כביכול מקום מושבו של הקב"ה ולשם 'עולים' ולהיפך - היציאה משם היא 'ירידה', אבל בזו העת ש'הנה ה' ניצב עליו' א"כ עיקר החשיבות הוא בזה העולם וההליכה מן השמים לארץ נחשבת כ'עולים' והחזרה כ'יורדים'...

במה דברים אמורים, בכל עת שהאדם מרגיש כמרוחק ידע כי ה' שוכן אז בקרבו, ואין קרוב כקרבתו בשעה זו, וכביכול שם הוא השמים (ולשם נחשב 'עולים') ומה לו להיעצב אל לבו - הרי הוא עומד במקום הטוב.

בדרך זו פירשו בנוסח ברכת 'השכיבנו' שבתפילת ערבית, 'השכיבנו אבינו לשלום והעמידנו מלכנו לחיים טובים ולשלום' (ויש בזה כמה נוסחאות וגירסאות), וצריך ביאור מדוע שינה בלשונו לומר על שכיבה 'אבינו' ועל 'קימה' 'מלכנו', אלא ביאורו, שהשכיבה שזמנה בערב לעת חשכה, והוא מרמז לזמני החשיכה והקושי, על האדם לדעת שאז הקב"ה קרוב אליו ביותר, כקרבת 'אב' לבן, אבל בעת הקימה - בבוקר, בעת זריחת שמש ההצלחה, ומרמז למי שזוכה לחסדים מגולים, כדכתיב (תהילים צב א) 'להגיד בבקר חסדך', אז קרבת הקב"ה אליו רק באופן של 'מלכנו', ולא בקרבה יתירה כאב עם בנו.

בספר 'ש"ך' על התורה (ד"ה והנה) מביא לשון המדרש (עיי' ב"ר פס"ט א) על מה שנאמר 'הנה ה' ניצב עליו', משל למלך שראה עני בן טובים שוכב בדרך בשדה והיה מגין עליו ושומרו מחיות רעות, כן הקב"ה שמר יעקב מעשו ולבן, ונתן רמז בדבר, כי ה' ניצב עליו ר"ת 'עני' (כי תיבת ה' כתובה בשם הוי"ה ומתחלת באות יו"ד), ללמדנו על מעלת ה'עני' שהקב"ה מתקרב אליו ביותר והוא ניצב עליו, ו'עני' זה אינו דווקא עני במעות, אלא בכל ענין שהוא, הנצרך ויש לו 'מחסור' בדבר נחשב עני לגבי זה.

וכה כתב הרה"ק ה'שמח משה' זי"ע (בפירושו על תהילים לד ז) על מה שנאמר 'זה עני קרא וה' שמע ומכל צרותיו הושיעו', כי לכאורה תיבת 'זה' הוא משולל הבנה, כי הוא נראה כמראה באצבע 'עני זה', ואינו מגלה לנו על איזה עני מדבר הכתוב. אלא ביאורו, שהכתוב בא לגלות לנו מדוע נקרא הדל והאביון בשם 'עני', שהוא נגזר מלשון 'ענייה', שהקב"ה עונה לו, וזהו שאמר דוד המלך ע"ה זה עני קרא, ר"ל טעם הדבר שזה האיש נקרא בשם 'עני', כי ה' שומע ועונה לו ומכל צרותיו הושיעו.

הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע שאל פעם את בנו הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע בילדותו, אם היה 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' מדוע לא עלה יעקב עליו עד שמי רום, אמר לו ה'פני מנחם' הרי היה זה רק חלום, חזר אביו ושאלו, אף בחלום היה לו לעלות השמימה, תירץ ה'פני מנחם' מה היה לו לעלות השמימה, הרי באותה שעה היה 'והנה ה' ניצב עליו', ואם הקב"ה עמו מה לו לחפש ולטפס לשמים, ונהנה ה'אמרי אמת' מאד מתשובתו (ליקוטי יהודה בפרשתן עמ' ד"ש, עיי"ש). אף לדידן ייאמר - מה לך להתאונן כי הנך עומד בשפל המדרגה, ומהלך אתה לחפש את הבורא הנה והנה, דע לך כי ה' ניצב בסמוך אליך פנה אליו ותמצא נחת.

יד. כי העיקר - לחיות באמונה זו באמת ו'לא המדרש עיקר אלא המעשה'. ידוע דבר המעשה שפעם נתפס אריסטו - אחד מגדולי הפילוסופים במעשים בהמיים הנוגדים לגמרי ל'דרשותיו' שעל האדם להיות בעל 'דרך ארץ'

צורת אל"ף - לראות בכל דבר כי מאלופו של עולם הוא בא בפרשתן (כח י) 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה', ובמדרש (רבה, ריש הפר') הסמיכו על כך את הפסוק (משלי ג כג) 'אז תלך לבטח דרכך', ומבאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ד ד"ה במדרש), דאף שיציאתו זאת הייתה בריחה מעשו, וקיים ציווי אמו 'קום ברח לך' (כו מג), וכן בהפטרה כתיב 'ויברח יעקב'. אעפ"כ ויברח לא כתיב - אלא ויצא, וירץ לא כתיב - אלא וילך. להורות שאף בברחו מן המוות לא איבד את יישוב דעתו, והלך בשלוות הנפש, במתינות ובבטחה, כי היה דבוק ובטוח בבוראו, וזכר שכל הליכתו אינה אלא השתדלות גרידא ונשאר ראשו פונה ומייחל כלפי

צורת אל"ף - לראות בכל דבר כי מאלופו של עולם הוא בא בפרשתן (כח י) 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה', ובמדרש (רבה, ריש הפר') הסמיכו על כך את הפסוק (משלי ג כג) 'אז תלך לבטח דרכך', ומבאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ד ד"ה במדרש), דאף שיציאתו זאת הייתה בריחה מעשו, וקיים ציווי אמו 'קום ברח לך' (כו מג), וכן בהפטרה כתיב 'ויברח יעקב'. אעפ"כ ויברח לא כתיב - אלא ויצא, וירץ לא כתיב - אלא וילך. להורות שאף בברחו מן המוות לא איבד את יישוב דעתו, והלך בשלוות הנפש, במתינות ובבטחה, כי היה דבוק ובטוח בבוראו, וזכר שכל הליכתו אינה אלא השתדלות גרידא ונשאר ראשו פונה ומייחל כלפי

צורת אל"ף - לראות בכל דבר כי מאלופו של עולם הוא בא בפרשתן (כח י) 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה', ובמדרש (רבה, ריש הפר') הסמיכו על כך את הפסוק (משלי ג כג) 'אז תלך לבטח דרכך', ומבאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ד ד"ה במדרש), דאף שיציאתו זאת הייתה בריחה מעשו, וקיים ציווי אמו 'קום ברח לך' (כו מג), וכן בהפטרה כתיב 'ויברח יעקב'. אעפ"כ ויברח לא כתיב - אלא ויצא, וירץ לא כתיב - אלא וילך. להורות שאף בברחו מן המוות לא איבד את יישוב דעתו, והלך בשלוות הנפש, במתינות ובבטחה, כי היה דבוק ובטוח בבוראו, וזכר שכל הליכתו אינה אלא השתדלות גרידא ונשאר ראשו פונה ומייחל כלפי

זוהיר בהליכותיו בענייני אכילה ושתייה וכיו"ב. מששטחו תלמידיו תמיהתם בפניו, נענה ואמר 'כשארסטו אוכל הוא איננו אריסטו...' וכי 'פיתוגרס' (פילוסוף שיסד יסודות גדולים בחכמת ההנדסה) צריך להיות 'משולש' בעל ג' קצוות.. והיינו שהגוי הוא וחכמתו תרתי נינהו, ואין לחכמת האדם כל שייכות למהותו. לא כן נחלת עבדי ה', כי כל שיחם ושיגם בענייני אמונה וביטחון ושאר ענייני עבודת ה' להחדיר את הדברים בלבם ונפשם (עיי' שם משמואל חנוכה תרע"א).

וכבר אמר הרה"ק מסאטמאר זי"ע שזו דרכו של לבן לומר 'ואלוקי אביכם אמש אמר אלי לאמור השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע' (לא כד), כלומר שאכן כך שמעתי אתמול, אבל מה נוגעים הדברים לגבי היום, אין הדברים אמורים למעשה להיום... זו דרכו של לבן, אבל דרך הישר הוא כלישנא דקרא 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום'...

טו. יש שדייקו ממאמרם (ב"ב כח) 'שמעתי מהולכי אושא' וקאי על הסנהדרין שגלו מלשכת הגזית שבביהמ"ק לאושא, וקאמר הולכי אושא ולא הבורחים לאושא, כי אף בעת הבריחה היו מהלכים בנחת ללא בהלה ודאגה יתירה.
טז. הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע קרא פעם לאברך מתלמידי רבו הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, וכה אמר לו, הנה חובתי ללמד את בני תורה כדכתיב (דברים ו ז) 'ושננתם לבנך', ולך יש חובה להביא פרנסה הביתה, הבה נחליף זה עם זה - אני אסייע לך בפרנסה, ואתה תסייע לי בלימוד התורה עם בני (האדמו"ר האמצעי). מה תלמדנו, כי האות הראשונה היא 'אלף', ומהי צורתה - נקודה ממעל ונקודה מתחת וקו המחברם (לכל האורך), ללמדך כי עלינו לחבר את העליון והתחתון, כלומר שנכיר ונדע כי כל מעשה אשר ייעשה למטה קדמה לו הכרזה ממעל, והיאך - ע"י קו האמונה, כאומר, אין דבר הנעשה למטה בעולם הזה, אפילו ב'נקודה' קטנה אם לא הוכרז כן מלמעלה (הובא ב'היום יום' ח' אדר).
יז. וכך פירש הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע את לשון הכתוב (תהלים קיח ז) 'ה' לי - בעוזרי. ואני - אראה בשונאי', כלומר את ההרגשה שה' לי בכל צעד ושעל מימי חיי הנני מברך לכל מכירי קרובי ועוזרי שירגישו כן, והטעם, שהרי הבוטח בה' חסד יסובבנו, ונמצא שכל קרובי ועוזרי יתברכו בברכה גדולה זו - חסד יסובבנו. אבל ואני - לחיות בהרגשת 'אני' עשיתי ואני עושה וכו', זה ארצה לראות בשונאי - שהם יסמכו על רוב טובה שלהם, וממילא ינחלו מפלה גדולה (הובא בספר כנסת דוד ערך אמונה וענוה).

יש שהמשילו, שבאם יבוא שליח הבי דואר וימסור לאדם סכום כסף גדול, וכי ישבח את השליח, הרי לא השליח הטיב לו אלא המשלח, וכן לאידך, אם יביא לו השליח מכתב שבו נכתב ונחתם בשם השלטון שעומדים לאסרו לבית האסורים, וודאי שלא ישפוך חמתו על השליח, כי לא לו הַרְשַׁע כי אם ל'שר בית הסוהר'. ומכאן לנמשל, אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו אפילו כמלא נימא (יומא לח:), ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה (חולין ז:), נמצא שכל רווח או הפסד, שמחה או צער וכו' הבאין על האדם הכל ממעל בא לו, ומדוע יתלונן ויתרעם על פלוני ועל אלמוני שכך וכך עשה לו, ולא יבין שכל הבאות עליו מהבורא עצמו המה.

כעין זה מצינו להרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש בפרשתן ד"ה ע"ל), 'שמעתי בילדותי שהרוצה להיזהר מליתן עין רעה בתינוק יסתכל למעלה, ולדעתי אמר זאת איזה צדיק בחכמתו, כי היזק ה'עין הרע' יבוא כאשר מתמיה האדם

הגמורה י"ח והשלימה י"ט, ועל כן היה ה' עמו לשמרו בכל בעניין זה ביאר בספר 'משמרת אלעזר' לאב"ד גאלנטא אשר הלך².
(נדפס בשנת תרמ"ה) כל עניין מחוזה הנבואה שנתגלה

על איזה דבר נאה או גדולה בחבירו, בממון בבנים או בגבורה, שבתמיהתו זו, הוא עוקרו משורשו - הבורא יתב"ש ולכן ניזוק מעין הרע, אבל הדבוק בשורש (בבורא יתב"ש) אינו מתמיה על ההצלחה, כי מה יש לתמוה על גדולתו של הבורא, ובוזה שנושא עיניו למרום, מחבר הוא את הדבר לשורשו ושוב אין מזיק לו כלום.

יח. הנה כתיב בפרשתו (כט לב-לד), 'ותקרא שמו ראובן - כי ראה ה' בעניי... יאהבני איש'. שמעון - כי שנואה אנכי. לוי - 'הפעם ילוח אישי אלי', ונתבאר ב'קדושת לוי' (בד"ה טעם) שקראה להם בשמות הללו להורות שכשעובר היהודי זמנים של עניי... שנואה... ידע ויאמין כי ראה ה' שמע ה', וכל אשר עובר עליו מיד ה' בא עליו, והוא צופה ומביט בצערו ומכאובו, ולבסוף יקיים בו 'שמחנו כימות עניתנו'.

איתא ב'סדר עולם' (סד"ע רבא השלם פ"ב, ויש בזה כמה גירסאות) שרחל ולאה היו 'תאומות', רחל מתה בעודה בת ל"ז, ואילו לאה מתה בהיותה כבת מ"ד, נמצא שלאה האריכה ימים על רחל אחותה בשבע שנים. יש שביארו, שבימי חייה עברה לאה 'שבע שנים' קשות ומרות, שבהם כלו עיניה מראות, היאך שיעקב עובד את אביה תמורת רחל אחותה, ואילו היא עומדת להנשא לעשו הרשע, וקוב"ה אומר - מנעי קולך מבכי, כי על אלו שבע השנים תזכה לשהות עם יעקב לבדה - בשבע שנות חייה הנוספים על חיי רחל אחותה. והלימוד לענייננו הוא שאפילו בעת שנראה לאדם שבאים עליו המים הזידונים וימים קשים, יאמין שאך לטובתו נתכוון שוכן מרומים, וידע נאמנה שאינו מבין כלום מחשבונות שמים, רק כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד.

כתב 'בעל הטורים' על הפסוק (כח יב) 'והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה', וז"ל. רמז למי שמושלך לארץ לפי שעה, יעלה השמימה, והיינו, שאף מי שכבר 'בארץ', לא אפסה תקוותו מלעלות ולהגיע לרום המעלות. והאמת היא שאדרבה דייקא 'השלכתו לארץ' היא המבוא והדרך להעלותו לשמי מרום, וכאותו מעשה המסופר על הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע, שפעם הגיע אליו יהודי פשוט מאד, והרה"ק כבדו בכל הכבוד והיקר, ויהי לפלא בעיני תלמידיו מדוע נעשה לאיש זה כבוד גדול כ"כ, ויען להם הרה"ק, באחד ממסעותי נזדמנתי לשהות תקופה ארוכה אצל היהודי הלז, שם לא ניתן לי אלא 'לחם צר ומים לחץ', ומקום ללון ברפת בהמותיו... והאמת אגיד, שמצבי הנחות בגשמיות העלה אותי ברוחניות למעלות רמות מאד, ומחויב אני לו 'הכרת הטוב' על שהעלני למדרגות כה רמות... באותה שעה הוסיף לבאר את הכתוב (לא א) 'ומאשר לאבינו עשה (יעקב) את כל הכבוד הזה, כל הכבוד היינו מדרגותיו הרמות שנתעלה, כל זה בא לו רק 'מאשר לאבינו', שענינה ורימהו עשרת מונים, כי זה הכלל, הפרעות והשפלות הם הכנות לגדלות.

יט. הנה בכל פרשת ויצא אין הפסק בין הפרשיות ב'פתוחה או סתומה', ומבאר בה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תר"ע) כי ההפסקות ניתנו לתת רווח להתבונן בין פרשה לפרשה (ספרא ריש ויקרא), אבל כאן כשעברו על יעקב אבינו צרות רבות ונוראות, אז אין הזמן נכון וראוי לעצור ולהתבונן, כי בזה יתרפה באמונתו, ובתקופה קשה אין לעצור רק להמשיך הלאה בכל אותה העת, ולדעת מתוך אמונה פשוטה - מבלי להתבונן, כי כל הנעשה ממעל נעשה לטובה וברכה, ורק בגמר מסע הצרות אז יתבונן על העבר וימצא בס"ד איך שהכל נהיה לטובתו הגמורה. כ. וכמאמר מרן הבעש"ט זי"ע על הכתוב (תהילים צב י) 'כי הנה אויביך ה', כי הנה אויביך יאבדו, כאשר יכיר האדם שכל אויביו ומציריו באים לו מה', והוא המסתתר תחת כל ההפיכה, אזי כי הנה אויביך יאבדו, יתבטלו כל צרותיו. וזה גם הרמז במה דכתיב ב'שירת הים' (שמות טו ט) 'אמר אויב ארדוף אשיג אחלק' שכל תיבות אלו מתחילים באות א', שהכח לעמוד כנגד רדיפות קשות כאלו בעת אשר 'אמר אויב ארדוף אשיג אחלק' הם רק על ידי חיזוק האמונה לראות תמיד את אלופו של עולם, ולהתחזק גם בשעת הסתר כי אתה הוא 'קל מסתתר'.

הרה"ק רבי ברוך ממעזיבו זי"ע היה מבאר בדרך זה מה דאיתא בזוה"ק 'רזא דשבת איהי שבת דאתאחדת ברזא דאחד', כי הנה 'אונקלוס' תירגם בכל מקום תיבת 'שבת' - שבתא, כי השבת הוא מעיין האמונה בבריאת העולם כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, וביום זה ניתן לראות היטב את אלופו של עולם, וסוד השבת שמתאחדת ברזא דאחד יחיד ומיוחד.

אמנם בעשו כתיב (להלן לב ז) 'וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו', שעשו תמיד התהלך עם האות ת' (כמניין ארבע מאות) שהיא האות הרחוקה בתכלית מהאות א', כי עשו היה ממש להיפך מיעקב, שאם יעקב ראה גם

הדברים שאדם חושב לרע בתכלית יהפך גם הוא לטוב נצחי, עכ"ל.

נוראות כתב הגה"ק העמרת משה' ממאקווא זי"ע (בספרו כלי גולה, ד"ת שנתחדשו לו בשנות המלחמה,

עמ' קיז) בביאור 'מומור לתורה' (תהלים ק) בו אמר דוד המלך 'הריעו לה' כל הארץ', כי תיבת 'תרועה' מתפרשת בב' אופנים, א, מלשון שמחה וכדכתיב (תהלים קג) 'הללוהו בצלצלי תרועה', ב, מלשון יבבה ויללה, וכמו שנאמר 'יום תרועה יהיה לכם', ותרנומו 'יום יבבא יהי לכוך', ואמר ההע"ה שגם במצב שהריעו לה' כל הארץ מלשון יבבה ויללה, גם אז עבדו את ה' בשמחה^{כא} בואו לפניו ברננה, וממשיך לבאר טעמו של דבר, העו כי ה' הוא האלוקים הוא עשנו ולו אנחנו, שהבורא ית"ש הוא מנהיג את העולם וכל מעשיו לטובה, ואף אם בקטנות שכלנו אין אנו משיגים מהי הטובה הטמונה באותה 'תרועה', הרי ה' הוא האלוקים, והוא יודע מהו הטובה השלימה והגמורה, על כן הודו לו ברבו שמו כי טוב ה' כי לעולם חסדו, בכל מצב שהוא^{כב}.

ליעקב בחלום ליל, ומקדים לבאר, כי האדם בעת צרתו יתמרמר ויאמר אין תקוה כי אבר מנוס ממנו, אך האמת היא, שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, אלא, שהדבר מסור ביד האדם, שאם תקיף בטחונו בהקב"ה שמאתו לא תצא הרעה אזי מסתלקים ממנו כל הדינים. ועל פי זה מפרש וז"ל, כך הענין ביעקב אבינו ע"ה אשר היה בצרה גדולה עד 'וישכב במקום ההוא' כאיש נדהם אפס תקוה, והורו לו מן השמים 'והנה סולם מוצב ארצה' ר"ל אף שהאדם מוטה לארץ עכ"ז 'וראשו מגיע השמימה', כי 'הנה מלאכי אלוקים' שהם שלוחי הדין שנקרא אלוקים (כי שם 'אלוקים' מרמו על הנהגת מידת הדין) 'עולים ויורדים' - אם יעלו עליו או ירדו ממנו הכל תלוי בו. 'והנה ה' נצב עליו ויאמר הארץ אשר אתה שוכב עליה', ר"ל אותו המקום אשר יאבד תקוותך וחשבת שאין לך מעמד הוא הכנה אל הטוב המעולה אשר 'לך אתן את הארץ ולורעך', ויקץ יעקב משנתו הקיץ מתרדמתו ואמר 'אכן יש הוי"ה' שהוא רחמים 'במקום הזה, ואנכי לא ידעתי', כי אף

במצבים הקשים ובזמני החשכות את צורת א' ואלופו של עולם אזי עשו תמיד התהלך בכפירה בהנהגת ה' ובמציאותו, ולא היה לנגד עיניו אלא האות ת', כלומר ההיפך הגמור מהאמונה.

והנה מצינו ברבי עקיבא ש'היה דורש כל אתין שבתורה' (עיי' פסחים כב:) - שהיה דורש כל מקום שנאמר בו 'את' שבא לרבות עוד מלבד המפורש שם בקרא, והרמז בזה שרבי עקיבא היה שוה אצלו אותיות א' ות', שגם בעת ההסתר הגדול ביותר כשהחושך יכסה ארץ ומנוגד בתכלית לאלופו של עולם עדיין החזיק באמונה שלימה לדעת כי שם הוא האלוקים, וגם הת' אינה אלא אלופו של עולם. ומשום כך דווקא רבי עקיבא הוא שהיה רגיל לומר 'כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד' וכך הורה לדורות, וכדאיתא בגמ' (ברכות ס:) תנא משמיה דר' עקיבא לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד, כי זו היתה עבודתו הקדושה של ר"ע לדרוש כל 'את' שבתורה, ולהשריש האמונה דווקא בזמנים הקשים לדעת כי הכול הוא מאלופו של עולם.

סיפר הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, בעיר בריסק היה אברך שקנה הרבה יערות הסמוכות לעיר, הלה הצליח מאד בכריתת העצים ומכירתם ונתעשר מזה בעשירות גדולה, ויהי האיש הולך וגדל עד שכל היערות המקיפות את העיר בריסק היו בבעלותו. פעם אחת פרצה שריפה ביערות ותוך שעות ספורות נהפכו כל יערותיו למאכולת אש, האברך נשאר 'נקי מנכסיו' בעירום ובחוסר כל. בכל עת שעבר ליד היערות היה נאנח באמרו, אוי, יערות יערות, כמה ממון ודמים השקעת ביכם, וכל יגיעתי אך לריק הייתה. פעם אחת שמע הגה"ק ה'בית הלוי' זי"ע את דבריו, אמר לו הרב, דע כי טעות בידך, לא מחמת שהשקעת כ"כ הרבה ממון ביערות נעשית יורד, אלא מאחר ונגזר עליך להיפך ליורד על כן השקעת את ממונך ביערות.

כא. בפרשתן (כט ל) ויאהב גם את רחל מלאה, ביאר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע (ליקוטי הרמ"ל ד"ה ויאהב) כי מעלת השמחה עדיפה על הבכיה, שכן אמרו (ב"מ נט.) שערי דמעות לא ננעלו, ומשמע שאין בכוחה של בכיה לפרוץ ולשבר את השערים אלא שאינם נעולים מפניה, אכן השמחה פורצת כל מחיצות ומשברת דלתות נחושת ומגדעת בריחי ברזל. והנה 'לאה' מרמו על ענין הבכיה, וכמו שנאמר בה (כט יז) 'ועיני לאה רכות' שבכתה שלא תיפול בחלקו של עשו, אכן 'רחל' מרמו על השמחה, ובא לומר 'ויאהב גם את רחל מלאה', כלומר ש'שמחה' אהובה לפני המקום יותר מ'בכיה'.
כב. כתיב בפרשתן 'ויאמר יעקב לאחיו ליקטו אבנים... ויקחו אבנים' (לא - מז) וכבר דייק הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע בשינוי הלשון, ושמעתי מגדול אחד ש'אבנים' רומז לקשיים והסתרות [ועל דרך שנאמר (כט ב) והאבן גדולה

התקשרות וחיבור, וזהו מהותה של תפילה שעל ידה ניתן להתחבר ולהתקרב אליו יתברך.

ואכן, פרשה זו יפה נדרשת בגודל כחה של 'תפילה' כי, לשנות את הנגזר, דאיתא בגמרא (ב"ב קנ"ג). 'שהיו הבריות אומרים שני בנים יש לה לרבקה ושני

ועיני לאה רכות - כוח התפילה לבקוע רקיעים בפרשתן (ל ח), 'ותאמר רחל נפתולי אלוקים נפתלתי עם אחותי', רמו בה הרה"ק ה'נועם אלימלך' זי"ע (ליקוטי שושנה ד"ה שירו) לענין התפילה, כמו שכאן אמרה 'נפתלתי עם אחותי' והכוונה שנתחברתי עם אחותי לזכות לבנים. כך לדידן, 'תפילה' הוא מלשון

על פי הבאר], ויעקב אבינו הבין שכל אבן היא באמת מרגלית וגורם לעלייה, לכן אמר 'ליקטו', מלשון חיפוש, כלומר ליקטו אבנים יקרות אלו לאסוף ולשמור, אבל הם לא הבינו זאת, והסתכלו על כל אבן כמפריע והסתר, לכן 'ויקחו' אבנים ולא ליקטום כמי שלוקח אבנים לסלקם.

והביא אותו גדול, ששמע מאשה ישישה שסבלה הרבה בימי חייה, בשנות ה'מלחמה' ולאחריהם, לפרש את הפסוק (תהלים צא יב) 'על כפיים ישאונך פן תגוף באבן רגלך', ומדוע לא ביקש לסלק את האבנים לגמרי, אלא כי אותם 'אבנים' טובה גדולה גנוזה בהם, אך זאת בקשתנו שלא ניפול בגללם אלא נוכל להתעלות על ידם. הנה לעמרים ויוכבד נולדו ג' ילדים, מרים אהרן ומשה, אך בעוד שמרים ואהרן גדלו בבית קדוש זה, הרי משה גדל מינקותו ממש בבית פרעה, גם לאחר שגדל נאלץ מיד לברוח ממצרים, והיה ארבעים שנה בארץ כוש וסבל מרורות כדאיתא במדרשים. כמו כן מרים זכתה להינשא לכלב בן יפונה, גם אהרן נשא את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון, ואילו משה לקח את צפורה בת יתרו כהן מדיין, אמנם בסופו של דבר דייקא משה הוא הנבחר לגאול את ישראל, והוא אב לחכמים ולנביאים, כי אין לתאר את הטובה היוצאת ובאה בזכות הקושי.

הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (מחנה ישראל ח"ב פ"ג) מסביר על פי משל - לאחד שהיה שוכר בית משר אחד בעד ג' מאות רובל כסף בכל חודש, ויהי היום, הוצרך השר ליסע למרחקים, ומינה אחד ממקורביו על נכסיו ובתוכם את הבית ששכר היהודי, ה'ממונה' החדש רשע גדול היה והעלה לכל השוכרים את תשלום השכירות לחמש מאות זהובים, בבוא יום הפרעון חסרו ליהודי סך עשרים רובל כסף, והתחנן לו היהודי שימתין לו כמה ימים עד שישגי את כל הסכום, אך הרשע לא הסכים לכך בשופו"א, והכהו בשוט עשרים מכות נמרצות - כנגד עשרים הרובל שהחסיר מתשלומיו, כך עשה לעוד כמה אנשים, במשך הזמן נעשה הממונה לעשיר גדול וקנה חצר לעצמו, לאחר זמן חזר השר לביתו, נכנס אליו היהודי וסיפר לו על כל מעללי ה'ממונה', וחמת השר בערה בו. אמר לו היהודי - עתה גזור אני עליו שיתן לך על כל מכה ומכה - מאה רובל כסף, והמשיך השר לומר הנה אחוזה גדולה קנה לעצמו ששוויה ארבעת אלפים רובלים, ומעתה מחצית ממנה שלך היא, חזר היהודי לביתו ופניו זועפים, שאלוהו בני ביתו, מדוע פניך רעים היום, ויען ויאמר, הרי כבר אינני מרגיש את כאב ההכאות, לכן מצטער אני מדוע לא הכה אותי הרשע עוד עשרים מכות, שאז הייתה כל האחוזה עוברת לרשותי. ומבאר ה'חפץ חיים' את הנמשל, כשסובל אדם ייסורים בעולם הזה הרי בעת ההיא הוא דואג ומצטער עליהם, ואינו רוצה לסבלם כלל, אך כאשר יבוא 'לעולם הגמול' ויקבל שם שכר עבור כל שעה ושעה של ייסורים שסבל בהאי עלמא ישמח בכל מכה ומכאוב שעבר בהאי עלמא, כדאיתא במדרש (ספרי פר' האזינו אות שיא ועי"ש) 'זכור ימות עולם (דברים לב ז) - אמר להם הקב"ה כל זמן שאני מביא עליכם ייסורים בעולם הזה תזכרו כמה טובות ונחמות עתיד אני ליתן לכם לעולם הבא'. ועיקר הכל להאמין שכל מה שנזדמן לו בהשגחה פרטית מאתו יתברך לטובתו וכמו שאמרו חז"ל (ברכות ס): 'כל דעבדין מן שמיא לטב הוא דעבדין (עכ"ל).

כבר אמרו כי זעקתו של המתייסר וכואב 'אוי... אוי...' בגימטריא שבעה עשר כגימטריא של תיבת 'טוב', לומר לך כי כל 'אוי' טוב הוא אלא שפעמים ה'טוב' בנסתר הוא...

כג. בפרשתן כתיב (כח יא) 'ויפגע במקום', וברש"י, ורבותינו פירשו, לשון תפילה, כמו 'ואל תפגע בי' (ירמיה ז טז), וכן אמרו חז"ל 'אין פגיעה אלא תפלה' (ברכות כו). ופירש הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע (אהל יששכר וואלברג, ויצא) שעל האדם להיות 'פעגע' ('נודניק' בלשוננו) בתפלתו, שיעתיר ויפציר בתחינות ובקשות, עד שישבר ויפרוץ את כל החומות המפסיקות בין ישראל לאביהם שבשמים, וכך אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע לבתו 'דער רבש"ע איז א טאטע וואס האט ליב אז מ'נודז'עט איהם' (הקב"ה הוא אב רחמן, החפץ שבניו לא יניחו לו, אלא יעתירו ויפצירו בו שוב ושוב).

כד. יפה כח התפילה בכל עת, אלא שיש זמנים ואופנים בהם יש רצון העליון במיוחד לקבלת תפילות ותחנונים, וכדמצינו ב'בעל הטורים' בפרשתן, בפסוק 'ויקץ יעקב משנתו ויאמר' (כח טז) - 'סופי תיבות' צבור, לומר לך

בנות יש לו ללבן גדולה לגדול וקטנה לקטן, עוד מובא במדרשי חז"ל (תנחומא הקדום ויצא יב) שכשילדה רבקה את יעקב ועשו נולדו ללבן שתי בנותיו לאה ורחל, ושלחו אגרות ביניהן ועשו 'אירוסין' בין עשו ללאה, ובין יעקב ורחל (אלא שעשו לא רצה והלך לישא את מחלת), והיינו, שבאמת הייתה לאה זיווגו של עשו, ולא עוד, אלא שכבר ראתה איך שיעקב אבינו בא ב'דין ודברים' עם אביה וגמר בתנאי מפורש 'אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה' (וגם ידעה הישב שאביה לבן חפץ ביותר לחתנא דבי נשיאה כ'עשו' - מין במינו), ועכ"ז לא אמרה לאה נואש, והמשיכה להתפלל, עד אשר 'ועיני לאה רכות' מבכי ותחנונים, ואכן לבסוף פעלה בתפילותיה ועשה לבן את מה שעשה, ותפילה נתמלאה בשלימות, וכמו שאמרו חז"ל (מדרש שם) 'אמר רבינא קשה (מלשון חוץ) הוא התפילה שביטלה את הגזירה ולא עוד אלא שקדמתה לאה לאחותה, והקימה רוב מנין ובנין של שבטי י-ה^{יה}.

יודע לחשב את מי טבריא, כלומר, שיעקב הרבה כל כך בניסוך נסכים, עד שרק היודע למנות טיפות המים שבים כנרת יכול למנות את הנסכים, ופרשו בספה"ק ש'נסכים' אלו הם דמעות עיניו ששפך לרוב.

איתא במדרש (בר"ר עד יא) בשעה שהשיג לבן את יעקב אמר יעקב 'פרקי תהלים', דכתיב (תהלים כב ד) 'ואתה קדוש יושב תהילות ישראל', ומבאר בספר 'גשר החיים' (ח"א פ"ל עמ' שט"ו בהערה), כי בשברח יעקב מלבן, ושמע שה' אמר לו 'השמר לך מדבר אל יעקב מטוב ועד רע' (לא כד), התבונן יעקב אם כבר נגלה אליו הקב"ה, מדוע הזהירו רק שלא יגע בי לרעה, ואילו את הרדיפה אחרי לא אסר עליו, אלא וודאי - שהקב"ה יושב ומצפה לתהילות ולתפילות של ישראל - שלי, שאמשיך (בכל לילה ולילה) לשפוך את נפשי ולבני בתפילות ובהודאה כעד עכשיו, על כן נתן לו לרדוף אחרי, בכדי שלא אסיה דעתי מתפילה בכל גווני, ולכן אמרו חז"ל (בר"ר שם, וכן סח יא) 'וישכב במקום ההוא' - כאן שכב אבל כל כ' שנה שעמד בבית לבן לא שכב, אלא היה אומר פרקי תהילים בתפילה והודאה^י לצור כל העולמים.

בנות יש לו ללבן גדולה לגדול וקטנה לקטן, עוד מובא במדרשי חז"ל (תנחומא הקדום ויצא יב) שכשילדה רבקה את יעקב ועשו נולדו ללבן שתי בנותיו לאה ורחל, ושלחו אגרות ביניהן ועשו 'אירוסין' בין עשו ללאה, ובין יעקב ורחל (אלא שעשו לא רצה והלך לישא את מחלת), והיינו, שבאמת הייתה לאה זיווגו של עשו, ולא עוד, אלא שכבר ראתה איך שיעקב אבינו בא ב'דין ודברים' עם אביה וגמר בתנאי מפורש 'אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה' (וגם ידעה הישב שאביה לבן חפץ ביותר לחתנא דבי נשיאה כ'עשו' - מין במינו), ועכ"ז לא אמרה לאה נואש, והמשיכה להתפלל, עד אשר 'ועיני לאה רכות' מבכי ותחנונים, ואכן לבסוף פעלה בתפילותיה ועשה לבן את מה שעשה, ותפילה נתמלאה בשלימות, וכמו שאמרו חז"ל (מדרש שם) 'אמר רבינא קשה (מלשון חוץ) הוא התפילה שביטלה את הגזירה ולא עוד אלא שקדמתה לאה לאחותה, והקימה רוב מנין ובנין של שבטי י-ה^{יה}.

לעולם ירבה אדם בתפילה^י, וכבר איתא במדרש (ילקוט^ש, וישלח רמז קלג) אמר ר' חנן כל מי שהוא יודע לחשב כמה נסוכין נסך אבינו יעקב בבית אל

שאין תפילתו של אדם נשמעת אלא בציבור'. וכן כתב בספה"ק 'מגלה עמוקות' (ד"ה או והנה באר), והוסיף ש'צבור' הוא בגימטריא 'רחמים' (298), לרמזו על התעוררות הרחמים בעת תפילת הצבור. ובזה מפרש כל לשון הפסוק 'ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי', ר"ל, אכן יש ה' במקום הזה - היינו כשמתפלל בצבור אז יש בלי ספק ה' שהוא מקור הרחמים, אבל ואנכי - כשאני בעצמי מתפלל לא ידעתי אם יש ה', כי תפילת היחיד זקוקה לעת רצון.

עוד כתב 'בעל הטורים' בפרשתו (שם יז-יח) 'זוה שער השמים' וסמיק ליה 'וישכם' - 'לומר שבעלות השחר פותחין שערי שמים, והוא זמן טוב לתפילה'.

כה. יש מרמזים, מדוע 'ועיני לאה רכות' - ואילו לרחל אחותה נאמר 'מנעי קולך מבכי'.... אלא שבכיייתה של לאה היה על בניית בית נאמן בישראל, בית שמגדלים בו בנים צדיקים, בכיה זו חשובה למאד, עד שלא רצה הקב"ה לומר לה 'מנעי קולך מבכי'...

כו. כה אמר הרה"ק מרוז'ין זי"ע (עירין קדישין השלם הפטרת פר' וירא), כי הנה מדריך בני אדם לזלזל בתפילותיהם, באמרם שמאחר שאינם מתפללים ב'איתערותא דליבא' - מתוך התעוררות הלב, אלא הם רק מן השפה ולחוץ, א"כ אין ערך לתפילותיהם, ומה להם להתפלל, אולם האמת, שתפילה אחת בכוונה הראויה הבוקעת מקירות הלב מעלה היא למרומים את כל אותם התפילות שלא היו כ"כ כראוי (עיי' כיו"ב בזהר הק' פרשת ויקהל רמח): משל למה הדבר דומה לשורות קרונות הרכבת (באן) העומדים בזה אחר זה, ואין בידם לזוז אפילו פסיעה קטנה, אך אם יחברו אליהם את ה'קטר' הרי בכח הקיטור האצור בתוכו 'יסחוב' אחריו כל הקרונות אחריו, אף שאין בהם כח עצמי לנסוע. ובזה ביאר מה שאמר אלישע לאשת עובדיה 'לכי שאלי לך כלים מן החוץ וכו' כלים רְקִים אל תמעיטי וכו', ויצקת על כל הכלים האלה והמלא תסיעי' (מלכים ב' ד ג-ד), שנרמז כאן על כל התפילות 'הריקות' מהתעוררות הלב, שאל תמעיטי מ'כלים' רְקִים - אל תמעטו גם בתפילות כאלו, אלא השתדלו והרבו תחינה ובקשה, כי המלא - תפילה אחת 'מלאה', תסיעי, 'תסיע' ותעלה עמה את כל אותם הכלים הריקים.

כז. בענין ההודאה, כן ביאר הגה"ק ה'מהר"ם שיק' זי"ע (בפרשתו) על הפסוק (כט לה) 'הפעם אודה את ה' ותקרא שמו יהודה', וז"ל. האיש המכיר הטובה באמת לא די בתת תודה על הטוב פעם אחת, אך תמיד הטובה חרות

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

ובאמת, אי אפשר להשיג דבר בעולם מבלתי בוח התפילה, ואף השפע המיועד לאדם לא יגיע אליו ללא התפילה¹², וכך איתא ב'אור החיים' הקדוש זי"ע עה"פ (ל כג) 'ויזכור אלוקים את רחל וישמע אליה אלוקים', מגיד הכתוב שהגם שעלה זכרונה לפניו לטובה - ויזכור אלוקים את רחל, עדיין הוצרכה לתפילה, והיינו

על לבו, ועל כן מצאנו האבות קראו שמות למקומות על ענין המאורע למען יזכר תמיד הטוב אשר ה' עשה עמם למען גם דוד אחרון יקראו בשמם ויודו לה' על הטוב כמצווה עלינו 'ברוך שעשה נסים לאבותינו'. ועל כן הצדקת לאה היתה ג"כ עושה לה סימנים שלא תשכח מצות ה', דהיינו להודות לה' תמיד על טובתו, וכאשר בא לה בן רביעי ונטלה יותר על חלקה ורצתה שלא תשכח להודות לה' על הטוב שהטיב עמה הקב"ה, ואמרה בעצמה וכי אחר כל החסדים האלו די לי אם אודה את ה' אך הפעם, הלא ראוי לי להודות ולהלל לשמו יתברך - תמיד תהלתו בפני, בלי הפסק, על כן קראה שמו יהודה כדי שיהי' לה למזכרת אהבה יתירה לה' ותמיד בהעלותה על פיה שם בנה יהיו לנגד עיני' גמולות וטובות שלו, זה שאמרה לאה הפעם אודה את ה' בלשון שאלה, וכי די לי רק בפעם אחת להודות לה'... לא יאות לי למיעבד הכי, עלי להתמיד בתהילה ולהודות להקב"ה בכל עת על כן קראה שמו יהודה המורה על התודה תמיד.

מעניין לעניין באותו עניין, הנה כתיב בפרשתו (ל כג) שבשעה שנולד יוסף אמרה רחל 'אסף אלוקים את חרפתי', ופירש רש"י, 'כל זמן שאין לאשה בן אין לה במי לתלות סרחונה, משיש לה בן תולה בו, מי שבר כלי זה בנך, מי אכל תאנים אלו בנך', וכבר הקשו בה רבים, וכי לעת כזאת שילדה בנה בכורה לאחר שנות ציפייה וייחול באופו כה קשה שהביא אותה לאמר - 'ואם אין מתה אנכי', האם עתה הזמן מתאים להודות על ענין קטן כזה, שיכולה לתלות את הסרחון בבנה', אלא, כלל גדול ב'הלכות הודאה' שנינו כאן, על המודה להודות להשי"ת על כל דבר 'קטן כגדול', ואפילו על דברים קטנים ביותר שנראה שאין להם חשיבות וערך, גם עליהם יש להודות, כי אסור לכפור בשום טובה וחסד אשר עושה עמנו הקב"ה.

ענין זה הוכיח ה'אלטער' (הסבא) מסלאבודקא זי"ע מדברי הגמ' (ברכות נט:) שבשעת ירידת גשמים צריך לברך ולומר 'מודים אנחנו לך על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו', והיינו שאין די בהודאה על ירידת הגשמים בכללות, אלא כל טיפת גשם מתנת חינום היא מאת הבורא ית"ש וצריך להודות עליה בפני עצמו, אפילו שלכאורה יש לבעל דין לחלוק ולהקשות, מה ערך ותועלת יש לטיפה אחת... אעפ"כ עלינו להכיר בחסדי המקום ב"ה הגומל חסדים טובים לעמו ישראל.

כת. כבר אמרו להמשיל את הדבר לנהוג ב'עולם הזה', שאף העשיר הגדול ביותר אשר לו הון רב עד אין מספר טמונים ושמורים עבורו בבנק, אפילו הכי לא יוכל להוציא לעצמו אפילו שווה פרוטה כי אם על ידי טשעק (צ'יק) וכדו', כך נמי בשמים ממעל יש כביכול באנק של כל מיני ברכה ושפע - התלויים בזכויותיו של אדם - תורה מצוות ומעשים טובים, אך עדיין אי אפשר להוציא משם שפע ברכה להביאו לעולם הזה - כי אם על ידי טשעק והוא 'התפילה'.

להרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע היה כולל אברכים בני עליה הללו היו עוסקים יומם ולילה בתורה ועבודה, וכל צרכיהם היה מוטל על כתפיו, בכל 'ראש חודש' היה הרה"ק נותן לכל אחד מהם מעות למחיה לו ולב"ב למשך החודש הבעל"ט. פעם הרהר לעצמו אחד האברכים באמצע 'שמע קולנו' שביום 'ראש חודש' - מה לי להתפלל על הפרנסה, הרי כל מחסורי מוטל על כתפיו של אותו צדיק, ומדוע אאריך בתפילה ובקשה ללא כל צורך, ואכן לא ביקש באותו היום על מזונותיו.

לאחר התפילה נעמד הרה"ק בפתח חדרו והעניק לאברכים את המעות, לכל אחד ואחד נתן בתורו, בהגיע תורו של האברך נגמרו המעות שבידי הרה"ק, ונכנס לחדרו להביא עוד מעות, וביציאתו דילג משום מה על אותו אברך והמשיך לחלק לבא אחריו, ומשכולם קיבלו ורק אותו אברך נשאר בלי מעות, אמר הרבי שצורר הכסף תם, האברך אשר ראה בצר לו, נכנס אל הקודש פנימה וקבל שלא קיבל את דמי מחייתו, נענה הרה"ק ואמר לו, הבט וראה, הנה בכל חודש וחודש מזמין הקב"ה לידי את הסכום המדוייק שהנני נצרך עבור בני הכולל, ועד היום לא אירע שיחסר לאחד, ולא יקבל את המגיע לו, א"כ, מכיוון שלא קבלתי את המעות הרי אירע כך מן השמים, אי לכך שא נא את חשבון נפשך בדבר. אז הבין האברך שכל ההמשכה היא רק על ידי התפילה - ואף כשהשפע מוכן לאדם, עליו להמשיכו על עצמו ע"י תפילה...

'וישמע אליה אלוקים', שלא הועיל לה הזכירה עד והאבן גדולה - התעצמות כנגד היצר המונע אותנו מלהתפלל שהשמיעה את קולה בתפילה. ורק אז 'ויפתח את איתא בגמ' (ברכות כו:) 'רבי יוסי ברבי חנינא אמר רחמה' ונולדו לה שני שבטי י-הי^ט.

כט. והנה, ידוע כי אף לאה אמנו הייתה עקרה עפ"י דרך הטבע (עיי' ספורנו כט לא), והטעם שזכתה לפרי בטן על פני רחל אחותה, כי רחל אמנו ידעה ש'ויאהב גם את רחל מלאה', וידעה שיש לה בעל רבי וגדול בישראל המחבבה, ממילא סמכה עצמה על כוחו של יעקב אבינו, ומשסמכה על בשר ודם עצר ה' את רחמה עוד ולא ילדה. אך לאה אמנו ידעה היטב שאין לה מה לבטוח על יעקב אבינו, על כן השליכה את כל מבטחה על הקב"ה ומיד נפקדה בזש"ק. ואף רחל כאשר לא סמכה על יעקב אלא התפללה בעצמה זכתה להיושע, וכמו שכתב הרמב"ן (ד"ה הבה לי) וז"ל, והנה הצדקת בראותה שלא תוכל להיסמך על תפילת יעקב, שבה להתפלל על עצמה, אל שומע צעקה, וזהו 'וישמע אליה אלוקים' (כיו"ב כתב המלבי"ם על חנה בשמואל א א, עיי"ש).

משל למה הדבר דומה, לעני המחזור על הפתחים שבדרוכו נקש על דלתות ביתו של 'עשיר העיר', הלה פתח את ביתו וגם את לבו והעניק לו מתנת ידו. לאחר זמן נודע לו שרעהו העני ג"כ הלך לבית העשיר וקיבל ממנו סכום הגון ביותר פי כמה וכמה ממה שהוא קיבל, ויחר לו מדוע קיבל נדבה קטנה, וירץ אל העשיר וישאלהו 'מה נשתנה חלקי מחלקו', מדוע אני 'זכיתי' לסכום קטן ואילו הלה יצא ברכוש גדול. השיב לו הגביר, הנה אתה מסבב על פתחי העיר, ובדרך הילוכך פנית אלי, וידעתי היטב כי בדעתך להמשיך לקבץ נדבות משאר בני העיר, על כן לא ראיתי כל צורך להעניק לך כל מחסורך אלא המשיך בשלך ו'פרוטה לפרוטה מצטרפת', אבל רעך, עלה אל ביתי ובצר לו תיאר בפני את המחסור השורר בביתו, כי אין לו לחם לאכול ולא בגד ללבוש, ובזה הודיעני נחרצות שאינו זו מכאן עד שאמלא אותו בכל טוב, ממילא הרגשתי את כובד האחריות המוטל עלי ונעניתי לו כפי בקשתו. כך הם הדברים למי שפונה לעסקן פלוני שיעזרהו, ולאחמ"כ ניגש גם לידידו השני, ובתוך כך מבקש גם מהקב"ה... אולם הנושא עיניו למרום ואומר אבי שבשמים אין לנו מלך אלא אתה, ורק בידך לעזרני ולסמכני, מבלעדי עוזך ועזרתך אין עזרה וישועה, זה האיש נענה במידה טובה ישועה ורחמים.

באמת אמרו, שעיקר מעלת התפילה ופעולתה לטובה כשהאדם מכיר בזה שאין לו אל מי לפנות לבקשת עזרה וישועה רק מאת הבורא יתב"ש, כי אז יענוהו מן השמים בכל משאלות לבו. מעשה באברך ממכירי ויודעי שאחר שעברו שנים רבות מנישואיו עדיין לא זכה לזש"ק, ואחר הדרישה ברופאים הגיע ל'רופוסור משיח' הידוע כמומחה גדול והלה אמר לו כי עפ"י דרך הטבע לעולם לא יהיה לו זש"ק... כשמוע האברך דברים אלו נפלה רוחו בקרבו, ועל כולנה לא ידע להשית עצות בנפשו כי איככה יוכל לספר לבני הבית דיבוריו של הרופא על כן קיים בנפשו 'לך אצל חכם ויבקש עליו רחמים' (ב"ב קטז.), מיהר לביתו של הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א והזכיר האברך בפניו את מצוקתו, אמר לו הגר"ח, ולך איפה מה אעשה בני... משם יצא האברך ונכנס לביהכ"ס 'לדרמן' שהיה באותה שעה ריקם מבני אדם, וזעק אוי, רבש"ע, אוי, רבש"ע, לא רופוסור משיח ולא ר' חיים, רק אני ואתה נמצאים כאן, אינני סומך על איש בעולם רק עליך לבדך, עזרני עזרני, הושיעני הושיעני, וכהיום הינו אב 99 בנים ובנות בליעה"ר. איתא ברש"י (לעיל כה כו) 'וי' שנים הללו צפה והמתין לה כמו שעשה אביו לשרה, כיון שלא נתעברה ידע שהיא עקרה והתפלל עליה', ומשמע מדברי רש"י שלא התפלל על רבקה אלא רק לאחר שידע בבירור שהיא עקרה, והדבר תמוה ומופלא מדוע לא התפלל כל אותם עשר השנים מקודם שתזכה להיושע במהרה, וכן צריך ביאור לפי"ז מה שנאמר 'ויעתר יצחק' ופירש רש"י הרבה והפציר בתפלה, שהרי לא 'הרבה' כלל אלא התפלל תפילה אחת לאחר שעברו עשר שנים ומיד נענה. אלא פשיטא שיצחק התפלל עליה הרבה שתיפקד, אולם לא היתה זאת תפילה מכל הלב כי ידע שיתכן שתיפקד בדרך הטבע, ורק כעבור אותם השנים והתברר שאין שום סיכוי בדרך הטבע, ורק הקב"ה הוא יכול להושיע אותה אז התפלל מעומק לבבו, ותפילה כזו עושה רושם ופועלת מיד, כמובן שאין לנו השגה ושמץ בתפילותיו של יצחק, אך עכ"פ ללמדנו ארחות תפילה להתפלל מתוך שסומך רק על הקב"ה.

ל. ואל יאמר האדם וכי מה לו לאדם פשוט כמוני להתפלל תפילותיהם של 'אבות העולם', ישמע לביאורו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, בדרך משל כי כדי לייצר מכונה משוכללת בוודאי נצרכים לחכמה יתירה ופקחות עצומה, אבל אחר שכבר ייצר הפיקח את המכונה הרי מעתה יש ביד כל 'גולם' להשתמש בה, כיו"ב, אחר שהאבות גילו וסללו את כח התפילה, מכאן ואילך ביד כל איש מישראל לנצל כח עצום זה ולפעול על ידו כל משאלות ליבו לטובה.

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

מהרה"ק הרר"ב מפשיסחא זי"ע (קול שמחה), 'ואינו מוכן', שהרי נראה הדבר כ'מעשה נערות', לומר שאם לא יהיו לה בנים תמות, אלא, מכיוון שראתה רחל שאחותה לאה ששנואה היא - יש לה בנים, והיא שאהובה היא - אין לה בנים, הבינה שבזה גופא תלוי הדבר, כי הקב"ה אוהב את השנואה ושבורת הלב^ל, וזה 'ותקנא רחל באחותה' - על כי שנואה היא, ואילו היא איננה שנואה, הלכה ואמרה ליעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי, כי ידעה שאין דבר שיקפיד עליה יעקב כמו על זה, ואכן כיוונה לדבר אמת, דאחר הדברים האלה נעשית שנואה, כדכתיב 'ויחר אף יעקב ברחל', ומיד נפקדה וילדה את יוסף, ללמדך שהקב"ה שוכן את דכא ומרפא לבות נשברים (הר"ב מסיים שדבריו אלו על דרך הלצה, אך הרבה יש לנו ללמוד מהלצותיהם של הצדיקים).

ובן מצינו להרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע בפרשתן (ל כג) 'ותאמר אסף אלוקים את חרפתי, אלוקים הוא כינוי למידת הדין, וכך אמרה תורה, אסף אלוקים - כל הדינים נאספים ומסתלקים, ע"י את חרפתי - כשאדם עובר חרפה ובושה^ל, מכאן ילמד האדם, לשמוח בכל דבר בושה ובזיון, כי בזה מתבטלים כמה וכמה דינים וייסורים מעליו, עד שהיה ראוי לו לשגור דורות למבזים אותו^ל.

ובן כתב הרה"ק ה'בת עין' זי"ע בענין זה (פר' בלק בד"ה ועתה נבוא אל הביאור), לבאר, היאך יכול להיות כדבר

שחרית... יצחק תיקן תפילת מנחה... יעקב תיקן תפילת ערבית', והנה כתיב בפרשתן (כט ב), 'והאבן גדולה על פי הבאר', הקשה ב'שפת אמת' (ויצא תרמ"ד) דלכאורה היה לו לומר 'ואבן גדולה' ומהו והאבן בה' הידיעה, אלא, ד'אבן' קאי על היצר הרע^ל, (ו' שמות יש לו... אבן, סוכה נב.), שבכל דבר הוא כאבן מכשול לבני ישראל, אבל על 'פי הבאר' - על פתיחת פיהם של בני ישראל בתפילה הוא גדול ביותר, שבכל כוחו מנסה לעכבם ולמונעם מפתיחת פיהם בתפילה, ולכן מרם כל תפילה עלינו להרבות בתחינה ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך'.

בהמשך דבריו מבאר ה'שפת אמת' את דברי הו"ל (ב"ר ע יב) בפסוק (שם י) 'ויגל את האבן - כאדם המעביר את הפקק מעל פי צלוחית', דהיינו הנרמו בתיבת האבן דומה לפקק שעל גבי החבית, שנראה כמי שמונע מהמשקה לצאת, אך האמת היא שכל מטרתו של הפקק היא לשמור על היין והמשקה, שלא ייכנסו בו מזיקים וכדו', כך האבן שעל הלב - המונע ממנו להתפלל, הוא רק למוכה, בכדי שיתגבר עליו, ואז יבואו עליו שמירה וישועה, וכשיגל את הבאר אז יושפע עליו שפע רב טוב.

אסף א' את חרפתי - הקב"ה נמצא עם השנוא והנרדף בפרשתן (ל א), 'ותקנא רחל באחותה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי, איתא

לא. בפרשתן (לא מב) 'לולא אלוקי אבי אלוקי אברהם ופחד יצחק', וברש"י, 'לא רצה לומר אלוקי יצחק לפי שאין הקב"ה מייחד שמו על הצדיקים בחייהם, ואע"פ שאמר לו בצאתו מבאר שבע (כח יג) 'אני ה'... ואלוקי יצחק', לפי שכחו עיניו וכלוא בבית והרי הוא כמת ויצר הרע פסק ממנו' (תוספת הלשון מרש"י בתחילת הפרשה), ויעקב נתיירא לומר ואלוקי ואמר ופחד'. ומקשה הט"ז (דברי דוד), צריך פירוש מה המורא הזה, כי אחר שהקב"ה בעצמו קרא את שמו עליו מה יש לו להתיירא, ומבאר הט"ז, כיון דכל טעמו של הקב"ה לייחד שמו על יצחק בעודו בחיים אינו אלא מחמת שפסק היצר ממנו, ודבר זה הוא כנגד כבודו של יצחק, כי 'יותר יש מעלה' מי שכח בידו לעשות רע וכובש את יצרו... לכן לא אמר יעקב 'אלוקי יצחק' כי באומרו על אביו ש'פסק ממנו יצר הרע' הרי הוא כמזלזל בכבוד אביו. הבה נתבונן מה יעשו חסידיו של אדמו"ר או 'ראש ישיבה' כשישמעו את פלוני האומר על רבם 'רבי זה... ראש ישיבה זה... יצר הרע גדול שוכן בקרבנו...' והרי הט"ז עומד ומכחישם ואומר כי עיקר כבודו של אדם הוא שיש לו יצר המסיתו לעשות רע והוא עומד ומתגבר עליו. אף לדידן ייאמר, שלא תפול נפש האדם בראותו כי בקרבנו שוכן יצר המסיתו ומדיחו מעבודת ה', יומם ולילה לא ישבות, כי אדרבה, 'יצר' זה הוא המקרבו לאביו שבשמים, ע"י ההתגברות עליו.

לב. וכך כתב האברבנאל לבאר הטעם שלא לא הודתה בלידת בניה הראשונים, וז"ל, שהיתה כוונתה, שהבנים הראשונים ידעה סיבת לידתם שהיה ממשפטי השי"ת ורחמיו על כל מעשיו, כי כן דרכו לרחם על העגומים. עכ"ל. לג. לפני כמה שנים סיפר לי 'עסקן' ידוע שליט"א הפועל גדולות ונצורות לטובת משפחות השרויות במצוקה, בחוסר הפרנסה וכהנה, באחד הימים התקשר אליו אברך, ושפך עליו 'קיתון של רותחין' - מדוע אינו עושה מאומה

בלעם יברך את עם ישראל, בניו הקדושים של המקום, אלא שע"י הבושה נתקן במעט, והוכשר אותו רשע לברך את עמו ישראל.

לדין ייאמר, אם בלעם המשוקץ ומתועב, היה בודו לראות מלאכים כמו עיניו, ואף לברך את בני

ישראל אחר שנתבזה, קל וחומר לדין שבידינו לראות מלאכים' לה ולפעול 'ברבות' וישועות למעלה מדרך הטבע לאחר שבאה עלינו איזו בושה'ל, כי הרי כל חד וחד מאתנו אינו במדרגת הרשע כבלעם, על כן, מי אשר באה לידו בושה ובזיון, לא יחרף את המבייש, אלא ישמח ויגיל על הזכיה' שזיכוהו מן השמים, לברך את ישראל עם קרובו, להשפיע עליהם שלום טובה וברכה חיים חן וחסד (ואף על עצמו כמובן).

הזה שבלעם, שהיה רשע מופלג זכה לחזות בפני מלאך אלוקים, אלא, מפני שנחל לחלקו ביזי בזיונות מתוך ה'דין ודברים' שהיה לו עם אתונו (סנהדרין קה: ועיי"ש), ואחר בזיונות כאלו, אפשר אף לטמא כבלעם לראות כמו עיניו - מלאך אלוקים.

על פי זה מסביר, מדוע לא הסכים הבורא שילך עם השרים ששלח בלק בפעם ראשונה, ורק לאחר שהוסיף בלק לשלוח 'שרים רבים ונכבדים מאלה' (במדבר כב טו) הסכים לו שילך עמהם - כי רצה הבורא להראותו את המלאך, ובכדי שיהא ראוי לכך - הוכרח שהאתון תביישנו בפני השרים, והרי הבושה תגדל כאשר יתבייש בפני שרים נכבדים יותר, ורק כך יהיה ראוי לראות 'מלאך', ובוה מבואר, היאך אפשר שפי טמא כשל

לרווחת אביו שליט"א הסובל נוראות מחרפת רעב ומחובות עצומים הרבוצים על כתפיו, הלה ביזהו כאחד הריקים שהוא גנב ושקרן, כי בכל קצווי תבל הוא מפרסם על גודל מפעליו להחיות עם רב, ובאמת הוא נוטל את כל הממון הרב לכיסיו... ומתפרנס משוד עניים מאנקת אביונים. העסקן ניסה לקיים 'והייתם נקיים' והחל להצטדק ולהוכיח לו באותות ובמופתים כמה טירחות טרח ונתייגע בעבור משפחתו במחצית השנה האחרונה, ואפילו בחודש האחרון השיג עבור אביו סכום נכבד של 5,000 \$ טבין ותקילין. ברם, זה המחרף ומגדף נשאר בשלו, ומענה בפיו, שאותם 5,000 \$ לא הגיעו מהעסקן, ולא היה אלא 'שליח' להעביר את הכסף... העסקן ראה עם מי יש לו 'עסק ושטנה', החליט להיות מ'השומעים חרפתם ואינם משיבים ועונים', קיבל את הדין באהבה. והנה, 'נאמן בעל מלאכתך שישלם לך שכר' - באותו היום פנו אליו שני גבירים שזה זמן רב הוא עומד עמהם ב'דין ודברים' שירימו את נדבתם לטובת מפעלות החסד והצדקה, הראשון התקשר לבשר לו שקיבל על עצמו לתת 2,000 \$ מדי חודש בחדשו, ואילו השני הודיע על נדבתו בסך 1,800 \$ בכל חודש, חישב ומצא כי במשך השנה הבאה תעלה תרומתם לסך 45,600 \$ טבין ותקילין. הוסיף העסקן ואמר, מי יתן לי עוד מנת גידופין ובזיונות כמו שהיה לי בבוקרו של יום בכדי שאקבל תמורתם עוד ארבעים חמש אלף... כי אכן גדול כוחם של בזיונות להמתיק כל הדינים ולהחיש שפע ברכה והצלחה.

לד. ידוע שהרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע היה מרבה לפעול ישועות ע"י 'ישוב' - טבילה במקווה, סיפורי מופת רבים מתהלכים אודות פעולותיו הנשגבות בטבילותיו במקווה. פעם אירע שנכנס הרבי למקוה והחל פושט ומניח בגדיו ליד בגדיו (ההדורים) של יהודי מתושבי חו"ל (ארה"ב) שלא הכיר את הרבי, באותה שעה היה היהודי בבור הטבילה, משיצא ה'אורח' מהטבילה גער ברבי וכי את ה'שמאטעס' (סמרטוטים) שלך באת להניח בסמוך ל'בגדיי' - כי בגדיו של הרבי היו ישנים ולא הדורים כלל, ובוה תפס את בגדי הרבי וזרקם לארבע רוחות השמים... כמובן שהרבי לא הוציא הגה מפיו, ובדומיה שב לחזר אחר בגדיו... בצאתו מהמקווה נענה ואמר למשמשו הגה"ח רבי אליהו ראטה זצ"ל, היום פעלנו (אותות ומופתים) ע"י הבושות והבזיונות הרבה יותר ממה שפעלנו בטבילה עצמה...

לה. וכבר אמרו, שפעמים עומד לו אברך בתחילת התפילה, ובד בבד עם תחילתו באמירת 'ידיד נפש' נראה לו כי כבר תפס את כל ה'מלאכים' בידו, ובו ברגע הגיע מאן דהו וביישו בבושות נוראות, אזי ירגיש כי כל המלאכים התעופפו ופרחו להם מידו, אבל ה'בת עין' מכחישו באמרו, אדרבה, עתה נעשית ראוי לראות מלאכים...

לו. ואין הדברים אמורים דווקא אם 'זכה' לבושה גדולה, אלא אפילו בושה 'קטנה' ממתקת מעליו דינים וממשיכה עליו רחמים, וכדאיתא בגמ' (ב"ק עט:): לבאר הטעם שגנב ומכר שה משלם ארבעה ואילו גונב שור משלם חמשה, 'אמר רבן יוחנן בן זכאי, בא וראה כמה גדול כבוד הבריות, שור שהלך ברגליו חמשה, שה שהרכיבו על כתפיו ארבעה', וברש"י, שה שהרכיבו הגנב על כתפו וזלזל את עצמו בו לפיכך הקיל הקב"ה עליו בתשלומין', והנה בימים ההם היו רגילים לראות 'מראות' כגון דא, כנשיאת שה על הכתפיים ואין בזה כ"כ בזיון, ומ"מ גם 'בזיון' כזה מבטל דינים מעליו ומוריד מחומר העונש.

עולים ויורדים 'בו' - כל העולמות עליונים ותחתונים תלויים באדם

בפרשתן (כח יב) והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו. והתמיתה עולה מאיליה שהרי המלאכים תחילה ירדו בסולם ולאחר מכן עלו שוב למקומם, ואם כן היה צריך לומר 'יורדים ועולים בו', ומדוע הזכיר תחילה את עלייתם המאוחרת. וביאר הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (ד"ה והנה) 'כי האדם פרא אדם יולד, ויש בידו להשלים נפשו להיות הולך ממדרגה למדרגה עד שמגביה עצמו יותר ממלאכי השרת'לי, עפ"ז יש לפרש ש'הסולם' רומז על האדם שהוא מוצב ארצה אך ראשו מגיע השמימה - שיכול להתעלות ולהתרומם עד השמים, ובתחילה מלאכי אלוקים עולים במעלה עליו כי הם גבוהים ורמים ממנו, אך בידו להתעלות עליהם עד שהם יהיו 'יורדים' במדרגה למטה הימנו, והו עולים ויורדים בו - שהכל תלוי ביד האדם לה'.

בעין דברים אלו מצינו להרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ט ד"ה בפסוק) העומד על דיוק הלשון בפסוק, שבסולם אמר 'והנה סולם מוצב ארצה' ואילו בהמשך נאמר 'והנה ה' ניצב עליו', מדוע לא נאמר כיו"ב גבי הסולם - והנה סולם ניצב ארצה. ומבאר שהחילוק ביניהם ש'מוצב' הכוונה שהוא עומד ע"י סיוע, שאחד מחזיק בו לבל יפול ממעמדו, אבל ה'ניצב' עומד מעצמו בלא סיוע ועזר, ולכן נאמר 'והנה ה' ניצב עליו' שהרי אין צריך לומר שניצב מעצמו, אך הסולם מוצב ארצה כי אין עמידתו אלא ע"י אחר המייצבו ומחזיקו, ולרמז לאדם שהוא המעמיד את הסולם העולה בית א-ל עומד מוצב על ידו, וכל הנעשה בעולמות העליונים והתחתונים הכל תלויים בו.

ובזה יש לבאר בפסוק (טז) 'ואנכי לא ידעתי' ופירש"י, שאם ידעתי לא ישנתי, פירוש אם הייתי יודע

לז. ידוע שבימי שבתו בצפת לא היה יוצא להרה"ק ה'בת עין' זי"ע להשתתף בהלוויית המת, זולתי פעם אחת שיצא וליווה את המת עד לבית החיים, כל העם הנאספים תמהו, מה יום מיומיים, היות וזה הנפטר לא היה ידוע אלא כאיש פשוט ביותר, בהגיעם לבית העלמין ואנשי ה'חברא קדישא' הכניסוהו לטבילה ולטהרה במקוה האריז"ל (כנהוג באותם הימים), הבחינו שרגליו שחורות ומפוחמות מאד, והשתוממו האנשים על זה, יצאו ושאלו את פי האלמנה על פשרן של דברים, פתחה האלמנה ואמרה, מעשה שהיה בשנים קדמוניות, בימי צעירותו, כשהיה רוכל במדינות הניכר, הגיע פעם אחת לבית מטרוניתא מבית המלוכה שגמרה אומר להינשא אליו, והכריחוהו בכוח לבוא אל סעודת הנישואין... ה'חתן' אשר ישב בהיכל הנישואין ראה את הגיהנום פתוחה תחתיו... ולא ידע להשית עצות בנפשו, והנה רואה הוא באמצע ההיכל חבית של גחלים לוחשות, שהעמידו לחמם את הקהל, אזר ה'חתן' עוז ותעצומות, וקפץ אל תוך אותה חבית בוערת, ומשראו הערלים את אשר עשה, הסיקו בעצמם, כי זה ה'חתן' אשר לפניהם 'משוגע' הוא, והשליכוהו תיכף מעימם, וכך ניצל מידי עבירה, ומאלו הגחלים הושחרו רגליו.

נענה ה'בת עין' ואמר, ראיתי מחלון ביתי ש'עמודא דנורא' סובב את המיטה, ואיתא בגמרא (כתובות זי.) שעמודא דנורא יורד מן השמים על מיטת הנפטר רק לחד או שנים בדרא, להורות, שלא הכל ראויים ללוותו, כראותי את העמודא דנורא הבנתי שקדוש ייאמר לו, על כן יצאתי ללוותו עד בית החיים. הבה נלמד ממעשה זה, דיהודי זה פשוט היה עד יום מותו, אמנם 'קפיצה אחת' לתוך גחלים לוחשות העלתו למדריגה שרק חד בדרא זוכה לה... ומעניין לעניין באותו עניין, הנה ידועה הסגולה מחד מהקדמונים הגה"ק בעל ה'ברית מנוחה' שענין ה'תשיעי' הוא זמן מיוחד ועת רצון, ועפ"ז נתפשט בשנים האחרונות, לכוון השעה ולהתפלל לפני ה' בזמן שמתרבה מספר 'תשע', וכגון, בשנה זו יום רביעי פרשת ויצא, שבו חל ה'תשיעי' שבתשיעי, יום תשעה בחודש התשיעי הוא חודש כסלו, בשעה התשיעית. והנה מספר תשע נקרא בשפת האידיש 'ניין', והוא גם משמעותה של תיבת 'לא', על כן יש לרמז בו, כי האומר ליצרו הרע ג' פעמים 'ניין, ניין, ניין' הרי זה עת רצון שאין למעלה הימנו, ואפילו בסתם ימות השנה...

לח. איתא מהרה"ק ה'חידושי הרים' זי"ע על דברי המדרש (ב"ר סח יב) 'והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו', (לח מאן דאמר) עולים ויורדים ביעקב, רוקדים בו, וכשראה יעקב שכל מלאכי אלוקים תלויים ועומדים בו ובמעשיו, אמר, אילו ידעתי עד כמה אני פועל בהאי עלמא לא ישנתי, וז"ל הרי"ם, ואם היה אדם מישראל יודע עד היכן ולא יזה מקום מגיעים מעשיו, כי אז לא היה מבטל שום דבר מהעבודה וממעשים הטובים, והוא על ידי מעשיו יכול להרבות שפע ושמחה בעולמות העליונים.

מאומה, לא זוהי הדרך - ראשית דבר על האדם לנסות ואז יהיה ה' בעזרו... וכן עשה יעקב בעצמו - אף שידע שאין בכוחו לגלול את האבן, מכל מקום עשה את המוטל עליו, ניסה את כוחו ומן השמים עזרוהו שהוריד את האבן 'כאדם המעביר פקק מעל גבי חבית' (רש"י). מכאן מודעה רבה לאורייתא, לכל העומד בשערי התורה והעבודה, שלעולם לא יאמר - אין בכוחי עשות כך וכך, רק ניסה את כוחו ויעשה את המוטל עליו, ומכאן ואילך יעזרהו ה', כי אין הקב"ה דורש ומבקש מהאדם את ה'הצלחה' אלא את העבודה והיגיעה ותו לא.

והעיקר שישתוקק בכל עת לעלות ולהתקרב אל ה'י, וה' יגמור בעדו, וכך רמזו בפרשתך, בפסוק (כח כב) 'והאבן הזאת אשר שמתני מצבה יהיה בית אלוקים', שהנה ידוע מה שאמרו חז"ל (חולין צא:): שיעקב

כמה חשובה היא עבודתי ועד היכן היא מגעת אזי מעולם לא ישנתי בתרדמת הבלי הזמן אלא הייתי מתעורר להתחזק בעבודת הקודש^ט.

ויגל את האבן - על האדם לנסות את כוחו במלחמת היצר בפרשתך (כט ב-י), 'והאבן גדולה על פי הבאר... השקן הצאן ולכו רעו... לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקינו הצאן... ויגש יעקב ויגל את האבן.. וידועה הקושיא, וכי לא ראה יעקב ש'האבן גדולה' מדוע אמר להם 'השקן הצאן ולכו רעו', וביאר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (הובא בליקושי יהודה), שכשראה יעקב אבינו את הרועים יושבים לצד הבאר באפס מעש, אמר להם, וכי בשביל שגמרתם אומר שאין בכוחכם לגלול את האבן אינכם עושים

לט. איתא בגמרא (חולין צא:): שכשיעקב יצא מבאר שבע עבר בדרכו במקום המקדש והמשיך ללכת עד שהגיע לחרון, כי מטא לחרון אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי, כד יהיב דעתיה למיהדר קפצה ליה ארעא מיד ויפגע במקום. וידועה הקושיא, מדוע לא עצרוהו תחילה מן השמים בשעה שהגיע בראשונה למקום המקדש שתשקע השמש ויאלץ ללון שם, אלא ללמדנו יסוד גדול שכל הזמנים הגדולים והמקומות הקדושים לא יועילו לו לאדם אם ישב באפס מעש ובחיבוק ידיים, ורק כאשר התעורר מעצמו לשוב אזי נעשו לו ניסים וקפצה הדרך וכו'. אולם לעומת זאת, די היה בכך שיהיב דעתיה למיהדר, וכלשון המדרש פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, שכבר מיד שעלתה במחשבה לפניו לשוב על עקבותיו הרי קפצה לו הדרך.

הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע נשא משלו לאחד שברח מליסטים מזויין החפץ ליטול נפשו, ובדרך מנוסתו פגע בבית על אם הדרך, מיד החל לדפוק על שעריו בחזקה בבקשת עזרה ותחנונים שיכניסוהו ויצילוהו מיד אותו רשע, השיבו לו אנשי הבית, 'בוא ברוך ה' - בשמחה רבה נארח אותך אבל, שמע נא, דלת הבית נעולה והמפתח נמצא מבחוץ, על כן טול את המפתח ופתח בעצמך את הדלת... אבל שוטה זה המשיך לדפוק ולזעוק רחמו עלי ואל תתנו אותי ביד צריי ורודפי... כך נמי, הקב"ה אומר פתחו לי פתח - הן ה'מפתח' נמצא ברשותך, פתח את הדלת ואזי אוכל לפתוח לך כפתחו של אולם בלא גבול ולהצילך מיד היצר הרע.

וכבר אמר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (חלק 'ליקוטים' עמו' קטז) שנקטו לשון זה 'כפתחו של אולם', כי לפתח האולם לא היו דלתות כלל... אלא היה פתוח לרווחה, וז"ל. אולם יש לפרש עפ"י המשנה במסכת מדות (פ"ב מ"ג) 'כל הפתחים שהיו שם היו להן דלתות חוץ משל אולם' היינו שפתח האולם היה תמיד פתוח, וזה רמזו חז"ל שאם יהיה לאדם רצון לשוב לה' אפילו מעט כחודה של מחט, יפתח לו השי"ת פתח שלא יסגר לעולם.

מ. ואם ירצה בכל לב, אזי מלבד הסייעתא דשמיא הגדולה לה יזכה, גם יהיה 'בכוחותיו' לעשות. וראיה לדבר שהנה מבקשים אנו ב'תפלת גשם' בשמחת תורה 'זכור טען מקלו ועבר ירדן מים, יחד לב וגל אבן מפי באר מים', וכלומר שאנו מעוררים זכותו של יעקב שגלל את האבן מפי הבאר, על כן 'בעבורו אל תמנע מים', ולכאורה מה זכות יש בדבר, וכי משום שהיה 'גיבור' גדול (כלשון רש"י שם, 'להודיעך שכחו גדול') סיבה היא שירדו גשמים, וביותר קשה שהרי לשון הפייט הוא יחד לב, ומה שייך יחוד לב לגבורתו ולכוחו של יעקב. וביאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר תשל"א מאמר ה) שאכן אין הכוונה שיעקב גלל את האבן בגבורת הגוף כי אם בגבורת הנפש, שעל ידי שייחוד לבו ורצה לגלול את האבן להשקות צאן רחל, בזה נתעוררו בו כוחות פנימיים הטמונים בו, ועמהם פעל פעולות למעלה מכח בן אנוש לפעול. וכמו שעינו הרואות בעת שריפה רח"ל שבכוחו של אדם אחד לעשות מה שעושים עשרה בני אדם בזמן רגיל. ומסיים שם בזה"ל, 'אל יאמר אדם איך אוכל להגיע לכלל גדלות ועמקות התורה כבזמנו של הגאון ר' עקיבא איגר וכדומה, והרי כוחותי דלים ומעטים, טעות היא בידו, כי הכל תלוי ברצונו ובייחוד לבו. אם יתבונן וידע ולבבו

בשובה ונחת - ידבר לבני ביתו בלשון פיוס וריצוי

בפרשתן (לא ג), 'ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך, וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה... והסביר להם באריכות בטוב מעם ודעת, עד כמה שלבן רימהו עשרת מונים, וכו' ולכן ברצונו לעזוב את מקומו, ורק בסוף דבריו אמר להם שכך ציווהו ה', ותמוה, מדוע הוצרך להאריך כ"כ לפתות ולרצות את האימהות הקדושות, מדוע לא אמר מיד כה אמר לי ה' - 'שוב אל ארץ מולדתך'. ומבאר ה'ש"ל'ה' הק' (תורה שבכתב, ויצא מד), כי אין ראוי לאדם בשירצה דבר מה מאנשי ביתו שיכריחם על זה באונם, אף כשהוא מושל בהם. אבל ישתדל לפתות אותם אל מה שירצהו בתכלית מה שאפשר - כדי שיתעוררו לזה מעצמם. כי כך יותר טוב משיעשו רצונו על צד האונם וההכרח, ראה כמה הרבה יעקב דברים עם רחל ולאה כדי שיתרצו בטוב לב, ואע"פ שהקב"ה ציווה לו שישוב לביתו^{מב}, וכבר אמרו (תענית כ.) 'לעולם יהא אדם רך בקנה^{מב} ואל יהיה קשה כארו^{מד}.

לקח מאבני המקום, אלא שהתחילו מריבות זו עם זו, שכל אחת 'אמרה' עלי יניח צדיק את ראשו, מיד עשאן הקב"ה אבן אחת. ולכאורה יש להתבונן שהרי לא עבד קוב"ה ניסים ללא צורך, ומדוע כאן שינה את מציאות העולם לאחד את האבנים, ומדוע 'זכו' אבנים אלו שיעשה להם נס גדול כ"כ שלכאורה אין בו שום תכלית אלא להשביע רצונם. אלא ללמדנו כמה גדול כח הרצון, שאם משתוקק בכל ליבו ונפשו הקב"ה יסייע בעדו להשלים רצונו, ואפילו אבנים יתאחדו למלאות רצונם, וכל שכן מי שליבו קשה כ'אבן' הרוצה להתקרב לעבודתו. ועל זה אמר יעקב 'האבן הזאת' - כלומר כח התשוקה והרצון המהפך אפילו אבנים לאבן אחת הוא יהיה בית אלוקים, שע"י התשוקה באמת נזכה לבניין בית הבחירה. ועל דרך שכתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע על הפסוק (דברים יב ה) 'לשכנו תדרשו ובאת שמה', פירוש, שאם תבקשו פניו שזהו לשון דרישה וכו' אז תזכה ובאת שמה, שעל ידי הדרישה באמת אכן זוכים לביהמ"ק בב"א^{מב}.

יבין וירגיש את הצורך הגדול לעליה בתורה, יתנוצצו בנפשי רשפי כח וגבורה לאין שיעור, ויגביר חיילים לתורה, מעלה לרום ומטה לעומק, כמאמרם (מגילה ו:) יגעת ומצאת תאמין'.

מא. כי אין לקב"ה חפץ אלא ברצונו וחשקו של האדם, ומעשה היה בחסיד אחד שנסע אל הרה"ק ר' העניך מאלכסנדר זי"ע, וכתב שמו ושם אמו בקוויטל (פיתקא בה מוזכרים שמות אנשים לפקידת דבר ישועה ורחמים), ושם אמו של האישה היה 'אסתר' ובטעות כתב 'עשטר'. נענה הרה"ק ואמר, כל אותיות שם אמו ברורים היו לפני החסיד, ורק האות 'רי"ש' לא הייתה נהירה לפניו, ונתבלבל בסדר כתיבתה..., ואמר צדיק אחד לפרש בדרך רמז דברי חכמים וחידותם, כי עפ"י הרוב נראה לו לאדם, שהרצונות אשר עלה בידו להוציאם אל הפועל הרי הם נחשבים לו, אבל מה שרק רצה ובפועל לא הצליח בו אינו נחשב, אבל האמת הוא ההיפך שהעיקר החשיבות הוא הרצון, ודייקא זאת בודקים בשמים ממעל - כמה רצה וחשק האדם, שהרי 'רחמנא ליבא בעי', אף גבי יהודי זה, אותם האותיות שרצה לכתוב אכן נחשבים ונידונים כמי שנכתבו כהוגן, אבל, האות שהצליח לכתוב מאן יימר שכ"כ נחשבת היא... מב. מצינו בהאי ענינא בפרשתן (לא מז), 'ויאמר יעקב לאחיו ליקטו אבנים' ופירש"י, 'לאחיו, הם בניו שהיו לו אחים לצרה ולמלחמה, וז"ל החיד"א 'אפשר לומר דרמזו נמי מוסר לאב שבניו גדולים, שלא יכביד עולו עליהם, אלא יחשיבם כאחים ובזה יהיו 'נוחים' וישבו הוא ובניו בשלווה, שקטים ושאננים'. (הובא בחומש החיד"א בשם ברית עולם סי' שמ"ג). ואכן, סח רבי אריה לייב הכהן בנו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, שאביו ז"ל היה אומר להם אכן בכיבוד אב ואם נזהרתם כראוי, אבל ב'איש אמו ואביו תיראו' לא נזהרתם, עקב אשר נהג עמהם כאח ונָע ואף דיבוריו ותוכחותיו היו משוחים בשמן המור...

מענין לענין, כתב ה'ספורנו' בפרשתן, בפסוק (לב א) 'וישכם לבן בבוקר וינשק לבניו ולבנותיו ויברך אתהם', וז"ל. כבר אמרו 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך' (ברכות ז), אמנם סיפר ברכת לבן לבנותיו, להורות שברכת האב אשר היא על בניו 'בכל נפשו' בלי ספק, ראוי שתחול יותר בסגולת צלם אלוקים המברך, כאמרו (כז ד) 'בעבור תברכך נפשי'. עכ"ל. על כן העצה היעוצה - במקום לתור אחר ברכות וישועות במקום פלוני ואלמוני, ילך כל אחד אל בית אביו ויתברך ממנו, כי אם על ברכתיו של לבן הרשע שביקש לעקור את הכל הדברים אמורים, קל וחומר לבני ישראל הכשרים. לאחר ה'מלחמה' הגיע חתן יתום ביום חופתו אל הרה"ק מסאטמאר זי"ע וביקש להתברך מפה קדשו, נתן הרבי את ידיו הקדושות על ראשו והאריך בברכות ובתפילה במשך זמן רב, בלכתו שאלו המשמשים מדוע ברכו זמן רב

כל כך מה שאינו נוהג לעשות אצל אחרים, השיב הרה"ק ואמר, תפילת וברכת ההורים לחתן קודם החופה מלווים אותו כל ימי חייו, והרי חתן זה אין לו אב ואם, שהרי הם נהרגו על ידי הרשעים עקדה"ש הי"ד, נמצא חסר חתן זה ברכות ותפילות אלו, על כן רציתי להשלים לו את החסר והעתרתי עליו בתפילה להצלחה בכל אשר יפנה. מג. סיפר הרה"ק ה'פני מנחם' ז"ע שבשנות ילדותו שאלו אביו הרה"ק ה'אמרי אמת' ז"ע, הנה כתיב 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' ותמוה, הרי השמים רכים הם (כי הם בנויים מאש ומים) והיאך עמד הסולם ועל מה נשען, ולא נתן לו ה'אמרי אמת' לענות, אלא המשיך ואמר, על כרחך לומר, שהסולם היה רך וקל יותר מהשמים, ועוד מוכרחים אנו לומר שהמלאכים שעלו וירדו על הסולם היו רכים וקלים יותר מהסולם - נמצינו למדים 'אז וואס מער הימעליש איז מען מער לייכטער' (כמה שיותר קדוש ושמימי הדבר כך הוא גם רך יותר), כי בכדי לטפס במעלות הקדושה על האדם להיות רך כקנה.

סיפור נפלא מספר הגה"צ רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א (ונכתב בספר ח"א עמו' כ"א) וז"ל, זכרתי ימים מקדם, בן חמש עשרה שנה הייתי, וזכיתי ללמוד אצל הגאה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים זלה"ה, שהיה מכונה ר' מאטיל דיין, שהייתי נכנס אליו ללמוד כי זה היה דרכו שבמשך כל שעות היום עד שעות הלילה המאוחרות היו נכנסים אליו צעירים ואברכים וקראו לפניו במשניות גמרא רמב"ם טור וזהר הק', לימוד בדרך הבקיות. והסדר היה שהנכנסים היו קוראים לפניו מן הספר, והוא מחמת כובד ראייתו היה קשה לו להביט בתוך הספר, רק היה אומר פשוט בכל אשר קראו לפניו, וברוב גאונותו ובקיותו מטייל היה בכל הש"ס ובשאר חלקי התורה בשליטה מלאה שהיתה מפליאה מאד אוזן השומעים, והיה ממלא את ימיו ולילותיו באהבת התורה.

ובכן זמן לימודי עמו היה בשעות הצהריים בהפסקה שבין שני הסדרים. פעם בהכנסי עם המשניות ללמוד, ראיתי יושב עם עוד יהודי ומחייכים. ולפני שהתחלתי ללמוד התנצל לפני שמא היתה לי חלישות הדעת ונפגעי מן השחוק - מפני שזה קרה תיכף בהכנסי לביתו - הרי הוא מוצא חובה לספר לי סיבת החיך שלא אחשוד שממני צחק... וכדי להפיס דעתי לגמרי שח לפני את כל הסיפור דלהלן, זה מכבר מסרתי כסא שבור לנגר לתקנו, והיום החזיר לי הנגר את הכסא המתוקן, וממש כמה דקות לפני שנכנסת ללמוד עבר הנגר בסמטה מול פתח ביתי, ואמרתי לו שבאותו יום שהחזיר לי את הכסא המתוקן נשבר שוב, לו היה נשבר כעבור שבוע או שבועיים גם זה לא היה מתקבל כ"כ על הדעת אבל יום אחד גם לא החזק מעמד... והנגר השיב, כנראה שאחר יושב על הכסא ולכן נשבר... ולא בי האשמה, זאת היתה סבת החיך, סיים ר' מאטיל.

מאד התפעלתי מעובדא זו, כי הרי ר' מאטיל היה איש קדוש מורם מעם שנים רבות שימש כדיין בעיר שרבו בה הגאונים והלומדים והיה ידוע בחריפותו ושקדנותו בתורה, ולעומת זה הייתי אני נער עני מעיר העתיקה שר' מאטיל לא הכיר אפילו את משפחתי, ולפי השנים הייתי יכול להיות נינו, ואעפ"כ מצא חובה להתנצל על חיך פשוט שמא גרם לי לחלישות הדעת ולהרבות בשיחה עבור זה, והיה זה לי ללימוד עד היכן עומק הדין של חשש קל מאד של פגיעה בכבוד הזולת יהיה מי שיהיה.

פעם ישב הרה"ק הרר"ב ממעז'בוז ז"ע בעריכת שולחן הטהור בליל שב"ק, באותה שעה ישב שם אברך למדן שהיה שקוע בתלמודו, בתוך לימודו הוצרך האברך לספר מסוים הנמצא בארון הספרים, ויקם האברך ממקומו, ולקח עמו את הנר שעמד על השולחן, מבלי להשים אל לבו כי שבת היום, כראות הרר"ב את מעשיו נזדעק ואמר, 'מי האיש המעיז לקחת את הנרות מעל שולחני...' כשמוע האברך את גערתו חזר והניח את הנר על גבי השולחן. לאחר מעשה נענה תלמידו הרה"ק מסאווראן ז"ע (שהיה נוכח שם), מכאן נלמד מידת המתנות של הרר"ב, כי אם היה תיכף צועק עליו 'שבת', הרי מרוב פחד היה האברך שומט מידי את הנר, והיה עובר בכך אף על איסור מכבה, אך משהערים לגעור בו על שלקח מעמו את 'הנרות שלו', הצילו על כל פנים מאיסור מכבה.

הרה"ק מקאצק ז"ע אמר, דעל ידי שאמר יעקב ללבן חותנו (לא לב) 'עם אשר תמצא את אלוהיך לא יחיה' לכן מתה רחל אמנו בדרך, מכאן חזינו עד כמה על האדם להזהר שלא לכעוס ולמשול ברוחו, שלא להוציא 'דבר חריף' מפיו, ואף גבי יעקב גופיה מצינו שנשמר מאד, בזה שלא קילל את 'שליט מצרים' שדרש מבניו להביא לפניו את בנימין, ולא עוד אלא שציווה אותם (מג יא-ד) 'קחו מזמרת הארץ... וקל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש', ואם לא היה עוצר בנפשו, והיה מקלל את מושל מצרים היה מאבד גם את יוסף בנו...

מד. וכמה עלינו להיזהר במשנה זהירות שלא להיגרר אחר המחלוקת, כדמצינו ברש"י בפסוק (כח יא) 'ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא' - התחילו מריבות זו את זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק את

הטובים ובתורתו שחידש', וכדברי הרמ"ע מפאנו בספרו 'כנפי יונה' (חלק ב' סימן צ"ב, הובא בישמה ישראל מ"ז סיון) ד'הילולא' נקראת שמחת נישואין וכן 'יום השנה' (יא"צ) נקרא אף הוא בלשון זה, וכמו שתחת החופה של 'חתן וכלה' אין עוסקים רק בענייני הנישואין - והבא לברר באותה שעה אפילו בסוגיות החמורות שבש"ס יענו ויאמרו לו 'אין כאן המקום...'. כך הוא גבי יום פטירת הצדיק שאין מקום רק לעסק משנתו. וז"ל, סוד הילולא דצדיקי הוא שביום פטירת הצדיק אין עסק בכל העולמות לעסוק בשום תורה כי אם במעשי הטובים ובתורתו שחידש, דומיא דכתובה הנקראת בהלולא דחתן, שאין נקרא שם כי אם הכתוב לעסקי החתן והכלה, וזהו מה שאמרו בגמרא (ברכות ו:): 'אנרא דבי הילולא מילי', פירוש, מיליו ודבריו שחידש בתורה. עכ"ל.

מערתה, שומה גם עלינו בהאי יומא להתעסק בתורתו^מ וללכת בדרכיו הקדושים^מ. ועל ידי זה נתדבק בו ונתקשר אל נשמתו הקדושה^מ ונוכה שתהא תורתו מגן לנו^מ והוא ימליץ טוב בעדנו^מ.

יומא דהילולא - לקראת הילולא קדישא של הרה"ק ה'נת עין' זי"ע

דברים נחמדים מצינו ב'מאירי' בביאורו לספר 'משלי' (כה נו) על דבריו של החכם מכל אדם 'אכול דבש הרבות לא טוב וחקר כבודם כבוד' ודבר זה נאמר אודות הצדיק כמדובר בפסוקים הקודמים. ומבאר, שאכן אכול דבש זה הבא לאכול מצוף הרבורים, אזי אף שמתוק הוא לחכו, מכל מקום הרבות לא טוב לא יוכל האדם לאכול מידה מרובה של דבש, פן תקצה נפשו בצוף המתוק ביותר. אך וחקר כבודם לחקור בכבודם ופעלם של הצדיקים והאבות הקדושים, זה לכבוד. ושוב הוא הדבר להרבות בהם כמה שיותר. וכלשונו הרבות בחקר כבודם של צדיקים, וההארכה באופני מעלתם הוא כבוד להמרכה, כי ברוב דבריו בזה יחדל פשע, באחזו בנתיבותיהם והדבקו ביושר פעולותיהם. ואכן, עלינו ללמוד ממעשי אבות - סימן לבנים, לחיות חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חמא, בתוספת ראויה של אמונה תמימה וביטחון בצור כל העולמים.

הדברים אמורים ביותר ביומא דהילולא דיליה, כי גם בעולמות העליונים מתעסקים רק 'במעשי

ראשו וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאן הקב"ה אבן אחת. ולכאורה יפלא, אם כבר עשה הקב"ה 'נס' שנעשו כל האבנים לאבן אחת, מדוע לא השלים את הנס לעשותם כרים וכסתות, שיניח צדיק את ראשו על דבר רך, אלא מתרץ הגר"א מווילנא זי"ע, שמתוך ריב ומדון - אף אם יארע נס, אי אפשר שיצא דבר רך וענוג, כי אם דבר קשה ומשבר עצמות. פעם הביאו להרה"ק ה'ייטב לב' כד יין ששמו באידיש 'קריגעל', והיה הכד מיופה בכל מיני יופי, נענה הבן ה'קדושת יו"ט' לאביו, הנה קריגעל הלז כל כך יפה היא, אבל זאת לא אבין מדוע נקראת בשם מכוער כל כך - שכן קריגעל הוא מלשון מצה ומריבה, נענה האב ואמר, אה, את שמו 'הרוויח' ביושר, כי יש לו למעלה פה גדול (לשפיכת היין) - כלומר שמדבר מידי הרבה, ו'ברוב דברים לא יחדל פשע' (משלי י ט).

מה. וכך כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (פרשת נח עמוד י"ב ד"ה ענין) וז"ל. בהילולא של צדיקים גם מי שלא הכירו בחייו ולא שמע מפה קדשו דברי תורה, מכל מקום ההולכים בעקבותיו ומתאספים יחד, ומספרים סיפורי קודש, וחוזרים על דבריו הקדושים שלימד בהם איך לעבוד להשם יתברך, על ידי זה משיגים קשר ושייכות להצדיק. עכ"ל. מו. וכבר אמרו, שהנה ידוע גודל העניין בהדלקת נר לעילוי נשמה, אשר סגולתו נוראה לפעול לטובת הנשמה ולזכות אותו המדליק נר לכבוד נשמת הצדיק, אמנם כבר אמר הכתוב (תהלים קיט קה) 'נר לרגלי דברך', וכלומר שעיקר ה'נר' הוא 'דברך', וכשהם נר לרגלי ואור לנתיבתי - כשחוזרים על דבריו הקדושים והולכים לאורם...

מז. וכמעשה שהיה בעת פרידתו מבני קהילתו 'אווריטש', שטרם עלותו על הספינה בדרכו לארה"ק עמדו כל הקהל ונפשם בשאלתם, להישאר דבוקים בו, אמר להם ה'נת עין' בזה"ל, כתיב 'ובו תדבק', וכי אפשר לדבק בו, אלא הדבק במידותיו מה הוא רחום וכו' מה הוא חנון וכו', מוכח מזה כשמדבק את עצמו במדות של אחד דומה ממש כמי שמדבק בו, על כן גם אתם תראו לדבק את עצמכם במדותי אשר הורגלתי בהם מנעורי עד היום הזה, ויהיה כמו שמדבק בי ממש פנים אל פנים, והמידות שהורגלתי ליהר מנעורי הם - לשון הרע, שקר, וגסות הרוח. (מובא בהקדמה לבת עין מפי בן אחיו).

מח. איתא בגמ' (ב"מ פה:): על 'ההוא מרבנן' שנעשה סומא בעיניו רח"ל משום מעשה שהיה עיי"ש, והלך להשתטח על מערת רבי חייא, ואמר שם 'מתנייתא דמר מתנינא' (ופירש"י, 'תוספתא של אדוני שסידרה לששה סדרים אני שונה תמיד,

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

כג

דר' חייא סדרה לתוספתא) ונעשה לו נס ונתרפא. וביאר המהרש"א (ח"א ד"ה אמיינא) בזה"ל, שעל ידי זה המת דר בשני עולמות כדאמרינן בפרק האשה רבה (יבמות צו:): אגורה באהלך עולמים (תהילים סא ה) כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעוה"ז כאילו שפתותיו דובבות בקבר, עכ"ל.

וביאר הדברים, כי מבואר בגמ' שם שתלמידי חכמים רוצים שיאמרו דבר שמועה מפיהם לאחר הסתלקותם לעלמא דאתי, וכלשון רש"י (שם צז. ד"ה שיאמרו) שיהיו שפתי נעות בקבר כאילו אני חי, נמצא שזה ששנה את הברייתות שסידר רבי חייא גרם לו 'לחיות' מחדש לאחר שכבר נסתלק מן העולם, ועל כן ביקש מרבי חייא שיפעל להחיש לו ישועה לרפואת עיניו - כי 'סומא חשוב כמת' (נדרים סד:), וכשם שהוא החיה את רבי חייא, כך בדין ששייב לו רבי חייא כגמולו ויחיה אותו ע"י ששייב לו את מאור עיניו. ומעתה מצאנו בגמ' עצה טובה לכל אותם החשובים כ'מת' ל"ע שיקבלו על עצמם ללמוד מתורתו של בעל ההילולא קדישא, ובוזה יהא להם 'זכות טענה' לבקש הימנו ש'יחיה' אותם וישיעם במהרה מצרתם.

ואכן מעשים רבים המעידים יותר מאלף עדים שמענו על ישועות גדולות שנפעלו על ידי הקבלה להגות בספה"ק בת עין. וכה סיפר הגאון רבי ישעי' טישלער שליט"א הדר בעי"ת בני ברק, כי לפני כמה שנים (בשנת תשע"ז) פגש בליל שב"ק על פתחו של ביהמ"ד חסידי - אברך מ'קרית ספר' שבא לשבות שבתו אצל חמיו בבני ברק, אחר ברכת 'גוט שבת' שאלו האברך האם יש באותו ביהמ"ד ספר 'בת עין', ענה לו ר"י כאן אין 'בת עין', אמנם בביתי שוכן ספר בת עין אחר כבוד ואם רצונך עז להשיג את הספר עלה עמי לביתי ואלוהו לך... וילכו שניהם יחדיו, ויאמר ר"י לאברך האם חפץ מע"כ דייקא ב'בת עין' או כמו"כ טוב ספר חסידות אחר... פתח האברך וסיפר לר"י, לפני כשנה תמימה גמרתי למנות י"ב שנים מיום הנישואין ועדיין לא נפקדנו בזש"ק, בצר לי עליתי אני ובני ביתי לעיה"ק צפת להעתיר תפילה ותחנונים בזכות הצדיק הקדוש ה'בת עין' (לא היה אז יומא דהילולא של הבת עין), מכיוון שכהן אנכי וזכיתי להתקדש בקדושתו של אהרן אינני רשאי להיכנס ל'בית החיים' להשתטח על ציון הקודש, ע"כ פניתי אני וב"ב לבית מדרשו של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע בצפת, שם קרענו שערי שמים בתפילתנו וקבלתי ע"ע שכשיוולד לנו הבן נלמד בכל שבת (בעת הסעודה) בספר הק' בת עין במשך שנתו הראשונה של הבן... ומיד נפקדנו בזש"ק, ואכן מיד קניתי את הספר למען יהיה מזומן תחת ידי בכל שבת, ובעזה"ש"ת הנני מקיים את אשר קבלתי על עצמי, אלא שכאן בבני ברק בבית מו"ח לא מצאתי את הספר ע"כ מצאתני מחפש אותו..

והנה, אחד מבני החבורה שמע עובדא זו (ביומא דהילולא קדישא בשנת תשע"ח), והיות שנוקק לישועה אודות בתו שבגרה מיד קיבל על עצמו ללמוד בכל שבת בספה"ק בת עין, לא עברו ימים רבים ונמצא ה'חתן'... כעבור חודשיים נערכה שמחת הנישואין, ובטרם מלאות שנה תמימה לקבלתו כבר נערכה שמחת הברית לבנם בכורם.

כמו"כ ידענא באחד מבני החבורה שהמתין כמה שנים למלא ביתו בעוד בנים ובנות וכבר נקבע לו תור למומחה גדול, בהגיע ההילולא ביום י"ב כסלו תש"פ קיבל על עצמו לעסוק בכל שבת בספר הקד' בת עין, ולמעשה, זכה ודבר ישועתו באה בטרם בא זמנו להופיע לפני המומחה, ובראש השנה תשפ"א נולדה לו בת למז"ט.

מט. יש שאמרו, כי משמעות תיבת 'הילולא' היא 'שמחת נישואין', והנה בנישואין המנהג להעניק 'דורונות', אף בנישואין אלו מעניק הקדוש ברוך הוא 'דורון' ל'חתן' - הצדיק, שיוכל לשנות את גזר דינם של קרוצי חומר הדרים בעולם הזה, אמנם מובן שהקרוב קרוב קודם, על כן העצה היעוצה להתחבר ולהתקרב אל הצדיק כל אחד בדרכו שלו, אם בעריכת סעודה, אם ב'לחיים', אם בהשתטחות על הציון, ועל כולנה ללמוד מדרכיו של צדיק - לילך בהם ולעבוד בהם את ה' הוא האלוקים.

ענין נפלא מצינו במשנת הגה"ק ה'מנחת יצחק' זצ"ל (דרשות עמו' קצט) על דברי חז"ל (ב"ב טז:): 'רשב"י אומר אבן טובה הייתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא. ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם תלאה הקב"ה בגלגל חמה'. ומבאר וז"ל, דכבר פירשו (עי' פי' הרשב"א בעין יעקב שם) דמרגלית טובה שהייתה בצוארו, היינו שהרגיל והמשיך אליו תלמידים הרבה בדיבוריו, יעו"ש. וכל חולה וכו' נראה לומר הכוונה, בין חולי הגוף ובין חולי הנפש היו מתרפאים בתפילותיו והשתדלויותיו בדברים היוצאים מן הלב הנכנסים אל הלב להחזירם לתשובה, וכשמת תלאה הקב"ה בגלגל חמה, היינו כמו שהגלגל חמה חוזר פ"א בשנה למקום שהתחיל הילוכו, כן הצדיק ביומא דהילולא דיליה, כשמשטתחים על קברו מסוגל להוושע כנ"ל - בין חולי הגוף ובין חולי הנפש יהיו מתרפאים, ובכלל זה כל מיני ישועות הנצרכים כל חד וחד בדיליה.

ומציון יסעך - ההשתטחות על הציון

התחייבויותיו כלפי הכלה, כמו כן ביומא דהילולא של הצדיק מזכירים את התחייבותו כלפי האנשים שחבו בצילו²¹. עכ"ל. ובכלל הדברים הוא, 'שמזכירים לו את התחייבותו' כי בידו 'לפרוע את החובות'...²²

וביותר נשמעת התפילה כאשר עומד על אדמת קודש ופוקד מקום מנוחתו וציונו הקדוש של בעל ההילולא. בפרט בצדיק זה שהעמיד ועצר את האבנים שהיו מרחפות סביב ראשי בני ישראל בעת הרעש

בבר אמרו חז"ל (חולין ז:): גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן, ובפרט ביומא דהילולא דיליה²³ שרוחו הגדולה מרחפת ומסוככת בכנפיה להחיש ישועה לדופקים על שערי רחמים²⁴. וכדאיתא מהרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (מאורן של ישראל, י"ד שבט, ב) שהטעם שיום פטירת הצדיק נקרא 'הילולא', כי אותו היום לצדיק הוא כ'בי הילולא' שהוא בלשון ארמי יום 'חתונתו', וכמו שבחתונה קורין את הכתובה לפני החתן להודיעו ולהזכירו את

ומסיים שם, ובוודאי שכן הוא ג"כ בזמן שאי אפשר להשתטח על קברו, אם מתאספים יחד לכבודו (ועי' עוד, מנח"י עה"ת פ' נצבים עמ' רמה).

נ. הנה כתיב אצל אברהם 'יאסף אל עמיו' (לעיל כה ח), הקשה הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (חוקת ד"ה יאסף), שהרי אברהם אבינו הוא ראש לכל האבות ולכל האומה הישראלית, וכיצד שייך לומר שהוא נאסף אל עמיו, כי מי נתלה במי. ומבאר וז"ל, אכן הנה נשמות הקדושים הצדיקים אף כשהם מסתלקים מן העולם הזה הוא רק לעיני בשר אבל תמיד הם חונים כל הימים ומסתופפים עם בני ישראל והשגחתם עליהם, עכ"ל, ועל כך נאמר יאסף אל עמיו - היינו על עמו ישראל, שהנו עומד אליהם. ומרמז בזה בלשון המשנה (פסחים פ"ה מ"ח) 'כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת', שהנה 'שבת' רומז לעולם הבא (שהשבת היא מעין עוה"ב) וימות החול הם כנגד עולם הזה, וכמעשהו של הצדיק 'בחול' כלומר בעולם הזה כך מעשהו בשבת 'שהם מתפללים בעד בני ישראל שהם בעולם הזה'. ובזה פירש בלשון התפילה (ברכת מחיה המתים) 'מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה', שהקב"ה הוא מלך ממית את הצדיקים אך מחייה אותם מחדש בכדי להצמיח ישועה לעמו ישראל.

נא. ועלינו לדעת ולהאמין באמונה שלימה כי בכל שנה ושנה מתעלה הצדיק בגנזי מרומים מעולם לעולם, וגדול כוחו להשפיע יותר מבשנים עברו, ולא הרי הישועות שעתידים להתחולל בזכותו הגדולה ב"ב כסליו הבעל"ט כאותם הישועות שנעשו אשתקד ב"ב כסליו תש"פ.

וכה אמר הרה"ק ה'נועם אליעזר' מסקולען זי"ע בשם הרה"ק מרוז'ין זי"ע, דהנה איתא בגמ' (ברכות לד:): שהמתפלל כורע באבות ובמודים תחילה וסוף, וכהן גדול בסוף כל ברכה וברכה, ופירש רש"י, 'כל מה שהוא גדול ביותר צריך להכניע את עצמו' (ועל כן מבואר שם בגמ' שמלך צריך לכרוע יותר), ועד"ז ייאמר, כי בכל שנה ושנה ביומ"ד מתעלה הצדיק מעולם לעולם, וכל מה שהוא גדול יותר כך צריך להכניע ולהשפיל עצמו להושיע את הנמצאים בהאי עלמא. נב. אף מעשה פטירתו של צדיק זה - הציל חיי הרבים, היה זה בשנת תר"א, בראשית השנה פשטה בצפת מגיפה - מחלה ממארת חשוכת מרפא, וכל מי שנגע במי שתקפו החולי היה גם כן נחלה, מגיפה זו הפילה חללים רבים ואף ה'בת עין' נתקף בחולי זה, והתאבק במחלתו כמה ימים, לפני פטירתו הבטיח לבני העיר 'כי הוא הקרבן האחרון ממגפת הדבר, ואחריו לא תהיה עוד מגיפה בעיר זו', וכך הווה.

וכבר איתא ב'ספרי' (פרשת עקב פסקא לח) לגבי ענין הברכה שהצדיקים מביאים אתם לכל מקום שהם הולכים, כשבא יעקב אצל לבן ברכה באת לרגליו... ירד יוסף אצל פוטיפר ברכה באת לרגליו... ירד יעקב אצל פרעה ברכה באת לרגליו, ובמה ברכו שנפסקו שנות הרעב בטרם זמנם, וסבר תנא קמא שאחרי מות יעקב חזרו שנות הרעב לשמש עד מילוי זמנם (שבע שנים), רשב"י אומר אין זה קידוש השם, שדברי צדיקים קיימים בחייהם ובטלים לאחר מיתתם, אלא שפע הבא ע"י הצדיק קיים לעד ולעולמי עולמים. ואם כן בוודאי כוחו הגדול קיים לנצח למנוע משחית ומגיפה מעל עמו בית ישראל, ואין לנו אלא לזעוק לאבינו שבשמים מנע מגיפה מנחלתך...

נג. כה כתב הגה"צ רבי יהושע דייטש זצ"ל (בית הלחמי פרשת פקודי) שבימי בחרותו בשנת תרפ"ז שהה בחג הסוכות בעיר מונקאטש, וביומא דהילולא של הרה"ק ה'דרכי תשובה' זי"ע עלה לציונו יחד עם בנו הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע. מנהגו של המנחת אלעזר היה לזמר את הפיוט 'בר יוחאי' על ציון אביו (על סמך שאביו חיבר ג' כרכים ביאורים על התיקוני הזהוה"ק), וכן עשה בשנה זו ג"כ, לאחמ"כ פתח לבאר את הזמר 'בר יוחאי' שבו אנו אומרים 'אשרי העם הם לומדיך', והלשון 'לומדיך' צ"ב, כי מן הראוי היה לומר אשרי לומדי תורתך או חיבורך, ומהו לומדיך שנראה

צדיקים במיתתם יותר מבחייהם'. מכאן תראה גדולת כוחה של התפילה על קברו של הצדיק שאינה שבה ריקם, עד שאפילו הקב"ה חשש כביכול ממנה - שלא להשיב פניה ריקם, והוצרך להסתיר את מקום קבורת משה רבינו... ראה עד היכן הדברים מגיעים.

וזכר מציינו כזאת ב'מצבת קבורת רחל' שנקברה בדרך אפרת היא בית לחם, וכל הטעם לכך היה (כמובא נמי ברש"י ר"פ ויחי) כדי שיוכלו בני ישראל להתפלל שם בעת שיגורשו מארצם לגולה, וכך אמר יעקב אבינו לבנו יוסף 'ואקברה שם - ולא הולכתיה אפילו לבית לחם להכניסה לארץ, וידעתי שיש בלבך עלי, אבל דע לך שעל פי הדבור קברתיה שם, שתהא

הנורא בשנת תקצ"ז, אף כהיום הזה נעמיד ונעצור בכוחו הגדול את האבנים המעיקות על לבבות בני ישראל ומטר הצרות המרחפות סביב ראשי בני ישראל, ויאמר לצרותנו די.

צא ולמד כמה ישועות אפשר לפעול על קברם של צדיקים^ג, כמו שאמרו בסוטה (יד. כפי שהוסיף בהגהות הב"ח באות א) 'מפני מה נסתתר קברו של משה מעיני בשר ודם, מפני שגלוי וידוע לפני הקב"ה, שעתיד ביהמ"ק ליחרב ולהגלות את ישראל מארצם, שמא יבואו לקבורתו של משה באותה שעה ויעמדו בבכיה ויתחננו למשה, ויאמרו לו, משה רבינו, עמוד בתפילה בעדנו, ועומד משה ומבטל את הגזירה, מפני שחביבים

כמו שהם מלמדים לרשב"י איזה לימוד, וביאר המנח"א, שהכוונה למה שהולכים בעת צרה לקברי הצדיקים לבקש מהם שיתפללו לבטל הגזירה, כי פעמים שמסתירים ומעלימים מהצדיקים את הגזירות, שהרי 'הקב"ה גוזר וצדיק מבטלה', ומעלימים מהם את הגזירות כדי שלא יבטלום, ולכן באים בני ישראל על קברי הצדיקים לקיים הם לומדיך - שהם מלמדים את הצדיק מה נעשה בעולם, אלו גזירות קשות ניתכות על ראש בני ישראל חדשים לבקרים ל"ע... (ובזאת החל המנחת אלעזר לפרט בפני אביו באריכות את הצרות העוברות עליו).

נד. הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע היה מבאר את ענין 'הילולא' של צדיקים, כי ל'צדיק' יש כוחות אדירים, לפעול ישועות גדולות ונוראות בקרב הארץ, אמנם בעלותו השמימה בפטירתו מהעולם הזה - הרי הוא נוכח לראות שכל מעשי אלוקינו טובה רבה הם, וממילא אינו פועל להסיר הצער מעם בני ישראל הנמצאים בעולם הזה, וכפי המסופר שהרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע הבטיח קודם פטירתו מהאי עלמא - לתלמידו הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב זי"ע, שבעלותו לשמי ערבות לא ינוח ולא ישקוט עד שתבטל גזירה קשה שהיתה אז על ראשי עם בני ישראל, אחר זמן נתגלה אליו הרה"ק הר"ר"א בחלום ואמר לו, משעליתי למרום אינני רואה 'גזירות רעות' כלל, כי כל הגזרות 'טובות' המה, ולכן איני יכול לבטלה. אמנם ביום ההילולא יורדת נשמת הצדיק להאי עלמא ושוב רואה היא לנגד עיניה את כל הצער ומכאוב העוברים על בני ישראל 'דבר יום ביומו', ואין לך יום שאין... מרובה... לאידך, הרי מקום הנשמה כעת בעולם העליון, ונמצא שיש לה כוחות יותר מבהיותה בזה העולם, על כן כוחה רב לפעול ישועות גדולות למעלה למעלה מדרך הטבע.

בהאי עניינא אמרו לבאר את דברי רש"י בפרשת תולדות בפסוק (בראשית כז א) 'ויהי כי זקן יצחק ותכהן עיניו מראות', וברש"י, 'דבר אחר, כשנעקד על גבי המזבח, והיה אביו רוצה לשחטו, באותה שעה נפתחו השמים, וראו מלאכי השרת (את מעשה העקידה) והיו בוכים, וירדו דמעותיהם ונפלו על עיניו, לפיכך כהו עיניו'. ולכאורה צריך ביאור וכי בכדי שיראו המלאכים את הנעשה בזה העולם שאברהם עוקד את בנו יצחק - וכי נצרך עבור זה לפתוח את השמים. ואמרו ביאור נורא הוד, כי בוודאי את הכל הם רואים מן השמים, אלא שמשם אינם בוכים על זה כי שם רואים רק את הטובה שבדבר, וכי על דבר טובה וברכה יש להם לבכות, רק בהיטם בזה העולם איך שבני ישראל נאנקים ונאנחים איש איש בנגעו ומכאובו על זה הם בוכים מאין הפוגות עד שנסתמאו עיני יצחק עי"ז...

נה. וכך כתב ב'קב הישר' (פרק עא) 'שהקב"ה גזר כן, להיות נפשות הצדיקים מצויים על הקברות לטובת ישראל, שיהיו שומעים תפילת ותחינות ישראל הבאים להתפלל על הקברים'.

נו. בימי הרה"ק רבי יוסף מאמשינוב זי"ע שאלו איש יהודי על ההצעה שעלתה בביתו להעתיק מגוריו לארה"ב (בימים ההם), ולא הסכים לו הרבי, וכה אמר לו, איני חושש שמא תתקורר ב'שמירת שבת' או ב'כשרות', כי הנני מכיר אותך כ'ירא שמים' מרבים, וברור לי שלא תיכשל, אבל לזאת לא אתן לך לדור שם, מחמת שאין שם בנמצא 'קברי צדיקים' לרוחץ שם את העיניים בדמעות על הצאצאים (כהיום כבר טמונים שם כמה וכמה צדיקים, אשרי המשכיל לנצל 'מתנה טובה' זו)... ואם אמר כן הרה"ק בדורו, ק"ו לדור זה האחרון, בו רבו הנסיונות העצומים ובעיקר בענייני הכלים

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

כמוה כהשתמחות על הציון ממש (מאור עינים ישמה לב מס' שבת).

תערוך לפני שולחן - סגולה נפלאה לערוך סעודה לכבוד נשמתו

סגולה נפוצה וידועה לערוך סעודה לכבודו ולטובת נשמתו של בעל ההילולא קדישא בעל הבת עין - הרה"ק רבי אברהם דוב בן הרה"ק רבי הוד, ובכותה ובכוחה להחיש ישועות גדולות ונצורות^{יח}. וכמו שמביא הרה"ק

לעזרה לבניה כשיגלה אותם נבזרדאן, והיו עוברים דרך שם, יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים, הרי שיזכו להיגאל מן הגלות בכותה של רחל אמנו כאשר ישתטחו על קברה, ותפילותיה מלוות את ישראל בגלות בהיותם בארץ לא להם^{יז}.

אמנם, גם מי שנבצר ממנו לעלות בגופו להשתטח על ציון הקודש, יזכור את דברי הרה"ק ה'מאור עיניים' זי"ע כי העסק במשנת ותורת בעל ההילולא

המאררים והטמאים, כמה עלינו לרחוץ את העיניים בדמעות שליש שנזכה לגדל דורות ישרים ומבורכים, ב'אין יוצאת ואין צווחה'...

נז. אולם התפילה תועיל רק כשיאמין המתפלל באמונה שלימה בכוחו של הצדיק, כמו שאמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע בפסוק בפרשתן (ל א) שאמרה רחל ליעקב אבינו 'הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי', והשיב יעקב 'התחת אלוקים אני' (שם פסוק ב), וביאר, שכך אמר לה יעקב, שלא ראי האמונה בצדיק כמו האמונה בהשי"ת אשר בכוחה לשדד מערכות אף אם אינה בשלמות, אולם כח האמונה בצדיק הוא רק כשמאמין באמת ובתמים, מכיוון שאמרת 'ואם אין' הרי זה סימן שיש בקרבך ספיקות בכוחי א"כ אין בכוחי לעזור לך, כי 'התחת אלוקים אני' להושיע גם כשאין מאמינים בי בשלמות, ורק האמונה השלימה בכח הצדיק פועלת ישועות נפלאות למעלה מדרך הטבע. והוא על דרך שאמר הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע בלשון הכתוב (דברים כח ו) 'ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך', שהמאמין בבואו אל הצדיק כי בכוחו של הצדיק לפעול לו את הישועה - מובטח הוא כי יתקיים בו ברוך אתה בצאתך ואכן תתמשך עליו הישועה... (אבני זכרון ערך 'צדיק').

מענין לענין יסופר, כי מתחילה בבוא הרה"ק ה'בת עין' זי"ע לארץ הקודש להשתקע בתוכה, היה בדעתו לעלות לדור בעיה"ק ירושלים, ורק לימים הנוראים שהה בצפת עיה"ק, (מחוסר מקום הוצרך לישן שם בתוככי כוך הבנוי בתוך הכותל), ורק משום מעשה שהיה החליט לקבוע דירתו בצפת, וכך הווה, ביום הושענא רבה שמע שאם קוראת לבנה - 'ירחמיאל', עלה הגגה והורד משם את המחצלות, בהסבירה שלמחרת היום, בשמיני עצרת, יתכנסו כל בית ישראל ויתפללו 'תפילת גשם', ולבטח גשם עז יותך ארצה, על כן יש להיזהר על המחצלות שלא יתקלקלו, כראות רבינו מעשה זה, איוה למושב לו בעיר שתושביה מאמינים כל כך בכח התפילה.

רבו סיפורי הישועה בזכותו של אותו צדיק בזיוגים הגונים, בזש"ק בנחת דקדושה מכל יו"ח... ולא נביא אלא כמה מהם וללמד על הכלל כולו יצא, שמעתי מאחד מגדולי הדור שליט"א מהיושבים ראשונה ב'מזרח' של בני ישראל, שבשנת תשע"ז ישבה בביתו בת גרושה ל"ע, והיה לב ההורים מתפלץ מרוב דאגה וצער, ביום י"ב כסלו שלח את אחד מתלמידיו לערוך סעודה רחבה וגדולה לעניי צפת, לא עברו שבועיים תמימות ובתו באה בקשרי אירוסין עם בחור עידית שבעידית, ממש פלאי פלאים.

נח. בישיבת 'בית אברהם' בעיה"ק ירושלים תובב"א, ישנו 'קרן' לעריכת סעודות מדי שנה בשנה ביומא דהילולא קדישא, ומעשה שהיה כך היה, לפני עשרות בשנים היה יהודי ושמו הרה"ח ר' שלמה גראס ז"ל, לפרנסתו התעסק במכירת נפט, ברם, עסק זה - יגיעתו רבה ושכרו מועט, ומכיוון שכך, רעב ומחסור שררו בדרך קבע בביתו, ויהי בליל ההילולא של ה'בת עין' זי"ע, השתטח ר' שלמה על ציון הקודש, ושפך את לבו כמים, בתפילה ובתחנונים שירוויחו לו פרנסתו מן השמים, לאחר מכן, חזר לביתו ועלה על יצועו, והנה בחלומו רואה הוא את ה'בת עין' זי"ע, ויאמר לו ה'בת עין', דע לך שקורת רוח מרובה הסבת לי בתפלתך על קברי (ידוע שהמתים נהנים כשמתפללים על קברם, וראה זוה"ק פר' ויחי רכה.) אך זאת אשאלך - מדוע לא ערכת סעודה לכבוד ההילולא, תיכף התעורר ר' שלמה משנתו, וקיבץ משארית לחמו הדל, כינס עשרה יהודים, וערכו יחדיו סעודת הילולא. למחרת היום הלך ר' שלמה וקנה כרטיס לוטו (לאטריי), וזכה בהון עתק שממנו נתעשר בעשירות גדולה, ואף הקים מממונו 'קרן', אשר עד עצם היום הזה עדיין עורכים ממנו סעודות הילולא.

אספרה נא מעשה אשר בידעי ומכירי קאמינא, בבית אחד נישאו הילדים בס"ד בזה אחר זה, זולתי בחור אחד אשר נתקעו שידוכיו בזה אחר זה, בד בבד טיפס גילו והגיע לגילו של יצחק אבינו בעת נישואיו - ויהי בן ארבעים שנה, גיל אשר לכל הדעות נחשב לבחור כזקנה מופלגת עד מאד, יחד עם זאת גדל הצער והמכאוב של הבחור, של ההורים וכל בני המשפחה מסביב, ויהי בחודש טבת תשע"ח, נסעה אחותו של הבחור לציונו של הרה"ק הבת עין, שם הבטיחה שאם אחיה יבוא בקשרי אירוסין עד ר"ח שבט שנה זו (תשע"ח) תערוך המשפחה סעודת הודאה, וגם סעודת הילולא בי"ב כסלו לשנה הבאה, ואכן, לא עברו שבועיים, והבת עין פרע חובו - ביום שלישי כ"ב טבת - בא ה'גלות' לקיצו, והבחור בא בקשרי שידוכין...

כמו"כ שמעתי מבעל המעשה אשר עברו עליו כמה וכמה שנים מיום נישואיו ועדיין לא זכה לפרי בטן, ומה רב צערו וכאבו כש'בישרוהו' הרופאים שאבד סברו ובטל סיכוייו, ועל פי דרך הטבע לא יולדו לו לעולם בנים או בנות... העיר ה' את לבו שלא להתייאש לגמרי, וביומא דהילולא - י"ב כסליו תשס"ח עלה לציונו הק' בעיה"ק צפת ת"ו, שם שפך ליבו כמים לראות בישועת ה', ואכן לתקופת השנה ממש כעת חיה ביום י"ב כסליו תשס"ט נולד לו בנו בכורו במזל טוב, ויהי לאות ולמופת.

שמעתי מהרה"ח רבי מוטל ראטמאן שליט"א, עובדא שהיה עד לה לפני כמה שנים, בעודו מהלך ברחובות קריה - בשכונת מאה שערים אשר בעיה"ק ירושלים, מצאו יהודי נכבד 'בעל תשובה' אשר אין הפרוטה מצויה בכיסו, והלה החל לשאלו אודות 'וואש מאשין' (מכונת כביסה), כי נתקלקלה המכונה שבביתו, עוללים שאלו בגדים נקיים ואין נותן להם, ובצר לו הוא מחפש אחר חנות המוכרת מכונת כביסה 'יד שניה', כי עליה אין דורשים סכום עתק כמו על מכונה חדשה. ר"מ ניסה להניאו מכך, היות וידוע ליודעי חן שדבר שטות הוא לקנות מכונת כביסה יד שניה - כי לעולם ומעולם לא תדע אלו חסרונות ובעיות יצוצו לך במשך השימוש בה. וכה אמר לו ר"מ, היום חל יומא דהילולא של ה'בת עין', עומד אני ליסע לעיה"ק צפת להשתטח על ציונו, וכבר נפעל עבורך ישועה גדולה. וכן עשו, כל הדרך לא פסיק פומיה מגירסא של אותו נצרך, אודות מכונת הכביסה, כי מכונה פלונית טובה היא, ושל 'חברה' פלונית לא... ובכלל הוא דואג מה יהיה בסופו של דבר, כיצד יכבסו את בגדי בניו הגדולים והקטנים... ובבואם לפני המלך בציון הקודש שפכו לבם בתפילה - איש איש בנגעו ומכאובו. משם נסעו, ויחנו באת"ק מירון, קנו במכולת (גראסערי) לחם וכל מטעמים ועלו לציון הקודש דרשב"י לערוך שם סעודת הילולא, ויהי, אך יצאו מציון הקודש, צלצל הטלפון של מיודעינו הנצרך, ומצד השני 'מבשרים' לו כי הגורל שקנה מאיזה 'מוסדות' לפני זמן רב זכה ב... מכונת כביסה חדשה ומשוכללת...

וכה אמר לי ר"מ בצערו על אותו נצרך, הרי כוחו של הצדיק להשפיע שפע רב וגדול, חבל על אותו איש אשר צמצם את כל השפע במכונת כביסה שאכן קיבל אותה, אילו היה מבקש ב'השגות' כגדולות יותר בוודאי היה מקבל שפע רב פי כמה וכמה (ר"מ מספר ע"ע שפעל לטובה באותה נסיעה כמה ענינים גדולים ורבים פי כמה וכמה).

מעשה היה לפני כשנתיים בארה"ק, שהממונים על המס פשטו לחנותו של אברך והחלו ל'פשפש במעשיו' מה הם הוצאות בית עסקו וכנגד מה הם ההכנסות... וימצאו כתוב כי בית העסק נושא ב'הוצאות' גדולות, דוגמת שש קווי פלא' (סעל') בשעה שבאמת רק אחד מהם נצרך לצורך העסקים, בית העסק מחזיק בשני כלי רכב כשרק אחד נדרש להם, ואף הבעלים עצמו חגגו לאחרונה וישבו בבית מלון גדול במשך שבוע שלם 'על חשבון' ההוצאות. המכיר ובקי יודע שעבירות כגון דא מחייבים אותו לשבת בבית האסורים... אבל... באמצע החקירות נזכר האברך מהסגולה הידועה לתת סעודה לכבוד נשמת הבת עין ומיד קיבל כן על עצמו (לערוך סעודה ביומא דהילולא של הבת עין), באותו רגע נענה אליו ה'חוקר', שמע 'בני' מוסר..., זאת הפעם אוותר לך על הכל... אבל אוי לך אם תשוב לעבור עבירות כגון דא, ושילחו חפשי לביתו.

ידוע לי מעשה שאירע בשנת תשע"ה, באברך מתושבי עיי"ת וויליאמסבורג יצ"ו שסבל מנדודי שינה, משהלך להיבדק אצל רופא פשוט אודות נדודי השינה, עשה לו ג"כ בדיקת א.ק.ג. (EKG) ומיד נחרד ושאלו מתי ביקרת לאחרונה אצל 'רופא הלב' שלך, ויען האיש ויאמר לפני כמחצית השנה, ויצוהו הרופא להחיש פעמיו לרופא הלב מיד בבוקרו של יום... מכיוון שראה הרופא שהאברך אינו מבין חומרת מצבו פנה הוא בעצמו וקבע 'תור' לאותו אברך למחרת היום. ואכן, רופא הלב ראה בבדיקותיו שהעורק (גיד) הראשי המוליך אל הלב סתום ברובו ככולו, ובכל רגע עלול העורק להסתם לגמרי ולהכניסו בסכנת חיים וודאית... ורצה להכניסו מיד לערוך צנתור בלבו (bypass), אך הלה התחנן על נפשו שיחוס ויתן לו להלך ברחובה של עיר עוד יום אחד כי מנהל הבנק שבו מתנהל 'חשבונו'

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

הארמו"ר מטאהש זי"ע (בספרו עבודת עבודה) וז"ל, ידוע לי ורחמים, וערכו סעודה ביום ההילולא קדישא י"ט, ותיכף ממשפחה אחת בארץ ישראל אשר הוזקקו לדבר ישועה נושעו בישועה רבתי למעלה מדרך הטבע.

גער בו שאם איננו מכניס היום סכום כך וכך מעות הם סוגרים לו החשבון... ואכן, תוך כדי דיבורם יחדיו ראה הרופא שמנהל הבנק מתקשר שוב אל האברך, ע"כ הסכים לשחררו בתנאי שמחצות ליל לא יאכל מאומה ויבוא אליו מיד למחרת היום לעריכת הצנתור.

משם התקשר האברך לאחד מידידיו הידוע כ'בעל צדקה וחסד נפלא' בלב רחום וחנון וביקש 'הלוואה' על סך פלוני שעליו למהר להכניס לבנק בטרם יעבור מחר את הצנתור... ומידי דברו עמו נענה האברך ואמר, ראה נא ידידי, מוקף אנכי בסגולות שונות אשר רגיל אני לערוך, ומה הועילו לי כל אלו הסגולות, כשהנני 'אברך' בעל חוב אדיר וחולה מסוכן... אמר לו ידידו, וכי קטנה היא בעיניך, שהגעת לידי רופא פשוט בעד 'נדודי שינה' ומשם נתגלגלה הצלת חייך כפשוטו ממש - שנתברר ברגע האחרון שהנך מחויב לעבור צנתור ללא כל דחיה, איעצך, למחר חל יומא דהילולא של הרה"ק ה'בת עין' זכור נא ואל תשכח להדליק נר לטובת נשמתו, גם תוסיף לומר תהלים, ובעזהשי"ת בזכות הצדיק קרובה ישועתך לבוא...

מכיוון שהזכיר הידיד את הילולת ה'בת עין' נתחווירו פני האברך כשלא, וכה התוודה בפני ידידו, כי אכן, מהמאמינים הוא ולכן בשנה שעברה ביום י"ב כסלו (תשע"ד) ערך סעודה בביתו לעשרה יהודים... אלא שבשנה זו כשנודמן בביהמ"ד לדבר ביום השב"ק העבר (פר' ויצא - שלפני ההילולא) אודות סגולת הסעודה קם והכריז בקול רם, כי אף הוא כמוהם ערך סעודת הילולא לפני כשנה, ולא הועיל במאומה, מצב פרנסתו בכי רע - יום יום הוא מגלגל כספים מגמ"ח אחד למשנהו וכו' וכו', ולא ראה שום ישועה במשך השנה, והנה כמסיח לפי תומו אמר לו אחד ממתפללי ביהמ"ד, הרי לא ידע אדם מה עובר עליו - כמה לא חלי איניש ולא מרגיש, שמא נגזרה עליך הגזירה שלא תוציא שנתך, ובזכות אותה סעודה ניצלו חייך מבלי שתדע מאומה על כך... ועתה הינו עומד ומשתומם כי נראים דברי 'מתפלל' זה כדברי נביאות ורוח הקודש ממש, שכן רגליו הוליכוהו לרופא קטן ורגיל אודות נדודי שינה ונסתבב מזה הצלת חיו, כי בלאו הכי שמא היה נודם לבו ואז היה חל גם יום היא"צ שלו בי"ב כסלו... מיד מיהר האברך לערוך סעודה בטרם יגיע חצות ליל וימנע ממנו להשתתף בסעודת ההילולא... סוף דבר הצנתור הצליח והכל בא על מקומו בשלום, ויהי לפלא.

נט. ועצה טובה קמ"ל, בהאי שתא שחל יומא דהילולא קדישא בעצם יום השב"ק - לערוך קידושא רבא בצפרא דשבתא אחר התפילה או לנדב סעודה שלישית וכיו"ב, ואפילו מלווה מלכה רבתי, וכל אחד ימצא לעצמו את הדרך לערוך סעודה לכבודו של אותו צדיק.

ס. אגב אורחא יובא מה שסח הרה"ק ה'בת עין' אודות 'סעודות מצוה', פעם נכנס אל הרה"ק המגיד מטשערנאביל זי"ע אחד מיהודי העיר להזמינו לסנדקאות אצל בנו הנולד לו, שאלו ה'מגיד', האם תערך 'סעודת ברית', נאנח היהודי ואמר, רבי קדוש, משתכר אנכי שכר מועט של חמשה מטבעות לשבוע, אשר בקושי מספיקים לפרנסת בני ביתי - לחם צר ומים לחץ, אין בידי מעות לערוך סעודה לכבוד הברית, אמר לו המגיד, אם רצונך שאהיה סנדק לרך הנולד - עליך להבטיחני שתקיים 'מנהג ישראל' בסעודת הברית, לך נא אל אדונך אשר אתה עובד אצלו, ותבקש מעמו שישים לך מעתה 'שכר עבודתך' על השבוע הבעל"ט, ויפרע ממך מטבע אחת בשבועות הבאים 'מטבע' לשבוע. והסביר ה'מגיד' דשרו של עשו הוא 'סמא"ל', ובשמו מרומז נוטריקון - ס'עודת מ'ילה א'ין ל'עשות, ס'עודת מ'צווה א'ין ל'עשות. ס'יום מ'סכתא א'ין ל'עשות. על שלש אלה נלחם הוא מאד שיתבטלו מתוך עם בני ישראל, ואכן לדאבון לב הצליחו מעשיו לענין סיומי מסכתות, אמנם, לזאת לא אסכים, שיצליחו מעשיו בסעודת ברית מילה, ולכן כל כך החמרתי ב'בעל ברית' זה שיקיים המנהג ויערוך 'סעודת ברית'.

ה'בת עין' היה עד למעשה זה, אחר זמן ביאר ה'בת עין' את סיבת התנגדות השטן לג' סעודות אלו, כי כל אימת שהשטן עולה ומשטין על אי מי מבני ישראל, פלוני עבר על איזה ממצוות התורה, עונה לעומתו 'מלאך מיכאל', וכי לא ראית באיזה שברון לב עבר העבירה, כי אף בעת עשייתו את העבירה היה שבור מכך שהשטן לכדו ברשתו, ומאידיך פוק חזי את גודל השמחה שיש לבני ישראל בעשותם אחת ממצוות ה', ועושים יומא טבא בסעודת מרעים, טענה זו סותמת פיות משטינינו ומקטריגינו, ולכן נלחם השטן כל כך לבטל מישראל את השמחה של מצווה, כי על ידי שמחה זו מתבטלים כל טענותיו.

ואהבת לרעך - אהבת ישראל במשנת הבת עין

בצערך (ב'גזירה' הקשה העוברת עליו) של חברו כמו בצערך ממש בשווה, עכ"ל^{סב}.

כתב הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (חוקת ד"ה א"י זאת חקת), וז"ל. ועיקר 'גמילות חסדים' הוא להשתתף בצערך של חברו כמו בצערך ממש, וזהו בחינת אחר-אח דלת, היינו להיות אחיו של דל^{סא}. וכמו ששמעתי מהרב הק' אב"ד דק"ק בארדיטשוב שאמר בשם המגיד ממעזריטש ז"ל שאחת מ"ג מידות שהתורה נדרשת בהן הוא גזירה שזה - היינו בחינת השתוות - שירגיש

השפל עצמך וינשאך המקום - שפע רב הבא על ידי הענווה ידוע כי ענין הענווה היתה נר להגלי בעל ההילולא - הרה"ק הבת עין זי"ע, וכמו שהעיד על עצמו שמנעוריו הורגל להתרחק ביותר מנסות הרוח^{סג}, ואכן כל הספר 'בת עין' מלא וגדוש במעלת ההכנעה והענווה

סא. נוראות כתב הרה"ק (שמיני ד"ה והוא) לגנות את המראים כלפי חוץ שהם אוהבים את רעיהם, ובאמת הם שונאים אותו בקרבם ו'שבע תועבות בליבם', שהנה נאמר בפרשת מאכלות אסורות (ויקרא יא ז) 'ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא ושוסע שסע פרסה והוא גרה לא יגר טמא הוא לכם'. וכתב ה'אור החיים' הקדוש, שבא הכתוב לומר שאינו אסור באכילה אלא כל עוד ש'גרה לא יגר', אבל לעתיד לבוא יעלה גרה ויחזור להיות מותר. וכבר אמרו (רבינו בחיי בשם מדרש תנחומא) שנקרא החזיר בשם זה לפי שעתידי הקב"ה להחזירו לנו לעתיד לבוא.

ומבאר הרה"ק בדרך רמז, שיש אנשים הנוהגים כאותו 'דבר אחר' הפושט טלפיו ואומר טהור אני... שבחיצוניותו נראה שיש בו סימן כשרות, אך בפנימיותו טמא הוא שאינו מעלה גרה, כך הם בחלקקות לשונם מראים כלפי אחרים שהינם אוהבים אותם, וכלפי חוץ הם נראים ככשרים, אך באמת 'גרה לא יגר' - שבתוכי נפשם הרי הם שונאים בכל ליבם, ומסיים הבת עין וז"ל, וזה עיכוב הגאולה, שאין בן דוד בא עד שיטהר החזיר, היינו שיעלה גרה ויהיה פנימיות ליבו כמו שמראה בטלפיו. עכ"ל. וכלומר, שעלינו להתחזק לאהוב כל איש ישראל גם בפנימיות הלב, וכברו כך יהיה תוכו, שאף בתוכי נפשו יחפוץ בטובתו של חברו ויאהבנו כגופו, ועל ידי זה נזכה לקרב הגאולה במהרה בימינו אמן.

סב. באחת השנים בערבי פסחים רצו הגבאים לסייד וליפות את בית מדרשו של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע, אך ה'בת עין' התנגד לכך בכל תוקף, וטעמו עמו, כי בערבי פסחים מילתא דשכיחא היא שמתעורר איזה ענין של אי שלום וטינה בלב בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו, ובאותה שעה משמש ביהמ"ד כ'עיר מקלט' עבור הנעלבים, ואם יסיידו ויסגרו את ביהמ"ד לא יהיה להם לאן לברוח...

והנה שיחות של תלמידי חכמים צריכות לימוד, ופשיטא שלא היתה כוונתו לדחות אותם בקש ובמילי דבדיחותא גרידא, אלא שכך היא האמת, שחייב האדם להתרחק מן המריבה והמחלוקת כשם שהוא בורח מן האש ומחיה רעה, וכמו שבאותה שעה יברח וירוך כל עוד נשמתו בו כדי לצאת מספק ספיקא של סכנה כן נמי צריך לברוח מן המחלוקת כמטחוי קשת, וזה רצה הרה"ק ללמד, שלעולם בית המדרש פתוח, וכל הרוצה מקום מקלט יבוא להתחמם בקדושת ביהמ"ד.

סג. אחד מצדיקי בית רוזין נהג לומר, שעל כן עשה ה' שפתח מערת ציונו הקדוש נמוך במאד, ואי אפשר להיכנס שם בלא 'כפיפת קומה', להזכיר לכל הנכנס לגו מערתא קדישא, כי זו היא משנתו הטהורה אשר השאיר לנו - להתכופף ולהכניע את עצמנו בכל עת ועונה.

הדברים ידועים ומפורסמים, שבעת הרעש הנורא בצפת, בשנת תקצ"ז, רוב רובם של יקירי צפת נקברו אז תחת המפולות, ולא נותרו לפליטה כי אם 'כעשירית' מבני היישוב, בעת שאירע הרעש עמדו בבית מדרשו של ה'בת עין' באמצע 'חזרת הש"ץ' דמנחה, מיד ציווה ה'בת עין' שכל העם הנמצאים בבי מדרשא יתאספו ויעמדו סביבו, והוא עצמו נשכב על הארץ בפשוט ידיים ורגליים לפעול את אשר פעל, ואכן מחצית מבית המדרש התמוטט ונפל הגג שמעליו, ואילו המחצית השנייה, ששם עמדו המתפללים תחת צלו של ה'בת עין' נשאר על תילו, ונראה הדבר לכל עד עצם היום הזה.

לאחר מעשה הסביר ה'בת עין' טעם השתטחותו על פני הארץ, כי ראה שאירע הדבר שלא בדרך הטבע - כי לא נפלו האבנים לארץ כדרכם, אלא נזרקו מדרום לצפון ומצפון לדרום, והבין שיד הס"מ בדבר - להחריב את עיה"ק צפת, ובאופן כזה אין עצה מלבד ה'התבטלות', ולכן השתטח על הארץ ב'התבטלות גמורה', כדרך שנהג רבי

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

ובגנות גסי הרוח, ונלקוט שושנים מועטים, אפס קצהו תראה וכולו לא תראה^{סד}.

והכנעה, 'שעל ידי בחי' ענוה מגיעים לבחינת להיות מרואי פני המלך בחינת השראת השכינה'.
בתב ה'בת עין' (בשלה ד"ה כענין) שכל מצבם הדחוק של בני ישראל בענין הפרנסה 'צריך עיון גדול' - מדוע הם נאנקים לחוצים וטרודים תחת עול הפרנסה עד שאמרו חז"ל (פסחים ק"ח.) 'קשין מזונותיו של אדם בקריעת ים סוף', היפלא מה' לפתוח שערי פרנסה בלא גבול ומידה. ומבאר עפ"י מה דאיתא (תענית ט.) שהמן היה בזכות משה, ומעמא דמילתא הוא כי עיקר ההשפעה באה על ידי ההכנעה והענווה, ומאחר שמושה רבינו היה 'עמוד הענווה' וכפי שהעיד עליו הקב"ה בכבודו ובעצמו ש'האיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה' על כן בזכותו ומכוחו נפתחו כל אוצרות השפעת המן, וזהו אומרו הנני - כלומר מהותי מידת ענווה, היא ממטיר לכם לחם מן השמים^{סו}.

איתא בגמ' (הולין פ"ט.) **לפרש מה שנאמר** (דברים ז ז) 'לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מכל העמים - אמר להם הקב"ה, חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני'. כי עיקר חביבותן של ישראל הוא שמכניעים עצמם לפני המקום ב"ה בענווה ושפלות הרוח, ויודעים ומכירים שכל הטובה הנעשית להם אינה בזכות מעשיהם הטובים אלא הכל הוא מרחמיו ורוב חסדיו^{ס"ה}.

ובך פירש הרה"ק ה'בת עין' בלשון הכתוב (ויקרא כה א) 'וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר' כי 'בהר' הוא ס"ת של 'לב נשבר ונדכה', המרמו לבחינת ענווה

אחא בר יעקב כשנלחם עם הס"מ, כשנתגלה לו בדמות נחש בעל שבעה ראשים, וערף את ז' ראשיו על ידי כריעות והשתטחויות על הקרקע (עין קידושין כ"ט).

סד. והדרך לבוא לידי ענווה מצאנו בדברי הרמב"ן ב'אגרתו', כי כאשר יתבונן האדם ב'אני מאמין' שהבורא יתב"ש הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, אין לו לאדם משלו כלום וכל קנייניו אינם אלא 'פקדונות' מידי הקב"ה לידו...אף 'מעלותיו' הנכבדות לא השיג אדם בכוחו אלא מתנת שמים המה... אז תאבד ממנו כל סיבה להתגאות, וכלשון ה'רמב"ן', 'ועתה בני דע וראה כי המתגאה בלבו על הבריות מורד הוא במלכות שמים... ובמה יתגאה לב האדם, אם בעושר - ה' מוריש ומעשיר'. ואם בכבוד - הלא לאלוקים הוא, שנאמר 'והעושר והכבוד מלפניך', ואיך מתפאר בכבוד קונו. ואם מתפאר בחכמה - 'מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח'. נמצא, הכל שווה לפני המקום, כי באפו משפיל גאים, וברצונו מגביה שפלים, לכן השפל עצמן וינשאך המקום, 'עכ"ל. **סה.** וכך פירש ה'בת עין' (תולדות ד"ה ואלה) דלכן כינתה תורה את עשו בשם 'גדול' ויעקב נקרא 'קטן' (וכדכתיב כז טו, 'ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול... ותלבש את יעקב בנה הקטן'), וכבר הקשו ש'אין בין עשו ליעקב אלא רגעים ספורים בלבד', ומדוע זה נזכר לדורות בשם 'הגדול' וזה מכונה 'הקטן'. אלא מבאר בזה"ל, כי עשו הוא מקור הגדלות והגאווה וכו' ובמאמר של עשו 'יש לי רב' (בראשית לג ט) מגודל הגאווה שהיה בו בעצמו, אבל יעקב הוא מצד הקדושה והכנעה וענוה לפני השי"ת, על כן נקרא 'קטן' מפני בחי' הקטנות והכנעה. עכ"ל.

ואף שמו של 'יעקב' מורה על תכלית הענווה, כשנחלק תיבת 'יעקב' לשניים - י עקב, כי הנה האות י' רומזת על שפלות שהרי היא הקטנה שבאותיות, ו'עקב' מרמז על העפר שהכל דורכים עליו ודשים אותו בעקב (עי"ש עוד, שיש ב' מדרגות בענוה זו למעלה מזו, ויעקב היו בו שתי דרגות אלו, על כן נרמז בשמו ענווה בכפליים).

ומוסיף לפרש (דרושים לשבת הגדול) על פי זה הטעם שיצא עשו תחילה אף שהיה באמת יעקב בכור ליצירה (ב"ר סג ח כמובא ברש"י בראשית כה כז), כי מן השמים סבבו כן 'כדי שלא תהיה ליעקב אבינו ע"ה בחינת התנשאות וגסות ח"ו'. ומכלל הדברים למדנו עוד על החיזוק באמונה שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, שאם יתמה 'יעקב' מדוע לא 'זכיתי להיות הבכור, ומחמת כן הוצרכתי 'לגנוב' את הבכורה מעשו ועל כן עשו רודפני עד עצם היום הזה, אזי תשובתו בצידו שמן השמים רצו להיטיב עימו שלא יבוא לידי גאווה והתנשאות ח"ו. לאידך, נלמד מכאן בגודל מעלת הענווה, שלטובתו של יעקב עדיף שיסבול כל צרות אלו מאשר יהא בו מגסות הרוח.

סו. המחזיק במידת הענווה היא ניצול על ידה מן היצר, וכמו שכתב ה'בת עין' (וישלה ד"ה ויאבק) ש'ענווה' בגימטריא 'סמא"ל', וגדול כח ענוה העולה קל"א להכניע ולהשפיל את הס"מ העולה ג"כ קל"א לבל יתן לו שום מקום להחטיאו. וע"י ההכנעה זוכה שתתקבל תפילתו, ובכך מפרש הבת עין (וארא ד"ה וגם אני) מה שנאמר (בראשית ב ז) 'וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה', וז"ל. כשיש לאדם הכנעה

גאונות איש על רעהו הדוחקת רגלי שכינה ומחרבת בית המקדש.

ויגבה ליבו - יחשיב עצמו ואת עבודתו

אבל אמרו, כי ביותר יש לו לאדם להזהר שלא יבוא לידי 'ענוה פסולה'. שאחד מטכסיסיו הנודעים של היצר להפיל לב אדם בקרבו, להפכו 'כביכול' להיות עניו, ובוזה להרחיקו מלהתקרב אל הקודש, באמרו, מי אני ומה אני לעשות מצוות ה', והרי מלא בעוונות הנני. ולזה ביאר ה'בת עין' (ואתחנן ד"ה עוד יש לפרש) שעל כך הזהיר הכתוב באמרו (דברים ד ט) 'רק השמר לך', 'רק' מרמו על מיעוט, ובא הכתוב לומר הישמר על ה'רק' והמיעוט, ומסיים בזה"ל, היינו כשיהיה לך בחינת שפלות גדול בראותך גודל הפגמים שפגמת בעולמות העליונים ויפול לבך מאוד בקרבך, תראה שלא תתייאש ח"ו בנ"ל רק אדרבה חזק ואמץ ותאמין בה' שחפץ חסד הוא ומקבל שבים.

בדברים הללו כתב עוד (אמור ד"ה ויאמר) לבאר בפסוק (ויקרא כא א-ב) 'לנפש לא יטמא בעמיו, כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו', דהנה, 'עמיו' בנימטריא 'ענו', וביאור הכתוב 'שלא יטמא את הנפש על ידי גודל ענוה שיפול לבבו ביותר בהסתת היצר הרע וימנע ח"ו מעבודתו ית', רק שינחם את עצמו במה שאמר ה' (דברים יד א) 'בנים אתם לה' אלוקיכם וגו', וזכרם אב על בנים בן ירחם ה' עלינו לקבל עבודתנו כמו שהם, ובלבד שיהיה ככל לב וככל נפש'. וזהו המשך הפסוק 'כי אם לשארו הקרוב אליו לאביו

ומרמו בדבריו בדברי הגמרא (חולין ה:) על הכתוב (תהלים לו ז) 'אדם ובהמה תושיע ה'', פירוש מי שיש בו דעת כאדם ומשים עצמו כבהמה - שאינו מחשיב את עצמו כ'בר דעת' וכ'בר סמכא'... על ידו באין השפעות טובות וישועות בעולם^{סז}.

צא ולמד על גודל החורבן הנגרם על ידי הגאווה וגסות הרוח ממה שכתב הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (ליקושים בד"ה איתא במדרש) לבאר המעשה המובא במדרש, שכשגמר שלמה המלך לבנות את ביהמ"ק עמדו שני ציפורים על הגג ואמר ציפור אחד לחבירו 'הלא אתה רואה את בניין הגדול הזה, ואם ארצה אני אוכל להחריבו בתנועה אחת'. מששמע שלמה המלך (שהבין שיחות חיות ועופות) את דברו, קרא לו ושאלו האין תוכל להחריב את בית עולמים. השיבו הציפור, וכי מאי אכפת לך, רשאי אני להתפאר לפני אשתי, ע"כ.

אלא כך הוא ביאור הדבר, וז"ל, 'העניין הוא, כי הציפור זה היה היצר הרע, והשמן אמר שאפשר שאקלקל את כל הבניין שלא ישרה השכינה בהבית הקדוש ויהיה כל עמלו לריק ח"ו, ושאל לו המלך, היתכן, איך שאני גירשתי אותך על ידי תשובה ומעשים טובים מכבר, ועל ידי כמה יגיעות ועדיין אתה מתפאר עלי. ועל זה השיב לו, בדבר עבירות גשמויות חס וחלילה, בוודאי אי אפשר להסית אותך. רק בדבר קל בזו שתאמר כך לאשתך, רצונו לומר 'בטוב גמרתו הבית הזה', ובתוך כך יבנם בו שום טינא של גסות הרוח ולא תשרה השכינה על ידי זה כמו שכתוב (ישעיה נז טו) 'אשכון את דכא', עכ"ל. הרי לך גודל סכנת

באמת ונחשב בעיניו כעפר, אז ויהי האדם לנפש חיה, ותרגם אונקלוס לרוח ממללא, היינו אזי יכול לדבר דיבורים שיפעלו על ידם ברכה ושפע רב.

וכבר איתא בזה"ק (ח"א קכב). 'מאן דזעיר איהו רב', ומסמיק לכך הבת עין (דרושים לשבת הגדול ד"ה וידבר) בדרך רמז מה שאמר יעקב (בראשית לב י) 'קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך', והנה הטעם שבתיתב אמת הוא 'זקף קטן', לרמז שמי שמקטין עצמו (כיעקב שאמר קטונתי) אזי האמת שהוא זקוף למעלה.

ולא עוד אלא שזוכה שיתנהגו עמו מן השמים בהנהגה ניסית שמעל דרך הטבע, ובכך ביאר (חנוכה ד"ה ונוכל) הטעם שנר חנוכה מצוה להניחו למטה מעשרה (שבת כא:): ואז מברכין שעשה ניסים, כי רק על ידי שיכניע עצמו - לכופף עצמו למטה מעשרה (אף מבלי 'רודף' אבל לבו 'לב נשבר'), יזכה לברך על הניסים שייעשו לו בזמן הזה כאבותינו בימים ההם.

סז. ומוסיף לדייק בדברי חז"ל (פסחים קיח). 'קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף', מדוע נקטו 'מזונותיו של אדם', וכי במזונותיהן של הבהמות מיירי כאן, אלא, כי אכן, אותם הנכנעים ואינם מחשיבים עצמם ל'ישות' בפני עצמן מזונותיהן אינן קשין, רק מזונותיו של אדם - המחזיק עצמו ל'אדם' אלו קשין ח"ו.

ובזה מפרש (דרושים לשבת הגדול ד"ה וידבר) המעם שקנה יעקב מעישו את הבכורה, ב'כדי שיהיה לו מעט התנשאות וחיוק הלב לעבודת ה' ית"ש', ועל דרך שנאמר (דברי הימים ב' יז ו) 'ויגבה לבו בדרכי ה'".

אב הרחמן שמע קולנו בהילולא, זכות בעל ההילולא תגן עלינו ובעדנו, להפקד במהרה בדבר ישועה ורחמים משמי שמי קדם, ישועות ברוחניות ובגשמיות, שפע רב וכל מיני טובות שבעולם^{סח}, וישראל נושע בה' תשועת עולמים.

ולאמו', שלא יטמא בענווה אלא יזכור ויסמוך על שארו הקרוב אליו - שאנו קרובים למקום ב"ה בכמה וכמה אופני קירבה, שהוא אבינו וקרא אותנו בחי' בנים, ושאר יחסי קורבה כגון 'אשה' (ירמיה ב ב) וכן 'בת' (שמו"ר נב ה) מרוב חיבתו אל ישראל.

וכבר אמר הרה"ק ה'בת עין' זי"ע, וז"ל, מי שאינו מאמין שהקב"ה שוכן עם בני ישראל בתוך טומאתם גם הוא לאפיקורוס יחשב (הובא בבת עין מהדו"ח בהוספות שבסוף הספר).

סח. הנה כתיב בסוף פרשתנו (לא מז) 'ויקרא לו לבן יגר שהדותא ויעקב קרא לו גלעד', וביאר הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע בשם אביו הרה"ק מרוז'ין זי"ע כי בזה נחלקו יעקב עם לבן, כי לבן רצה שהקב"ה ינהג עם בני ישראל במידת הגבורה והיראה, ועל ידי זה יכירו כי הוא מלך על כל הארץ, וזהו שאמר 'יגר שהדותא', יגר הוא לשון מגור ופחד (כמו 'יגר מואב', במדבר כב ג), ו'שהדותא' הוא לשון עדות והכרה, שעל ידי המגור יהיה 'שהדותא'. אבל יעקב קרא לו גלעד, מלשון גיל עד, שהקב"ה ינהג במידת הרחמים ויביא עלינו רק ששון ושמחה, ומתוך שובה ונחת נכיר במלכותו ית'. ובקשתנו היא 'תתן אמת ליעקב'... והקב"ה ישפיע עלינו רק טוב וחסד, כי רק ע"י שהקב"ה ישיבנו אליו אזי 'ונשובה'... (עירין קדישין בפרשתנו)

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: מעלת היתור

פרשת ויצא

בס"ד | גיליון מס' 307

כיצד החלטה אמיצה אחת הביאה להולדת 3 תינוקות?

ויזכור אלוקים את רחל (ל', כ"ב)

ובגלל שהיא ויתרה לאחותה, ויתר לה הבורא על גזירת העקרות שנגזרה עליה, והעניק לה את הזכות ללדת שני בנים, וגם להפוך לאמא של עם ישראל!

כאן נחשפת תגלית מדהימה שכדאי להכיר: לוותר זה לא קל, אף פעם. האמת היא בצד של המוותר, הוא צודק לגמרי, לחלוטין. זה דורש מאמץ רגשי גדול, מלחמה פנימית בתוככי הלב, קרב מהלומות בין רגשות שונים, והקרבת ענק שמנצחת - ונותנת לאדם את היכולת לוותר. ודווקא בגלל שזה כל כך לא קל, לכן זה כל כך כדאי:

כי זו הדרך, זה המפתח. ליהודים רבים לא מגיעה ישועה, אבל כשהם מוותרים - הם זוכים בה. כשיהודי מוכיח שלא הכל הולך לפי הצדק, שאפשר לוותר, שאפשר לא

לעמוד על קוצו של יוד, שלא מחלקים זכויות רק לפי צדק אלא יש ויתורים - משמים משיבים לו בישועה גם אם לא מגיע לו, כי הוא הוכיח שאפשר לוותר...

כאלה הזדמנויות יש כל הזמן, בכל מקום. שכן שמבקש לבנות ועלול לפגוע באור או באוויר ביתנו, ירושה שעומדת להתחלק ויש בה חילוקי דעות, ויכוח על מקומות בבית הכנסת, על כסף, על כבוד, על משרה או על מעמד. יכול להיות שהצדק עם אחד הצדדים, והוא אפילו ניצח לאחר דיון מתיש, אבל זה כל כך לא כדאי:

הרבה יותר כדאי - פשוט לוותר. לוותר. זה קשה, זה צורב, זה דורש הקרבה - אבל זה משתלם. לא תמיד נדע מה הפתח שפתחנו לעצמנו, באיזו ישועה זכינו, מה נתנו לנו משמים כאות הוקרה, כמידה כנגד מידה. דבר אחד בטוח: הויתור הוא כלי מנצח, הוא פותח את השער לישועות שלא מגיעות לנו, הוא מפתח שמוביל לאוצרות שלא היינו זכאים אליהם. אז בכל הזדמנות שיש לנו - הבה נוותר, נוותר מכל הלב. נלמד מרחל אימנו כמה זה כדאי ומשתלם!

3 תינוקות בהחלטה אחת!

מדי שנה בשנה, ברבים מבתי הכנסת - ובצוק העתים גם במנייני הרחוב - נרשמים רגעי מתח בליל שמחת תורה, עת נעמד הגבאי והולם בבימה ומתחיל במכירת העליות. הכל חפצים לזכות בזכויות העילאיות, חתן תורה, חתן בראשית, מפטייר, וכן הלאה. אחת העליות המבוקשות הינה עליית 'כל הנערים', אשר מסורת בדינו היא סגולה לזרע של קיימא, לזכות בילדים.

וכך גם היה בבית כנסת באחת מערי הצפון, כאשר בשמחת תורה תש"פ הלם הגבאי בבימה, ובקש למכור את עליית 'כל הנערים'. שניים התמודדו על

בתוך סבך החיים, הדאגות המטרידות והשגרה השוחקת, כמעט לכולנו יש בעיה הזקוקה לפתרון, מצוקה שצריכה מענה. למשל, אדם שבריאונה אינה תקינה, ואפילו אם מדובר בבעיה בריאותית קלה - חפץ הוא לראות בפתרונה המלא, להיות בריא כעלם צעיר. כל יהודי חפץ לזכות בנחת מילדיו, ואם הם נתקלים בקושי מכל סוג - מיחל הוא לראות את הקושי נעלם, וילדיו גדלים לתפארה. כך גם מי שמתקשה בפרנסתו, גם אם אינו על סף פשיטת רגל - שואף הוא לזכות ברווחה כלכלית.

כללו של דבר הוא, שכמעט כולנו מצפים לישועה בנושא כזה או אחר, שואפים להתקדם במשהו, לפתור משהו, לשנות משהו בחיינו. אנו יודעים ומאמינים, שבורא עולם, ברצונו הטוב, ברגע אחד יכול לפתור לנו כל בעיה: חשוכי בנים יזכו בילדים, מוחות סתומים יהיו לגאונים, דחויים חברתית ייהפכו לאהובים. חולים יבראו, ילדים מתקשים יפרחו ויצליחו, מינוס יהפוך לפלוס, וכן הלאה. צריך רק שבורא עולם יתן לנו את המתנה הזו, והיא מתעכבת...

היא מתעכבת, כי אין לנו מספיק זכויות. כי זה לא מגיע לנו. אנו מבקשים, מייחלים ומתפללים, אבל בשמים בוחנים את מצבנו לאשורו, ומאשרים הטבות לפי מה שמגיע לנו, לפי הזכויות שלנו. וכאן עולה השאלה: האם יש דרך עוקפת? האם יש נוסחה שבעזרתה ניתן לקבל הטבות משמים גם אם הן לא מגיעות לנו? האם יש דרך לוותר ולדלג על ההליך הרגיל של אישור הישועות, ולקפוץ קדימה לקבלן גם בלי זכאות מוכחת?!

התשובה היא שכן, והדרך הזו נחשפת בפרשת השבוע, בסיפור המדהים של רחל אימנו. על רחל אימנו נגזר להיות חשוכת ילדים. איננו יודעים חשבונות שמים, אנו יודעים שזה מה שקרה, זה מה שנקבע. 12 השבטים כבר חולקו באופן בו לאה, בלהה וזלפה יחלקו ביניהן את 12 ילדי יעקב, ולרחל אימנו לא נשאר...

היא היתה אמורה להיות חשוכת בנים, עקרה לנצח. ואז קרה משהו ששינה את מצבה, שהפך את הקערה על פיה: היא ויתרה לאחותה, זה הכל. יעקב אבינו מסר לה סימנים, כדי לוודא שהוא נושא אותה. אבל היא - רחל, למרות שצדקה, למרות שהאמת היתה לצידה, למרות שהגיעה לה להינשא ליעקב ולא לאחותה - היא בחרה לוותר.

היא היתה צודקת אם לא היתה מוותרת, הכי צודקת בעולם. ובכל זאת עשתה מעשה נאצל ועילאי, הקרבה יוצאת דופן, ויתור מרחיק לכת: היא גילתה לאחותה את הסימנים, ובכך ויתרה על הזכות להיות אחת מארבע האימהות, על מעלת גידול השבטים מייסדי עם ישראל. נתנה את הכל, בויתור שאין אצילי ממנו.

מקום תמורת מקום...

הסיפור הבא אירע בקיץ תש"פ, כשמוסדות החינוך נסגרו, משפחות על ילדיהן ננעלו בבתים, אין יוצא ואין בא. בבית משפחה אחת שחיה בצפיפות כל ימות השנה גבר הלחץ, הם ביקשו למצוא כל דרך להרחיב את דירתם. יש להם מרפסת מתקפלת על עמודי מתכת המשמשת אותם מדי שנה בחג הסוכות, והאב חשב כי נכון יעשה אם ירכיב אותה כבר עתה - בעיצומו של הקיץ, ויעניק לביתו עוד כמה מטרים, מרחב נשימה ומחיה...

אלא, שהוא ידע כי הוצאת המרפסת מסתירה את קרני השמש, פוגעת באור ובאוויר הנכנסים בבית השכן שמתחתיו. בעבר הסכים הלה שירחיב את ביתו למרות שנפגע מהדבר, וגם הסכים להרכבת המרפסת המתקפלת - כי במשך שבוע בשנה הוא מוכן לחיות בדירה חשוכה קמעא. אבל להרכיב את המרפסת הזו עכשיו, בעיצומו של הקיץ, לתקופה שאיש אינו יודע מה אורכה - לכך לא הסכים מעולם!

הוא פונה אל השכן ומבקש את הסכמתו, והלה התלבט והשיב כי יישוחח בעניין עם רעייתו וישיב בהקדם. כבר למחרת הופיע ותשובתו בפיו: 'זה באמת לא קל לנו, אבל החלטנו לוותר כדי שיהיה לך מקום בבית. רק זו בקשתי אליך - שתברך אותי שכשם שוויתרתי ונתתי לך עוד מקום בדירתך, כך תברכני שיהיה עוד מקום בדירת שלי, כאשר בתי שמתעכב זיווגה זה עידן ועידנים, תזכה כבר להקים בית בישראל ותפנה את מקומה מבית...'

השכן התרגש מהמחווה, ובירך את שכנו בחום. לא חלפו אלא שלושה שבועות, ובתו של השכן הוותרן ואציל המידות באה בברית האירוסין, עומדת להקים בית בישראל! הוויתור האצילי הוכיח את עצמו גם הפעם: הוא ויתר כדי שיהיה לשכנו יותר מקום, ובכך הוויתור פעל שיהיה לו עצמו יותר מקום בבית, כשבתו תינשא בשעה טובה ומוצלחת!

סיפור נפלא זה, שהתפרסם בגיליון 'השגחה פרטית', מאיר את עניין הויתור בנוסף אצילי. גם ויתור לתקופת מה, גם ויתור שעלול להיראות פעוט - יש בו את היכולת לחולל מהפכות, לפעול ישועות, לפתוח שערים. אחים יקרים, הבה נוותר בכל הזדמנות, הבה נוותר מכל הלב, זה הכלי וזה המפתח לפתוח לנו שערי שמים ולזכותנו בישועות נכספות!

העליה, שניהם רצו בה בכל מאודם. האחד, אברך בשם ר' יוסף, נשוי מזה כמה שנים וטרם זכה לילדים, ממתין לישועה המבוששת מלבוא. רוצה הוא לרכוש את העליה המסוגלת, מי יתן ויזכה עוד השנה! ומנגד ניצב לו ר' יצחק. הוא אב לכמה בנות, אך חפץ הוא בבנים, ומה עוד שכבר שנים לא זכה לערוך שמחה. אולי 'כל הנערים' יזכה אותו!

רגע לפני שהחלה המכירה, ביקש רב הקהילה לשוחח עם ר' יצחק. 'ראה נא', אמר לו בנועם, 'אין ספק שאתה רשאי להתמודד במכרז וגם לרכוש את העליה, ובעזרת השם הסגולה תעבוד ותזכה בנך זכר עוד השנה. אולם מנגד - הלא ניצב עימנו כאן ר' יוסף, אברך חמד שהוא ורעייתו מתייסרים כבר שנים בהמתנה וציפיה לזכות בזרע של קיימא. אולי תוותר לו? נכון, אתה רשאי להתמודד, וגם לזכות, וגם לעלות לתורה, וגם לזכות להתברך בסגולה. ובכל זאת...'

הרב סיים את דבריו, והותיר את ר' יצחק שקוע במחשבות. מצד אחד - הרב מדבר דברי טעם, לחברו אין ילדים בכלל, והוא חפץ בסגולה הנודעת, והלוואי וייושע בקרוב! מצד שני - מכירת עליות היא מכרז, אין כאן עניין לויתורים. הוא חפץ בעליה, יש לו עניין בסגולה, גם הוא מצפה מאוד לזכות בבנים. תתנהל המכירה כדין וכהלכה, ומי שיזכה יזכה. למה לוותר!?

ואכן, הקול הזה ניצח לבסוף. כשהמכירה החלה, התמודדו ר' יוסף ור' יצחק, זה מול זה, ראש בראש. המחיר טיפס ועלה, ולבסוף - ר' יוסף חשן הבנים החליט לפרוש מהמירוץ. 'זכה לו ר' יצחק' - הכריז הגבאי בפאתוס, 'עליית כל הנערים נמכרה לידינו ר' יצחק, זכות התורה זכות המקום וזכות הרגל יעמדו לו לישועה!'

הגבאי המשיך לעליות הבאות, אולם ר' יצחק לא נרגע. בעומק לבו חש שאולי היה צריך לוותר, אולי ראוי היה שיעניק את העליה לר' יוסף. מלחמה התחוללה בתוך לבו: מצד אחד - הן רכש את העליה כדין, התחייב לשלם סכום כסף משמעותי, העליה היא שלו והוא חפץ בה ובסגולתה. מצד שני - אולי בכל זאת... הרי ר' יוסף ממתין כל כך הרבה שנים לישועה, אולי נכון לוותר לו?!

דקות ארוכות התחולל הקרב בעומק לבו, עד שהוכרע נכון. ר' יצחק פנה אל הגבאי בלאט, ולחש לו: 'את עליית כל הנערים, תן לידי ר' יוסף' הגבאי חשב שאינו שומע טוב, הרי לא עבר זמן רב מאז התמודדו השניים זה מול זה במירוץ אחר העליה המסוגלת, עד שר' יצחק ניצח והעליה היא שלו. האמנם? עכשיו הוא מוותר עליה?!

אבל ר' יצחק לא הותיר מקום לספק, ובקול אמיץ אישר: 'כן, תן לר' יוסף, שיהיה לו לסגולה. נכון, העליה היא שלי, אשלם את כל אשר התחייבתי בגינה, אבל את העליה - תן לו. מוותר אני על העליה הנכספת, כדי שר' יוסף יזכה בישועתו! - ואכן, בעת הקראת העליות הופתע ר' יוסף לשמוע את הגבאי קורא בשמו, הוא עלה לתורה בעליה אותה ביקש ובה חשק בכל לבו!

ומה שקרה בהמשך, הוא לא יאומן. תוך שנה עמד סיפורנו למבחן. כפי שמספר לנו הרב נתנאל מור יוסף הי"ד, מעסקני הקהילה: ר' יוסף, חשן הבנים, זכה לחבוק בת כבר בראשית חודש תשרי תשפ"א. פחות משנה לאחר שעלה לעליית 'כל הנערים', זכה בתינוקות מתוקה, בזכות הסגולה כמובן.

אבל זה עוד לא הכל: ר' יצחק, המוותר האצילי, ערך בליל שמחת תורה תשפ"א שחל בשבת, שלום זכר כפול - לזוג בנים תאומים שנולדו לו לפקודת השנה, בזכות הויתור כמובן!

וללמדנו בא: במבט ראשוני עלולים לחשוב שהמוותר מפסיד, מחמיץ הזדמנות, מאבד משהו. זה הכי לא נכון שיכול להיות: המוותר לא די שאינו מפסיד - הוא רק מרוויח. לפעמים הוא נוכח בכך מיד, לפעמים לאחר שנים, ולפעמים - לעולם לא יידע כיצד ואיך הועיל לו הויתור. אבל פרשת השבוע מלמדת אותנו, וסיפורם של שני האברכים זוועק אלינו:

אחים יקרים, אם יש לנו הזדמנות לוותר - בל נחמיצנה. הזדמנות לוותר היא רגע יקר ערך, בו ניתן לזכות בכל ישועה נכספת, כי הויתור מוכיח שלא עומדים על קוצו של יוד, שלא נותנים רק כשמוגי, שאפשר לוותר ולהעניק גם כשאנחנו צודקים. וככל שהויתור קשה יותר, ככל שהמוותר צודק יותר, ככל שהויתור דורש הקרבה רבה יותר - כך כוחו יפה יותר לפתוח שערי שמים ולהעניק שפע ברכה וישועה, הרבה יותר מהמגייע ולמעלה מדרך הטבע!

האור שהציל מחושך...

מחוייך ונרגש, הסתובב לו החתן דן בשטח הפתוח שמאחורי בית חמיו לעתיד, בו מתוכננת להתקיים שמחת נישואיו בעוד 24 שעות. התקופה לא קלה, אולמות השמחה סגורים, אנשים מחפשים ונאלצים לאלתר להרגע פתורות משונים ומזורים, וכך יצא שחמיו קבע ששמחת נישואיו תיערך בשטח פתוח - בחצר ענקית שמאחורי הבניין בו הוא מתגורר. עתה הגיע החתן לסיור בשטח, ערב לפני החתונה שנודעה להתקיים מחר בשעה טובה ומוצלחת.

הוא מסתובב במקום, בוחן את הרחבה המיועדת לגברים, את רחבת הנשים, כאן תעמוד בימת התזמורת, כאן יועמד שולחן הכבוד, ובפינה היא יתמקם הקייטרינג. מחר בבוקר יגיע צוות מיומן, יניח בשטח כסאות ושולחנות, כלים ווילונות, תפאורה והצללה, והמקום יפוך לאולם 'מפואר' - עד כמה שניתן. בעיני רוחו ראה את שמחת נישואיו מתקיימת במקום, ולבו נרגש...

'הלו, הלו!' - שמע לפתע קול עצבני מאחוריו, 'אתה קשור לחתונה שרוצים לעשות פה מחר?' - 'שאל השכן העצבני ולא ציפה לתשובה, 'דע לך, שלא יקום ולא יהיה. לא תהיה פה חתונה. אני מבין שאתה החתן - אז דע לך שאני אעמוד כאן ואחסום אותך בגופי. לא תהיה פה חתונה. נקודה!'

החתן חש שלבו מיטלטל בחזקה. הרי כמה צער עברו עליו ועל כל בני משפחת החתן והכלה, במהלך הדיונים, האפשרויות, המחשבות והרעיונות בנוגע לאופן ומיקום החתונה בתקופה טרופה זו. סוף סוף הגיעו לפיתרון זה, הסכימו עליו, הזמינו את בעלי המקצוע, הודיעו למוזמנים, הכל סגור וברור. עכשיו לבטל, 24 שעות לפני האירוע? איך אפשר? ומה נעשה? וכיצד תיערך החתונה? ולמה השכן הזה מתעקש? והאם הוא רשאי למנוע מהם את קיום החתונה?! הרי גם חמיו שותף בחצר הזו!

ברגע הראשון התבלבל, ברגע השני כבר חשש שהוא הולך ונדבק בעצביו של העצבני שמולו. הוא חשב לצעוק, אפילו להתוכח. גם לחמיו יש זכויות בחצר הזו, אמנם אולי לא ראוי לערוך בה חתונה, אבל בתקופה כה טרופה אי אפשר קצת להתחשב? למה להתעקש? למה לבטל אירוע יממה לפני מועדו? איך אפשר לצאת למלחמה מול חתן בערב יום חופתו?!

אולם, ברגע הבא החליט החתן להתגבר. הוא ישוחח עם חמיו מאוחר יותר, אבל לבטח לא יתעצבן, יכעס, או יצעק על השכן הנרגז. הוא הגיב באמירה סתמית כי הוא מבין אותו ויפעל לחפש מקום אחר, ופשוט ברח מהזירה, כשעיניו מלאות דמעות. החתונה שלו, אירוע של פעם בחיים. זה יקרה? מתי? איך? איפה? אולי לא ייצא מקום אחר?

את רגעי דמעותיו ניצל לפניו לאבא שבשמים, בעודו מטייל ומנסה להתאושש. ואז שמע לפתע קול תזמורת מנגנת, ורגליו הוליכוהו אל מקום הקול. לא עברו דקות ארוכות, והוא מצא עצמו עומד בשערי חצר מוסד חינוכי סמוך, כשבחצר המוסד מתנהלת חתונה של ממש, אמיתית, כמו זו הצפויה לו מחר בלילה!

הוא מחפש את מנהל המקום, ומברר אם המקום פנוי. הלה עובר ביומן לחודש הבא, בטוח שהשואל מתעניין על חתונה בעוד זמן מה. החתן מתקנו על אתר: 'אני מדבר על חתונה מחר בלילה. מחר. עוד 24 שעות - אנחנו בעיצומה. פנוי?'

המנהל לא הבין כיצד זה יתכן, אך בדק ביומנו ואישר. כן, מחר בערב האולם פנוי. 'תשמור לי אותו!' - כמעט מתחנן החתן, 'אני רק צריך לדבר ולסגור כמה פינות!' - אמר בעודו מנסה להתקשר להוריו, כשבעל האולם מצטחק לעברו: 'תגיד לי, מה יש לי לשמור? נראה לך שמישהו יזמין חתונה מהיום למחר? אם אתה רוצה, תבוא ותסגור. החצר שלי עולה 400 שקל!'

למחרת בשעת ערב, נערכה חתונת החתן והויתור בחצר המוסד החינוכי האמור. אולי למותר לציין, כי עלות שכירות חצר המוסד היתה זולה משמעותית מעלות הכשרת המתחם שמאחורי בניין חמיו, והשמחה נערכה בו בתנאים משופרים ונוחים בהרבה, המותאמים לעריכת שמחה. ואז, בשלהי החתונה, התברר הנס הגדול:

באותו ערב, בסביבות השעה 6:00, התרחשה תקלת חשמל לא צפויה, שהשבייתה את מערך החשמל ברחוב בו מתגורר חמיו של החתן. כן כן, בית הכלה, הבניין והרחוב כולו, וכמובן - החצר הסמוכה שיועדה לשמש כאולם החתונה. נקל לשער מה היה קורה לו החתונה היתה נערכת באותו מתחם מאחורי ביתו של המחותן, ללא חשמל ותאורה...

כעת התברר, כי השכן המציק והויתור לדרישותיו הלא נעימות - הצילו מחתונה חשוכה, בכל המובנים. כל המשתתפים היו המומים מהנס הגלוי שבהעברת החתונה ברגע האחרון למקום אחר, מעטים מהם ידעו את הסוד: החתונה הועברה בשל ויתור, אצילי ומתוק כל כך, לילה לפני החתונה. בלי הויתור - החתונה היתה נערכת בחושך, רק הודות לויתור - ליהודים היתה אורה ושמחה!

אחים יקרים, את הסיפור הזה, שפורסם בגיליון 'אספקלריא' מפי בעלי המעשה, כדאי לראות מול עינינו בכל פעם שאנו שומעים דרישה כלשהי, הגונה יותר או פחות, מוצדקת יותר או בכלל לא. החיים מלמדים, שתמיד כדאי לוותר, גם אם זה לא נוח, גם אם זה לא מוצדק. כשיש לנו הזדמנות לוותר - זה משתלם לגמרי, זה הכי כדאי.

וככל שנאמץ התנהגות וותרנית, ככל שנחפש הזדמנויות לוותר ככל שנוכל, ככל שנהפוך את הויתור לחלק מחיינו - כך נזכה לראות שבורא עולם מוותר לנו, ומעניק לנו בטובו גם כשלא מגיע לנו, כי הוא בכוחו הגדול משלם שכר טוב וגמול משתלם למוותרים, ומעניק להם שפע ישועות וברכות!

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת ויצא תשפ"א

אין לקרא בומן התפילה וקריה"ת. © כל הזכויות שמורות למו"ל.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח, י)

במדרש תנחומא: "זה שאמר הכתוב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך". ביאר בספר "תמימי דרך", שהנה יכול היה לומר "ויצא יעקב מבאר שבע לחרן", ואם היה כתוב כן, יוצא שהאותיות 'ו' ה' ר' מיוותרים: "וילך חרנה", ובספרים הקדושים מובא שהשם יוה"ר זה המלאך הממונה על קפיצת הדרך, ושם זה יוצא מהפסוק "כי מלאכיו יצוה לך", ובזה מובן המדרש, שהיה קשה למדרש על ייתור האותיות הני"ל, ומתרץ שהכתוב רימז על המלאך שממונה על הדרך שנתלווה איליו, וכפי שיוצא מהפסוק כי מלאכיו וכו'.

בספה"ק אוהב ישראל הביא לבאר בזה כך: (ליקוטים, פר' ברכה) "במדרש הנפטר מחבירו אל יפטר אלא מתוך דבר הלכה. ומאי הלכה יחיד ורבים הלכה כרבים. עכ"ל המדרש. פי' כי שם של שמירת הדרך הוא יוה"ר היוצא מן ס"ת מפסוק (תהלים צא, יא) כי מלאכיו יצוה לך, והם ר"ת של יחיד ו"רבים הלכה כ"רבים שהוא ג"כ שם זה.

בספר "חקל תפוחין", מביא בשם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א, שסיפר, שפעם נסע הרה"ק החוזה מלובלין עם כמה מחסידיו, והיה זה ביום שישי, וכבר נתאחרת השעה, פנו החסידים אל רבם ואמרו, שבדורות הקודמים, במצב כזה היו הצדיקים עושים קפיצת הדרך, נענה החוזה מלובלין ואמר "יא ווער כען היינט" (כן, מי יכול היום), ולפתע ראו שהגיעו למחוז חפצם מוקדם בהרבה מהמצופה, ולאחמ"כ אמרו שבדבריו "יא ווער כען היינט" כיון החוזה מלובלין את השם הנזכר, יוה"ר"ן שמסוגל לקפיצת הדרך. (צינוני תורה)

והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו (כח, יב)

פרש רש"י ז"ל "עלים ויורדים - עולים תחילה ואחר כך יורדים, מלאכים שליווהו בארץ אין יוצאים חוצה לארץ ועלו לרקיע, וירדו מלאכי חוץ לארץ ללוותו".

לכאורה יוקשה, הלא מעשה זה, שחלם את החלום על המלאכים העולים ויורדים, התרחש בעת שהיה בהר המוריה, שאינו גבול ארץ ישראל ומדוע התחלפו שם המלאכים?

כך הקשה ה'באר יוסף', ואמר על כך 'חאפ' נפלא, מתיקות התורה:

על הפסוק: "הארץ אשר אתה שוכב עליה", דרשו חז"ל "מלמד שקפלה הקב"ה לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו". נמצא שכעת היה יעקב בסוף גבול ארץ ישראל, ומן המקום שהוא כעת משם ואילך הוא חוץ לארץ, ממילא הוצרכו מלאכי ארץ ישראל להתחלף עם מלאכי חוץ לארץ, מלאכי ארץ ישראל עלו לרקיע, ומלאכי חוץ לארץ ירדו ללוותו לחוץ לארץ. (יחי ראובן)

והנה שלם מוצב ארצה (כח, יא)

ראיתי דיבור יקר בספר 'בן גרני' לבנו של בעל הגורן דוד', אדם גדול מאד, על המחזה של יעקב שראה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ודרך הסולם שהוא עומד באלכסון ולא ביושר. ופנימיות הענין, כי באותה שעה היה יעקב במצב של מאד, אברהם ויצחק היו עשירים מופלגים, ונתנו לו כל טוב כדי לישא אשה ולהקים בית יחידי, ובא אליהם וגנב ממנו הכל, וכמ"ש במדרש שאמר 'עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ'. ודרך האדם כשהכל הולך לו כסדר, הוא הולך בדרך ישר, כשהולכים בדרך ישרה אין צריך לבדוק היכן הוא הולך, ויכול להתבונן בדברי תורה בלי להתרכז במהלך הדרך הישרה. וכלשון חז"ל 'אין דרכם של בני אדם להתבונן בדרכים'. אך כשעולים על סולם, אם יענין ברעק"א עמוק בעלייתו על הסולם, ה' ירחם לאן יגיע.

כשיש לאדם עושר וכבוד ומנוחה, אינו מתבונן בדרכו, כמי שהולך בדרך הישר ולא על הסולם. ואינו צריך להרים עיניו להשי"ת לבקש רחמים. ומצאנו שאמר רשב"י לתלמידיו שלכן לא ירד המן במנה גדולה אחת בשנה, רק מדי יום ביומו, שמי שיש לו ארבעה וחמשה בנים, מתבונן מה יהיה מחר, ותלה עיניו לחסדי ה', לכן זכו להיות דור דעה בדביקות בהשי"ת.

יעקב אבינו לאחר שבא אליפז ולקח הכל, רצה הקב"ה להסביר לו את החיים שלו, לכן ראה סולם בחלומו, שהצדיקים אין להם דרך ישרה בלי מכשולות, אלא כסולם העומד באלכסון שצריך להתחזק בכל עת בשני ידיו שלא ליפול,

כדי שיתלה עיניו תמיד להשי"ת. אלו הם החיים הטובים האמתיים. שאע"פ שהוא מוצב ארצה, ראשו מגיע השמימה. ובפרשת וישב ביקש לרדת מהסולם, ביקש יעקב לישב בשלוה, נתן לו הקב"ה סולם עד סוף ימיו, קפץ עליו רוגזו של יוסף. כי יעקב אבינו עושה לנו הכנה לשנות הגלות, חיים של סולם העומד באלכסון, לא שלות ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רוגז. רק בסוף נאמר 'יחי יעקב', לפני כן היה לו חיים של סולם מסוכן, וזה מהות החלום שהראו לו בתחילת הדרך, שבכל פסיעה צריך להרים את העיניים להתפלל להשי"ת.

וכמו שאמר הג"מ רבי זליג ראובן בנגיס זצ"ל על ה'סולם' של רבי פנחס בן יאיר, תורה מביאה לידי זהירות, זהירות לזריזות וזריזות לנקיות, עד שבאים לרוה"ק ותחית המתים. וצ"ע היכן היא עבודת התפילה בסולם הזה? ואמר ששני צדדי הסולם הם עבודת התפילה, אי אפשר לעלות שליבה אחת בסולם בלי תפילות ובקשות. כל שלב ושלב צריך להשקותו בתפילה, נשא לבבנו אל כפים.

ובספה"ק אך פרי תבואה כתב הרה"ק רבי הערשלי'ע ליסקער זי"ע שיעקב אבינו עלה למדרגה גבוהה משאר האבה"ק, בחירי האבות, ונדר ואמר שאם יתן לו השי"ת לחם לאכול ובגד ללבוש, ויהיה ה' לי לאלקים. והאלשי"ך הק' פירש מה מקום לבקש על לחם ובגד, כי התפלל על הגאולה העתידה שאז אין מלאכות הפת ע"י החיטים וכו', עתיד הקב"ה להוציא כלי מילת וגלוסקאות מוכנים לאכילה בלי חרישה וטחינה וכו', כך יהיה בבית השלישי שנקרא 'בית אלקי יעקב'. ורבי הערשלי'ע מבאר שביקש יעקב 'לחם לאכול', כלומר מדת הלחם שתתן לי יהיה רק לסעודה הקרובה בלבד, שלא יהיה לי מוכן בבית לכמה ימים שבועות וחדשים, וכן בגדים ללבוש עכשיו. ולא כסף לצבור בתכניות חסכון, תמיד נתן לי בהשגחה פרטית כפי צרכי, שאצטרך להרים אליך את עיני תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה.

(הגרמ"י רייזמן ה' ויצא ע"ט)

ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש (כח, כ)

יעקב אבינו מסתפק במועט, אין הוא מבקש מותרות, רק לחם לאכול ובגד ללבוש. הסבא מקלם זצ"ל שואל, הרי הרמב"ם אומר שמה שאדם מוכרח ואינו יכול להסתדר בלי זה, מובטח לו שהקב"ה יתן לו, אי"כ הרי יעקב בטוח שאת המעט שהוא צריך בשביל לחיות את נפשו, יקבל מהקב"ה, אי"כ מה היתה בקשתו "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש".

והתיריץ, יעקב אבינו שעוזב את ביתו של יצחק, בית המלא קדושה וטהרה, והולך לבן הרמאי העובד ע"ז, מפחד הוא שמא הקירבה עם לבן תשפיע עליו לרעה, ומבקש הוא מהקב"ה שאף בזמן שהוא יחזור מלבן: "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש". פירוש: שאני ירגיש שלא אני נותן לעצמי את הלחם ואת הבגד, ולא כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, אלא שארגיש שהכל נותן לי הקב"ה. וזה ביקש יעקב אבינו, שהוא ישאר באותה מדריגה שהוא נמצא עכשיו ולא ישפיעו עליו מעשיו הרעים של לבן. כי האיש שיש בו הרבה אמונה מרגיש שלא הלחם ולא הבגד הם שלו, אלא הכל נותן לו הקב"ה, ובשעה שהאדם יתבונן בזה, יראה בצורה אחרת הברכה שמברך על הלחם והברכה שבמברך מלביש ערומים. (דברי מוסר)

ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשתו וישכב במקום ההוא: (כח, יא):

וברש"י: וישם מראשותיו - עשאן כמין מרזב סביב לראשו שירא מפני חיות רעות התחילו מריבות זו עם זו זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו וזאת אומרת עלי יניח מיד עשאן הקב"ה אבן אחת וזהו שנא' ויקח את האבן אשר שם מראשותיו:

יש להבין בדברי רש"י: א - אם הניח את האבנים סביב לראשו, מה יש להם לריב "עלי יניח צדיק ראשו"? הרי לא שם כרית אלא גדר! ב - ממתי שמענו שאבנים יכולים לריב? [בוודאי שדברי חז"ל אמת לאמיתה אף שלא שמענו כן זולתם, אמנם אפשר לבאר בדרך נוסף, כדלהלן] ג - מה עניין של "מריבה" יש כאן? הרי דבר זה תלוי ביעקב היכן שיחליט שם יניח את ראשו, מילא אם היה אומר שהאבנים היו במתח רב מי יזכה - מילא, אבל 'מריבה' מהיכי תיתי?

הנה במהרש"א (חולין צא) עמד על השאלה הראשונה (וכן ברא"מ עיי"ש) וכתב: עלי יניח צדיק ראשו כו'. בב"ר מפורש שעשאן כמין מרזב כו' כפרש"י בחומש והוא שהניח מלמטה אבן אחד להניח ראשו עליו וסביב אותו האבן הניח הרבה אבנים בגובה מג' צדדים עד שנעשו ג' דפנות כמין מרזב שיש דף א' מלמטה וג' דפנות מצדדין התחילו כל אבנים מריבות עם אותו אבן שהניח מלמטה כל א' אומרת עלי יניח צדיק את ראשו עד וכלן נבלעים באבן א' ר"ל שכולן נבלעו באותה אבן אחת שלמטה כדי שיניח ראשו על כלן ודברי הרא"ם בזה אינם מבוררים ואין להאריך:

הונח לנו השאלה הראשונה לפי דברי המהרש"א, אך שאר התמיהות נראה ליישב עפ"י דברי המהרש"א וכדלהלן:

הגמרא מביאה (במגילה כו וכן בזבחים נג וביומא יב) המחלוקת אם ירושלים נתחלקה לשבטים:

במאי קמפילגי תנא קמא סבר לא נתחלקה ירושלים לשבטים ורבי יהודה סבר נתחלקה ירושלים לשבטים ובפלוגתא דהני תנאי דתנאי מה היה בחלקו של יהודה הר הבית הלשכות והעזרות ומה היה בחלקו של בנימין אולם והיכל ובית קדשי הקדשים ורצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה ונכנסת בחלקו של בנימין ובה מזבח בנוי והיה בנימין הצדיק מצטער עליה בכל יום לבלועה שנאמר חופף עליו כל היום לפיכך זכה בנימין ונעשה אושפיזין לשכינה והאי תנא סבר לא נתחלקה ירושלים לשבטים.

רואים מדברי הגמרא שבעבור השתוקקותו הרבה של בנימין בשבילה זכה להשראת השכינה בחלקו. וכן כתבו המפרשים שם. אבל לפי המ"ד שירושלים לא נתחלקה לשבטים, היכן מצאנו את השתוקקותם להשראת השכינה בשבילה זכו לכך?

אפשר לומר שזה היה כאן העניין עם האבנים, על פי דברי המדרש רבה שמביא כמה שיטות כמה אבנים שם מראשותיו ואחת השיטות שהיו 12 אבנים כנגד שניים עשר שבטי י-ה.

והנה לפי דברי המהרש"א לקח אבן אחת למתחת ראשו ושאר האבנים היו מסביב, וכאן היה הויכוח בין השבטים שבא ראובן ואמר האבן אשר יעקב יניח ראשו עליה היא המכוונת נגד שבט ראובן ושאר השבטים אבנם מונח סביב, בא שמעון והתחיל מריב איתו שהאבן מתחת ראש יעקב היא כנגד שבט שמעון וכו', כך כל שבט ושבט טען "עלי יניח צדיק ראשו", דהיינו שהאבן שיעקב מניח ראשו עליה היא המכוונת לשבטו. ובזה הרווח לנו שלא היה צורך שהאבנים יזוזו מכאן להתם ואף לא יפתחו את פיהם אחד לשני.

מה עשה הקב"ה? כיוון שראה השתוקקותם של כל השבטים לזכות להשראת השכינה, עשאן לאבן אחת ואמר שכולם יזכו בכך, ולכך לא נתחלקה ירושלים לשבטים שכן מכולם זכו, וזהו אמרו "האבן אשר שמת מצובה יהיה בית אלוקים" דהיינו שכמו האבן האחת המכוונת נגד כל השבטים כך בית האלוקים בחלקת כל השבטים.

(ציוני תורה)

{ד} ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו: {ה} ויאמר להם הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו: {ו} ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום והנה רחל בתו באה עם הצאן: {ז} ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו ...

יעקב אבינו מתחיל להוכיח אותם...

אומר רש"י - הן עוד היום גדול. לפי שראה אותם רובצים, כסבור שרוצים לאסוף המקנה הביתה ולא ירעו עוד, אמר להם הן עוד היום גדול, כלומר אם שכירים אתם לא שלמתם פעלת היום, ואם הבהמות שלכם אף על פי כן לא עת האסף המקנה וגו'

בעברית צחה, בשפה שלנו היום, זה נקרא פרוזיטים.

שאל הרב מפוניבז' זצ"ל - תארו לעצמכם, לו היה מגיע אדם, לתחנת מוניות בת"א, ורואה את הנהגים משחקים שש-בש... אומר להם "רבותי, אם המוניות שלכם, פרוזיטים, לכו לעבוד! ואם אתם שכירי יום, גנבים!" ...

האם האדם שהעיר לנהגי מוניות, היה יוצא בשלום?

הם עונים ליעקב ומסבירים לו... לא...תשמע...

הנהגי מוניות גם היו מסבירים לו ככה?

היו אומרים לו "אדוני, יש לך עשר שניות לעוף מכאן, אחרת השולחן והשש-בש עליך" ☺

אמר הרב מפוניבז' זצ"ל - למדנו מכאן כלל. אם אתה רוצה להוכיח בן-אדם, בדברים הכי קשים שאתה רוצה, אתה יכל להכניס לו את זה בקלות, תמורת מילה אחת בלבד אחי מאין אתם...

בשפה שלנו היום - 'אחתי! ☺

אתה רוצה להוכיח נהג מוניות, תן לו מילה אחת... אחרי זה אתה יכל להכניס מה שאתה רוצה!

ויספר ללבן את כל הדברים האלה (כט, יג)

כתב רש"י, "ויספר ללבן - שלא בא אלא מתוך אונס אחיו ושנטלו ממנו ממנו". ולעיל (פסוק יא) הביא רש"י "ד"א לפי שבא בידים ריקניות אמר

אליעזר עבד אבי אבא היו בידיו נזמים וצמידים ומגדנות ואני אין בידי כלום. לפי שדרך אליפו בן עשו במצות אביו אחריו להורגו והשיגו ולפי שגדל אליפו בחיקו של יצחק משך ידו א"ל מה אעשה לציזוי של אבא אמר לו יעקב טול מה שבידי והעני חשוב כמת".

הגרמ"מ שולזינגר זצ"ל סיפר ששאל פעם את הסטייפלער, איזה מעלות צריך לחפש כשרוצים לבחור חתן, אמר לו הסטייפלער שכשבוחרים חתן, לא צריך לבדוק עילוי גדול, רק צריך לבדוק שלשה דברים, שיהיה לו מידות טובות, שיהיה מתמיד, ושיהיה לו שכל הישר. אבל לא צריך להיות גאון. וסימנך "משה" מידות, שכל ישר והתמדה, אמר הגרמ"מ שאלתי את הסטייפלער, אם יש לו שכל הישר, והוא גם מתמיד, למה צריך שיהיה לו מידות טובות? הרי התורה מעדנת את האדם! ע"י תורה האדם מקבל מידות טובות. ענה לו הסטייפלער, אכן התורה מעדנת את האדם, אבל זה לא מספיק, אם האדם לא מתייגע לשנות את המידות ולשפרן, התורה לבד, זה לא מספיק. והביא לו ראייה מהפרשה שלנו, אליפו למד אצל זקינו יצחק, ומה למד אצלו? "לא תרצח". וכי את הלאו של "לא תגזול" ו"לא תגנוב" הוא לא למד אצלו? הוא למד שאסור להיות רוצח, ושוודד מותר כן להיות?

מה התירוץ? אם הוא לא היה לומד תורה הוא היה רוצח, אבל היות שלמד תורה, והתורה מעדנת את האדם, אז זה הועיל לו להוריד אותו מדרגת "רוצח" לדרגת "שוודד". אמר לו הסטייפלער, וודאי שהתורה עוזרת, שבלי התורה הוא היה רוצח ואילו עם התורה הוא סתם "חיה רעה". אם לא עובדים על המידות, זה לא מספיק.

אמר לו הסטייפלער, בחור שלומד טוב, ההוכחה היחידה היא שעם ה"סטנדר" יש לו "שלום בית" טוב, ואתה יודע למה? כי ה"סטנדר" אף פעם לא ביקש לו להוריד את הפח... הסטנדר אף פעם לא ביקש לו לקום אל התינוק באמצע הלילה... אם לא עובדים על המידות, יכולים ללמוד ולהיות מושחת. זה מה שלומדים מאליו, שעל המידות צריך לעבוד.

(הרב אליהו דיסקין)

ויאמר לבן ליעקב הכי אחי אתה ועבדתני חנם (כט, טו)

הגמרא במסכת חולין (קכו, א) אומרת: אמר רב גידל אמר רב: נרשאה נשקיך [אם אדם מהעיר 'רש' נשק אותך] מני ככיך [ספור את שניך לבדוק שלא גנב לך איזה שון], נהר פקודאה לוייך [אם אדם מהעיר 'נהר פקוד' מתלווה אליך] מן גלילא שפירא דחזי עלך [זה בגלל שהוא חומד את בגדיך ורוצה לגנוב לך אותם], פומבדיתא לוייך [אדם מ'פומבדיתא' מתלווה אליך] אשני אושפיזין [תשנה את אכסנייתך, שכן הוא זומם לפרוץ אליך].

זה מה שאומר הפסוק "ויספר ללבן את כל הדברים האלה" שיעקב סיפר לו שגנב מעשיו את הברכות ולכן גנב לו אליפו את הכל. כששמע לבן שיעקב גם הוא יודע לגנוב, נענה ואמר "הכי אחי אתה" אם כך הרי אנחנו ממש אחים... והוסיף ואמר ליעקב בלשון תמיהה הכי אחי אתה - הרי אתה גנב כמוני - ועבדתני חנם? - בטח עוד תגנוב אותי באיזה הזדמנות, כמו שהגמ' מספרת בחולין שודאי יש לגנב כוונות נסתרות איך לרמות ולגנוב, אם כן, "הגידה לי מה משכורתך" בא נסכם מראש כמה אני נותן לך ואל תגנוב אותי...

(ע"פ חתם סופר עה"ת ותורת משה)

ויהיו בעיניו כימים אחדים

כתב האלשי"ך הקדוש שידע יעקב את המדרגות של רחל, שנאמר ויאבה יעקב את רחל, אך מתוך המסירות נפש שעשתה שלא לבייש את אחותה, נכפלה אהבתו שנאמר 'ויאהב יעקב את רחל מלאה' היינו ממה שעשתה ללאה. ויעקב אבינו עבד ז' שנים, מה ראשונות באמונה אף אחרונות באמונה. וצ"ע מדוע היה צריך יעקב לעבוד עוד שנים באמונה, והרי הוא יודע לרמות את לבן כשהיה צריך, כמו לאחר שרימה אותו לבן עם הכבשים, ויסר ביום ההוא את העקודים וכו' עשה יעקב תחבולה במקלות בשקות המים, לקיים עם עקש תתפל, וא"כ מדוע עבד אחרונות באמונה? ותי' רש"ק והאלשי"ך הק' שהמחיר של רחל הוכפלה לי"ד שנה, כיון שנתגלו מדותיה הטובים הבין ששבע שנים לא מספיק לאשה כזאת, אפי"ד שנה לא מספיק. וזה שכתוב 'ויהיו בעיניו כימים אחדים', כי כשאדם משלם מחיר זול על דבר יקר, הוא מרגיש שלא נתן כלום. נמצא שיעקב חשב שאם היה לבן יודע מעלותיה של רחל, היה מבקש שיעבוד שבעים שנה, כשראה יעקב את המדות הטובות, הלך לעבוד בשמחה עוד ז' שנים.

וזהו המשך הפסוקים כיון שאבה יעקב את רחל מלאה, ממה שמסרה הסימנים ללאה במסירות נפש, ויעבוד עוד ז' שנים ויהיו בעיניו כימים אחדים, כי ידע שהיא יקרה יותר ויותר.

מפרשי הפשט הקשו מהו כימים אחדים, הרי דבר שאדם מצפה לו וזה מתאחר לבא, זה נראה לו הרבה שנים ולא כימים אחדים? ותי' רש"ק שכשאדם אוהב את עצמו זה נראה לו הרבה זמן, כשהוא אוהב את הדבר, זה כימים אחדים, וזה שדיבר יעקב בלשון כזה הבה את אשתי, כי היה זה כחפץ של מצוה, כספר תורה, כמו שאדם מכין לכתוב ספר תורה, ולוקח הרבה שנים להכין הקלף והדיו והכתיבה, כל זה כימים אחדים באהבתו אותה, אותה דייקא ולא את עצמו, משא"כ כשאוהב את תאוות גופו ופיצתו, אפי"ד רבע שעה נדמה לו כימי מתושלח.

(הגרמ"י רייזמן) נשאלת השאלה: אם בין כה וכה יש כאן נס של מועט המחזיק את המרובה –

לשם מה צריכים בכלל תבה?! והתשובה היא: אתה תעשה את מה שאתה יכול, עשה תבה – ואת השאר תשאיר לקב"ה!

העשיה שלך היא התנאי לתוצאה. וזה למעשה פסוק מפורש בספר קהלת (ט, י): "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה" – כל מה שאתה יכול לעשות – תנצל את המקסימום ממה שאתה יכול לעשות...!

אז עצם החובה להשתדל, לא לחבוק ידיים, היא הרי ידועה. אלו הם דברי הספרי על הפסוק (דברים טו, יח): "וברכך ה' אלקיך" – "יכול יהא יושב ובטל? – תלמוד לומר: 'בכל אשר תעשה'". ברכת שמים היא זו שתועיל. מתי? – אחרי שאתה עושה!

השאלה היא: מהי חובת ההשתדלות? יאמר האדם: אני אעשה את המינימום, והקב"ה ישלח את הברכה... – זה לא יעזור – לא מלאת את חובתך!

אומרת הגמרא (ברכות לב ע"ב): 'ארבעה דברים צריכים חיזוק [שיתחזק בהם אם תמיד [בכמות] בכל כוחו [ובאיכות] – רש"י], ואלה הם: תורה ומעשים טובים, תפלה, ודרך ארץ'. ופרש רש"י: "דרך ארץ – אם אומן הוא – לאומנותו. אם סוחר הוא – לסחורתו, אם איש מלחמה הוא – למלחמתו".

וכתב היעב"ץ, כי הגמרא מונה את ארבעת הדברים הללו, משום שארבעתם רצויים לפני הקב"ה – הקב"ה רוצה שהאדם ילמד, שיעשה מצוות, שיתפלל, ושירויח במסחרו [אם אין קמח אין תורה]. כיון שכך, היינו עלולים לחשוב שאם הדברים האלה רצויים לפני הקב"ה, הרי שמספיקה השתדלות קטנה, והקב"ה ישלח בזה ברכה... על כן משמיעים לנו חז"ל, שגם דברים אלו רוצה הקב"ה שתעשה את כל מה שאתה יכול! בלי שתמצה את היכולות שלך, קשה יהיה לך לצפות לעזרת שמים.

נחזור למדרש שעמו פתחנו: יעקב אבינו רוצה ללכת להשיג שידוך, וכשהוא מסתכל על "ההורים", מה הורה לו אברהם אבינו בשידוך של יצחק? – שאם אתה יכול לשלוח עשרה גמלים מלאים כל טוב, תשלח עשרה גמלים! ואם אתה חשוב שאם תתן לו שטר מתנה על כל נכסיו זה מה שיועיל – אז תתן לו שטר כזה! 'רואים שצריך למצות את ההשתדלות, ולי אין כלום', אמר יעקב, 'אפילו לא נום אחד או צמיד אחד'.

זו ההתחלה של המדרש. ומה ההמשך של המדרש?

ההמשך של המדרש נפלא כל כך: אם ההשתדלות היתה זו שמניבה את התוצאות, אז כשאין השתדלות – מרידים ידיים...

אמר יעקב אבינו: 'מה, אני מאבד את בטחוני מבוראי?! – איני מאבד בטחוני מבוראי! אלא עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ!'

מה הוא אמר כאן? – הוא גילה יסוד נוסף: כשאתה יכול להשתדל – אתה חייב להשתדל, וכשאינך יכול להשתדל – אתה פטור מהשתדלות! ואם אתה באמת פטור מהשתדלות – ה' יעזור לך!

כשרוצים באמת – משמים מסייעים

הרב מפוניבז' זצ"ל היה אברך כשהתמנה לרבה של העיר פוניבז' – ממלא מקומו של רבי איצ'לה פוניבז'ר. הוא קיבל עירה שהיו בה תלמוד תורה קטן, וישיבה, שעוד איכשהו החזיקה מעמד.

היה לו חלום – להפוך את פוניבז' למעצמה של חינוך: לבסס את התלמוד תורה, ולייסד ישיבה קטנה וישיבה גדולה, וכוללים שלא ברכים, בית ספר יסודי לנערות, וסמינר וכו' – קמפוס של חינוך!

בשביל להתחיל לממש את החלום, הוא היה צריך שטח קרקע גדול. מהשמים הקרו לפניו הזדמנות ממש נדירה – הכומר של פוניבז' היה בן למשפחת האצולה שפעם שלטה בעיירה, והיא היה הנצר האחרון למשפחה זו וירש המון קרקעות. הוא ידע שהוא לא משאיר אחריו ילדים, אז החליט למכור את השטחים שלו. לפי ערך הקרקע, הם היו שווים ששים אלף רובלים – הון בלתי נתפס בימיהם ההם, אבל הוא פרסם, שמי שיתן לו חצי מחיר, כלומר שלושים אלף רובלים במזומן – הוא ימכור לו את הקרקע!

עבור הרב מפוניבז' זו היתה ממש הזדמנות חייו! הוא עלה אל הכומר, והתחיל להתמקח: "מי יתן לך ששים אלף רובלים?!" ענה לו הכומר: "האמת היא שיש מי שמוכן לתת, אבל הוא רוצה לפרוס זאת בתשלומים... אני רוצה חצי מחיר, אבל במזומן! אתה רציני או לא?"

ענה לו הרב: "תוריד לעשרים וחמש אלף, וגמרנו ענין!"

"אבל מזומן!" אמר הכומר.

אמר לו הרב: "תשמע, אתה הכומר של העירה, ואני הרב של העירה. אינני אדם עשיר, ואין בידי כרגע את הסכום הזה. תן לי מרווח של זמן, כמה חדשים. לעשות סבב בין עשירי רוסיה ולחמם את לבבם, שיחליטו לפתוח את הכיס!"

הדבר לא מצא חן בעיני כומר... "אתה יודע מה?" אמר הכומר, "תביא לי כעת חמשת אלפים רובל מזומן, ואני אתן לך חדשיים לעשות את הסבב שלך, ולאסוף תרומות. אם בתום החדשיים [יום א' בשעה 11.00] אני לא רואה את העשרים אלף הנוספים – אין עסקה, ואבדת את דמי הקדימה! מסכים או לא?"

"אשאל את אשתי", ענה הרב.

וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה (כט, לא)

במדרש תנחומא: "ראה כי שנואין מעשי עשיו בפניה". יש להבין מדוע דוקא בזכות הזאת זכתה להיפקד?

ביאר בספה"ק קדושת לוי, שהגמ' אומרת שלכן היו אמותינו עקרות, כיון שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים. והנה כאן מצאנו שהיו עיני לאה רכות וברש"י שבכתה הרבה מחמת שחששה שתנשא לעשיו, וזה מה שכתב המדרש, שהקב"ה ראה שלאה כבר בין כה וכה התפללה הרבה מחמת ששנואין מעשי עשיו בעיניה, לכן נפקדה מיד. (קדושת לוי)

ותהר ותלד בן ותאמר אסף אלקים את חרפתי (ל, כג)

כתב רש"י: "חרפתי וכו' ואגדה כל זמן שאין לאשה בן אין לה במי לתלות סרוונה משיש לה בן תולה בו מי שבר כלי זה בנך מי אכל תאנים אלו בנך" עכ"ל. והדברים מפליאים, וכי זהו מעלת הבן אצל רחל אמנו, שמזכירים דברים קטנים מה מה בכך בכבוד, לעומת אושר הגדול של אם הבנים שמחה שמעמידה שבט בישראל ואם עקרה שנפתח רחמה וזכתה לזרע של קיימא וכן ליעקב אבינו, כמה תמוה שתוכיח דבר כזה כלל!?

ופירש הגרא"ל חסמן ז"ל שכשאדם איבד כובעו וחבירו רץ אחריו ומה עוד שנכנס למים להציל לו את כובעו, הרי מודה לו מאד, ומכיר לו טובה ע"ז. ואם הוא עצמו היה בסכנה, ונפל לים, ובא חבירו והצילו, וגם הציל לו את כובעו, מטבע האדם שמרוב שבח והודיה על הצלת חייו לא נחשב בעיניו כלום מה שהציל לו גם את כובעו, אמנם, ממידת האמת והכרת הטובה, ראוי לו להודות על כל דבר ודבר בפני עצמו, כי הרי גם זה טובה היא, וכי בגלל שעשה עמו עוד דברים גדולים יותר בטלה חובתו לגבי דבר הקטן? ועד"ז הזכירה רחל אמנו, שלא תשכח לעולם להכיר טובה גם על דבר קטן כזה של אסף אלקים את חרפתי, הרי פשיטא שכל ליבה מלא שמחה ושבח והודיה על זרע ברך ה', על עבד ה' בן יעקב משבטי קה, ומתוך גדלותה הזכירה גם ענין קטן שאין האדם משים על לב ע"כ תו"ד. (ברכת אברהם)

ויאמר לבן ליעקב הנה הגל הזה והנה המצבה אשר יריתי ביני ובינך (לא, נא)

בספר "טעמא דקרא" מביא הגר"ח קנייבסקי בשם אביו הסטייפלער זצ"ל, שכאן רצה הכתוב להראות את עוצם שקריו של לבן, שהרי הכתוב מספר שיעקב לקח אבן, כמו שאמר לבניו לאסוף אבנים עד שעשו גל אבנים, והנה בתוך כדי דיבור בא לבן ואומר "הגל הזה... אשר יריתי" והרי הוא לא נגע בכל האבנים.

(טעמא דקרא)

מאוצרות המגידים

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח, י)

במדרש (בראשית רבה סח, ב): "רבי שמואל בר נחמן פתח: 'ישר למעלות אשא עיני אל ההרים' (תהלים קכא, א), אשא עיני אל ההורים למלפני ולמעבדני".

המילה "ההרים" נדרשת בכפל משמעות: מלשון הורים, ומלשון הוראה, כשלמעשה ההורים הם בדרך כלל גם מורים המלמדים את בניהם. יעקב אבינו אמר: "אשא עיני אל ההירים" – אני צריך לראות איך אבותי התנהגו כשרצו לבקש זווג.

"אליעזר, בשעה שהלך להביא את רבקה, מה כתיב ביה? ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו, ואני לא נזם אחד, ולא צמיד אחד", שכידוע אליפז בן עשו שדד את יעקב בדרך. מה עושים?

"חזר ואמר: מה אנא מובד סברי מן בריי [מה, אני מאבד את בטחוני מבוראי?!]. חס ושלום, לית אנא מובד סברי מן בריי [איני מאבד בטחוני מבוראי!] אלא, 'עזרי מעם ה' עשה שמים וארץ'. הרי ה' עשה שמים וארץ בלי שום השתדלות מצדם של השמים והארץ, הכל מיוזמתו של הקב"ה. אז גם כאן יהיה הכל מיוזמתו של הקב"ה.

"אל יתן למוט רגלך אל ינום שמרך, הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל" – יעקב, 'ה' ישמרך מכל רע' – מעשו ומלבן, 'ישמר את נפשך' – ממלאך המות, 'ה' ישמר צאתך ובואך' – ויצא יעקב". עד כאן דברי המדרש.

יש לנו במדרש הזה ידיעה חשובה שמנחה אותנו למעשה בחיינו: כאשר אפשר – חייבים! אם באפשרותך להביא עשרה גמלים טעונים מכל טוב, כמו שאברהם הביא – עשה זאת. אולם כשאין אפשרות לעשות השתדלות – אתה פטור מהשתדלות, ועליך להאמין שהכל יסתדר בעזרת שמים, שהלא זווגו של אדם משמים הוא.

הרמב"ן הרי כותב, שלא תבה אחת ולא עשר תבות, יכולות היו להכיל את כל זני החיות שבעולם. היעלה על הדעת שעל משטח אחד, קומה אחת של שלוש מאות אמה [מאה וחמשים מטר], יכולים להמצא כל זני בעלי החיים שבעולם?! לאן דחסו אותם במשך שנה שלמה? – התשובה היא, אומר הרמב"ן, היה כאן נס! מעט המחזיק את המרובה.

חמשת אלפים רובל – זה כל הכסף שהיה לרב מפוניבוז' ולזוגות, מהנדוניה שהוא קבל מחותנו – הרב של ווידג'. החותן רצה את העילוי של עולם הישיבות. חסך את כל ההכנסות שלו מה"דיני תורה" שקיים, ונתן חמשת אלפים רובל לזוג הצעיר – זה מה שיש להם...

הלך הרב מפוניבוז' לביתו ושאל את אשתו: "את מוכנה לתת את חמשת אלפים הרובלים?" והיא אמרה מידי: "כן! אני אתך..."

לקח את הכסף, הלך לכומר, וחתמו על זכרון דברים. יש לו עתה חדשיים לגייס את הסכום הנותן. הוא לא התעצל! נסע לפטרבורג, נסע לקובנה, נסע לווילנא, דיבר עם כל הגבירים, חימם אותם, הלהיב אותם – הוא פתח להם את הלב, אבל לא את היד!... כולם הסכימו עקרונית לתרום, אבל אמרו לו שאין להם כעת בכספת את הסכום שהוא דורש.

עשיר אחד, ברודצקי שמו, אמר לו: "ראה, אני כעת גומר עסק, והוא יניב רוחים בעוד חמשה חדשים. אם תבוא אלי עוד חמשה חדשים, חמשת אלפים רובל שלך!" הרב מפוניבוז' בקש שיתן לו על כך התחייבות בכתב...

זה הבטיח לו שלושת עופים רובל תוך שלשה חדשים, עשיר אחד ארבעת אלפים רובל תוך ארבעה חדשים – ככה הבטיחו לו סכום של עשרים אלף רובל, אבל לא עכשיו.

בקיצור, מגיעה השבת האחרונה, ביום א' הוא צריך לשלם את הכסף – ואין לו רובל!

'למרבה המזל', החותן והחותנת שלו הגיעו אליהם הביתה לשבת [כנראה שאשת הרב ספרה להם את הספור].

"שאף אחד לא יקנא בשבת שאני עברתי" ספר אחר כך הרב... "מה עשית?!" הטיחו בו, "איזו מגלומניה?! אתה בסך הכל רב בעירה קטנה – תעביר את שעורי התורה שלך באיזה בית כנסת לכמה בחורים... מה החלומות שלך? מה אתה צריך ששים דונם של אדמה? מה, אתה הולך לבנות קריה?! מי אתה? – אברך בן שלושים סך הכל"..." בקיצור, 'חושך בעיניים'... והם הרי צודקים...

איך שיצאה השבת ועשו הבדלה, אמר שלום יפה לשויגר, וביקש 'להתאורר'... הלך לבית המדרש והתישב ללמוד, וכשהרב מפוניבוז' פתח את הגמרא, הכל נעלים. אין שוער, אין כומר, אין קרקעות... הוא כעת חי בעולם אחר! הבין את הסוגיה היטב, ברוך ה' יש לו כעת שוער לישיבה למחר.

בסיום הלימוד, הוא מרים את הראש – שתיים בלילה! חשב שהמחונתנים כבר נסעו, וגם אשתו כבר ישנה – אפשר לחזור הביתה...

הוא מגיע לביתו ורואה אור בבית. חשב לעצמו שבטח אשתו לא הלכה עדיין לישון, והמחונתנים נשארו בבית, לראות מה יהיה 'מחר'... פותח את הדלת, מוצא שני עשירים, מהגבירים של פוניבוז', יושבים אצלו בסלון.

"שלום הרב! איפה הרב היה?" שאלוהו.

מה אתם עושים כאן בשתיים בלילה...?! "שאל אותם הרב.

"מגיע לנו מזל טוב! לזה יש בן, לי יש בת – החלטנו להשתדך בינינו!" ענה אחד הגבירים.

"מזל טוב, מזל טוב" ברך אותם הרב, ומזג להם 'לחיים'. "כדי לבשר לי את זה נשאתם ערים עד שתיים בלילה?!" תמה הרב. והם הסבירו לו שהם שני גבירים שכל אחד הבטיח עשרת אלפים רובל לנדוניה [אף אחד הרי לא האמין לשני...], והם רוצים 'לראות', שבאמת כל צד נותן את הסכום הנ"ל, אז זה הוציא עשרת אלפים רובל, והשני גם הוציא, כל אחד סופר את הכסף של השני... "יופי! יש עשרים אלף רובל, אשפר לשתות לחיים! עשינו שידוך! כעת, היכן הם יפקידו את הסכום הזה [הרי אף אחד לא מאמין לשני]? אז הם החליטו שהולכים לרב, ויפקידו אצלו את הכסף עד החתונה, שתערך בעוד חצי שנה..."

אמר להם הרב: "תשמעו, אני מקבל פקדונות מאנשים, אבל לא בסכומים כאלה. אין לי כספת בבית, ולהיות אחראי על עשרים אלף רובל... סכומים כאלה אני לא מקבל!"

שני הגבירים הפצירו שוב ברב, שבכל זאת יסכים לשמור להם על הסכום, ענה להם הרב: "אם תסכימו שאוציא את הסכום הנ"ל למה שאני צריך כעת לצרכי מצוה, ובעוד חצי שנה [בתאריך של החתונה] תקבלו את העשרים אלף ביד – אני מסכים!"

"טוב" אמרו השניים, "סומכים על הרב!"

הרב נטל פתק ורשם עליו שבעוד חצי שנה הם יקבלו את הכסף. הגבירים השאירו אצלו את הכסף והלכו.

מספר הרב: "כל הלילה לא ישנתי [צריך לשמור על הכסף]. פתחתי גמרא, למדתי עם הכסף מתחת לגמרא, התפללתי 'ותיקין', עליתי לכומר, הנחתי את הכסף על השולחן [העיניים שלו התגלגלו...], לקחתי את הכומר למשרדים והעברתי את הבלעות על שמי..."

בצהריים אני חוזר הביתה – והגבירים מחכים לי!

"מה זה?" שאלתי.

"השידוך התפוצץ!" ענו... הם מבקשים את הכסף בחזרה!

"טוב", הוא אומר להם, "תשמעו, אמרנו חצי שנה... הכסף כבר לא אצלי".

"טוב, אז עוד חצי שנה שהרב יחזיר לנו את הכסף" ענו שני הגבירים.

תוך ארבעה חודשים ברודצקי נתן, וזה נתן, ותוך חצי שנה היה לי כבר את כל הכסף להחזיר להם! ופוניבוז' פרח! היתה למטרופולין של חינוך: לפני השואה היו כאלף ושמונה מאות תלמידים [ותלמידות]. פוניבוז' הפכה להיות מעוז של חינוך בליטא!

מה הקב"ה רצה לומר בסיפור הזה? – שאם אתה יכול לעשות השתדלות אתה חייב לעשות השתדלות, וכשאינך לך שום אמצעים – הקב"ה יעשה, "גול על ה' דרך, ובטח עליו והוא יעשה"!!!

(רבי שלום מאיר ולך – דורש טוב)

ויהי בבוקר והנה היא לאה (כט, כה)

"אבל בלילה לא היתה לאה, לפי שמסר יעקב לרחל סימנים, וכשראתה רחל שמכניסין לו לאה אמרה עכשיו תיכלם אחותי, עמדה ומסרה לה אותן סימנים" (רש"י)

מידת השתיקה

אנו יודעים כי לשון הרע זו עבירה חמורה. וזה נכון. אבל עלינו לדעת כי מלבד עצם האיסור לדבר לשה"ר על אנשים, על חברים, ישנו חלק נוסף בנושא זה, והוא: המידה הכללית הנקראת שתיקה, לאו דוקא מלשה"ר.

ישנו מעשה מופלא שמספרים על האדמו"ר מרוז'ין זיע"א, אחד מגדולי האדמו"רים לפני כמאה וחמישים שנה. מנהגה היה, שעל השולחן שהוא ערך [ה'טיש'] היה יושב בשקט, בדממה.

ומספרים שפעם שאלו את הגוי שהיה מנקה את בית המדרש של האדמו"ר, מה ראה שם. נענה הגוי ואמר בזה הלשון: "ראיתי שם שולחן ארוך שיהודים יושבים משני צדדיו. בראש השולחן יושב זקן אחד, הוא שותק וכולם מקשיבים..."

איזו הגדרה נפלאה: המילה היפה ביותר שנאמרה שם – זו השתיקה!

השירה היפה ביותר – השתיקה!

נאמר בפסוק: "תולה ארץ על בלימה" (איוב כו, ז) כלומר, על שום דבר. מכאן למדו חז"ל ש"אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שכולם עצמו בשעת מריבה, שנאמר תולה ארץ על בלימה". הוא ששתק בשעת המריבה הוא היסוד לכל העולם.

כאן אנו מוצאים גדלות הנקנית בצורה בלתי צפויה; ללא עמל במצוות ובתורה, רק בלימה בשעת מריבה!

ושומה עלינו להבין, איזו גדלות טמונה בשתיקה, בבלימה.

ידוע שהמלאכים אומרים שירה, מהי שירת המלאכים? "קדוש, קדוש, קדוש" ו"ברוך כבוד ה' ממקומו". אך ישנם מלאכים אחרים [חיות הקודש] הנקראים "חשמל", ומבואר בגר"א שהמילה "חשמל" מורכבת משתי מילים – חש מל. "עתים חשות עתים ממלמות" (חגיגה יג, ב) לפעמים החיות שותקות ולפעמים הן מדברות, ומוסיף הגר"א שזהו ענין חזרת הש"ץ.

כי כשמשבחים את הקב"ה, מוכרחים להגיע לאותה שלימות של שירה – דיבור יחד עם השתיקה. תפילת שמונה-עשרה של הש"ץ היא שירה, וגם השתיקה של הציבור היא שירה, וביחד יש כאן את השירה המיוחדת שעניינה: חש מל.

ישנן שתי דרכים כיצד לשיר לה', ישנו ניגון של "קדוש, קדוש, קדוש", ישנו ניגון של "ברוך כבוד ה' ממקומו", וישנו ניגון של שתיקה. שתיקה, אם כן, איננה רק לא לעשות עבירות. שתיקה היא בעצם גם שירה.

אצל אליהו הנביא מובא תיאור של שירת המלאכים: "ויאמר צא ועמדת בהר לפני ה' והנה ה' עובר ורוח גדולה... לא ברוח ה', ואחר הרוח רעש לא ברעש ה'... ואחר האש קול דממה דקה" (מלכים א יט, יא-יב) השיא של השירה הוא: "קול דממה דקה", כמו שנאמר "לך דומיה תהילה" – השבח הגדול ביותר הוא הדומיה.

נצייר לעצמנו: אילו היה נכנס לכאן תלמיד חכם גדול, היו כולם מנמיכים את טון דיבורם ומתחילים ללחוש. אבל אם היה זה תלמיד חכם עצום, גדול הדור – היו כולם שותקים, היתה משתררת דממה באולם!

שתיקה היא השירה הגדולה ביותר, יותר מהשירה היפה ביותר שישנו. וחז"ל אומרים: איזו שירה מחזיקה את העולם? "תולה ארץ על בלימה", כשאדם יודע לשתוק לכבוד שמים, כאשר הוא מתפוצץ לומר מילה, לעקוץ את השני, להראות את עצמו חשוב יותר. אך הוא צועק שתיקה לכבוד השי"ת – וזהו הגדלות שבגדלות!

שתיקה של גדלות

הבה נצייר לעצמנו תמונה של גדלות.

יענקל'ה מגיע הביתה אחרי חתונה בחיפה. השעה מאוחרת, הוא עייף, מותש, רוצה רק לישון. הוא כבר אמר קריאת שמע שעל המיטה, ואז הוא חושב לעצמו: רגע, אם ה' הוא אחד, עלי לעשות משהו לכבוד ה'. כדי לא להירדם הוא ממלא דלי מים, משליך לתוכו קוביות קרח, מוריד את גרביו, מכניס את הרגליים למים ולומד עד אור הבוקר.

זוהי גדלות, מן הסוג שאנו מאחלים לילדינו. באותה שעה הקב"ה ודאי אוסף את פמליא של מעלה ואומר: ראו בריה שבראתי בעולמי.

נתבונן עתה במעשיה של אשתו, נקרא לה רחל.

השעה תשע וחצי בבוקר. בעלה ב'כולל' והיא בבית עם התינוק, אשר ברגעים אלו מתרוצץ ברחבי הבית. לפתע היא מגלה שישנם מים על הרצפה. מתברר שהתינוק סתם עם פקק את חור הניקוז של האמבטיה, פתח את הברז, המים עלו על גדותיהם וכעת הבית מוצף מים... היא נוטלת מגב ובמשך שעה וחצי עובדת קשה לגרוף את המים [תוך כדי כך היא נזכרת שהיה לה כאב גב לפני יומיים...]

פתאום מצלצל הטלפון. על הקו השכנה מלמעלה ובפיה בקשה: "רחל, אני חייבת לצאת לאיזה מקום, תוכלי לעשות לי טובה לשמור על התאומים שלי?" היא מסכימה, ותוך חמש דקות התאומים בביתה, מצטרפים לתינוק שלה. ישנם עדיין מים על הרצפה.

סוף סוף היא גומרת לייבש את הבית, ואז היא מביטה בשעון ומגלה לחרדתה שהשעה כבר שתיים-עשרה וחצי ועליה להכין ארוחת צהריים. היא תופסת את התינוק והתאומים, רצה למכולת, חוטפת מהמדף שני קופסאות תירס, נעמדת בתור לקופה, משלמת, ואז רצה הביתה, מחממת מהר משהו מהמקפיא, וב"ה איכשהו הארוחת צהריים מוכנה בזמן.

יעקב מגיע הביתה, מביט בסיר ומפטיר בנימת אכזבה: "אין משהו אנושי לאכול בבית הזה?" והיא שותקת, ממלמלת בשקט: "אני מצטערת, לא היה לי זמן". הוא יוצא מהבית, קונה לעצמו מנה פלאפל, חוזר, השעה כבר שתיים. "אני חייב לישון", הוא מודיע לאשתו, "בבקשה, תשמרי על השקט". היא משתדלת בכל כוחה לשמור על התינוק והתאומים שלא יפריעו את מנוחת בעלה.

בשלוש הוא חוזר לכולל, ובשלוש וחצי חמותה מתקשרת: "רחל, שמעתי שהיום הכנת תירס לארוחת צהריים..."

ברגע זה, הדם עולה לה לפניו, הדמעות עולות לעיניים. היא אומרת: "רק רגע, אמא". היא ניגשת לברז, מוזגת לעצמה כוס מים ומברכת "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם, שהכל נהיה בדברך" ושותה. ביחד עם המים נשטפים גם הכעס והדמעות, הכל נמוג כלא היה!

ברגע זה הקב"ה מכנס את פמליא של מעלה, ואומר: ראו בריה שבראתי בעולמי. זוהי גדלות של "לך דומיה תהילה". "וה' בהיכל קדשו, הס מפניו כל הארץ". השבח הגדול ביותר הוא: "הס מפניו כל הארץ".

זכות הגאולה – שתיקת רחל

כאשר נתבונן נגלה, כי המעשים היפים ביותר בהסטוריה של העולם, היו דוקא מעשים של שתיקה!

ידועים דברי המדרש שהגאולה העתידה מהגלות המרה בה אנו נמצאים, תהיה בזכות רחל אמנו, וכך הוא לשון המדרש:

"א"ר שמואל בר נחמן: בשעה שחרב בית המקדש בא אברהם לפני הקב"ה אמר אברהם לפני הקב"ה: רבונו של עולם מפני מה הגלית את בני, ומסרתן בידי האומות והגוים בכל מיתות משונות וחרבת את בית המקדש, מקום שהעליתי את יצחק בני עולה לפניך? אמר לו הקב"ה לאברהם: בניך חטאו ועברו על כל התורה".

"מיד פתח אברהם לפני הקב"ה ואמר: רבש"ע למאה שנה נתת לי בן וכשעמד על דעתו והיה בחור בן שלשים ושבע שנים אמרת לי העלהו עולה לפני ונעשיתי עליו כאכזרי ולא ריחמתי עליו אלא אני בעצמי כפתתי אותו ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני?"

"פתח יצחק ואמר: רבש"ע כשאמר לי אבא (בראשית כ"ב) אלקים יראה לו השם לעולה בני לא עכבתי על דברך ונעקדתי ברצון לבי על גבי המזבח ופשטתי את צוארי תחת הסכין ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני?"

"פתח יעקב ואמר: רבש"ע לא עשרים שנה עמדת בבית לבן, וכשיצאתי מביתו פגע בי עשו הרשע ובקש להרוג את בני ומסרתני עצמי למיתה עליהם ועכשיו נמסרו ביד אויביהם כצאן לטבחא לאחר שגדלתם כאפרוחים של תרנגולים וסבלתי עליהם צער גידול בניו כי רוב ימי הייתי בצער גדול בעבורם ועתה לא תזכור לי זאת לרחם על בני?"

"פתח משה ואמר: רבש"ע לא רועה נאמן הייתי על ישראל ארבעים שנה ורצתי לפניהם כסוס במדבר וכשהגיע זמן שיכנסו לארץ גזרת עלי במדבר יפלו עצמותי ועכשיו שגלו שלחת לי לספוד ולבכות עליהם?" וכי

"באותה שעה קצפה רחל אמנו לפני הקב"ה ואמרה: רבש"ע גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה, ועבד בשבילי לאבא שבע שנים, וכשהשלימו אותן שבע שנים, והגיע זמן נשואי לבעלי, יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי, והוקשה עלי הדבר עד מאד, כי נודעה לי העצה, והודעתי לבעלי, ומסרתני לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני, ולאחר כן נחמתי בעצמי, וסבלתי את תאוותי, ורחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה, ולערב חלפו אחותי לבעלי בשבילי, ומסרתני לאחותי כל הסימנים שמשרתני לבעלי כדי שיהא סבור שהיא רחל, ולא עוד, אלא שנכנסתי תחת המטה, והיה מדבר עמה והיא שותקת, ואני משיבתו על כל דבר ודבר כדי שלא יכיר לקול אחותי, וגמלתי חסד עמה ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה לחרפה, ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי, ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקיים רחמן מפני מה קנאת לעבודת כוכבים שאין בה ממש, והגלית בני ונהרגו בחרב ועשו אויבים בם כרצונם?"

מיד נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ואמר: בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן, הדא הוא דכתיב (ירמיה ל"א) כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו וכתבי (שם) כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שחר לפעולתך וגו' וכתבי (שם) ויש תקוה לאחרייך נאם ה' ושבו בני לגבולם" עד כאן לשון המדרש.

הבה ונראה מה היה כאן: בא אברהם אבינו לפני הקב"ה ואמר: רבש"ע, לחינם עמדת בעשרה נסיונות? ענה לו הקב"ה: מה אעשה, עם ישראל עשו הרבה עבירות. בא יצחק ואמר: לחינם פשטתי את צווארי להישחט? וגם לו ענה הקב"ה את אותה התשובה. וכך גם ליעקב ולמשה רבינו. אף אחד לא הצליח להציל את עם ישראל.

עד שבאה רחל אמנו. בעצם, מה עשתה רחל? היא שתקה! אבל פעולה זו של השתיקה פשוט פוצצה את העולם. היא ראתה איך שכל בית ישראל נלקח ממנה, איך שהיא עתידה להיכנס לבית עשו, היא ראתה דברים נוראים, ומה היא עשתה? נכון, היא גם עשתה מעשים נפלאים, אבל בעיקר שתקה! זה הכח המופלא שיש אצל האדם – לעצור את עצמו!

כל נהג יודע כי הכלל הראשון בנהיגה הוא: אם אין מעצור [ברקס'] – אל תיכנס למכונית! המעצור הוא הדבר החשוב ביותר במכונית!

ושוב, אינני מדבר על לשה"ר, אלא על הכח לשתוק. לפעמים צריכים לשתוק גם כשמוותר לדבר.

איזו עבירה היתה רחל עוברת אילו היתה מגלה ליעקב שניתנת לו לאה אחותה במקומה? אדרבה, היא היתה מקיימת בכך מצוה, שהרי יעקב אבינו ציווה עליה לשמור על סימנים על מנת לדאוג לכך שלא לא תינתן לו, והיא עומדת בדיבורה ובהבטחתה [ובאמת, בסופו של דבר רחל לא הפסידה כלום, שהרי ממנה נבנה הכלל-ישראל. רחל אמנו היתה "עקרת הבית" – הכל היה ממנה, כי את לאה היא הכניסה, וגם את בלהה וזלפה היא הכניסה, היא הכניסה את כולם].

ואעפ"כ היא אינה עושה כן. מדוע? כי אחותי תבטיש! הכח לשים 'ברקס', לשתוק בשעה שמרגישים שמוכרחים לדבר ומוכרחים להגיב – כח זה הוא הכח אשר יביא את הגאולה, כמו שנאמר "ויש תקוה לאחרייך ושבו בני לגבולם".

(תפארת שמשון)

מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רמיתני (כט, כה)

התורה הקדושה מתארת בפנינו כיצד לבן מסר ליעקב את לאה במקום רחל והצליח לנצל אותו לשבע שנות עבודה נוספות, ועל פניו נראה מהדברים שלבן אכן הצליח במזימתו ורימה את יעקב.

והשאלה העולה היא, למה התורה טורחת לספר לנו את כל זאת, וכי היא רוצה שנלמד מכך שהרמאי מצליח לרמות את הצדיק? הרי המאורע הזה עלול לטעת בנו תחושה מרירה ולהחלישנו בעבודת ה'. אמנם נכון שבסופו של מעשה חזר יעקב לארצו עם משפחה מפוארת ועושר רב, אבל מה ארע עד אז, כיצד יתכן שהקב"ה לא שמר כביכול על יקב והניח ללבן לרמותו?

כאשר מעיינים בדברי חז"ל המתארים את השתלשלות העניינים, השאלה מתעצמם שבעתיים.

נאמר בפסוק: "ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא" (כט, יב), ומקשה הגמרא (מגילה יג ע"ב): "וכי אחי אביה הוא, והלא בן אחות אביה הוא?" הרי יעקב לא היה אחיו של לבן אלא בנה של רבקה אחותו של לבן?

מבארת הגמרא שבעת שבעת שיעקב אבינו פגש את רחל אמנו ושאלה האם תסכים להנשא לו, היא השיבה בחיוב, אבל עם זאת אמרה לו: "אבא רמאה הוא ולא יכלת ליה" – אבי לבן הוא רמאי ולא תוכל לנצחו.

אמר לה יעקב: "אחיו אני ברמאות!" וזהו שנאמר בפסוק: "ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא".

שאלה רחל את יעקב: "ומי שרי לצדיקי לסגויי ברמיותא?" – וכי מותר לצדיקים לנקוט במידת הרמאות?

אמר לה יעקב: "אכן כן, שנאמר: 'עם נבר תתבר ועם עקש תתפל' (שמואל ב כב, כז). ובאר הריטב"א (בבא בתרא כק ע"ב). שמונת לעשות טצדקי כדי להנצל מרמאותו של הרמאי, אבל אסור לרמותו בדרכים אחרות.

לאחר מכן שאל יעקב את רחל: "ומאי רמיותא?" – מהי רמאותו של לבן אביך?

אמרה לו רחל: "אית לי אחתא דקשישא מינאי ולא מנסיב לי מקמה" – יש לי אחות מבוגרת ממני ואבי לא יסכים לחתן אותי לפני שהיא תתחתן.

ממשיכה הגמרא ומספרת: "מסר לה סימנים, כי מטא ליליא אמרה: 'השתא מיכספא אחתאי', מסרתניהו ניהלה. והיינו דכתיב 'ויהי בבקר והנה היא לאה', מכלל דעד השתא לאו לאה היא? אלא מתוך סימנין שמסרה רחל ללאה לא הוה ידע עד השתא".

הרי לנו שיעקב ידע מראש על רמאותו של לבן, ולא זו בלבד אלא שהתגונן מבעוד מועד ומסר לרחל סימנים מיוחדים כדי שלבן לא יוכל להחליפה באחרת, אולם בסופו של דבר רחל גלתה את הסימנים ללאה אחותה כדי שלא תבטיש, וכך הצליח לבן לנצח, כביכול, את יעקב ולתת לו את לאה במקום את רחל.

נראה, אם כן, שלכאורה, שבתחילה טען יעקב בפני רחל שהוא יותר חכם וערום מלבן, אך לבסוף התברר שבעצם לבן סיבב אותו בכחש ובמרמה והצליח במזימתו. ואם כן מתגברת שאלתנו, כיצד יתכן שהקב"ה אפשר ללבן הרשע לרמות את יעקב הצדיק?

לפני שנפתח בבאר הדברים, עלינו לציין כי לבן הארמי לא היה רמאי זוטרי מהשוק. זוהר הקדש (וישלה קטו ע"ב) מובא, שבאותה תקופה כל העולם ידע שלבן הוא המומחה הגדול ביותר לכשפים ולקסמים, ואם הוא זומם לחסל מאן דהו בכשפיו, אין מי שיכול להנצל מידיו.

הזוהר מוסיף ואומר, שבלעם היה נכדו של לבן, ואת כל מה שידע למד מלבן. ומאחר ובלעם היה המכשף הגדול ביותר בדורו ועליו נאמר: "את אשר תברך מברך ואת אשר תאר יואר" (במדבר כב, ו), לא קשה לתאר איזה מכשף נורא ואיום היה מורו ורבו, לבן הארמי.

כל העולם חשש ורעד מפני לבן וכשפיו, ולכן בעת שיעקב אבינו רצה להתרועע עמו, הוא שלח לומר לו: "עם לבן גרתי" (לב, ה). ואל תחשוב שגרתי עם לבן רק חודש או שנה אחת. שהייתי במחיצתו במשך עשרים ושתים שנה ולבסוף יצאתי ברכוש גדול: "יהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה" (שם ו). ואכן הזוהר אומר שהידיעה הזו הפחידה את עשו וגרמה לו להשלים עם יעקב.

נמצאנו למדים איזו סכנה נוראה היתה לגור במחיצת לבן הרשע, וביחוד זשזם

לאבד את יעקב ואת כל מלחמתו, כפי שנאמר: "ארמי אבד אבי" (דברים כו, ה). ועל כן. לא בכדי נזקק יעקב אבינו להבטחה מפורשת מפי הקב"ה: "והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך והשבתך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך" (בראשית כח, טו), ולולי הבטחה זו אין לדעת מה היה קורה לבסוף ליעקב וכיצד כלל ישראל היה מגיע לעולם.

ככלל יש לדעת, כי המאבק של לבן ביעקב לא נבע רק מתאוה לצנלו ולצבור ממון. היתה זו מלחמת הטומאה בקדושה. הקדושה בקשה לבנות את כלל ישראל, ולשם כך נזקק יעקב לשאת את רחל, ואילו הטומאה בקשה למנוע את הקמתו של כלל ישראל, וניסתה למנוע את השידוך הזה בכל מיני מזימות ותחבולות.

הבה ונצייר בעיני רוחינו כיצד השתלשלה מערכת היחסים בין יעקב ללבן.

בחודש הראשון לשהותו של יעקב בחרן רואה לבן דבר פלא. כל נכסיו מתברכים, המים מצויים בשפע, ומצבו הכלכלי נוסק לשחקים. הוא מבין מיד כי הברכה פקדה את ביתו בגינו של יעקב, ומתחיל לתכנן כיצד להותירו כמה שיותר זמן בחרן ובו בזמן לצלל ולעשוק אותו ככל הניתן.

בשעה עשר בבוקר מגיע יעקב למשרדו של לבן, אשר הזמין אותו לפגישה בארבע עיניים. לבן פונה ליעקב ואומר לו: 'ראה יענקל'ה היקר, אני יודע שאתה אדם מוסרי שאינו מסוגל לחיות על חשבון אחרים. אני מרשה לעצמי להניח כי כל שניה שישבת אצלי עד כה ואכלת בחינם היתה עבורך כמו גיהנום. לעשות לך טובה ולתת לך לעבוד אצלי מעט, רק על מנת שלא תחוש את ההרגשה הרעה הזו של אוכל לחם חסד.'

'אומר לך את האמת' - ממשיך לבן - 'אני יודע שהיית שמח לעבוד אצלי ללא תמורה, רק כדי לא לקחת ממני מתנת חנים, ואכן כך בעצם הנך מחויב לנהוג על פי אמות המידה של המוסר והיושר. אבל ראה איזה דוד טוב אני. אפילו שעל פי הדיון אתה אמור לעבוד אצלי בלא כל תגמול, בכל זאת אני מוכן להעניק לך משכורת קבועה ומכובדת.'

'אתה בודאי יודע שכולם אוהבים לעבוד אצלי. אפילו מי שדורש מכל אחד אחר עשרה דולרים לשעה, מוכן לעבוד אצל אדם ישר והגון כמוני בחמשה דולרים לשעה. אמור לי אפוא בבקשה, בתור בן משפחה, מהו השכר שהיית אתה רוצה לקבל עבור עבודה שבין כה וכה היית אמור לעשות אותה בהתנדבות?'

יעקב אבינו תופס מיד להיכן לבן חותר ומשיבו לו באותה מטבע: 'לבן דודי האהוב, אני באמת חש הכרת טובה רבה כלפיך על ההנחת האורחים שלך, אבל אני אדם רוחני, אני לא עובד בשביל כסף. ראה, אני כבר בחור מבוגר המחפש שידוך. אם באמת רצונך לתגמל אותי על עבודתי, תן לי את רחל בתך הקטנה לאשה תמורת שבע שנות עבודה!'

לבן שומע את הדברים וקופץ על המציאה כמוצא שלל רב: 'בטח, בטח! רוחל'ה כבר מתגברת, ואין בנמצא שידוך יותר מיוחס וחשוב ממך!'

אבל יעקב אבינו אינו ממנהר לשום מקום ואומר: 'ראה דודי לבן, לפני שיצאתי מבאר שבע קבלתי הוראה מפורשת מאבי, שמפני שאני עומד להתחתן בלא נוכחות הורי, אני מחויב לכתוב את כל הפרטים בצורה ברורה ובהירה בחוזה ערוך ומפורט. הבה נכתוב שטר תנאים המפרט את כל מה שסכמנו עתה בינינו.'

לבן מהנהן באדישות, שולף ממגרתו גליון ניר ומגיש ליעקב, שמתחיל לכתוב ברהיטות: 'אני יעקב העברי בן יצחק ורבעה מבאר שבע, מתחייב בזאת לעבוד שבע שנים במרעה הצאן אצל דודי לבן בן בתואל החריני. כל זאת בתמורה לכך שלאחר שבע שנים אלו אקבל את רחל בת לבן הקטנה לאשה. יצוין כי הדברים אמורים דוקא על רחל ולא על לאה. דוקא על רחל בת לבן ולא על אחרת מהשוק שנקראת גם היא בשם רחל. דוקא על הבת הקטנה, כדי שאביה לבן לא יבוא להחליף את שם הגדולה בשם הקטנה!'

כדי להדגיש את הדברים מותר יעקב קיים אדומים מתחת כל שורה בה מזכירים שמותיהן של רחל ולא, חותם למטה ומגיש את השטר ללבן לחתימה.

לבן מתבונן בשטר, מקמט את מצחו וקורא בזעף: 'תגיד לי יענקל'ה, מה הם כל הקשקושים האדומים האלה? אתה לא יודע שמילה שלי זו מילה? מיום עמדי על דעתי ועד היום הזה לא ארע שאמרתי דבר מה ולא קיימתי ככל היוצא מפי!'

'נכון מאד, דודי היקר! מסכים יעקב, אני בהחלט לא צריך את כל השטויות האלה, אני מאמין לך במאת האחוזים, אבל מה לעשות שאני אנוס לערוך חוזה מפורט במצות כבוד אבי!'

הגמרא מספרת שקיסר רומי אכן שאל את רבי יהושע בן חנניה, כיצד יעלה בידו לנצח את חכמי אתונה הפקחים והחריפים, ורבי יהושע בן חנניה השיב לו כי חכמתם של חכמי ישראל גדולה מחכמתם של חכמי אתונה.

מבאר הגר"א ב"באורי אגדות" וזו לשונו: "ואמר קיסר שעשו הוא חכם יותר ממנו, כמו שנאמר 'כי ציד בפיו', וביעקב נאמר 'איש תם' וישר וכו'. ותרץ, יקב אחר כך נתחכם יותר, כמו שנאמר 'בא אחיך במרמה' ומתרגמין 'בחכמתא', 'ויעקבני זה פעמים' וכו'. וזה שכתוב 'אני חכמה שכתני ערמה', כמו שאמרו רבותינו ז"ל 'יכון שלמד תורה נכסה בו ערמומיות', וזה שאמרו לו כאן 'אנן חכמין מינייהו'".

נמצא שיעקב באמת נולד כאיש תם שאינו יודע לרמות, אבל ככל שהשקיע את עצמו בתורה ודבריה נכנסו בלבו, כך הלך והחכים, עד שלבסוף הגיע לדרגה כזו שהיה ביכלתו לנצח לא רק סתם רמאים מהשוק, אל אפילו את שני הרמאים הגדולים ביותר שקמו מאז ומעולם, הלוא הם עשו ולבן, שהתורה עצמה מעידה על גודל כשרונם הנדיר בתעתיים וברמאות.

הרי לנו כי התורה מחכימה את האדם ומלמדת אותו כיצד להביס את כל הרמאים והנוכלים שבעולם. ויש בדברים חיזוק גדול לכל בחור, לכל אברך ולכל בן תורה: אם רק תשקיע את כל מעיניך בתורה, תקנה חכמה ופקחות שיטיעו בידך להסתדר עם כל מי שתבוא עמו במגע, ולא יחסר לך דבר כל ימי חיך!

(רבי שלמה ברעוודה זצ"ל – דורש טוב) **הפעם אודה את ה' (כט, לה)**

ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שהודה להקב"ה עד שבאתה לאה והודתו, שנאמר: הפעם אודה את ה' (ברכות ז, ב)

חז"ל למדו אותנו כי אחת מן החובות הבסיסיות ביותר בחייו של יהודי, היא היותו מודה להקב"ה על כל הטובות שגמל אתו. הגמרא אומרת (בבא קמא טז, א) "שדרו של אדם לאחר שבע שנים נעשה נחש, והני מילי דלא כרע במודים".

לאחר שבע שנות קבורה באדמה, הופכת שדרתו של מי שלא כרע במודים לנחש. מדוע הוא מקבל עונש זה? – משום שכמו הנחש, אשר בעקבות קללתו אין לו חוש טעם בפיו, וכל מאכליו הינם בטעם עפר ואינם מסבים לו הנאה, כך מי שאינו יודע להודות לה', שזה שורש הסיבה לכך שאינו כורע במודים – אינו מכיר בטובה שנתנו לו, ולא מרגיש טעם במה שקיבל.

והנה, לאחר שהודתה לאה, היא הפסיקה ללדת ילדים נוספים, כנאמר (כט, לה) "ותעמוד מלדת". מדוע נענשה לאה, לאחר שהודתה לה'?

מכיון שביחד עם ההודיה לה' על מה שגמל לנו בעבר, עלינו לבקש ולצעוק על העתיד, כמו שכתוב: "הודו לה' כי טוב, כי לעולם חסדו, ואמרו הושיענו אלוהי ישענו... להודות לשם קדשך", אנו מודים להשי"ת על העבר "הודו לה' כי טוב", וביחד עם זאת "ואמרו הושיענו... והצילנו מן הגויים", צועקים ומבקשים על העתיד שיצילנו, כדי שאז נודה לשם קדשו.

כאשר שואלים את הרב הלל זקס: "מה שלום כבוד הרב?", הוא נוהג לענות: "ברוך ה' טוב, כן יתמיד חסדו עלינו...". כדי להרגיש שבד בבד עם ההודאה, יש לצעוק ולהתפלל על העתיד.

הבעיה היא שלא תמיד אנו רואים שיש על מה להודות... הרבה פעמים נדמה לנו שאין מספיק, ומה שכבר ישנו, נעלם ואינו קיים, וראיינו ממוקדת רק במה שחסר ובמה שאיננו. בין ראובן ושמעון היו קשרי ידידות ענפים במשך שנים רבות, וכאשר הוצעה בתו של זה לבנו של זה, קיוו שניהם להצלחת השידוך. ואכן, לא חלף זמן רב עד שבאו השנים בקשרי שידוכים זה עם זה, ושמתחת גדלה עד מאוד.

אולם לא חלף זמן רב עד שנודע לראובן, כי שמעון, מחותנו, נקלע לקשיים כלכליים, ולמעשה הריהו מבוסס עד למעלה מארכובותיו בביצת חובות טובעני. הזדרז ראובן, נטל לידו עט וקסת וכתב לרעינו משכבר הימים מכתב תנחומים נוגע ללב. הוא ביכה את מר גורלו והשתתף עמו יפה בכל מצוקותיו, ולבסוף חתם: "נ. ב. לגבי השידוך שבינינו, ודאי תבין, כי לרגל ההתפתחויות האחרונות בטל השידוך כלא היה, שכן לא יעלה על הדעת, שאנוכי ובני נשתדך עם בעל חוב..."

הוא שלשל את המכתב לבית הדואר, ובכך תמה ונמתחה פרשת שמעון מחייו. אולם, עודו מהרהר למי יפנה כדי לחפש שידוך אחר לבנו, התקבל בביתו מכתב תשובה משמעון, שבו מודה לו חבירו מקרב הלב על דברי העידוד והנוחם שטרח לכתוב לו, ומוסיף כי השידוך אינו בטל, אלא חי, קיים ונושם...

המכתב המפתיע לימד את ראובן שככל הנראה לא הבין שמעון במה דברים אמורים, וכדי שחלילה, לא יצאו תקלות תחת ידו, מיהר וארז את כל המתנות שקיבל בנו, נתנם ביד שליח ומינה אותו להשיבם לבית שמעון, ולציין בטל באזוני כי השידוך בטל ומבוטל.

זמן קצר לאחר מכן, הודיעו לו כי אורח חשוב הגיע לביתו. בפתח הבית עמד שמעון בכבודו ובעצמו, אווז בידו את ערימת המתנות של הבן ואומר: "שלום עליכם! מדוע שלחתם לי את המתנות הללו, שלכם הן!".

"קח לך", אמר ראובן והשפיל את מבטו. "לא אקח. אלו המתנות שלך, השידוך חי וקיים..."

"כל זמן ששינינו גבירים היה השידוך חי, אולם מרגע שאתה אינך גביר, אין טעם לדון בכך, וברור שהשידוך מתבטל לגמרי".

"יש על מה לדבר, אולם אתה אינך מעוניין לעשות זאת, והשידוך חי".

משנוכח ראובן בעקשנותו של שמעון, הבין כי צרתו צרה, והחליט לנסוע אל אחד האדמורי"ם שיחליט בעניין.

ביום שישי, אחרי חצות היום, הגיעו השניים לבית האדמו"ר.

"שלום עליכם".

"הרבי יודע... שידכתי את בני, אולם המחנות פשט את הרגל".

"אני יודע".

"כעת הנני רוצה לבטל את השידוך".

"ככה?... מזל גדול יש לך שאתה באתה אלי... אולם יום שישי אינו זמן לדיבורים, היכנס אלי שוב במוצאי שבת".

בבת אחת נגולה אבן גדולה מעל ליבו של ראובן. ברוך ה'! האדמו"ר אווז בדעתו, ולבטח הוא ימצא את הדרך להודיע על כך לשמעון בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים.

במשך כל השבת לא סר החיך מעל פניו, ומיד בצאת השבת הידפק על דלתות בית הרבי.

"שלום עליכם", הושיט לו האדמו"ר את ידו.

"באתי בקשר לשידוך".

"מה?".

"אני רוצה הדרכה. איך, למעשה, לעזוב את השידוך המדובר?".

"אומר לך. כמה התחייבת אתה?".

מאה אלף דולר".

"יכמה התחייב הצד השני?".

"עוד יותר".

"אם כן, תתן את הכסף שהתחייבת וגם את הכסף שהוא התחייב לך לחופה שמח וטוב לב...".

פער ראובן את פיו בתימהון, ובקושי הצליח לשאול: "הלא הרבי אמר שהנני בר מזל שבאתי הנה".

"וודאי שהנך בר מזל על שאתה באת הנה", חיך איליו האדמו"ר, "האם היית מעדיף שאתה תפשוט את הרגל, ושמעון יבוא לשאול עליך?!...".

כה התרגלנו לראות בכל עניין שהוא את הצד השלילי, עד שאין אנו מבחינים כלל בצד החיובי, וכך אנו שרויים תדיר בעצב רב.

חלק מעבודת החיים שלנו היא "הפעם אודה את ה'", אשר מגיע מכח ההכרה בטובתו של מקום!

גאולת עם ישראל - על ידי האחדות והשלום

וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רבצים עליה כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים והאבן גדלה על פי הבאר. ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הבאר למקמה. ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו. ויאמר להם הידעתם את לבן בן חנור ויאמרו ידענו. ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום והנה רחל בתו באה עם הצאן. ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו. ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקיניו הצאן (כט, ב-ח)

האלשיך הקדוש בספרו 'תורת משה', דרש פסוקים אלו בדרך רמז "על שלשלת הדורות בגלות שגלינו מארצנו ומבית מקדשנו: יעקב אבינו ראה כאן מחזה נבואי: וירא והנה באר בשדה. "באר" הוא בית המקדש. משם היו נובעים ה"מים החיים" - כל השפע וכל הטוב שבעולם. והיכן נמצאת "באר" זו? "בשדה", שהרי נאמר על בית המקדש: "ציון שדה תחרש" (ירמיהו כו, יח).

והנה שם שלשה עדרי צאן רבצים עליה - אלו הכהנים, הלוויים והישראלים, שכולם נכללים בתואר "צאן". ולשם מה הם באים לשם?

כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים - כי מבית המקדש, כאמור, היו מקבלים את השפע, הן הגשמי והן הרוחני, ובשמחת בית השואבה היו שואבים משם רוח הקודש כמו שאמרו חז"ל ("בר"ע, ח).

אלא שגרמו העוונות והאבן גדלה על פי הבאר. בגמרא (סכה נב ע"א) מבואר, שאחד משמותיו של היצר הרע הוא "אבן", אבן גדולה הושמה על פי הבאר ומנעה את האפשרות לשאוב משם את השפע. כלומר, בא היצר הרע, החטיא את עם ישראל בעבודה זרה, ועתה הבאר הזו נסתמה, נחרב בית המקדש הראשון.

בראות עם ישראל את רעתה הגדולה של ה"אבן" הוא יצר הרע של העבודה זרה -

2

ונאספו שמה כל העדרים - בתקופת בית שני עלה עזרא הסופר מבל, יחד עם כל אנשי כנסת הגדולה, ועשו אספה גדולה "ויזעקו בקול גדול אל ה' אלקיהם" (נחמיה ט, ד).

ומספרת הגמרא (יומא סט ע"ב), שהתפללו לקב"ה וכן אמרו: "בייא, בייא [לשון זעקה]! היינו האי דאחרביה למקדשא, וקליא להיכלא, וקטליניהו לכלהו צדיקי, ואגליניהו לישראל מארעהו, ועדין מרקד בין" - אותו יצר הרע של עבודה זרה - בגללו נחרב בית המקדש, נשרף ההיכל, נהרגו כל הצדיקים, ועם ישראל הגלה לבין האומות, ועדיין קיים הוא בתוכנו!

"כלום יבתיה לן אלא לקיבולי ביה אגרא" - הרי כל מה שנתת לנו, רבונו של עולם, את היצר הרע של העבודה זרה, הוא כדי שנתגבר עליו ויהיה לנו על כך שחר. שחר מקבילים רק כשמתגברים. על ימות משיח נאמר: "והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ" (קהלת יב, א), כי באותו זמן ישחט הקב"ה את היצר הרע, ולכן יהיו אלו ימים שאין בהם מה לעשות, כי כל החכמה היא לקיים מצוות כשיש נסיון, כשנוקמים להתגבר על מכשולים!

יסוד גדול זה, נלמד מהמעשה הבא שארע עם רבי שלום שברון זצ"ל: בימי קום המדינה היו ימים קשים. הנוער רבונו נסחף אחרי תנועות ההתנגדות לבריטים, והיה צורך בספינת הצלה למנוע את הסחף הגדול. ר' שלום יחד עם קבוצת תלמידי חכמים אספו בני נוער ויסודו מסגרות תורניות.

אחד הבחורים שהשתתף בקביעות בשעורי הערב החל להחסיר. יום, יומיים שלושה. ר' שלום החליט שמתפקידו לאתר את הנער ולהשיבו לחיק אהבת התורה. נקש על דלת בית הוריו, נכנס פנימה, ולהלן השיחה המאלפת שהתפתחה ביניהם:

"שלוש עליך יקירי. בימים האחרונים לא ראינו אותך, וחששנו אולי נפלת למשכב, או שמא משהו אחר מציק לך..."

"לא, מורי ורבי, ב"ה, אני מרגיש טוב, אני גם אוהב ללמוד גמרא, אלא שהשבוע אחסיר. בשבוע הבא אשוב לספסל הלימודים ביתר שאת."

"מה קרה? משהו חולה במשפחה?"

"לא, חלילה. יש לי סבה צדדית שמונעת ממני להשתתף בשעור, אך כמו שכבר אמרתי אני מבטיח להשתתף בשקידה מיד עם סלוק הטרדה."

"סתם מענין, מה הטרדה שמצליחה להפריע לך דוקא באותה שעת ערב מוקדמת של השיעור?"

"קשה לי לספר, אני מתבייש... זה לא בשביל הרב..."

"ר' שלום הפציר בו בעדינות שיספר על מה ולמה ההיעדרות, עד שלבסוף נכנע הבחור להפצרותיו ונאות לספר:

"את האמת אספר: השבוע מתקיים המשחק המרכזי ב"כדורגל", שעות המשחק חופפות לשעות השעור, ואני לא מסוגל לוותר על רגעים אלו!"

"ר' שלום שמע את הדברים ושתק שתיקה קצרה. אחריה הרים עיניים אוהבות ואמר: "ידידי היקר, טוב, שמעתי והבנתי. רק מה שמעניין אותי מה סוד האושר במשחק הכדור. הייתי שמח מאד לשמוע מקרוב על מהלך המשחק."

התלמיד חש בנוח ליד ר' שלום החביב, והדברים קלחו מפי בפשטות:

"אם הרב רוצה אסביר לו" אמר בחיור, "המשחק בנוי על שתי קבוצות המשחקות אחת מול השנייה, ואם נרצה להגדיר את ההצלחה על רגל אחת נאמר - שמי שמבקיע את השער הוא המאושר, זאת אומרת, בצדי המגרש יש שער רחב ממדים ומי שבוטע בכדור ומכניסו לשער הוא המנצח. הרגע שהכדור נכנס לשם - הוא הרגע של המשחק!"

"ר' שלום העמיד פני תם כמי שאינו מבין כלל בכדור ושאל שאלה: "מה החכמה הגדולה להכניס כדור לתוך השער?! בוא עמי ואראה לך איך אני בוטע לתוך השער עשרים כדורים במהירות הבזק."

הבחור חייך: "את העיקר שכחתי לספר לרב! ליד השער עומד שומר והוא משתדל למנוע, והחכמה היא להתגבר עליו להכניס את הכדור."

"אני רוצה להבין", בקש ר' שלום, "אותו שומר לא הולך לישון? הוא נמצא ליד השער עשרים וארבע שעות בימימה, אוכל שם וישן שם?"

"מה פתאום!" צחק הנער, "ודאי שהוא הולך לישון. הוא עומד שם רק בשעת המשחק. ואחר כך הוא שב לחיי היום יום."

"אם כך" שאל ר' שלום, "מה הבעיה, נבוא בלילה כשהשומר הולך ונבקיע את השער ללא שום בעיה..."

הבחור הגביה את קולו: "דוקא משום כך, דוקא מכיון שהשומר הסתלק ואין קושי להכניס את הכדור - אין זו חכמה להכניס את הכדור. החכמה והגבורה היא רק בשעת הקושי, כשעומדים במגרש שחקני הקבוצה היריבה ומנסים בכל כוחם למנוע את הבקעת השער. אם אז הצלחת להבקיע - זו הצלחתך הגדולה!"

"ר' שלום נעמד על רגליו, הביט על הבחור ואמר בקול: "ישמעו נא אוזניך מה שפיך מדבר. האם לבוא לשיעור בשבוע הבא או גבורה?! אתה הרי רוצה ללמוד, ובשבוע הבא לא תהיה לך שום מניעה לבוא לשיעור, אם כך, החכמה אינה גדולה במיוחד. החכמה הגדולה היא בשעה שיש מפריע שעומד בשערי בית המדרש ומונע את הכניסה. בשעה זו, נוקדת האושר היא להבקיע את השער!"

כשבאים ימים "שאינן בהם חפץ", כשהיצר הרע שוב אינו שולט - אז אין זו חכמה גדולה להמנע מעברות. כל מה שנתן לנו היצר הרע, הוא כדי שנעמוד בניסיונות ונקבל עליהם שחר.

אמר, אפוא, אנשי כנסת הגדולה: "לא איהו בעינן ולא אגריה בעינן" - איננו רוצים לא אותו ולא את שחרו. הנה תראה, רבונו של עולם, מה קרה: כבר נחרב בית המקדש, היינו שבעים שנה בגלות, ועדיין יצר הרע מרקד בינינו ואיננו מצליחים להתגבר עליו. אנא, קח אותו מאתנו!

"אותיבו בתענייתא תלתא יומין ותלתא לילואתא" - ישבו בתענית שלשה ימים ושלשה לילות, עד שמשמים מסרו את היצר הרע דעבודה זרה בידיהם. "נפק אתא כי גוריא דנורא מבית קדשי הקדשים" - ראו דמות גור אריה של אש יוצאת מתוך קדש הקדשים. רדפו אחריו, תפסו אותו, שמוהו בתוך סיר של עופרת ובשלוהו עד שמת. רק שיערה קטנה ממנו נפלה ארצה, ומחמתה יש עדיין יצר הרע של עבודה זרה בעולם.

זהו שנאמר כאן: ונאספו שמה כל העדרים - אנשי כנסת הגדולה, וגללו את האבן מעל פי הבאר - הצליחו לבטל את היצר הרע של העבודה זרה, ולבנות את בית המקדש השני, "ההשקו את הצאן" - כלל ישראל חזרו להנות מהשפע שנבע מה"באר" - מבית מקדשנו ותפארתנו.

אלא שאז התגלעה מחלוקת בעם ישראל, שנאת חנם. ומה קרה?

והשיבו את האבן על פי הבאר למקמה - עם ישראל השיבו את היצר הרע והחריבו גם את בית המקדש השני. שוב נסתתמה ה"באר".

(ומתוק האור)

"ויעבד עמו עוד שבע שנים אחרות" (כט, ל)

"מה ראשונות באמונה אף האחרונות באמונה, ואף על פי שברמאות בא עלי" (רש"י).

סוחר אמיד, בעל בעמיו, הפליג לרגל מסחרו באוניה בלב ים. לפתע סער הים והאוניה נטרפה ושקעה במצולות. כל נוסעי האוניה נספו, מלבד הסוחר שנסחף עם הזרם והושלך על חופו של אי קטן ולא מיושב.

הוא צנח על האדמה באפיסת כוחות לאחר מאמץ גופני אדיר של שחיה ממושכת כשכל העת המוות נושף בעורפו.

מחשבות עגומות מאיימות להטריף את דעתו: היכן אני נמצא? עד מתי אשהה כאן? בזו אחר זו עולות דמויות הקרובים אליו, געגועים שוטפים אותו לאשתו ולילדיו מלווים בתהומות עצב.

יום ועוד יום, והמציאות טופחת על פניו. חילוץ לא נראה באופק. גם לקושי יש קצב וסדר יום והוא מסתגל ומתרגל, מנסה לאתר מזון ומקום לשרוד.

עמוק בלב שוכן לו בכי לצד מעיינות כאב, יגון עוטרף ונושק לאנחה. הרעב מכה בו, הספק מכרסם, בדל תקווה מנסה לתפוס אחיזה. הוא מתפלל בלהט לבוא שיציל אותו ובכל יום נוהג הוא לסרוק את האופק מקצה עד קצה, אך שום דבר לא נקלט בטווח ראייתו.

תשוש ופצוע הוא בונה לעצמו צריף קטן מעצים שנסחפו אל החוף, לפחות יהיה לו מחסה מחיות טורפות. לצריף הוא מכניס את מעט חפציו שהיטלטלו אתו ביים. זה היה כל רכושו בעולם, זה היה כל עולמו.

הצריף היה בשבילו הכל! באחד הימים, כאשר יצא מצריפו והלך לחפש מזון, פרצה דליקה וכלתה את הצריף ואת כל חפציו, להבות האש גדלו והתפשטו ואיימו לשרוף את כל האוי.

עשן שחור היתמר אל על. לנגד עיניו נחרכו ונעלמו מיטלטליו, עולמו עלה באש לקול צפצוף ולחש להבות.

כל שנותר לו הפך למאכלת אש. המשען היחיד שלו, המעט שהצליח ליצור בכל כוחות הגוף והנפש נמוג. עומד מול האש, בלי יכולת להניע אבר, דקות של הלם. אחר כך התיישב על אדמות האש, שטף דמעות פרץ וכל היאוש שבעולם נשקף מעיניו. תמצית הייסורים, שיאה של שפלות.

הוא גנח בצער ובלב מיוסר פנה לבוא ובכה: אבא, למה? למה זה קורה לי? למה בא עלי אסון אחר אסון?

אין אונים הוא מוביל את שרידי גופו החבול אל מערה סמוכה ונרדם.

מוקדם בבוקר הוא מתעורר לקול רעש אדיר. מבוהל הוא משפשף את עיניו וקולט ספינת הצלה מתקרבת.

הוא עומד המום, חלום חיי מתגשם. "איך ידעתם שאני כאן?" - שאל נרגשות את מושיעיו.

"שבועיים אנו מחפשים אחרך, רק אתמול ראינו את סימני האש והעשן ששיגרת אלינו, הם היו סימני הדרך שהובילו אותנו להצלתך" - - -

דוגמאות רבות, רבות מאוד, ניתן למצוא בכל תחומי החיים.

ברשימות חיי של האדם - כל אדם באשר הוא - מצויות התרחשויות דומות. כאשר מתעקש להגיע, לדחוף, לפרוץ... - והדבר נמנע ממנו, ורצונו אינו מתגשם בפועל - חושב הוא עצמו לבייש-מזל.

אולם לבסוף, יש גם יש, שמתגלה לו הטוב האמיתי, נוכח בעליל שהמניעה ממנו - אי הצלחה שלו - היתה הטובה הגלויה, לעיתים הצלת חיי ממש!

על כגון זו כתב רבינו בחיי בספרו "חובות הלבבות", "וכן ראוי שתבחין את נפלאות ה' בהנהגת העולם, על ידי שתסתכל תמיד בתוצאות הסופיות של המאורעות העוברים עלינו, הנראות כרעות בתחילתם ובאות עלינו שלא ברצוננו, ובסופן הולכות לטובה.

ומסופר על חבורת עוברי דרכים שלנה ליד קיר אחד, ובא כלב וטינף את אחד מן החבורה, ההוא נייער משנתו וקם לרחוץ את עצמו, וכשהתרחק מחבריו נפל עליהם הקיר ומתו, והוא ניצל.

והרבה פעמים קורים מקרים דומים...

בהמשך הפרשה, כאשר רחל אמנו מבקשת מלאה את הדודאים תני נא לי מדודאי בנך... מה אומרת לה לאה?

המעט קחתך את אישי ולקחת גם את דודאי בני – לא רק שלקחת את בעלי, את רוצה גם את הדודאים לקחת לי?!

אומרים חז"ל – רחל יכלה להגיד לה "אני לקחתי לך את בעלך?! אני נתתי לך אותי! מכאן, שהיא בכלל לא גילתה לה, שמדובר בסימנים... היא אמרה לה "בואי, ואלמד אותך את ההלכות שנחוצות לבית היהודי" ... היא העבירה לה את הסימנים, מבלי שהיא תרגיש שהיא מוסרת לה כאן, איזה שהוא מסר מיוחד.

בזכות המעשה הזה שעשתה אמנו, כתוב בפתיחה לאיכה, שהמעשה הזה של רחל אמנו, עתיד להביא אותנו לגאולה השלמה, שכולנו מצפים לה במהרה.

משמעות הדברים שמביא המדרש כאן, הוא שהמעשה שעשתה רחל אמנו במסירת הסימנים, הוא גדול יותר מעקידת יצחק.

שבא אברהם אבינו ללמד זכות מהעקידה, הקב"ה לא מגיב... כך גם יצחק וכך גם יעקב....

איזה זכות הקב"ה מקבל?

הזכות שמסרה רחל אמנו ללאה, ולכאורה הדבר הזה פלא.

אם הזכות הזאת היא כל-כך גדולה, שהקב"ה אומר **בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן**.

היה צריך הכתוב לומר בראש השנה, במקום "ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור" ... היינו צריכים לומר "ובזכות מסירת הסימנים של רחל ללאה, היום ברחמים תזכור"

ואנחנו מזכירים את העקידה ולא את מסירת הסימנים, **והשאלה שנשאלת היא** – למה הקב"ה לא מקבל את הטענה של האבות על העקידה, ומקבל את דבריה של רחל?

כדי להבין את יסודם של דברים, נסיף רק עוד שאלה אחת, שעומד עליה הסבא מקלם:

רחל אומרת לקב"ה, שהיא לא מקנאת באחותה, היא מסרה לה את הסימנים ולא **קנאתי בה**...

שואל הסבא מקלם – איך יכל להיות שהיא לא קנאה, כאשר התורה אומרת, לאחר שלא ילדה את הילד הרביעי, את יהודה, אומרת התורה (ל, א) **ותקנא רחל באחיה**

אמנם רש"י במקום, מביא את דברי המדרש רבה, שאומר **ותקנא רחל באחותה**. קנאה במעשיה הטובים.

שואל הסבא מקלם – מאיפה ידעו רבנו, ש- **ותקנא רחל באחותה**, מדובר שהיא קנאה במעשיה הטובים?

אומרים חז"ל – היא קנאה, אבל במעשיה הטובים, אמרה "אם היא ילדה יותר ממני, סימן שהיא צדקת".

שואל הסבא מקלם – מאיפה חז"ל למדו את זה?

כדי להבין מה מונח כאן, נעמוד בס"ד, על רעיון יסודי, שעומד עליו רבינו בחיי, בספרו **כד הקמח** (ערך קנאה):

כותב רבינו בחיי – {קהלת ד, ד} **וראיתי אני את כל עמל ואת כל כשרון המעשה כי היא קנאת איש מרעהו גם זה הבל ורעות רוח**. למה הכוונה?

כל עמל הם קנייני הגוף עושר נכסים וכבוד, ושאר מעלות השררה . כל כשרון המעשה – תורה, תשובה ומעשים טובים. כל זה **קנאת איש מרעהו**. בין בעושר, בין בחכמה, ובאיזה מעלה שתהיה. הכל הקנאה מצויה, בין איש לחברו.

כותב לנו כאן רבינו בחיי יסוד, שאותו יסוד כתוב באבן-עזרא על הפסוק הזה.

הבריאה כולה מתופעלת, על יסוד הקנאה. אם אדם לא היה מקנא, שלושת רבעי הדברים שיש לו בבית, לא היו שם. כל מה שהאדם במביא לעצמו יותר דברים, זה בגלל שיש את זה אצל השני . אם יש את זה אצל השני, גם הוא רוצה!

והראיה לכך פשוטה מאוד:

אדם שחי באי בודד... הוא לבד, אין אף אחד באי. יש לו וילה, יש לו שמש, יש לו דשא... ב"ה מבסוט.

כמה חולצות יש לכן-אדם הזה בבית?

יש לו קניין והוא יכל ללכת לקחת מה שהוא רוצה משם...

מה הוא צריך?

שתים ליום חול שבתים לשבת מקסימום...

למה אדם יש לו מינימום 18 חולצות בארון?! בשביל מה הוא צריך את כולם?!

אז מי שהולך עם לבן, יש לו פחות בעיות... אבל מי שהולך עם צבעוני, הוא בבעיה, כי מה, תבוא כל יום עם אותה חולצה?!

בלבן אי אפשר לדעת, הכל אותו צבע ©

מי שבא עם צבעוני, צריך להחליף כל יום חולצה, אחרת יגידו לו "מה, אתה לא מתרחץ"? ©

אז הוא חייב להחליף...

אבל אם הוא באי בודד, הוא יכל ללבוש אותה חולצה מראשון עד שיש...

ניתן לשער מה חש אותו אדם בעת שאירע לו האירוע. אפשר שהתמרמר על רוע מזלו, כי הנה כשהוא מבקש להתנמנם לשעה קלה מעמל יומו, גם זה לא ניתן לו. אפשר שגם הרהר לעצמו כמה מאושרים חבריו, שהנה הם נמים את שנתם בשלווה, בעת שבה עליו לקום להתרחץ מהתקלה שאירעה לו. אולי הוא גם נזכר במאורעות דומים שקרו לו בעבר, ומכולם הסיק שאכן הוא ביש מזל ללא תקנה. והנה כעבור שעה קלה בלבד התברר שההיפך הוא הנכון ודווקא לו השעה שיחקה לטובה.

הנה בפרשתנו מגלים לנו קורטוב מאישיותו הכבירה של בחיר האבות. פרק באמונה ובבטחון שאפיינו את יעקב אבינו. גם כשנגרמה רעה על ידי בעל בחירה - לבן הארמי, קיבל הכל בסבלנות מתוך אמונה שכל מה שעושה ה' הכל לטובה.

על כך מעיר ומאיר הגר"צ מסלנט בספרו "באר יוסף": **אנו מוצאים לאחר שיעקב עבד ללבן שבע שנים תמימות בעבור רחל - "ויהי בבקר והנה היא לאה"**. הפתעה גמורה.

נקל לשער את ההתמרמרות שהיתה פוקדת כל אחד מאתנו אחר דבר כזה. אין ספק שכן תמותה רגיל היה מגיב על כך ברוגז גדול ובכעס רב שעולה היה עד לב השמים. ואם אין אפשרות להקים קול צעקה היה לפחות הולך עצוב ונדכא ונשבר לרסיסים.

והנה כאן לא נאמר אפילו "ויחר אף יעקב" אלא הוא פונה ללבן וקובל בניחותא על הרמאות: "ויאמר [בלשון רכה!] אל לבן מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רימתני" (בראשית כט, כה)

יעקב אינו יוצא מגדרו. הוא מקבל הכל באהבה ובאמונה שמהלך זה מכוון משמים לטובתו ולאשורו.

כמה יש לנו ללמוד ולהתפעל מגבורתו ושליטתו על כחות הנפש שבקרבנו. ...

ויעבד עמו עוד שבע שנים אחרות" (שם, פס' ל) פירש"י: "אחרות - הקישן לראשונות מה ראשונות באמונה אף האחרונות באמונה. ואף על פי שברמאות בא עליו".

מדברי רש"י אלו עומדים לנו על גודל צדקותו של יעקב. הוא לא התמרד נגד רמאותו וחוצפתו של לבן שהעבידו שלא ביושר שבע שנים נוספות, שגם אותן עבד באמונה וביישר. וכל זאת למרות שרמאות זו הולידה צרה נוספת ליעקב.

כידוע שמר יעקב אבינו את כל התורה, ובוודאי הציקה לו מאד העובדה שגאלץ לשאת שתי אחיות. בגמרא מובא שלעתיד לבוא כאשר יתנו ליעקב כוס של ברכה כדי לברך יאמר: "איני מברך שנשאתי שתי אחיות בחייהן" (פסחים ק"ט ע"א). למרות כל זאת לא מצאנו את יעקב מתנגח עם לבן על דבר זה.

הוא קיבל הכל באהבה מתוך אמונה ש"כל דעביד רחמנא לטב עביד".

מהתבוננות נוספת בפרשת אמונה זו, למדים אנו שגם אם רשע ורע מעללים נטפל ומציק לאדם על לא עול בכפו, עליו לדעת שהכל מכוון משמים לטובתו ולאשורו. מרמאותו של לבן שגבלה באכזריות נוראה ושיבשה ליעקב את עבודת ה', צמחה הישועה והגאולה לישראל בגלוייתיו השונות.

כך מצינו במדרש איכה (בפתיחתא) שבשעת החורבן באו האבות ומשה רבינו, וכל אחד מהם טען והזכיר את זכותו לפני הקב"ה, ולא נתקבלה טענתם. עד שקפצה רחל אמנו ופירטה את עניין נישואי אחותה ליעקב, ואיך שריחמה על אחותה שלא תצא לחרפה, ומסרה לה את הסימנים שמסר לה יעקב. והוסיפה וטענה: "ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר ולא קנאתי לצרה שלי וכו', ואתה מלך חי וקיים, רחמן וכו' - מפני מה קנאת לעבודה - זרה שאין בה ממש". ועיין שם כל העניין באריכות. התגובה לדבריה לא איחרה לבא "מיד נתגלגלו רחמי של הקב"ה ואמר: בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן, ה"ד: 'קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו' כה אמר ה' מנע קולך מבכי וגו', ויש תקוה לאחריתך וגו' ושבו בני לגבולם" (שם, במדרש)

בזכות עמידתה של רחל בנסיון וצדקותה היוצאת מגדר הרגיל, הצליחה לפעול לגאולת ישראל יותר ממה שפעלו האבות ומשה רבינו גם יחד. אילו היה נושא יעקב את רחל מיד בתום השבע שנים הראשונות, וכפי שתוכנן מראש - היתה חסרה לכלל ישראל הזכות לצאת מן הגלות!

כל חיי האדם הם לטובה, וגם אם אין הטובה נראית לו לאלתר, הרי היא תעלה ותצמח בבה העת.

(בנועם שיח)

אומרת התורה - (כה) ויהי בבקר והנה הוא לאה...

שואלים חז"ל – מה, רק בבוקר הוא ידע שזאת לאה?!

ואומרים – כן, הוא ידע רק בבוקר...

אומרת הגמרא (מסכת בב"ב,) שמסר יעקב אבינו סימנים לרחל אמנו, ובעלי התוספות כותבים, שהסימנים האלה הם – חלה, נידה והדלקת הנר. אלו שלושת הסימנים של הבית היהודי, ורחל אמנו, בשעה שראתה שאחותה הולכת להתבזות, מסרה לה את הסימנים, כדי שלא תצא לבושה ולחרפה....

יעקב אבינו בא בלילה, ושואל אותה את הסימנים, והיא אומרת לו אותם...חשב יעקב אבינו, שבאמת זו רחל, לא חשב על משהו אחר...

אומרים חז"ל – כשרחל מסרה את הסימנים, היא לא אמרה ללאה "תדעי לך, זה הסימנים שיש ביני לבין יעקב. היא לא גילתה לה את זה. מאיפה יודעים שהיא לא גילתה לה?

כל מה שיש לאדם, זה כי הוא נמצא עם אחרים, הוא חייב לרוץ אחריהם, אז אין לו ברירה ...

לפני כמה שנים, היה למישהו מיקרוגל?
מי היה צריך, היה לוקח סיר ושם על הגז ומחמם...
אז למה אתה צריך מיקרוגל?
תשמע, השכנים שלי אמרו שכדאי שיהיה לי אחד!
למי פעם היה מייבש???? הכל היו תולים בחוץ.... השמש היתה מייבשת ...
היום התריסים סגורים, שמש לא מייבשת.... המייבש פועל.... "למי יש זמן?" ...
הורים מבוגרים שלנו, אין להם בבית לא מייבש, ואין להם מיקרוגל, אפילו לא שמעו מזה...
היום ב"ה, יש לכל אחד, שתיים מיקרו ואחד תרגום ©
אפילו מיחם אין להם בבית... "מה רע בקומקום?"
על פלאפון, מי מדבר בכלל?!

אומר רבינו בחיי - כל העולם, מתנהג מסביב לקנאה. כי הקב"ה יצק את הקנאה, ביום שהוא אמר ויהי אור, נוצק עם האור הקנאה.
מאיפה אני יודע שזה לא התחיל אצל הבן-אדם?
ביום הרביעי לבריאה, היו שמש, ירח וכוכבים. באה השמש ואמרה - ריבוננו של עולם, אין שני מלכים, משמשים בכתר אחד.
אמר לה הקב"ה - לכי ומעטי את עצמך!
מה שייך אצל ירח קנאה? מה ירח הוא בעל חי? יש לו רגשות!
הפירוש הוא, שכדי לתפעל את הבריאה, הפעיל הקב"ה את מערך הקנאה, כי הוא נצרך לקיומה של הבריאה!
כלי זה, אומר רבינו בחיי, העולם לא אז.
כי אם אדם לא היה מקנא, אז חצי מהשבע, הוא לא היה עובד בכלל... בכל מה שהוא עובד, זה כי להוא יש אוטו, וצריך להחליף את האוטו.... ההוא כבר עבר מדידת שלושה חדרים, לדירת ארבע חדרים.... ההוא גמר עם ארבעת חדרים, הוא כבר קנה פנטהאוז... גמר עם זה, עובר לוילה....
אתה רץ אחריו... רץ ורץ... עד שאתה עובר לווילת קרקע, כדי להתרגל לקרקע ©
כל הזמן אתה רץ! בשביל מה אתה רץ??
האדם, אומר רבינו בחיי, כל הזמן הוא בריצה, כל הזמן הוא צריך להשיג את האחרים. זה כבר היה חקוק בבריאה, עוד לפני שהיו כאן בני-אדם!
אומר רבינו בחיי - היסוד הזה של קנאה, יצוק בבריאה, והוא לא רק אצל בני האדם, הוא נמצא גם אצל בהמות.
איזה בהמות?
על הנחש, אומרת הגמרא במפורש (מסכת סנהדרין) - בשעה שראה הנחש, שצולים לאדם הראשון בשר ומביאים לו יין, נתקנא הנחש באדם.
גיידו לי - תשמע... הנחש הזה, זה לא כמו הנחש של היום... זה היה נחש עם רגלים... היה מביא כל מיני אבנים טובות... זה לא בעל חיים, אל תביא דוגמא ממנו!
בסדר, אני מקבל, אבל מצאתי מדרש ©
אומר המדרש, כשאליהו הנביא מביא שתי פרים, פר אחד הולך לעלות לנביאי הבעל והאשרה, ופר אחד הולך לעלות לשם ה'. שני אחים שגדלו אצל אמא אחת... אותו גודל... גדלו במרעה אחד... אומר להם אליהו "לכו"....
הוא לא מוכן ללכת... למה??
אומר לו העגל - אח שלי ילך לה', ואני אלך לעבודה זרה??
ואם אח שלך לא היה פה? היו לוקחים רק פר אחד לעבודה זרה, היית הולך? בטח שהיית הולך, אף אחד לא שואל אותך... אז מה אכפת לך עכשיו ללכת??
הוא אומר - אם אני הולך לבד, אז לא אכפת לי, אבל איך יכל להיות שאח שלי ילך לה', ואני ילך לעבודה זרה? לא מוכן! אם אני לבד... לא אכפת לי...
מאיפה זה בא??
היסוד של הקנאה, מחלחל גם לבעלי חיים, ורבותינו אומרים, שיסוד הקנאה נמצא גם אצל מלאכי השרת.
אמנם מלאכי השרת, בינם לבין עצמם אינם מקנאים, כי בשמים אין קנאה... במה הם מקנאים?
בבני-האדם. הם רואים את בני האדם ומקנאים בהם!
כותבים רבותינו, שהיה מלאך אחד, שהיו לו 12 כנפיים, זה היה השיא במלאכים. הוא נתקנא באדם, וקיצצו לו שישה כנפיים. התכווץ בגלל הקנאה שלו...
רבותי, קשה מאוד לדבר על אנשים גדולים. לא רק שקשה, אלא אסור!
אומרים חז"ל בגמרא (מסכת שבת ק"ט) - אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמומים
אתה הולך לדבר על האבות הקדושים... על שנים-עשר השבטים... אתה צריך להיזהר במה שאתה הולך להוציא מהפה...
אבל אתם רואים שחז"ל כותבים את זה, למה??
כי הם רוצים שנלמד. לא סתם הם כותבים דברים!
אדם מוכן למות! אין לו בעיה למות... יש לו בעיה, שמישהו אחר יהנה ממה שיש לו. זה יסוד הקנאה, שמתפעל את האדם.
רבותי, הולכת חוה, מפתה אותה הנחש לאכל מעץ הדעת... את רוצה לאכל? תאכל!

לא... היא הולכת לבעלה ומפתה אותו גם "בא תאכל גם איתי"... בשביל מה??
את רוצה לאכל... תאכלי... תמותי!
אמרה חוה (פרקי דרבי אליעזר פרק י"ג) - אם אני אוכל לבד, אני ימות לבד... לא רוצה! נאכל ביחד, נמות ביחד!
מה אכפת לך שהוא ישרא??
אם אני ימות והוא ישרא, ימצאו לו אישה אחרת. לזה אני לא מסכימה!
אומר רבינו בחיי, בספרו חובת הלבבות - מעשה בקנאי וחברו, שעשו טובה למלך. הוא עשה טובה קטנה וחברו עשה טובה גדולה.
אמר המלך - כל מה שתבקש אתן לך, ולחברך כפליים!
תבקש 50 מיליון דולר! ולחברך אתן 100 מיליון דולר!
מה הוא אומר למלך??
אדוני המלך, תעשה טובה, תוציא לי עין... ולחברי כפליים!
אומר רבינו בחיי - זה היסוד של קנאה!
הוא יהיה עיור, ילך עם מטאטא.... העיקר שאני יראה בעין אחת!
זה טבעו של האדם, זה מה שהאדם נמשך אליו...
רבותי, בואו נראה את הטכניקה, שעליה בונה השטן את היסוד שלו, דברי חז"ל הקדושים והטהורים:
אומרים חז"ל (בראשית רבה, פרשה נו, אות ד) - ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי (בראשית כב, ז), בא לו סמא"ל אצל אבינו אברהם אמר ליה סבא סבא אובדת לבך סבי היקר, איבדת את שפיות הדעת שלך?!, בן שנתן לך למאה שנה אתה הולך לשחטו, אמר לו על מנת כן אני מוכן. אמר לו ואם מנסה אותך יותר מכן את יכול לעמד, (איוב ד, ב): הנסה דבר אליך תלאה, אמר לו ויתר על דין. אמר לו למחר אומר לך שופך דם את חייב ששפכת דמו של בנך הוא יתבע אותך על ששפכת דמים, אמר לו, על מנת כן. וכיון שלא הועיל ממנו כלום בא לו אצל יצחק, אמר לו ברא דעלובתא הנה הבן של האישה המסכנה... שרה אמנו נשארה בבית לבד, הולך הוא לשחטך אתה יודע שהוא הולך לשחוט אותך?!, אמר לו על מנת כן אני מוכן. אמר לו אם כן כל אותן הפרגזיות שעשת אמך לישמעאל שנאיה דביתה ירותא תדע לך, לא סתם אתה תמות... אלא כל הבגדים שיש לך בבית... כל הצעצועים, כל הספרים, הכל יקבל ישמעאל! ואתה אינך מכניס בלבך. כד לא תיעול מילא תיעול פלגא, הדא הוא דכתיב: ויאמר יצחק אל אברהם אביו אבי, למה אבי שתי פעמים, כדי שיתמלא עליו רחמים.
אני לא מבין, מה השטן ממשיך, ומנסה לשכנע את יצחק, אם הוא כבר אמר לו שהוא מוכן למות?!

איך יכל להיות שאתה לוקח עץ ואבן, ואתה אומר "הנה, זה האלוהים!" כאן באה מידת הקנאה של הקב"ה!

אם ככה, עכשיו נוכל להבין את היסוד הנפלא:
למה חרב בית ראשון?

בגלל עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים...

בא מנשה ומכניס צלם להיכל. אמר הקב"ה "צריך להחריב את בית המקדש"...

למה?
אני האלקים, אדוני האדונים... אתם מכניסים פסל לבית המקדש?!?! ועליו אתם מכריזים שהוא האלוהים?!

כי אנכי ה' אלקיך אל קנא - כאן באה מידת הקנאה.

באה רחל לפני הקב"ה, ואומרת - ריבונו של עולם, למה החרבת את בית המקדש?!
כי קינאת לעבודה זרה?!

אני נתתי לאחותי את הסימנים, ולא קנאתי לצרה שלי! אז גם אתה, תבנה את בית המקדש...

בוודאי שמעשה העקידה, הוא מעשה גדול ממסירת הסימנים... ודאי שהוא יותר גדול, כי אתה מזכיר אותו בראש השנה... אז למה כאן, בבניית בית המקדש, הזכות של רחל היא זאת שעומדת?

התשובה לכך היא פשוטה - כי בית המקדש חרב, בגלל עבודה זרה, ובית המקדש חרב בגלל עבודה זרה, ועבודה זרה הוא המקום שהקב"ה הוא אל קנא!

אומרת רחל - ריבונו של עולם, אני שאני בשר ודם, לא קנאתי לצרה שלי, אז למה אתה מקנא?!

אמר הקב"ה - בשבילך רחל, בטענה הזאת, אני מחזיר בנין למקומם! זאת טענה! אישה שקרוצה ממידת הקנאה, נטרלה עצמה ממידת הקנאה... זאת האישה שבזכותה יבנה בית המקדש!

לאחר היסוד הזה, נוכל עכשיו להבין דבר נפלא:

אומר הספר מעדני שמואל - בשעה שמגיע יעקב אבינו לארץ ישראל... בכניסתו לארץ ישראל, מתה רחל אמנו ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל. למה דוקא בכניסה לארץ ישראל היא מתה? לא יכלה למות בחרן? לא יכלה למות, אחרי שהיו גרים כאן כמה חודשים?!

אומר הרמב"ן (פרשת ויחי) את התשובה - האבות הקדושים בא"י, שמרו את כל התורה כולה, ולכן לא יכלה יעקב להיות נשוי, לשתי אחיות. רחל אמנו מסרה את הסימנים לאחותה. אחותה היתה הראשונה, שנשאה ליעקב. רחל אמנו, היא האישה השניה שנשאת ליעקב.

אז אם נכנסים לא"י, מי האשה הראשונה שצריכה למות?

האישה השניה. מי שנכנס שני, הוא מת ראשון. לכן נפטרה רחל, בכניסה לארץ ישראל.

יוצא, שכתוצאה ממסירת הסימנים, רחל אמנו מתה!

יוצא שסיבת המוות שלה היתה, כי עשתה טובה לאחותה!

עשיתי טובה לאחותי, נתתי לה את הסימנים, ואני משלמת בחיים שלי?!

אומר הקב"ה - תקבור אותה בדרך, שזה יהיה הסמל, שבזכות האישה הזאת תבוא הגאולה! אישה שמסרה את עצמה, מתוך ידיעה, שיתכן שהיא תמות, כשיכנסו לארץ ישראל, ואעפ"י כן, היא הלכה ומסרה לה את הסימנים!

היא מסרה לה את הסימנים מתוך ידיעה, שהכל שווה, בשביל שאחותה לא תצא לבושה ולחפרה. הכל שווה!

אישה שעד כדי כך נטולת קנאה, זאת האישה שבזכותה, אומר הקב"ה - אני מחזיר בנין למקומם.

יופגע במקום וילן שם וגו', וישכב במקום ההוא, ויחלום והנה סלם וגו' (כח, יא, יב) בפרשה זו מספרת התורה את יציאת יעקב מבית יצחק אביו, בלכתו ללבן הארמי חרנה, ומפסוקים אלו יש ללמוד הרבה כמה צריך האדם להתרחק מן החטא, וכמה יש לפחד שמתה נכשל בחטא, ומאידך, כמה שלווה יש ליראי ה' שאינם פוחדים משום דבר אחר.

הנה יעקב עוזב את בית יצחק אביו מקום הקדושה, והלך אל לבן הרשע, ופחד שמא ישכיל וילמד מדרכיו הרעים, ואמנם כדי שלא נטעה ונעלה בדעתנו שחשש שמא ישפיע עליו לבן ממש, ראוי להזכיר את דברי יעקב בתחילת פרשת וישלח, "עם לבן גרתי ויהי לי שור וחמור", ודרשו (ראה רש"י שם) עם לבן גרתי ותרתי"ג מצוות שמרתי.

ואמר הרב מבריסק זצ"ל, (בשם ריבענר מגרמניה) האיך באמת הצליח יעקב שעם לבן גרתי ותרתי"ג מצוות שמרתי, מפני ש"יהי לי שור וחמור" שנדמה בעיניו לבן הרשע לא יותר משור וחמור! ואטו אם ישהה אדם ברפת ילמד מן הבהמות? ולכן לא השפיע עליו מעשיו הרעים. (וסיים הרב זצ"ל שאעפ"י שאין זה פשט הפסוק, אך זוהי השקפה נכונה), וא"כ יעקב הולך לשהות עם "שור וחמור", ובהסתכלות כזו על הרשע גם בלי להיות בדרגת יעקב אבינו אנו כבר היינו רגועים, כ"ש יעקב אבינו מלאך אלוקים בחיר האבות, וא"כ צריך להבין על מה פחד? כי מה למלאך אלקים עם שור וחמור?

ומי"מ יעקב אינו רגוע, עדיין פחד לבו מי יודע... ומה עושים כשיש עוד חשש רחוק מלהיכשל במשהו, אצלנו הדבר פשוט, לוקחים ספר תהלים ואומרים כמה פרקי תהלים... אולי גם הולכים לצדיק לקבל ברכה, אך יעקב אבינו, לימדנו חז"ל (מד"ר סח, יד) עה"פ "וישכב במקום ההוא" במקום ההוא שכב אבל י"ד שנים ששימש בבית שם ועבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה! כלומר: על חשש רחוק כזה חגר יעקב עצמו ל"ד שנים רצופות בעמל התורה נורא שלא שכב לישון כלל!

ואחרי כל זה מה חושבים אנו כעת? בודאי אין יותר ממה לדאוג, לא! יעקב עדיין פוחד, ומעתייר תחנונים לפני ה' ונודר נדרים כמבואר במהלך הפסוקים, "ויוד יעקב נדר" וגו' ושבתי בשלום אל בית אבי (נט, כא) ומפרש רש"י, שלם מן החטא שלא אלמד מדרכי לבן.

ולמה באמת חושש יעקב כ"כ? מפני שבאמת אין סוף וגבול לפחד מן החטא! יסוד זה יודעים הצדיקים, שכח החומר חזק ועלול להכשיל את האדם, ולרוב דאגתם ויראתם מן החטא חוששים תמיד, וכדאמרו חז"ל צדיקים חוששים את עצמם, ולכן בסוף ניצולים מן החטא.

וסיפר אדמו"ר הגרי"ז חסמן זצ"ל, שהגרא"א מוילנא הוצרך פעם לצאת לרחובה של עיר, וכדי שיהיה בטוח שישב שלם ולא ייפגע חלילה בפגע כל שהוא, התיישב ללמוד (כמו שהגרא"א לומד...) פרק ראשון שבמסילת ישרים י"ד פעמים. והדבר הפלא ופלא, יעקב אבינו על שהיה בבית רשע, הוצרך י"ד שנים של עמל התורה, הגאון מוילנא על יציאה אחת מביתו לרחוב הוצרך י"ד פעמים חזרה על פרק ראשון במסלת ישרים, ואילו אנו... מסתפקים באמירת ה' יעזור, יהיה בסדר...

פעם הוכיח הגרא"א לאפיאן ז"ל תלמיד אחד בנקודה זו, היה זה כששח לפניו תלמיד אחד שבדעתו לנסוע לשמחה משפחתית במקום פלוני, ר' אליהו שכנראה הבין לפי הענין שלא הכל יהיה שם על טהרת הקודש, ואולי גם מחיצה כראוי לא תהיה וכו' שאל את הבחור, ועם שמירת העיניים הינך בטוח?

נענה הבחור ואמר אשתדל לשמור את עיני, וה' יעזור, פנה אליו ר' אליהו ואמר לו: ראה! אני כבר זקן מאד, ובעיני אחת אינני רואה כבר כלל, והשניה ג"כ כבר חולה, ואעפ"י כשאיני יוצא לרחוב רעדה תאחזי ואינני יוצא סתם, ואילו אתה בחור צעיר עם רתיחת הדם ושני עינים בריאות וטובות ואינך פוחד?!

ונתבונן עוד מגודל יראת חטא של יעקב אבינו ע"ה.

"וישכב במקום ההוא ויחלום והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", בחלומו רואה יעקב אבינו את כל העולמות, עולם העשיה, בריאה, יצירה, אצילות, והנה סולם מוצב ארצה וגו', היינו שהראו לו את כל הנבואות העתידות ואת כל התכלית של עם ישראל לדורותיו (ראה ברמב"ן) והקב"ה מבטיחו ושמרתין בכל אשר תלך והיה זרעך כעפר הארץ וכו', ולפי מושגינו, היה שכשנתעורר יעקב משנתו - היה צריך לצאת ברקידה ולשמוח שמחה גדולה.

אך בפסוק כתוב "ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי", וברש"י פירש שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה, כלומר: במקום לשמוח, יעקב פוחד שמתה נכשל בדנו דקל של חטא במנוד ראש...! וכי לא די לו...? נורא למתבונן לדעת ולהשכל מהי "יראת חטא", וכמה רחוקים אנו מהשגה זו מרחק רב.

משל למה הדבר דומה לאדם שלא ידע באיזה תאריך הוא נמצא, ופתאום נופלת עליו תרדמה וחולם שאומרים לו מן השמים שהיום הוא ר"ה, ומבשרים לו שנכתב ונחתם לאלתר לחיים טובים ויוכה בזאת השנה לשפע של ברכה בעושר וכל טוב, והנה האדם הזה כשמתעורר, תחת לצאת בריקוד של שמחה והודיה להש"ת ואמירת נשמת כל חי בהתלהבות מרובה. הרי שמתעצב אל לבו, ורועד הוא בכל גופו, וכל איבריו דא לדא נקשן... ואומר הנה היום יום הדין ואנכי לא ידעתי, ואילו ידעתי לא ישנתי שהרי יום הדין לא ניתן לשינה אלא לפשפש המעשים וכו'... הלא אם נראה אדם כזה הרי שנפטר אותו במנוד ראש...! וכי לא די לו...? שנתברר לו באופן הברור ביותר ששנתו אשר ישן כעת היתה רצויה ומקובלת לפני המקום? ועל מה מצא כאן "נערוויין"...

אכן, יעקב אבינו קופצת לו הדרך, סדרי בראשית משתנים, השמש שוקעת קודם זמנה, ולהדיא אמרו בפרקי דר"א פל"ה (והובא ברמב"ן כאן) שאמר לו הקב"ה יעקב הלחם בצקלונך והבא לפניך לאכול ולשתות ולשכב במקום הזה. ולכא"ו מה צריך עוד? כ"ש לאחך כל הנבואות וההבטחות שגילוהו ובישרוהו בחלומו כנ"ל, בודאי אנו היינו מבינים שאין מה לחשוש כלל, ואילו יעקב אבינו - מסיימים חז"ל (בפרקי דר"א הנ"ל) "השכים יעקב בבקר בפחד גדול, ואמר ביתו של הקב"ה וכו'", וזהו מה שפרש"י שהק"ץ משנתו פחד פחד גדול, ואמר אכן יש ה' במקום הזה, ואילו ידעתי לא ישנתי! כמו רגע מותר על ידיעתם של הדברים הללו אינו מתמלא בשמחה רק פוחד גדול, מי יודע... נדנדו קל של איסור!

וכן ראינו אצל דוד המלך (שמואל א כ"ד, ובמדרש שם) במערה, שמן הדין היה מותר לדוד להרוג את שאול כדן רודף והראו לו אותות מן השמים שנותנים את שאול בידו, ואעפ"י פחד והתפלל "קולי אל ה' אזעק", שלא יפול שאול בידו, וצדק דוד בפחדו כדסיימו חז"ל, וכל זה היה נסיון ביד דוד, הוי אומר מכאן כמה רחוקים אנו מהבנה של "יראת חטא"!

ומסופר, כי פעם אחת אמר האדמו"ר ר' אברהם מסלונים זצ"ל לגבאי שלו, חושבים היום שאין אצל הליטאים יראת שמים כפי אשר יש אצל החסידים, בא ואראך אדם שהוא ירא שמים אמיתי, קם האדמו"ר והלך יחד עם הגבאי לביתו של הרב מבריסק, בני הבית אמרו להם שהרב הלך לבדוק כשרותה של מקוה שנבנתה זה עתה.

האדמו"ר לא המתין, אלא הלך למקום המקוה לפגוש את הרב מבריסק כשבאו ראו איך שהרב עומד ונר בידו ובודק את כל הפינות ולבסוף מכריז כשר, כשר, הגבאי של האדמו"ר היה מומחה בעניני מקואות, ומרוחק הצליח להבחין שיש איזה סדק במקום מסוים, והפנה את תשומת לבו של הרב מבריסק על הדבר, הרב הלך מיד ובודק את הענין ומשאר שצדק המעורר בדבריו, התחיל לרעד כולו ידיו ורגליו דא לדא נקשן, עד שאמר האדמו"ר למלווהו בא נלך, איני יכול לראות את המחזה הנורא.

מעשה זה סיפר אותו גבאי בעצמו, שאכן נוכח לראות יראת שמים מהו, שהרי אף אחד לא טבל במקוה ולא אירע שום מכשול (אנו היינו בודאי אומרים אילו אירע לנו כן, ב"ה איזה השגחה... שבדיק נזדמן אדם זה להצילנו ממכשול!) וגם עצם

יחד שמו על יצחק לפי שכהו עיניו וכלוא היה בבית, והרי הוא כמת, ויצר הרע פסק ממנו".

מבהיל על הרעיון מה שכתוב כאן: לא די בזה שיצחק אבינו היה זקן, גם לא די שבנוסף לכך היה עור, חז"ל מוסיפים שהוא גם היה "כלוא בבית". משמע מכאן שאם לא היה כלוא בבית, אלא יוצא לרחוב – היתה האווירה שברחוב יכולה להשפיע עליו לרעה, על אף היותו זקן ועיור. כה גדולה היתה השפעת הסביבה!

לרבקה היה פחות מורת רוח

הכתוב אומר על הנשים שנשא עשו (לעיל כו, לה): "ותהי מרת רוח ליצחק ורבקה". רש"י מבאר את סיבת מורת הרוח: "שהיו עובדות עבודה זרה".

חז"ל אומרים שלפיכך הקדים הכתוב את יצחק לרבקה משום שליצחק צער ומורת רוח גדול היותו מזו של רבקה לפי שלא היה רגיל כל ימיו בעבודת אלילים, אבל רבקה היתה רגילה באביה ובאחיה שהיו עובדי אלילים.

גם מה שכתוב כאן מבהיל על הרעיון: רבקה עזבה את בית אביה בגיל שלש, וכבר עברו ששים שנה מאז שעזבה את הבית! שהרי עשו נשא את נשיו בהיותו בגיל ארבעים, ורבקה היתה אז בגיל ששים ושלש! ועדין השפעת הסביבה בה גדלה נתנה את רישומה, ומורת הרוח שלה היתה קטנה מזו של יצחק.

נסוי במדת השפעף החברה

מספרים על מדען שהחליט לעשות נסוי בנושא השפעת החברה הסובבת. הוא זימן לחדרו עשרה מתלמידיו, כשלתשעה מהם גלה את סודו, ואחד היה "שפן הנסיון". הוא שרטט על הלוח שני קוים, כאשר הקו השמאלי ארוך יותר, בצורה משמעותית, מהקו הימני.

הוא פנה לתלמיד הראשון, זה בכל מבחן מוציא מאה, ושאל אותו: איזה קו לדעתו יותר ארוך? הלה נראה חוכך בדעתו, ולאחר מחשבה השיב כי הגיע למסקנה שהקו הימני ארוך יותר.

כך קרה גם כשהמדען פנה לתלמיד השני, חרוץ ומוכשר הכתה, ושאל את דעתו. גם הוא לאחר מחשבה מאומצת השיב כי למרות הלבטים שהיו לו מתחילה, הגיע למסקנה ברורה שאיננה משתמעת לשתי פנים כי הקו הימנים ארוך יותר.

כך קרה גם כל תשעת התלמידים.

וכעת הגיע תורו של העשירי, שפן הנסיון. "איזה קו לדעתך ארוך יותר?" שאל אותו המדען. היה ניכר כי הוא מתלבט קשות עם עצמו! "מה קורה כאן? הרי אני רואה בברור שהקו השמאלי ארוך יותר. אולם איך יתכן שכל תשעת קודמי, שהם התלמידי כשרוניים ומוצלחים שבכתה, קבעו כולם פה אחד שהימני ארוך יותר? כלום יתכן שהם הטועים ואני החכם היחידי? כנראה שראיתי מטושטשת, לא אכלתי היום, גם לא שתיתי קפה, יש לי סחרחורת וראיתי השתבשה..."

לאחר כמה דקות של התלבטות האיך בו המדען להשיב על השאלה ולהביע את דעתו, והלה השיב: "הקו הימני ארוך יותר!" לא היה בכוחו ללכת נגד דעתם של כל התשעה שמסביבו...

יעקב אבינו, טרם לכתו לבית לבן, חשש מאד פן יושפע ממנו לרעה. לשם כך הלך והטמין את עצמו ארבע עשרה שנה בישיבה של שם ועבר ולמד תורה. רק כשהרגיש שמלא את עצמו ב"תורה תבלין", והוא חזק די הצורך להמצא במחיצתו של לבן ולא להיות מושפע ממנו – הלך אליו.

ישנה אמרה חסידית איך הצליח יעקב לשרוד בבית לבן: "עם לבן גרתי" ותר"ג מצוות שמרתי. איך? "זיהי לי שור וחמור" – התיחסתי אליו כמו אל שור וחמור... כשאדם עובד ברפת, והוא רואה שם בעלי חיים מהלכים על ארבע – האם הוא יושפע מהם וילך גם הוא על ארבע?... יעקב אבינו, לאחר שחיוק את עצמו באהלה של תורה, בישיבתם של שם ועבר, ידע בברור את דרך האמת, והתיחס ללבן כמו אל שור או חמור שאין מה ללמוד מהם.

הגמרא (סנהדרין לט ע"ב) אומרת, שלפיכך עובדיה הנביא היה זה שניבא על אחריתו של אדם ואמר: "זיהי בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואלכולם ולא יהיה שריד לבית עשו" (עובדיה א, יח). א. משום שהיה בעצמו גר אדומי, מצאצאי אליפז בן עשו. ב. "אמר הקדוש ברוך הוא: יבוא עובדיה הדר בין שני רשעים, אחאב ואיזבל, ולא למד ממעשיהם, וינבא על עשו הרשע שדר בין שני צדיקים, יצחק ורבקה, ולא למד ממעשיהם".

רשעים ברשות לבם. עשו גר בין צדיקים ולא למד ממעשיהם. לבן ארח בביתו עשרים שנה את יעקב אבינו, קדוש אלוקים, שנאמר עליו (כח, יג) "והנה ה' נצב עליו" לפי שהיה עקר המרכבה של השכינה, ולא למד ממנו כלום. לאחר שפירד מיעקב כתוב (לב, א): "וישב לבן למקומו", ודרשו חז"ל (פסיקתא שם) "לרמאותו". יעקב אבינו למד אותנו איך אפשר לשהות עשרים שנה בסביבה של רשע ולא להיות מושפע ממנו לרעה, למרות כוחה הרב של השפעת הסביבה, וזאת על ידי לימוד התורה! החיוק הרוחני שמגיע מכח הלימוד, וההכרה הברורה בדרך האמת, מעניקים לאדם חוזק נפשי לעמוד בפני הפיתויים שמסביבו.

(רבי מאיר צימרוט – דורש טוב)

השאלה אינה מן החמורות, אלא עצם העובדה שהוציא מפיו את המילה "כשר" נחרד כ"כ.

ומסיים המספר, שלאחר תקופה ארוכה נזדמן לביתו של הרב מבריסק, ומכיון שהרב לא זיהה אותו, אמר לו אני הוא שנוכחתי עם האדמו"ר מסלונים בעת שהרב הכשיר מקוה פלונית, ומשנזכר הרב החל שוב כל גופו לרעוד שנזכר שאמר כשר על דבר שהיה בו שאלה, הנה למדנו מהו יראת שמים ויראת חטא.

(ומתוק האור)

זה לי עשרים שנה בביתך (לא, מא)

הסביבה משפיעה מאד על כל מי שנמצא בתוכה. זו הסיבה שהתורה מדגישה כמה פעמים שרבקה היתה "בת בתואל מפדן ארם אחות לבן" – "להגיד שבחה שהיתה בת רשע, ואחות רשע, ומקומה אנשי רשע, ולא למדה ממעשיהם" (רש"י לעיל כה, כ).

נשאלת השאלה, למה התורה לא הדגישה זאת גם על רחל ולא? גם הן היו בנות של רשע ומקומן בין אנשי רשע, ולא למדו ממעשיהם הרעים! מדוע התורה משבחת רק את רבקה על כך?

התשובה: רבקה היתה לבדה! לא היה מי שיחזק אותה מול כל הרשע שמסביב. אולם רחל ולא? הרי שתיים. רחל יכלה לחזק ולעודד את לאה, ולאה את רחל.

והנה חז"ל (בבא בתרא כג ע"א) שואלים על הפסוק (כט, יז): "ועיני לאה רכות" – אלימא רכות ממש, אפשר בגנות צדיקים דבר הכתוב? רב אמר: לא גנאי הוא לה, אלא שבח הוא לה, שהיתה שומעת על פרשת דרכים בני אדם שהיו אומרים: 'שני בנים יש לרבקה, שתי בנות יש לו ללבן, גדולה לגדול וקטנה לקטן', והיתה יושבת על פרשת דרכים ומשאלת: גדול מה מעשיו? איש רע הוא מלסטם בריות, קטן מה מעשיו? איש תם יושב אוהלים, והיתה בוכה עד שנשורו ריסי עיניה".

נשאלת השאלה: נתאר לעצמנו יהודי מגיע לישיבה ומתענין אודות בחור מסוים לצורך שידוך לבתו. אומרים לו: "לבוחר יש אמנם ראש מצוין. הבעיה שלו היא שיש לו כמה תיקים במשטרה"... הוא נגש לשאול את המשגיח, והלה משיב: "הוא בחור כשרוני עם ראש על הכתפים. יש לו גם ידי זהב. הבעיה שיש תלויות מצד בחורים, וגם מצד הצרכניות הסמוכות, שהוא משתמש בידיו לגנבות, ואין מנעול שלא נשמע לידי הזהב שלו"... אני שואל אתכם: האם האבא הזה ימשיך לברר אודות הבחור? ללא ספק הוא יברח מהשידוך הזה...

אם כן נשאלת השאלה: מה יש לה לאה, לצאת עוד יום ועוד יום לפרשת דרכים, ולשמע עוד פעם ועוד פעם על מעלליו של עשו, החתן שלה. לא מספיק מה שמעיה ביום הראשון על היותו שודד, ביום השני על היותו רוצח, וביום השלישי על חמש העברות שעשה ביום אחד? מדוע היא מוסיפה ללכת יום יום לשמוע עוד ועוד סיפורים על רשעותו?

התשובה: לאה יודעת באיזו סביבה היא נמצאת. היא יודעת כמה החברה הזאת גרועה, מושחתת והרסנית, היא חששה שבמשך הזמן היא תתרגל למה ששמעה ותסכים להתחתן אתו. היא תגיד לעצמה: 'נכון, שמעתי עליו כך וכך, אבל אני כבר אחנך אותו, אני כבר אחזיר אותו בתשובה, יהיה בסדר'... הסביבה היתה גורמת לה לעכל ולהכיל את כל פשעיו ושחיתותו של עשו.

מה עשתה? יצאה יום אחר יום. הרי אין שני נביאים שמתנבאים בסגנון אחד. כל יום שמעה ממישהו אחר סגנון אחר, מלים אחרות, התבטאויות אחרות. וזה גרם לה כל יום לסערות רגשות מחודשת, שלא נתנה לה להתרגל – בהשפעת הסביבה – למעלליו של עשו.

מספרים שרבי אלחנן וסרמן זצ"ל הגיע פעם לארצות הברית לערוך מגבית לישיבתו. הוא הגיע לפנות ערב לאכסניה, ובקש שלא יגישו לו ארוחה חלבית, שכן הוא מקפיד שלא לאכול חלב עכו"ם. ואכן בארוחת ערב הגישו לו ארוחה שלא כללה חלב עכו"ם.

להפתעתו הרבה, למחרת, בארוחת בוקר הגישו לו גבינה. הוא פנה לבעל האכסניה ושאל: "הלא הדגשתי בפניכם שאני מקפיד שלא לאכול חלב עכו"ם?"

השיב לו בעל האכסניה: "הרי עבר עליכם לילה בארצות הברית... והוסיף והסביר: 'כבוד הרב! אני מארח כבר עשרות שנים אנשים נכבדים באכסניה שלי. רבים מהם הדגישו בלילה שהם נזהרים מחלב עכו"ם, אבל אף לא אחד מהם נשאר בהקפדתו אחרי ששהה לילה באווירה של אמריקה'..."

כלוא היה בבית

חז"ל אומרים שהקב"ה אינו מיחד שמו על הצדיקים בחייהם משום שהוא לא מאמין בהם עד יום מותם, שלא יטעה אותם יצר הרע. וכבר אמרו (ברכות כט ע"א): "אל תאמין בעצמך עד יום מותך, שהרי יוחנן כהן גדול שמש ככהונה גדולה שמונים שנה, ולבסוף נעשה צדוקי".

יצחק אבינו היה היחיד שהקב"ה יחד שמו עליו בחייו. הוא אומר ליעקב אבינו, בחייו של יצחק (לעיל כה, יג): "אני ה' אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק".

רש"י מביא את דברי חז"ל: "אף על פי שלא מצינו במקרא שיחד הקדוש ברוך הוא שמו על הצדיקים בחייהם משום שנאמר (איוב טו, טו) 'הן בקדשו לא יאמין', כאן

בדרך הדרוש

והא"ש ותקנא רחל באחותה וצ"ל שהיתה קנאה ביניהם לכך אמרה ליעקב הבה לי בנים ואם אין מתי אכיל הלא יש לי קנאה על אחותי ואז אסור אני עליך משום אחות אישה כדעת הרמב"ם ומפני כך מתי אנכי ודו"ק (מדרש יונתן) **אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי.** (כח, טז) ויש לדקדק דמה לו לסיים ואנכי לא ידעתי. ויש לומר הנהגה איתא בגמרא דכל החלומות הולכים אחר ההורו לבו דמה שמרהרר ביום בא לו בחלום בלילה יש ה' במקום הזה: (הנצחית התורה).

ותקנא רחל באחותה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתי אנכי (ל, א) ותמוה, ונ"ל לישב דהרמב"ם נתן טעם למה כל העריות אסורות אף לאחר מיתה ושתי אחיות אסורות רק בחייהם משום דשתי אחיות אסורות רק מחמת קנאה ולאחר מיתה אין שייך קנאה ולכן מותר במיתתה לישא אחותה וקשה למה יעקב נשא שתי אחיות וצ"ל שלא היתה קנאה ביניהם כדאיתא שהניחה עצמה תחת מטתה.

ורבך תאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

להשם יתברך

מאיר עיני הכולה אותיות: שלב-שלו: שלו

הוסיף והעיר רבי שמואל הומינר מצדיקי ירושלים, כי לדברי החדושי הר"מ יש מצוה לרצות לחיות, יוצא שבכל עת שאנו מבקשים על החיים בתפלותינו, כבתפלת 'מודים דרבנו': 'כן תחינו ותקיימונו', בקדיש: 'יהא שלמא... וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל', ובעשרת ימי תשובה: 'זכרנו לחיים...', מקימים אנו בכך מצות עשה של 'ובחרת בחיים'.

הפעם אודה' הודאה תמידית

ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו 'יהודה' (כט לה)

דויע מאמר חכמים (ברכות א): "מיים שבבא הקדוש ברוך הוא את עולמו לא היה אדם שהודה לקדוש ברוך הוא, עד שבאתה לאה והודתו, שאמר: 'הפעם אודה את ה'...'. וכבר תמהו רבים: וכי האבות לא הודו לה', והלא מקראות מפרשים הם שהודו לה' ואף הקריבו קרבנות על טובות שגשגו עמם?

פרש המהר"ם שיק:

בדאי גם האבות הרבו להודות על טובות וחסדים שעשה עמם הבונא, אולם לאה חדשה את המשג של הודאה תמידית. שכאשר נולד בנה הרביעי והיא נוכחה לראות בטובה העצומה שהרעיף עליה ה', כאשר נתן לה יותר מחלקה היחסי - רבע מי"ב השבטים, "ותאמר": וכי ראוי שרק: "הפעם אודה את ה'", ומכאן ואלף אסי"ח דעת מהטובה העצומה שגמל עמי? "על כן קראה שמו 'יהודה' כדי שבכל פעם שתהגה את שמו תזכר להודות ולהלל לה' על הטובות שהרעיף עליה.

מהר"ם שיק על התורה

למה גנבת את אלהי' - בחפזון

'ועתה הלך הלכת כי נכסף נכספתה לבית אביך למה גנבת את אלהי' (לא י)

סיום 'זמן החרף' בישיבת פרשבורג. לאחר תקופה ארפה שבה שהו בין פתלי הישיבה ולמדו בהתמדה, סוף סוף עמדו בחורים לשוב לבית הוריהם. טרם צאתם נפרדו בהתרגשות מראש הישיבה ה'חתם סופר', ולאחר מכן התאספו לתפלת מנהל משפחת העגלות כבר המתניו בחוץ, והבחור שנגש כשליח צבור, מתוך שחפזו לשוב לביתו התפלל במהירות גבוהה מהרגיל.

עם סיום התפלה קרא ה'חתם סופר' לחץ והוכיח אותו במלציה: מבין אני ללבך 'כי נכסף נכספתה לבית אביך', אבל: 'למה גנבת את אלהי' - מדוע גנבת את תבות התפלה במהירות, ובכך מנעת מכלנו לעבד את ה' בתפלה בכונה כדבעי...!?

תפארת בני' 'לרב' טויסיג ס"י יח

'תפלה קצרה' - מקצרת ימים

"אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך" (כז א)

דרש האדמו"ר רבי אליעזר זאב מקרעטשניף:

אמרו חכמים (ברכות יג א): "כל המאריך ב'אחד' [שבקריאת שמע] - מאריך לו ימיו ושנותיו". כיוצא בזה אמרו (ברכות מז א): "כל המאריך ב'אמן' - מאריך לו ימיו ושנותיו". והנה, מאחר שתקנו חכמים כי הולך בדרך מתפלל 'תפלה קצרה' (ברכות ג א), נמצא שההולך בדרך מפסיד את סגולת אריכות הימים שאזכה לה המאריך בתפלה - ב'אחד' ו'אמן'. לכך אף רמז הכתוב בתהלים (קכ ד): "ענה בדרך כחי קצר ימי" - הדרך גרמה לי לקצור ימים.

אמן מסיירה חרון אף

"ארפא משוכתם אהבם נדבה כי שב אפי ממנו" (הפטרת ויצא - הושע יד ה)

דרש רבי יעקב אבוחצירה בעל 'אביר יעקב':

ראשי התבות: "משוכתם אהבם נדבה" הם 'אמן', וכן: "אפי" בגימטריה 'אמן'. רמז לכך שנגינת אמן מסיירה חרון אף מישראל וגורמת שימחל הקדוש ברוך הוא לעוונותיהם וישוב לאהבם כבראשונה.

שערי תשובה ס"י כב

ידוע הלי ומכאוב היה רבי אברהם מרדכי בן ה'חדושי הר"מ'. באחת הפעמים שחלה נחלש עד כדי כך ששברו הרופאים שבפעם הזאת לא יוכל לקום מחליו. כאשר נכנס אביו הגדול לבקרו וראהו שוכב על משטו חור וחלש, התכופף ונחש באזניו: "דע בני כי הרצון לחיות הוא מצוה, ומקבלנו שהוא נכלל בצווי (דברים ל ט): 'ובחרת בחיים'. התחנן נא ובחר בחיים, ובעזרת ה' תחלים מחלך ואף תזכה לבן זכר".

אך יצא אביו הקדוש מן החדר, וכבר התחנן רבי אברהם מרדכי בכחות על אנושיו, התליש על משטו והתפלל מעמק לבו: "בוננו של עולם, רפאני נא ופני בבו זכר כברכת אבי, ומתחייב אני לקרא את שמו 'יהודה ואקים בכך מקרא שכתוב: 'הפעם אודה את ה'".

תפלתו של רבי אברהם מרדכי התקבלה; בדרך גס הוא נרפא מחליו, ולתקופת השנה נולד לו בן ונקרא שמו ב'ישראל': "יהודה ליב" - מי שגדל והיה למאורה של יהדות פולין, הלא הוא בעל ה'שפת אמת'.

לזימים התבטא ואמר ה'שפת אמת': "אבי זצ"ל בחר לקרא את שמי 'יהודה', כהודיה להשם על שרפא ממחלתו. ואכן ראיתי זאת בעצמי, שכל מי לא התעייף מלהודות

התפלה - כסלם, והפנה - כשלביו

"ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עלים וירדים בו" (כח ב)

כתב רבי אברהם אבן עזרא: "ואמר רבי ישועה, כי טעם 'סלם' - שעלתה בו תפלתו, וירדה ישועתו מן השמים". עוד כתב בעל הטורים: "סלם בגימטריה 'קול' - שקול תפלת הצדיקים הוא סלם למלאכים לעלות בו".

הוסיף ואמר רבי עקיבא סופר, רבה של פרשבורג, כי בכתוב זה אף נרמז יסוד נכבד בענין התפלה:

אף שמרבית התפלות נתקנו בעברוננו בבחינת: 'סלם מצב ארצה', היות שהן מכונות על ענינים גשמיים, בכל זאת: וראשו מגיע השמימה" - גם בתפלות אלו שומה עלינו לזכור לשם שמים, שבאמצעות השפע הגשמי שנתברך בו נהיה פנויים לעבודת ה'. כאשר נהג פן מבטח לנו: "והנה מלאכי אלקים עלים וירדים בו" - מלאכי מרום ירדו לקבל את תפלתנו ולהגישה לרצון לפני ה'.

דעת סופר

לחם - לאכל, ובגד - ללבש

"ותנו לי לחם לאכל ובגד ללבש" (כח ג)

לשם מה הוצר יעקב לפרט בדרביו: 'לחם לאכל ובגד ללבש', היש תכלית אחרת ללחם או לבגד?

באר רבי מרדכי הכהן מאצפת:

יש רבים שזכו ללחם בשפע ובגדים לרב, אולם מפאת מחלתם אין ביכולתם להנות מהשפע שנתן בידם. לפיכך דרזיק יעקב לפרש בקשתו: 'לחם לאכל ובגד ללבש' - שתנתן בידו אף היכלת להנות מהלחם ומהבגדים שזכה בהם.

על פי זאת פרש רבי משה חיים ליטש רוזנבוים אב"ד קליינרדיין את תיור הלשון בנסח 'הרחמן' שאחר ברכת המזון: 'הרחמן הוא ישלח לנו ברכה מרבה בבית הזה...'; איננו מסתפקים בכך שתשרה הברכה בבית הזה, אלא אנו מבקשים שהברכה תהיה לנו - שנוכל להנות ממנה.

עוד פרש רבי יעקב יצחק שפירא מבגלדוב:

כאשר רעב ומחסור שולטים בעולם, אף מי שיש לו כדי צרכו מתקשה לאכל בשפע ולהתלבש בכבוד, היות שהוא חושש ממבטי קנאה וצרות עין שישלחו לעברו כמקורות חרב. לפיכך בקש יעקב: תן נא אף לכל בריותך לחם ומזון די ספוקם, כי רק כך אוכל לאכל וללבש מאשר הענקת לי בטובך הגדול.

שפתי כחי; לחם רבי על סוד התפלה אות א רנ; אמת ליעקב

'ובחרת בחיים' - באמצעות תפלה

"ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו 'יהודה' (כט לה)

בברכה שלמה ונאמר אמן

ביום ראשון י"ג בכסלו, ימלאו מאה שנים לפטירתו של בעל ה'דברי ישראל' ממוז'יץ זי"ע. כן כתב בעל ההלוא על גדל מעלתה של עניית אמן:

בברכת המזון אנו אומרים: 'כן יברך אותנו בברכה שלמה ונאמר אמן', וכך יש לפרש זאת: המקפיד על עניית אמן זוכה לכל הברכות ולכל הטוב. לפיכך אם רוצים אנו לזכות שהקדוש ברוך הוא יברכנו "בברכה שלמה", עלינו להקפיד על "ונאמר אמן".

דברי ישראל פרשת נח

אמן. מלה אחת. שלוש אותיות. שפע של השפעות טובות.

ברכת 'מתיר אסורים'

הישן נמשל לאסיר

ברכת 'מתיר אסורים' נתקנה על פי לשון הפסוק (תהלים קמו ז): 'ה' מתיר אסורים', אולם משמעותה הפשוטה אינה הודאה שנתקנה לאדם שהיה אסיר בבית האסורים והתר מפלאו, אלא הודאה לכל אדם בכל יום יום על כך שהתר מאסר השנה. כיון שבשעת השנה האדם אינו מושל באיבריו להניעם כרצונו, והרי הם ככפופים ואסורים. לפיכך בקומו משנתו, עת מתחדש בו הפח לחזור ולהניעם כרצונו, עליו להודות על כך לבוראו.

לפני השנה אנו מברכים: 'המפיל חבלי שנה', ובהתאם לכך בקומו אנו מודים בברכת: 'מתיר אסורים', על כך שהקדוש ברוך הוא 'המתיר' מעלינו את 'חבלי' השנה שהיינו אסורים בהם כל עוד ישנו על משנתנו (פרוש התפלות והברכות לר"ן בן יצחק ח"ב עמ' יב).

כך כתב בספר חסידים (סי' קנה): 'ובפסוקה ענינו תשים על לבך... כיצד איש יוצא מבית האסורים חייב להודות לקדוש ברוך הוא, ואין לו חבוש יותר מן הישן. צריך לברך לקדוש ברוך הוא על מה שלא היה בדך יכלת קדם לכו, ולא היה בדך ממשלה בגופך. וברכה על כל אבר ואבר שהיה נקשר, ועתה פתחם לעשות צרכיך בהם'.

הודאה כללית על תנועת האיברים

ברכת 'מתיר אסורים' יוצרת בעברנו הזדמנות להתבונן ולהודות לה' יתברך, לא רק על כך שחידש לנו את תנועת האיברים בבקור, אלא אף על כך שנתנו בידינו את הפח להניע אותם בכל עת ובכל שעה. שהרי אם נהרהר בדרך נגלה כי רבים המה לעשות צרכיך בהם'.

ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם מתיר אסורים - על כך ששחררת אותנו ממאסר השנה שבה לא שלטנו באיברינו להניעם כרצוננו. אמן - אמת שעלינו להודות לה' על שחידש בנו את השליטה על תנועת איברינו.

ברכת זוקף כפופים

מ'מתיר אסורים' ל'זוקף כפופים'

לאחר שהודינו לקדוש ברוך הוא בברכת 'מתיר אסורים' על שחידש בנו את השליטה באיברינו בקומנו משנתנו, אנו מודים לו על כך ש'זוקף כפופים' שבה אנו מודים לו על כך ש'זוקף את קומתנו שהיתה כפופה בשעת השנה (אבודרהם) השפעת הבקור וברכות השחר.

ברכה זו נתקנה על פי לשון הפסוק (תהלים קמו ח): 'ה' זוקף כפופים'. ויש אומרים שנתקנה על פי הפסוק (שם קמו ט): 'סוקם ה' לכל הגפלים וזוקף לכל הכפופים' (פרוש סדור התפלה לרוחם אות ז). בהקשר לכך יצו כי במקורות קדמונים הובאה ברכה נוספת שנתקנה על פי לשון פסוק זה: 'ברוך... סוקם ונפלים', אולם דעה זו לא התקבלה לז'לחה (ראה משיב' מו כב).

ככמים אמרו שאסור לאדם להלך בקומה זקופה, שכן 'מלא כל הארץ כבודו' (שערי אברהם א), והמהלך בקומה זקופה נראה כדוחק את השכינה (קדושו) לא; א; רש"י שם ד"ה מלא; שו"ע א"ח ב ו). למרות זאת תקנו לנו לברך 'זוקף כפופים', שכן הקדוש ברוך הוא נתן לנו אפשרות לזקוף את קומתנו, אולם אנו נמנעים מלעשות זאת למען כבודו יתברך (אהל משה 'לק"מ דונטן אות מד).

האדם מהלך בקומה זקופה

יש מי שפרש שבברכת 'זוקף כפופים' מודים אנו

ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם זוקף כפופים - שזקפת את קומתי שהיתה כפופה בזמן השנה. אמן - אמת שעלינו להודות לה' על שאפשר לנו לזקוף קומתנו בקומנו משנתנו.

האנשים אשר לדאבון לב אין בידם את היכלת המפלאה הזו, ואף בקימתם משנתם הם נותרים כאסורים על משותיהם ללא יכלת להניע איבר (נפש שמשו"ן על סדור התפלה עמ' כמב).

רבי משה קורדובירו (תמר דבורה פ"א) הוסיף וחדד נקדה ופלאה וחיובית בענין זה: כיון שהקדוש ברוך הוא מחדש באדם בכל רגע את פח תנועת איבריו, מי שחיללה ישתמש בכח זה כדי למרד ולחטא לפני ה' - אין לו עובן גדול מזה! עם כל זאת רואים אנו עד כמה גדולה מידת טובו וענותנותו יתברך מפני שהוא סובל את חטאיו ומקטין כחיות באיבריו אף בשעת החטא ואינו נוהג בנו כפי שנהג עם ירבעם בן בטל. שבשעה שבקש ירבעם לשלח יד בבניא שנסלח בידי ה' לנבא על פרענותם של כהני הבמות - ב'שעה יזו (ראה מלכים א' יד ז).

בעל 'סדר היום' (ברכות השחר) מכאר שברכה זו מכוננת גם כלפי מצבו הרוחני של האדם, על כן צריך האדם לכוון בה לבקשה שיוציאו ה' ממצודתו של היצר הרע המבקש להכשילו ולהשקיעו בתאוות העולם הזה. וכפי שבקש דוד המלך (תהלים קמב ח): 'הוציאה ממסגרי נפשי להודות את שמך' (ראה 'תורת המנחה' שמיני עצרת דרשה פו).

זהו המקום להזכיר את שירו הנוזע של רבי יהודה הלוי: 'עבדי האמן עבדי עבדים הם, עבד ה' הוא לבד חפשי, על כן בבקש כל אנוש חלקו, חלקי ה' אקרה חפשי'.

ועלהו לא יבול'

בית אמו. אלא שלא דעתי באותו רגע איזו התרגשות מצפה לי בהמשך.

ההחלטה עם יתר חברי הקבוצה ברחובות העירה, ומבלי הנהגה מקדמת נתקלו עיני בגנין ישן שהיגו דוד' שהיה חקוק על פתחו הבהיר כי מדובר בבית כנסת. וכנסנו פנימה, סובבנו בהיכל בית הכנסת, מישנו את הרהוט הישן ועלעלנו בספרים העתיקים.

שקלבו מסים, מבלי לדעת מדוע, פרשתי מידר חברי הקבוצה ועליתי במדרגות העץ המטפסות לעזרת הנשים. הבטתי מלמעלה על היכל בית הכנסת שאותות של פאר עדין נכרו בקירי, ובאשר סובבתי את הראש בכנינה לשוב לאחורי, הבחנתי בסלם קטן שהוביל לעבר עליית הגג.

עשיתי בהירות אל עליית הגג, והפתעתי לגלות כי מדבר במקום שבו היו גוגנים, בימים ההם, את הספרים הישנים שבלו וכבר לא היו ראויים לשמוש. אף על פי שהדבר לא התאים לאפיי, מצאתי עצמי הופך בידי בערמת הספרים העתיקים, כשמפעם לפעם אני מעלעל באחד מהם ומחפש נקודת ענין.

המשתכי לחפש בערמת הספרים, ולפתע נגלה לעיני סדור ישן וכבד. הסדור היה ישן ובלוי לחלוטין, כמעט בלתי שמיש, אולם משהו בתוכו גרם לי לעלעל בו שוב ושוב. הפרדתי את דף השער המפריכה, התבוננתי במאמץ בפתח הישן והמחורר, ולפתע נמלטה מפי צוחה...

מסתבר כי על חלקו העליון של דף השער נחרט, לא פחות ולא יותר, שמו של סבי, אביה של אמי שהתגורר בצירה זו עד יומו האחרון.

חשבתי שאני עומד להתעלף. שמו של סבי זה היה שגור בפיה של אמי כמעט מדי יום. היא היא חזקה מלתאר בפנינו את דאקויות ולספר לנו על הליכותיו המיוחדות. סבי זה נפטר לפני השואה, ובידי אמי לא נותרה ממנו אפילו תמונה.

ברגע צפון ועלו לגנני עיני כל הספורים הללו, והתחלתי לחוש געגוע למשהו שאפילו לא הפרתי. המשתכי להפך בדפי הסדור בעיני, וכאשר הגעתי לתפלת מוסף של שלושה רגלים נתר לבי. על הדף הפותח את תפלת מוסף היה מנוח עלה ירקרק, עלה של הדס, שבראה היה פאלו זה עתה נשר מאגדת הלובל של הסבא הדגול, תוך כדי קיום המצוה.

הדבר שבה את לבי. לפתע הבנתי עד כמה קיים התורה והמצוות כרוך עם אבדות היחתי יהודי, בן אחר בו לא אברהם, אצקן ועקב. באותו הרגע חלחלו ללבי כל אותם דבורים שדברתי אלי... כל שביבי האור שקלפו לדי במהלך השנים הצטברו בבת אחת לדרך מסונן שהאיר את לבי בבת אחת וגרם לי לעוב הכל ולשוב לבית סבא.

עלה ההדס הקטן שנשר מאגדת הלובל של סבא אל תוך הסדור שבו שפך את דמעותיו על צאצאיו, ובחיללה לא ינשר ולו עלה קטן מאלוהי רב הפאות, נשע עתה בתוך לבי וגרם לי לשוב הביתה". לקראת שבת סכות תשפ"א

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

ר"ת	יציאה	כניסה
17:52	17:14	16:00
17:48	17:15	16:15
17:48	17:13	16:06
17:52	17:16	16:19

ירושלים
תל אביב
חיפה
באר שבע

פרשת יצא • י"ב כסלו תשפ"א • גיליון 698

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 • ת.ד. 50226 • טל: 02-5812210
פקס: 02-5812252 • מייל: al5308000@gmail.com

רגע לפני חדר הייחוד לבן מכבה את האורות, דוחף את רחל החוצה ומכניס במקומה את לאה אחותה. אין עושק בעולם גדול מזה. אין אכזריות גדולה מזו.

רחל ויעקב ידעו עם מי יש להם עסק והכינו את עצמם לכל תרחיש והיו להם סימנים מוסכמים. התרמית של גדול הרמאים לא הייתה מחזיקה אפילו דקה.

אבל, התכנון הזדוני נודע לרחל זמן קצר לפני האירוע, בשיא ההכנות, בשיא ההתרגשות, רגעים ספורים לפני ששאיפת חייה והחלום הממשי של שבע השנים האחרונות - מתגשמים לנגד עיניה. וברגע שבו הכול עשוי להתפזר, היא יכולה להיות בטוחה בעצמה שהמזימה לא תצלח, הסימנים ביניהם ערוכים מראש.

רחל יכולה להיות רגועה - אבל על הכף עומדת אחותה. כאשר רחל מוותרת לאחותה ומוסרת לה את הסימנים, זה לא רק שהיא מנפצת במו ידיה את חלום חייה, אלא היא למעשה מוותרת על החיים. כי אין בעולם עוד אדם שישאף ליעקב, ואולי היא לא תתחנן בכלל, וגרוע מכך, אולי היא תיפול לחלקו של עשוי הרשע. לא מדובר כאן בלוותר על גלידה, ואפילו לא בלוותר על החיים, אלא מדובר כאן בלהפוך את החיים במאה ושמונים מעלות, מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, מאור לחושך.

אם בשבוע שעבר כתבתי על עקידת יצחק, המעשה של רחל באיזה שהוא מקום היה גדול אפילו מעקידת יצחק. לא לחינם רחל היא זו שבכוחה לבטל את כל הגזירות מעם ישראל בתפילותיה.

כאשר אתה עובר משבר, מי יוכל לחזק אותך? הרי זה שמחזק אותך לא עבר את זה בעצמו, הוא לא באמת יודע מה עובר עליך, הדברים שלו לא יכולים לחדור לך אל הלב. אבל רחל אמנו יכולה להבין כל אחד וכל אחת. היא זו שעברה את משבר חייה, ואולי את המשבר הגדול והעמוק ביותר בעולם. והיא האימא הטובה שמרגישה את הצער של הבנים והבנות יותר מאשר הם מרגישים בעצמם.

מאמר ראש הישיבה

הכוח לחיות

נכזבת. כמעט כל אחד מכיר את ההרגשה הקשה של איבוד חבר קרוב, איבוד בן זוג, אכזבה ממערכת יחסים, מערכת יחסים שמסתיימת באופן חד צדדי, גירושים, תחושת בגידה ועוד. ההרגשה היא שהלב מרוסק ושאין עוד בשביל מה לחיות. זה כאב עמוק מיני ים.

כדי לקבל את הכוח והחזיקו, אשא עיני אל הרים, אל דמויות ההוד של עמנו, אל רחל אמנו ע"ה. והדברים בנויים על דברי חז"ל במדרש. רחל אמנו הצדקת חיה בבית חשוק ובסקום חשוק. לא היה שם אדם אחד שהתאים לרמה הרוחנית שלה. הסיכוי שלה להקים את הבית הראוי לה עם האדם הראוי לה היה שואף לאפס.

יום אחד זה קרה, הגיע לחרן האדם היחיד בדור שכן התאים לה, האדם הכמעט יחיד שחי באור ה'. לשניהם היה ברור שהם נועדו להקים יחד את בית ישראל. התקוות והציפיות גם האישיות וגם הרוחניות הרקיעו שחקים. שבע שנים של המתנה עברו עליהם כימים אחדים.

בערב הגדול, לבן הארמי מלביש את רחל ככלה, היא יושבת באפיריון, הצלמים מצלמים, התזמורת מנגנת, כולם רוקדים והכלה במרכז, והנה מגיע חדר הייחוד.

אחים יקרים, תסלחו לי אבל השבוע זה לא יהיה מאמר, אלא זה יהיה מכתב חיזוק. בתוך עמי אנוכי יושב, ואני זוכה להיפגש עם הצרות והמצוקות של עם ישראל על בסיס יומי, כך שאני מרגיש את ה"דופק" של עם ישראל. תמיד שמעתי על קשיים להתמודד עם החיים, אנשים ונשים שבורים כתוצאה מתלאות החיים שכבר מאבדים את הכוח לחיות, אבל לאחרונה לצערי זה מתגבר והולך.

כאשר אתה עובר משבר, מי יוכל לחזק אותך? הרי זה שמחזק אותך לא עבר את זה בעצמו. אבל רחל אמנו יכולה להבין כל אחד וכל אחת. היא זו שעברה את המשבר הגדול ביותר בעולם. והיא מרגישה את הצער של הבנים יותר מאשר הם מרגישים בעצמם.

ברצוני לכתוב אֶלְיָךְ וְאֶלְיָךְ, לכל אחד ואחת שכבר מרגיש שאין לו כוח לחיות. אני כותב בדמעה מלב אוהב שקודם כול מרגיש היטב את כאבכם ואת כל ייסורי הנפש שלכם ומשתתף בצרתכם.

ובאמת זהו מכתב חיזוק לכל אדם באשר הוא, כי גם מי שעדיין לא איבד לגמרי את הכוח לחיות, יכול מאוד להיות שבתוך

תוכו הוא מיואש מהחיים ולא מוצא בהם טעם והוא רק ממשיך "לא למוט" והוא לא חי באמת. החיים פְּרִים לו והוא לא חווה את המתקנות המלאה שיש לחיים האלה להציע לכולנו. גם לכם המכתב הזה ייתן חיים חדשים.

מה שאכתוב נכון לכל סוג של משבר נפשי, זוגי או כלכלי, או כל דבר אחר. אבל אקח את הדוגמה מאחד הדברים השבורים ביותר שהוא משבר זוגיות ואבהה

הרב שלום ארוש בחוגי בית

השיעורים העוצמתיים של הרב בקבוצות קטנות

הזמן עוד היום שיעור אצלך בבית או בבית הכנסת | 052-8985551

חינוך באהבה הרב יצחק אבוהצירא

הרב אבוהצירא - יועץ, מאבחן ומטפל
לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נייד: 054-8434435

בדיחות הדעת

איש אחד נכנס לחנות בעלי חיים על מנת למצוא תוכי כישרוני. ניגש אליו המוכר והציע: "יש לי בדיוק מה שאתה צריך. תוכי מגניב ביותר - כשמושכים לו ברגל שמאל - הוא מדבר אנגלית. כשמושכים לו ברגל ימין, הוא מדבר עברית" האישה הופתע ושאל את המוכר: "מה קורה אם אני מושך לו בשתי הרגליים?" לפתע התוכי צעק: "תחשוב קצת אם אתה מושך לי בשתי הרגלים אני נופל..."

העלון מוקדש להצלחה, רכוש ונחת הרב שלום בן ימנה הי"ו והרבנית מרים ורדה בת מרסל תחי תרומת משפחת נ.
להקדשת העלון: 02-5308000

סמכות הורית ומשמעת פרק ו'

הורים יקרים, בשבוע שעבר, הכרנו סיבה/סוג נפוץ של "אי-ציות", דיברנו על "אי ציות להורים, מתוך התנגשות של רצונות". אנחנו דורשים משהו, והילד, מתעקב, מורח, מתעלם ואפילו מסרב. יש לכך סיבה, גלויה או סמויה. המטרה היא: להבין את המניעים של סירוב הילד לציות, ומתוך תובנות אלו נלמד ביחד בע"ה דרכי התמודדות חינוכיים. הזכרנו שזה אמנם טבעי מאוד להיפגע כאשר אנחנו קוראים לילד, או דורשים ממנו לבצע מטלה מסוימת - והוא מתעלם או מסרב, אך התגובה שלנו צריכה להיות מכילה ואחראית.

נחך בעדינות!

במידה ואנו מבינים את הילד ואת ה"קונפליקט" שהוא נמצא בו ויש לנו מטרה "לנחך" אותו לעשות את רצונו ולא "לכפות" עליו את רצונו נשתמש ב"שיטת-העידון". נעשה לילד הכנה קודמת, בכדי לא "להתקיל" אותו ולהביא למצב של חוסר ציות. נבצע תזכורת ונודיע לו: "משה, השעה עשרה לשבע. בעוד 10 דקות מתחילה ארוחת הערב, תזדרז לסיים ולאסוף את המשחק". נסו אפילו בשלב ראשוני להתפשר עם הילד, תעזרו לו להתחיל לאסוף או תצמידו לו את אחד האחים, בתנאי שאז יבוא ישר לשולחן. במידה והשתמשתם ב"שיטת העידון" כיבדתם את הילד, לא זלזלתם, גערתם, צעקתם או איימתם עליו ובכל זאת הוא "ציפצף" ולא אסף את המשחק, בשעה שבע תתחילו לאכול בלעדיו, התעלמו ממנו וממעשיו וכשיגיע אח"כ לשולחן אל תאפשרו לו להשתתף בארוחה. תבהירו לו בצורה חד משמעית: "משה, אמא מאוד אוהבת אותך, אך בבית שלנו יש חובות וזכויות. ארוחת הערב מתחילה בזמן שאמא החליטה, וזה זמן ידוע וקבוע, הזכרתי לך והיית צריך לאסוף את המשחק בזמן ולהגיע לשולחן בשעה שבע. עכשיו תמתין בחדר עד שנסיים את האוכל ואח"כ אכין לך פרוסה עם משהו. חוץ מזה שהפסדת את ארוחת הערב עם כולם, במהלך היומיים הבאים אני לא מרשה לך לשחק במשחק".

מטרתנו היא חינוך. ומחנך צריך להיות סבלני, לפעול בחכמה, לדעת מה לעשות, ולבנות תוכנית טיפול.

מה עומד אחרי ההתעלמות

כאשר נניח לרגע את ה"חוצפה" של הילד באי הציות להורים, וננסה להבין מה עומד אחרי ההתעלמות של הילד: פשוט - יש כאן קונפליקט בין רצונות שונים. אתם רוצים שהילד יאכל, ואילו הוא מעוניין להמשיך את המשחק. זה לא שהוא לא רעב, הוא אפילו רעב מאוד, אבל הוא שקוע במשחק. מה אנחנו כהורים עושים? ישנם שני סוגי הורים, שפועלים בצורה לא תועלתית.

הורה א': מכריז על מלחמת כוחות. מי שיותר חזק- מנצח!

הורה ב': משכנע את הילד ומנסה לקנות אותו בהבטחות ופרסים.

במידה והילד טיפוס עם עקרונות, כאשר נחייב אותו בכוח: על ידי צעקה, משיכה, החרמת המשחק, איום, הכאה וכדו' שיפסיק עכשיו ומיד את המשחק ויבא, יצרנו אצלו אוטומטית יצר התנגדות ומלחמה על כבודו, בגלל שהוא היה שקוע במשחק. במידה והילד טיפוס עדין וחלש, כאשר נחייב אותו בכוח בד"כ הילד ייכנע, אבל יבוא בלא חשק תוך כדי הבעת התמרמרות, פרצופים, השמעת קולות וכדו' ופעמים ואפילו יעזי ויתנגד.

בשני סוגי הילדים אמנם הילד "נכנע" בסופו של דבר, אבל לא בגלל שהוא "רצה" לשמוע בקולנו, אלא בגלל שחייבנו אותו ושוב הפסדנו את הפעולה החינוכית.

תקיף ולא תוקפן

אתם לא חייבים להשתמש דווקא בצורה הזו, אך אתם כן חייבים להיות מעשיים והחלטיים. אם נהיה בע"ה תקיפים (לא תוקפנים) בביצוע ההחלטות, הילד יבין שיש כאן מי שמנהיג את הבית והוא לא יכול לעשות ככל העולה על רוחו. לאחר שעברו היומיים של העונש, נשוחח איתו ונזכיר לו מה קרה (בלי לדוש הרבה בבעיה) נבהיר לו את החלטתנו והוא יפנים ויבין "שמשתלם" לו לבצע את רצונו. בילד בוגר יותר אפשר להוסיף ולעבוד איתו על הגדרת זמנים. נגיד לו: משה, בזמן שיש לך לשחק, אנחנו לא מפריעים לך, אבל בזמן שנועד לאוכל אתה מוכרח לסיים ולהגיע. תדע, שההתנהגות שלך גוררת לך הפסדים. למשל, זמן ארוחת הערב היא בשבע. בשעה שבע חוצי כולם מסיימים את האוכל והמטבח מנוקה ונסגר. לאחר זמן זה אין אפשרות כבר לשבת ולאכול

בו. חשוב להסביר לו בדוגמא: שזה מצחיק לכעוס על נהג האוטובוס אם הוא יצא מהתחנה בזמן ורק אנחנו איחרנו להגיע. במידה ו"נרחם" על הילד ולא נעמוד על העונש החינוכי שהוא קיבל, הפסדנו את חינוך הילד מרצונו החופשי. לכן חינוך חייב להיות עקבי וברור.

חשיבה חיובית

דבר נוסף, כשאנו חושבים שהילד מתנהג בצורה מסוימת כי הוא רוצה להציק, להרגיז ולעצבן אותנו, או סתם לזלזל, לצערי לא נוכל להיכנס אל ליבו ולפעול לשינוי. אולי יהיה שינוי בהתנהגותו בצורה זמנית, אך השינוי לא יוכל לעולם להיות מבפנים, מתוך רצון להשתנות ומתוך אהבה להורים. כאשר השינוי יהיה כלפי חוץ, הוא לא יוכל להחזיק מעמד. חכמיו לימדו אותנו: "אהוב את הבריות ומקרבן לתורה". כדי לשנות את השני, כדי לשנות את התפיסה שלו צריך לאהוב אותו. לאהוב זה להבין אותו, לסלוח לו על העבר וללמוד לפתוח כל יום דף חדש.

לסיכום

נזכור את "תהליכי" החינוך של השבוע: נאהב את הילד, נבין את הקונפליקט, נעמוד על החלטותינו, לא נפחד להעניש כשצריך, נשוחח על הבעיה ביחד ונמצא לה פתרונות, נתחיל תמיד דף חדש ונפרגן הרבה על כל הצלחה!

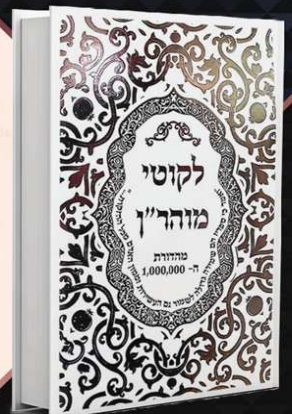
אמר רבי נחמן:

"הספר ליקוטי מוהר"ן,
כשנמצא בבית הוא שמירה,
רפואה וישועה
ונשיהיה ברב בתי ישראל
יבוא מלך המשיח"

להזמנות: 052-2240696

המסר של הרב שלום ארוש:

רבי נחמן אמר שהספר שלו מקרב אל הנאמץ והוא שיהיה צדק ישראל יהיה צדק ישראל
יהיה משיח
כל מי שיקנה 10 ספרים יקבל אוסף יצירה שהיה לו ולמחמאת שחידה מצאצא ודברי יהיה עליו אב צדק צדק צדק צדק ואין בקין מבטא לו בצדק רבני שיהיה לו ישועה וקרב והצלה אמון ברובי העולם לזמן ארוך

ילדון חידודון

שתי מילים שוות בכתיבתן ובניקודן. שם מקום - בראשונה, ומקל פלאים - באחרונה.

תשובה פרשת חיי שרה: 3 פעמים, (1) אליעזר לוקח 10 גמלים למסעו (בראשית כד י'), (2) אליעזר נותן לרבקה שני צמידים במשקל 10 שקל זהב האחד (בראשית כד כב), (3) משפחתה של רבקה רוצה שהיא תישאר בביתם לפחות 10 חודשים לפני שתנישא (ליצחק (בראשית כד נה))

הזוכה: אשר גליק. רחובות.

al5308000@gmail.com | 02-5812252

מזל החודש קשת
- אמונה וביטחון -

כסליו

היחיד שאפשר
לבטוח בו ולהשען עליו
בשלמות הוא הבורא.

(א.ב. של החיים)

לקבלת מסרים מחזקים - 052-6672221

רוצה לזכות בפרס? שלח לנו סיפור תודה בעל תוכן ייחודי ותזכה בפרס ללא הגרלה
al5308000@gmail.com | 02-5812252

ילדים מספרים תודה

תודה על אבידה מסוג מיוחד

קוראים לי מירי.

ורציתי לספר לכם- העלון היקר את הסיפור תודה שלי-

שלי- מה אם לא נמצא אותה? ח"ו.
עברה כבר שעה ועדיין לא מצאנו, אמא שלי כבר חשבה להתקשר למשטרה. ואז נזכרתי בכל הסיפורים שקראתי בעלון "חוט של חסד" על התודה שעוזרת תמיד.

התחלתי לומר תודה, ככה ברוב - על שהשם נתן לי אחות מתוקה כ"כ, על זה שאחותי נאבדה, על זה שעדיין לא מצאנו אותה, אמרתי להשם תודה גם על כל החששות שלי והפחד שהתגב לי ללב.

וניסיתי בכל הכח לומר תודה באמת, כי כנראה זה מה שהשם רוצה.

הייתי כל כך עסוקה בתודה, שלא שמתי לב שאני שומעת קול בכי מוכר, הסתובבתי אחורה ומצאתי את אחותי, היא הייתה מבוהלת קצת, הלכתי וחיבקתי אותה חזק, ואמרתי "מזמור לתודה".

לפני כמה ימים רציתי לקחת את אחי הקטנים לגינה, אני בגיל שכבר יכולה להיות מספיק גדולה כדי לעשות את זה וגם אמא שלי תמיד אומרת לי שאני בוגרת והיא סומכת עלי שאני יודעת לחזור בדיוק בשעה שאמרה לי.

ובכן, התארגנו ליציאה, התלבשנו טוב ומיהרנו לצאת החוצה, כשפתאום אני מגלה שאחותי הקטנה איננה, התחלתי לחפש אותה בכל הבית ולא רק אני- כולנו כבר חיפשנו אותה ולא מצאנו, פתאום אנחנו רואים את דלת הבית- פתוחה לרווחה.

אמא שלי ירדה איתנו לחפש אותה וקראנו לה בקול אך היא לא נמצאה.

זה כבר היה טיפה מפחיד, כבר חשבתי בלב

אמרתי תודה ומצאתי

פטרונות יש לשלוח למייל
al5308000@gmail.com
או לפקס: 02-5812252

יש לציין שם מלא, כתובת מלאה וטלפון

מדור ילדים שעשועון מגוון

מה התקבל

השלימו את השאלות במאונך, אם פתרתם נכון, תקבלו ביטוי מהאותיות המודגשות

1. צומח בפינות אבני הכותל
2. _____ אומר: הודו לה' בכינור...
3. נותן אמון, נשען, סומך
4. ההיפך של סמך
5. רשום באותיות
6. בעל ה" _____ אריה" (כינוי לרבי לייב גינצבורג)
7. "אפס _____ גואלנו לימות המשיח"
8. כלי רכב לתינוק
9. לא מדבר, מחריש
10. מכוון כלי רכב/ מטוס
11. מומחה ליינות (בעל מלאכה)
12. דורון

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

מצמיה ישועה

סיפורי ישועות על זורעי צדקות

יש לך ספור ישועה
לספר לנו?
תשלח לנו ותפורסם
al5308000@gmail.com
02-5812252

המחלה הובילה לחישוב מסלול מחדש

סיפור השגחה פילאי המלווה הרפתקאות עד לישועה השלימה.

בתודה ואמונה והמשכתי לדבר עם אבא שבשמים. בעקבות הבדיקות קבעו לי תור נוסף לניתוח. עד אז המשכתי בתפילות והתחזקות באמונה.

יום הניתוח הגיע, אני עומדת לצאת מהבית כשהתיק על שכמי, הטלפון מצלצל. עניתי. על הקו הציגה עצמה נציגת חוט של חסד של הרב ארוש שליטי"א, אשר ברכה אותי על תרומתי למוסדות. לקח לי זמן להיזכר על איזה תרומה היא מדברת. "אה... זאת התרומה שחתמתי לפני שנה". אמרתי. הנציגה חיזקה אותי ואמרה לי: "צדקה תציל ממוות, היי בטוח וסמוכה כי בזכות תרומתך בעזרת ה' הכל יעבור בהצלחה." התרגשתי מהסימנים ששולח לי השי"ת, הרגשתי חיבור של ממש והלכתי לניתוח ברוגע ושלווה. את שרשרת הניסים שאפפה אותי באותו היום אי אפשר לתאר. ניתוח שאמור היה להיערך 7 שעות התקצר לשעה וחצי. ההתראות מפני

השלכות הניתוח והיזיקים שאמורים להיות מכך- התבררו כבטלות ומבוטלות. הרופא יצא כשהוא פעור פה משלל הניסים שחווה באותו היום. הניתוח הזה, בחסדי השם היה קץ למחלה הנוראה. אבל אני יצאתי מסנה חדשה לגמרי. מאמינה, בוטחת, מדברת עם ה', מתחזקת ובמיוחד מפיצה.

מאותו יום ואילך הפכתי להיות אחת מהמפיצות הגדולות של ספרי הרב ארוש. להפיץ את האמונה בעולם כולו, כי זאת הדרך הנכונה והיחידה לחיות חיים איכותיים בעולם הזה.

לפני מספר שנים השתתפתי בערב שאירגנה חברה, בסוף הערב רכשתי את הספר גן האמונה של הרב שלום ארוש שליטי"א. כשהגעתי לבית הנחתי את הספר בספרייה, שם ישב כמעט שנה עד שקיבלתי איתות משמים.

לאחר שנה גילו לי את המחלה, לפני צאתי לאשפוז לקחתי את הספר איתי... במהלך ימי האשפוז קראתי את הספר הלך וחזר, גיליתי עולם חדש. הבנתי שאני רחוקה מן המושג "אמונה", "תפילה" ובכלל רחוקה מקשר עם בורא עולם. חיזקתי את עצמי "אבא שבשמים רוצה אותי קרובה אליו, מאמינה". התחלתי ליישם את הנלמד. איך הרב ארוש אומר: "מי שמאמין בבורא עולם מדבר איתו".

הדבר הראשון פתחתי ערוץ ישיר עם בורא עולם. התחלתי לדבר וקודם כל אותם להודות. הודיתי לו מה שלא הודיתי

לו מעודי על כל פרטי פרטים הטובות שעשה ועושה עימדי עד הגיעני הלום. ביקשתי את עזרתו לעבור את כל התהליך הזה מתוך אמונה וביטחון בו יתברך שהכל לטובה, ושאיכזה לראות זאת במוחשי. כמובן המשכתי את הקשר עם בורא עולם יומיום. עם הזמן הרגשתי ביטחון ורוגע נוסכת אותי, הימים הבאים שלא היו כ"כ קלים עברו עלי ברגיעות וצלילות הדעת, עד שהתנהגתי בחיי היומיום כאדם בריא לכל דבר. לאחר תקופה נוספת עברתי סדרת בדיקות לא נעימה שהתשובות אליה היו לא ממש משמחות. בכל אופן התחזקתי

**נושעת על ידי
נתינת צדקה?
ספר לנו,
סיפורך יפורסם
ותזכה בפרס**

חיזוקון
לומדים הלכה

נרות חנוכה

מצוה מן המובחר להדליק
נרות חנוכה בשמן זית,
מפני שאורו צלול יותר.
(בהלכה ובאגדה)

לקבלת מסרים מחזקים 052-6672221

כסלו תשפ"א

חנוכה מתקרב
ואיתו
החגיגה
שלך

פרנסה, בריאות, זיווג, הצלחה

02-5308000

שו"ת אקטואלי

השאלות שלכם, התשובות של הרב

למה יש צרות ונראה שבורא עולם לא מתערב?

מדוע עושים השתדלות אם הכל מהשמים? ומה עושים עם פחד שנכנס בלב?

שאלה: כבוד הרב, יש בעולם כל כך הרבה צרות וייסורים, זה נראה שבורא עולם לא מתערב?

תשובה: יהודי יקר, עליך לדעת שבורא עולם הוא זה שעושה את הכל, גם את מה שאתם מגדירים כצרות ויסורים הוא לבדו עשה עושה ויעשה.

צורת ההסתכלות שלכם לא נכונה, אתם מניחים שיש דבר שקורה בעולם מעצמו, ולכן יש לכם קושיות שכביכול השם לא מתערב.

אם פעם יצא לך להסתכל על תמונה של החלל החיצון אתה מאוד תתפעל, היקום הוא אין סופי. תתבונן כמה האדם הוא יצור קטן מול כל הכוכבים והגלקסיות, מול כל המערכות האדירות שנמצאות בחלל החיצון. תחשוב לעצמך, אם אדם כזה קטן מול גלקסיות וכוכבים, כמה הוא צפצפון מול הבורא שברא את כל זה.

שכל אנושי הוא אפסי מול השכל האין סופי של הבורא.

אתה חייב להבין שבורא עולם יודע טוב מאוד מה שהוא עושה, ובאמת כל רצונו רק להטיב לבריותיו. מה שנראה בעיניך כיסורים, באמת הוא טוב גמור מושלם ונצחי. ומה שנראה לנו שכביכול יש אנשים שסובלים בעולם, זה נובע מכך שאנחנו נמצאים באמצע הסרט ולא מבינים את ההקשר של הסיטואציה. אם היינו יודעים מה קרה בתחילת הסרט הכל היה מובן ולא הייתה שום שאלה כלל.

הכי חשוב לדעת ולהפנים, שבורא עולם עושה את הכל, והוא כולו טוב, כולו רחמים, כולו חסד. ואנחנו לא מסוגלים תמיד להבין את הבורא אבל אנחנו כן מאמינים שהכל ממנו יתברך והכל טוב. תראה להשיג את הספר 'בגן האמונה', שם תמצא תשובות לכל השאלות שלך בהרחבה גדולה, ותתחיל בעזרת ה' לחיות באמונה! החיים עם האמונה הם גן עדן עלי אדמות, חוץ מהגן עדן שמחכה למאמין בעולם הבא. תן חיוך ותדע שבורא עולם אוהב אותך תמיד, ומשיג על כל פרט בחיים שלך, כל מה שקורה איתך זה הוא עושה, והכל הוא רק טוב גמור ונצחי ואין שום רע.

שאלה: אני ב"ה זוכה לעשות מידי יום שעה התבודדות, ובכל אופן נכנס לי פחד בלב שחש ושלוש ימנע ממני הזכות להתבודד שעה ביום. האם יש לכבוד הרב איזו עצה להתמדה בזה, שלעולם לא יעבור עלי יום בלי שעה התבודדות?

תשובה: שלמה המלך אומר במשלי (פרק כח פסוק יד) "אשרי אדם מפחד תמיד", אשריך שזה הפחד שלך שחלילה ימנע ממך קיום המצווה.

ב"ה, אני שמח מאוד לשמוע שאתה מתבודד, ברגע שיש לך את המודעות והרצון להתבודד, תהיה בטוח שלא יעבור עליך יום בלי שעה התבודדות. יש לנו כלל, וישנו "חוק" טבעי, שבדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו (גמרא מכות דף י עמוד ב). אם הרצון שלך לעשות שעה התבודדות הוא אמיתי, אתה תחזיק בעבודת

התבודדות כל ימי חייך ואין לך מה לפחד. מה נראה לך שה' יתברך ישנה את החוקים שהוא קבע? והרי "החוק" אומר שאין דבר העומד בפני הרצון, ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, אם כן אין לך מה לפחד.

מצד אחד תחזק את הרצון שלך להתבודד, על ידי שתלמד ותשמע שיעורים על מעלת התבודדות. ובנוסף מידי יום תודה לה' שעשית שעה התבודדות ותתפלל: "ה' תודה שעשית שעה התבודדות. תזכה אותי כל ימי חיי לעשות שעה התבודדות, שאני לא אפסיד אף יום".

שאלה: כבוד הרב מדבר הרבה על מעלת האמונה, שהכל בידיים של השם יתברך, והוא לבדו עושה את הכל. לאור זה, רציתי להבין איך זה מסתדר עם החובה של האדם לעשות השתדלות בכל תחומי החיים. ובפרט בענייני רפואה, שידוכים ופרנסה?

תשובה: מספרים שפעם היה יהודי אחד שהיה מתפלל תפילות בכל הכוח שיזכה בלוטו. ועוד איזה תפילות! בכל יום היה מתפלל שש שעות! המלאכים שנבראו מכל התפילות, באו לקב"ה, אמרו לו: "ריבונו של עולם, תראה כמה תפילות הוא מתפלל! למה אתה לא נותן לו לזכות?!" אמר להם הקב"ה: "אני רוצה לתת לו רק שהוא עוד לא קנה כרטיס..."

זהו אמנם רק משל. ראשית, עליכם לדעת שבכל תחום בחיים מוטלת על האדם החובה לעשות השתדלות. זה דבר פשוט ומובן מאליו, עד שאני לא רואה צורך לדבר עליו הרבה. (כמובן שכל עניין ההשתדלות הוא בצורה ובדרך הנכונה, כל עניין לגופו) כל הדיבורים שלי מענייני אמונה הם לאנשים בריאים בנפשם, אנשים נורמליים שמבינים את היסוד הפשוט הזה. תארו לכם, אדם שמתפלל שיהיה לו בריאות והוא אוכל דברים מזיקים, וכי התפילה שלו תתקבל והרי הוא מזיק לעצמו בידי. ולכן גם אם אמרת תודה, והתפללת תעשה את ההשתדלות המוטלת עליך.

אדם מתפלל: "רבונו של עולם תזכה אותי לדעת את כל הש"ס בעל פה!", והוא לא פותח גמרא, וכי התפילה שלו תתקבל! בכל דבר צריך לשלב תפילה מצד אחד, ועשייה מצד שני.

פעם אחת ראה רבי נחמן מברסלב את גדול תלמידיו, רבי נתן מברסלב זיע"א, שחסר לו כפתור בחולצה. שאל אותו: "התפללת שיהיה לך כפתור על החולצה?". רבי נתן התפלא: "כ"י גם על כפתור בחולצה צריכים להתפלל?", ענה לו רבינו: "אתה חושב שיש לך כח לתפור כפתור בלי עזרה מה' יתברך?". התפילה נותנת לך את ההבנה שכל כח שיש לך זה מה', אז ודאי שרבי נתן אחרי המעשה הזה התפלל. אבל האם לאחר התפילה הוא ישב וחייכה שהכפתור יבוא ויתפור את עצמו? גם צריך להתפלל על עצם המעשה: "רבונו של עולם, תזכה אותי שאשתי תתפור לי את הכפתור". לא משנה איך, העיקר שתתפלל לפי מה שצריך ותעשה! ודאי שצריכים לעשות. ותמיד תזכרו! אנחנו מדברים לאנשים נורמליים, שחובת ההשתדלות ברורה להם.

שידור חי

על ידי הרב שלום ארוש שליט"א
בכל יום שלישי, בשעה 20:00

שאלות ותשובות

ניתן לשלוח שאלות במייל
me5812210@gmail.com
או כמסרון לנייד:
052-6672221

הסדרה שלום הבית
מאת הרב שלום ארוש
052-2240696

שלום הבית שלי הרב שלום ארוש שליט"א

אוצרות וכלי קרב

הילדים הם נשמות שבאו לתקון, וכל אחד לפי התיקון שלו, כך ההתמודדות איתו. יש בזה הרבה דברים עמוקים, שהם מעבר לבינתנו, ושהם גם מעבר לעניין של יסוד "המראה" והעבודה העצמית של ההורים. לכן, אחרי שיש להורים את העבודה העצמית, והם עושים את שביכולתם מצד עצמם, הם צריכים להתפלל על כל ילד וילד ולבקש מה': תקני בעצה טובה מלפניך, שאדע איך לגשת אל הילד הזה, ואיך ללכת איתו.

נמצא, שאפשר להגיד, שמספר הבעיות והניסיונות בחינוך של הילדים, הם כמספר הילדים, כי כל ילד הוא נשמה בפני עצמה עם ניסיון משלו. לכן אי אפשר לכתוב כללים ושיטות בחינוך, מלבד היסודות שקשורים לתיקון העצמי של ההורים, כמו אהבה, שמחה, סבלנות וכו'. כי אם היינו רוצים לכתוב עצות פרטיות איך להתמודד עם כל ילד, היינו צריכים לכתב ספר חינוך מיוחד לכל ילד לפי מה שמתאים לו.

לכן העצה הכללית, שהאדם ישתדל להתפלל כל יום ולבקש מה' שיתן לו אמונה שלמה והרבה סבלנות וארך רוח ואריכות אפיים, ועצה נכונה איך להתנהג עם כל ילד ובכל עניין ועניין. וכל זה אפילו כשהבעיות הן

היא לא תוכל למלאת את תפקידה בבית, ולהדריך ולהנהיג את בניה.

כאשר יש לאשה שעה התבודדות, והיא מקדישה חלק מההתבודדות לתפילה על הילדים, אזי כל ההתמודדות עם חינוך הילדים נעשית קלה מאד. כי ה' כל יכול, ובידו הכל, וכל מה שהאם צריכה מכל ילד וילד, שיעשה, שישתפר וכד', היא מבקשת מה' שיתן בליבם וידריך אותם לקיימו, ובזה היא מבטיחה את הצלחת ילדיה.

אפילו עשר דקות בלבד, שמקדישה בכל יום לתפילה על ילדיה, ישנו את כל מהלך חייהם וישפיעו להם שפע גדול. אין אנו יכולים לשער בדעתנו את הכח וההשפעה שיש לתפילה כאשר האדם מתמיד להקדיש לה פרק זמן מסוים בכל יום. אותן עשר דקות מצטרפות זו לזו ומגיעות לסך עצום של תפילות, כי עשר דקות ביום, זה יוצא ששים שעות בשנה ו-600 שעות בעשר שנים וכו', שמהפירות של התפילות הרבות האלו, ההורים יאכלו ויהנו, והקרן תהיה קיסת להם לעולם הבא לנצח נצחים.

וטוב שתתפלל באותן עשר דקות, הן על אותם הדברים התלויים בה, כגון שתהיה לה סייעתא דשמיא, ושתדע להבין לליבם ולמצוא את הדרך לעודדם ללכת בדרך הישר וכד', והן בכלליות - שירחם עליהם ה' וישמור אותם מהשפעות רעות, ויזכה אותם לאהבת התורה ולמידות טובות וכד'.

נורמליות, כל שכן אם יש בעיות חריגות וקשיים מיוחדים, שאז צריכים להתחזק להאריך בתפילה על אותו ילד יום יום. ובמיוחד האם שכח התפילה שלה גדול.

כפי שמצאנו בזוהר הקדוש התייחסות נפלאה לתפקידה של האם בחנוך הילדים (תרגם ללשון הקדש): "בא וראה. כאשר ילד אינו עושה רצונו של אביו, על אמו מוטלת המצוה להלקותו ולהוליכו בדרך הישר... ולא על אביו מטל ליסור אלא דוקא על אמו, משום שהיא מופקדת על הבית, וכל האוצרות וכל כלי הקרב נמסרו בידיה, והיא צריכה להנהיג בניה בדרך הישר לעשות רצון המלך". (זוהר חדש סתרי אותיות). מה הם אותם אוצרות וכלי קרב, שהזוהר כותב שהם נמסרו לאשה? אוצרות - הם תכונות הנפש וחכמת הנשים, וכלי הקרב - הם התפילה, שרבינו הקדוש מכנה אותה - כלי זין, כמובא (ק. לקוטי מוהר"ן ב): "עקר הכלי זין של איש הישראלי הוא התפילה, וכל המלחמות שצריך האדם לכבוש, הן מלחמת היצר הרע הן שארי מלחמות עם המונעים והחולקים - הכל על ידי תפילתו..." נמצא, שתפקידה של האישה אינו מסתכם רק בניהול הגשמי של הבית, והדאגה לצרכיהם הגשמיים של הילדים, אלא מושג ברור עוד יותר עד כמה השעה התבודדות נצרכת לכל אשה, כי בלעדיה

ר' שלמה לוריא אשכנזי מהרש"ל זיע"א יב כסלו

לאורם נלך הילולא דצדיקיא

נס ודלק הנר הקטן כל הלילה עד אור היום".

הרבה להתכתב עם ר' משה איסרליש (הרמ"א) זיע"א למרות שחלק עליו בהרבה עניינים, אך מאהבתו אליו הבטיחו שיגנוז את מכתביו כתשמישי קדושה, ואף רבינו הרמ"א חיבבו ביותר עד שכתב עליו בהסכמתו לספרו: "ראוי לסמוך עליו כמשה מפי הגבורה בעלותו, לקבל דברי הברית שעשועי חסדתי"

הרב חיד"א זצ"ל (שם הגדולים) כותב "שמעתי שלמד חכמת האמת עם הרב מהר"ר ישראל סרוק תלמיד רבינו האר"י זצ"ל קרובו". ומעשה שהיה כך היה סיפר הר"ק ר' יצחק משעתי זל"ה (זכרון טוב אות כ"ה) שהמהרש"ל היה תחילה מתנגד להאר"י זצ"ל ושלח אליו שני תלמידיו בערב ש"ק ובקפיצת הדרך באו מיד להמהרש"ל, והיה מראה עומדת נגדו, וראה שמאחריו נכנסו התלמידים, ושאלם מאין אתם וענו לו כי הם תלמידי האר"י זצ"ל, ושיצאו היום מארה"ק, והגידו לו סימן שהמהרש"ל בתפילתו היה מחשב בהלכה פלונית, ואז האמינם, והלכו עם המהרש"ל למרתף במערת הקרקע והראוהו בדרך מופת בריאת שמים וארץ, וענה המהרש"ל: מעתה אני מודה שדרכים הוא דרך רצוי להש"ת, אבל אני אלך בדרכי שהרגלתי בו.

הרב ר' שלמה לוריא אשכנזי המכונה מהרש"ל זיע"א נולד בשנת ה'רע"א בעיר בריסק, היה מצאצאי רש"י הק', בצעירותו התגורר ולמד בעיר פוזנא ובגיל 25 חזר לעיר הולדתו בריסק ושם נשא לאישה את בתו של ר' קלמן שהיה ראש מתיבתא בעיר אוסטראה ומילא את מקומו לאחר שחונתו עבר לבריסק. חונתו, ר' קלונימוס התפרסם כבעל מופת כאשר התפלל לה' ונער שהרגו בכדי להעליל על היהודים, פתח את פיו וסיפר מי הרגו. המהרש"ל יסד ישיבה גדולה, אליה נהרו רבים ומהם יצאו גדולי ישראל. בשנת ה'שי"ג מונה כאב"ד ור"ם בלובלין. רבינו המהרש"ל היה קדוש וטהור, עניו כהלל לפני כניסתו לבית הדין להורות, היה מגיע אליו מוכיח מיוחד שהט"ף לו מוסר ומזכיר לו את גודל האחריות המוטלת עליו כרב ואב בית דין, כל אותה עת פני המהרש"ל היו כבושות בקרקע, ישב והאזין למוכיחו בהנעה.

המהרש"ל היה גאון ומעמיק, קדוש וטהור, בעל רוח הקודש. שגא ורדף את התנפים והצבועים, התנגד בחריפות ללימוד הפילוסופיה וכתב שהתורה חוגרת שק ומתקונת על העוסקים בחכמה הארורה זו, וכתב שאף שהוא גם כן יש לו יד בחכמה זו, אבל הוא מרחיקה בדועה, שאין לך מינות והריסות בהבטה זו.

יומם ויליה עסק בלימוד התורה - כשישב לחבר את הספר חכמת שלמה על השי"ס. נס נעשה לו בלילה אחד שלא היה לו להדליק כי אם נר קטן לשעור שעה והיה לומד ומשכיה שמעתתא כמה שעות ונרו יאיר משיך נהוריה עידן ועדינו, והוא הדבר יסמון ברמ"ז בהקדמת ים של שלמה שהראו לו מן השמים בנר מצווה. וגם בסוף הספר ים של שלמה כתב המגיף וז"ל: "אני שמעתי ממגיד אמת שהמעשה שהיה כך היה. פעם אחת לאחר שנשרף ק"ק לובלין יע"א חיבר הגאון ז"ל הספר וכתב בלילה ספרו ולא היה לו כי אם נר קטן של חלב כמו חצי אצבע להשתמש לאורה ולא היה לו להדליק כי אם חצי שעה והצטער הגאון על זה מאד ונעשה לו

קו האמונה
02-6444250

אני אוהב כל יהודי

לס הילדיוס יוצוס,
הכו חולב לכה-
אהתת חיונ

אני אוהב כל יהודי
I love every Jew

להזמנת מוצרי
"אני אוהב כל יהודי"
050-9931931

*נא להתקשר בין השעות: 09:00-15:00

"איני מבין לאדינו"

**מדוע רבי שלום הדאיה מסרב לעשות
הבדלה ומכבד את בנו בהיותו נער
צעיר?**

**ומדוע מעדיף לגור במקום
בו הוא לא מבין את השפה?**

"כבודו מוזמן לגור בשכונת הבוכרים",
הציעו יהודים מבני העדה הספרדית בירושלים
לגאון רבי שלום הדאיה (יום פטירתו יג בכסלו),
שעלה לארץ הקודש מארם צובא.

אולם רבי שלום סירב בתוקף. הוא העדיף לגור
בשכונת 'אוהל משה', שבתיה נחשבו קטנים וישנים
מאוד ביחס לבתים בשכונת הבוכרים, וטעמו לא נודע
עד לאחר זמן רב.

מגדולי ארם צובא היה רבי שלום הדאיה. יתום מגיל
צעיר מאוד, ומלומד בייסורים גם בחייו הבוגרים; רבים
מילדיו נפטרו על פניו, אולם עם כל זאת שקד על דלתי
התורה וצמח ועלה בה. לימים, כאשר השתקע בירושלים
עיר הקודש זכה לכהן בראש ישיבת המקובלים 'בית אל'
וליהיות ממוריו של הגאון רבי מרדכי שרעבי בתורת הסוד.

בנו של רבי שלום הדאיה, הגאון רבי עובדיה, בעל
שו"ת "שכיל עבדי", מספר:

"פעם אחת בשנת תרס"ו בערך, הגיעו אל ביתנו מספר
שכנים לשמוע הבדלה מאבא. כפי שנהגו מדי מוצאי
שבת. אולם באותו מוצאי שבת סירב אבא להבדיל על
הכוס וביקש ממני שאעשה הבדלה במקומו ואוציא את
השומעים ידי חובתם.

"לא הבנתי מפני מה אבא מסרב לעשות הבדלה
בעצמו ונותן לי, נער צעיר, להבדיל במקומו, אולם כמובן
לא סירבתי.

"באותו לילה הגיע לביתנו אחד החכמים שישב ללמוד
עם אבא במשך כל הלילה. בלילה השני חזר ונשנה
הדבר: החכם הגיע לביתנו והתיישב ללמוד עם אבא
במשך כל הלילה. הבנתי שיש דברים בגו והחלטתי
לעקוב אחרי הנהגותיו של אבא.

"לא היה צורך במעקב לזמן רב. כבר למחרת גיליתי
שאבא אינו אוכל את הארוחה ששלחתי לו לבית המדרש.
במשך השעות הבאות בחנתי את התנהגותו של אבא
וגיליתי שאכן אינו מביא אל פיו כל דבר מאכל.

"או אז הבנתי את הסיבה שסירב אבא להבדיל על

שבת, לנהוג
'תענית'
הפסקה, שהיא
תענית המתחילה ממוצאי שבת עד לליל שבת הבא.

במשך שבוע שלם! אולם אבא לא חפץ שידעו אודות
תעניתו, ולכן כיבד אותי לערוך הבדלה באין אומר
ודברים".

כמו שסופר, עם עלייתו מארם צובא לארץ הקודש
- סירב רבי שלום הדאיה להתגורר בשכונת הבוכרים
ובחר לגור דווקא בשכונת 'אוהל משה'.

לאחר תקופת זמן, נשאל רבי שלום על ידי אחד
ממקורביו לפרש העניין, ואז נוכחו הסובבים לדעת עד
כמה נזהר אותו צדיק בכל מצוות התורה קלה כבחמורה,
ועד היכן הגיעו חשבונותיו בענייני עבודת השם.

וכה ענה רבי שלום בפשטות: "בשכונת הבוכרים
מדברים התושבים ערבית, שפה שאני מבין מעיר מולדתי
חאלב. לעומת זאת, בשכונת 'אוהל משה' מצויים יהודים
מאזור סלוניקי והם מדברים בשפת ילדותם - לאדינו.

את שפת הלאדינו איני מבין, לכן אני מעדיף לגור
בשכונה שאיני מבין את שפת התושבים בה, כדי שאם
חלילה ידברו לשון הרע - לא אכשל בכך באקראי..."

וזאת יש לזכור: ראש ישיבת המקובלים היה רבי
שלום, תלמיד חכם שעשה את רוב זמנו בין כותלי
בית המדרש ובוודאי לא כילה את זמנו בשיחות רעים.

ועם כל זאת העדיף לגור בדירה קטנה ופשוטה,
והעיקר לא להיכנס חלילה וחס לחשש לשון הרע...

אימא רחל, מהיכן לְקַחְתָּ את הכוח לחיות?

לדעתי התשובה נעוצה בגוף המעשה. אדם מאבד
את הכוח לחיות כאשר לוקחים לו את הדבר שממלא
את כל ישותו, אם זה אהבה, בן משפחה, מפעל חיים
או כל דבר אחר. כאשר זה הולך לאיבוד, אין לו במה
להיאחז כי כל דבר אחר לא יכול באמת להשלים
את החלל שנפער.

אבל יש דבר עמוק מאוד שבכוחו לתת משמעות
לכל בן אנוש עלי אדמות:

**הדבר העמוק ביותר והגדול ביותר הוא לעשות
טובה למישהו אחר!**

רחל לא איבדה את כל חלום חייה לחינם. היא
עשתה את זה עבור אחותה! את הדבר שהיא הכי
רצתה לעצמה היא נתנה במתנה גמורה לאחותה.
נכון שזה אצילי, נכון שזה קשה, נכון שזו מסירות
נפש - אבל הדבר הזה בכוחו גם למלא את הנפש,
בכוחו גם לרפא את הנפש, ובכוחו לתת לכולנו טעם
לחיים. הרב שלמה קרליבך מספר על יהודי ניצול
שואה ששמע בילדותו שלפני המלחמה מהאדמו"ר
מפיאסצ'נה שהיה משנן באוזני התלמידים "הדבר
הגדול ביותר הוא לעשות טובה למישהו אחר". והוא
סיפר לרב קרליבך שהוא איבד הכול במלחמה,
ובכל פעם שאיבד את הכוח לחיות ורצה לגשת
לגדרות המחושמלות - הוא היה נזכר בדיבורים
האלה ומקבל כוחות. הוא אמר לעצמו "נכון, אני
מיואש מהחיים, אבל לעשות טובה למישהו אני יכול?
אני יכול להקשיב לאדם שבור לב? אני יכול לעזור
לחבר? לעודד חבר? אז יש לי בשביל מה לחיות".

הכוח לתת הוא הכוח לחיות. זה הכוח שהחזיק את
רחל אימנו בניסיון חייה, וזה הכוח שהחזיק יהודים
בעמק הבכא, וזה הכוח שלך ושלך. אם על החיים
שלך כבר ויתרת - תחיה בשביל ה', בשביל הבנים
שלו. אם על השמחה שלך כבר ויתרת - תחיה
בשביל לשמח יהודי. באיזה שהוא מקום, דווקא
בזמנים הקשים ביותר בחיים שלך, כשכבר אין לך
כוח לחיות - אתה מגיע למקום הכי גבוה בעולם,
מקום שבו אין לך סיבות לחיות בשביל עצמך, ואתה
מוכן לחיות בשביל מטרה ותכלית, בשביל ה', בשביל
עם ישראל, בשביל הילדים שלך, בשביל עני ברחוב
שאתה בכלל לא מכיר. הרבה צדיקים רצו להגיע
למקום כזה בחיים ורק מעטים הגיעו.

לכן אחים יקרים, תמשיכו לחיות, אם לא בשביל
עצמכם, אז בשביל שיהודים אחרים יחיו, בשביל
שהעולם הזה יהיה מלא בטוב ובחסד, בשביל
שתגלה בעולם מלכות ה' ורחמנותו. בספרי
הקבלה מובא שהאור שנברא בתחילת הבריאה
היה אור החסד, זה האור שגירש את כל החושך
והתוהו ובוהו, תיתנו לאור החסד הזה לגרש את כל
החושך מהחיים שלכם ולהאיר את החיים שלכם
ולמלא אתכם במילוי העמוק ביותר.

בורא עולם אוהב אתכם, הוא צריך אתכם כאן
בעולם. העולם הוא לא אותו עולם בלעדיכם.

באהבה, הרב שלום ארוש.

ברכת שבת שלום ומבורך

"צריך בשעת החמילה לחסיד כל דבר שמוחזר"
מסירים מחשבות ומשתיקים ניידיים
בשעת החמילה

מוסר הפרשה הידושים לפרשת שבוע

כנינים חסידות ברסלב

היו סבאריים בְּדַבְרֵי רַבְנֵנוּ בְּסֵפֶר הַפְּדוּת אוֹת תְּשׁוּבָה, שֶׁכָּתַב: "מִי שֶׁרֹצֵה לָשׁוּב יִזְהַר מִלְהוֹת בְּעַל חוֹב", כִּי אָדָם שֶׁמֵּאִמֵּן בְּמִאֲמָרָם זְכָרוֹנָם לְבַרְכָּה שְׂאֵמָרוּ (אבות ב): "שֶׁב יוֹם אֶחָד לְפָנַי מִתְתַּף" וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּ-לְבַרְכָּה (אדר"ל טו) יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה הַיּוֹם שֶׁמָּא יָמַת לְמַחֵר, אִיךְ הוֹלֵךְ וְלוֹוֶה סְעוֹת מֵאֲנָשִׁים, כִּי כֹּן וְאֵלֵי יָמַת בְּאֵמַת לְמַחֵר, וְמִי הָאֵל זֶה שֶׁיִּפְרַע חוֹבוֹתָיו. (שי"ק ד- טה)

כְּשֶׁהָיוּ רוֹצִים אֲנִי שֶׁלְהִשְׁקִיט אֶת זֶה הַבְּנִיָּס בְּתַחֲמוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וּמְקַשֶׁה עֲלָיו כָּל מִינֵי הַשְּׂוִיֹּת שֶׁל מֵה בְּכָף, הָיוּ פּוֹנִים אֵלָיו בְּנִיחָאָתָא וְאוֹמְרִים לוֹ: שְׂאֵלְנִי נָא הַשְּׂוִיֹּת בְּרִסְלָבְאָתָא מְקוֹרָאָתָא, כְּגוֹן הָאֵם הַתְּחִיבָתָא לְהַתְעוֹרֵר בְּחֻצוֹת לַיְלָה אוֹ לְפָחוֹת בְּהַשְׁכָּמָה? וְהָאֵם הַתְּבוֹדָתָא הַיּוֹם? וְכַדּוּמָה, וְנָא אֵל תְּשְׂאֵלְנִי הַשְּׂוִיֹּת הַבֵּל וְטָרַק בְּעֵינַי הַפְּרָטִים שְׂאֵינִם נוֹגְעִים לָךְ. (שם ד-פה)

שכאילו חייבים לו משהו בזה העולם, ובאמת לא חייבים לו כלום, אך כשהאדם מתמיד בתפילה ומבקש ומעטיר לקדוש ברוך הוא ומקבל, הנה ע"כ הוא מתחזק באמונה, והוא לומד מזה ויודע שכל החסרונות שלנו הם אך ורק למטרה אחת כדי שנתקרב לקדוש ברוך הוא, הנה כי כן זה המסר שלמדנו מאבותינו הקדושים שבבלי תפילה, הגם שהקדוש ברוך הוא יבטיח לך עדיין חייבים להתפלל אליו.

בספר דעת תורה (פר' בראשית ב) המשגיח הג"ר ירוחם ליבוביץ ממיר זצ"ל, ז"ל - הנה זה יסוד בבריאה כולה שאין נותנים שום דבר בלא תפילה, והוא אמנם חידוש וגילוי גדול בענין התפילה, וכשנעיין בשטחיות הספורים בתורה נראה ברור זה הסוד. הנה לנו האבות הקדושים ולא השיגו שום דבר בלא תפילה. ויאמר אברהם ה"א מה תתן לי ואנכי הולך ערירי ושירי עקרה אין לה ולד, ולא ניתן לה אלא בתפילה. וכן ביצחק ורבקה, ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו, הרבה והפציר בתפילה. וכן בלאה ורחל: וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה ורחל עקרה, עד שאמרה ליעקב "הבה לי בנים וכו'". (ואם כי יעקב אמר לה: "התחת א' אנכי", מ"מ די לנו בההו"א של רחל), וכן אמרה להלן וגם שמע בקלי, ובלא תפילה לא היו משיגות כלום.

וכן ביעקב מציונו אצלו כמה פעמים תפילותיו לה', בצרת עשו, בצרת שכם, ובצרת יוסף ובנימין, והכי לא היה להם לאבות ולאמהות הק' די זכותים במה שישועו! ואעפ"כ לא בא אליהם כלום בלא תפילה. ומה לנו יותר מזה, הלא כל גאולת מצרים אשר כבר הובטחו עליה, נושבע ה' על זה לאברהם ליעקב וליעקב, ואף על פי כן הנה נאמר וישמע א' את נאקתם, ובלא תפילה לא היו נגאלים. וכן במעשה העגל, וכן במרגלים, וכן בקרה, הכל לא נושעו אלא דוקא על ידי תפילה. וכו'.

זה המסר הגדול בפרשה שלנו בפרט ובכל התורה בפרט, האדם שיקבל בלי תפילה כל דבר לא רק שזה לא יועיל לו, אלא לעיתים אף יזיק לו, כי ינסה בזה למחשבה

השְׁלֵמֹת - תפילה

בפרשתנו יש להתבונן בכמה פסוקים שלכאורה נראים תמוהים. מובא בפרשה (כח.כ) "וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה"

יש להבין - הרי יעקב כבר הובטח בחלום שה' ישמרהו ויצליח דרכו. מדוע א"כ, היה צריך לבקש (ולנדוד) שה' ישמרהו ויצליח דרכו וכו'?

עוד יש להתבונן, דהרי כבר נתברך יעקב מפי יצחק אביו: "ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ וכו'". דנתברך בכל השפע שבעולם. ומדוע היה צריך להתפלל בשביל "לחם לאכול ובגד ללבוש"?

כמו כן בפרשה הקודמת "ועתה יצחק לנוכח אישתו כי עקרה היא, וכו' מדוע היה צריך יצחק להתפלל על בנים בעוד הייתה לו הבטחה מאת הקב"ה כי ברך אברכך וכו'.

ואפשר לרשך זאת על פי האמור בדברי מוהר"ת (ל"ה י"ד - הלכות מילה ה"ה) וזה לשונו: עֵקֶר בְּרִיאַת הָעוֹלָם הָיָה בְּשִׁבְלֵי הָאָדָם הַפֶּעַל בְּחִירָה, הֵינֵי שֶׁה' יִתְבָּרַךְ בְּרָא אֶת הָעוֹלָם שֶׁהָיָה הַכֹּל נִמְסָר בְּיַד הָאָדָם שֶׁהָאָדָם דִּיקָא יַעֲשֶׂה כִּלְמִי וְצִוּוֹת לְהַמְשִׁיךְ שִׁפְעוֹ וְחִסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ לְמִטָּה וְכֵלָא תְּקִיף הַכִּלְמִי הַנְּעֻשִׁים עַל יְדֵי הָאָדָם אִין שִׁפְעֵי חִסְדּוֹ יְכוּל לִירֵד לְמִטָּה כִּי אִם יֵרֵד חִסְדּוֹ קָדָם תְּקִיף הַכִּלְמִי יִהְיֶה בְּכֹחַת רַבִּי הַשֶּׁמֶן הַגּוֹרֵם כַּבֵּי הַיָּר וְאַתִּי חִסְדּוֹ נִתְהַפֵּךְ לְדוֹן קֶשֶׁה חֹס וְשָׁלוֹם, וְעֵקֶר תְּקִיף הַכִּלְמִי הָאֵל עַל יְדֵי תוֹרָה וְתַפְּלָה וְהַעֲקֵר עַל יְדֵי תַפְּלָה. והכי איתא

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט בישיבת "חוט של חסד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה" קו ההלכה הספרדי: 3030*

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה "חוט של חסד"

מדיני קבלת שבת ותפילת ערבית של שבת

נוהגים הקהל להפוך פניהם בשעת קבלת שבת כשאומרים "לכה דודי", לאיזה צד יש להפוך את פניו?

הופכים פניהם לצד מערב, ולא דווקא לצד ההפוך מארון הקודש, וסימן לדבר שיפנה לצד שבו השמש שוקעת. וכמה טעמים לדבר:

- א. על פי הגמרא (בבא בתרא כ"ה) שהשכינה נמצאת במערב.
- ב. הרמב"ם בספר מורה נבוכים (חלק ג פרק מ"ה) כתב טעם שאברהם אבינו עליו השלום לאחר עקידת יצחק, קבע את מקום בית קודש הקדשים בצד מערב ולכן השכינה במערב.

ג. בספר יערות דבש (לרבינו יהונתן אייבשיץ חלק ב' דרוש ו') כתב שקבלת שבת היא סוד נר המערבי תורתנו הקדושה, וכל החכמות משתלשלות ממנה, ולכן יש לפנות לצד מערב דווקא.

של ערבית של שבת, מה הטעם לדבר זה?

מנהג זה הוא מנהג קדמון, וכתבו הפוסקים שעדיף שהש"ץ יגן בלחן שירי קודש הידועים לקהל (שו"ת יחוד דעת חלק ב' סימן ה) ושני טעמים נאמרו בדבר:

א. בספר חסידים (סימן קנ"ה) כתב שעל ידי היגיון מתעוררת הכוונה, ולכן טוב שיתחיל בניגון שמעורר את ליבו, ומשיך באותו היגיון את התפילה.

ב. רבינו יוסף חיים בספר בנייה (ברכות דף ו') כתב הטעם שכששומעים כוחות הסטרא אחרא שהחזן מגן חושבים שבא לשיר ועוזבים אותו והולכים להם ואינם מקטרגים, והוסיף שם שמצא לזה ראייה מדברי הזוהר הקדוש שהשטן אינו יכול לשמוע זמר ושירה, אלא נהנה מאבל וקיעה, ועל ידי השירה מגרשים אותו.

בתפילת ערבית נוהגים לומר פסוקי "ושמרו בני

ישראל את השבת, מה הטעם בזה?

בפסוקים אלו יש סודות עמוקים -

בפסוק "ושמרו" יש אחת עשרה תיבות, לומר שעל ידי שמירת שבת ניצול מ"א ארורים שכתובים בתורה, ובפסוק "ביני ובין בני ישראל" יש עשרים תיבות כנגד עשרים דורות מאדם הראשון ועד אברהם אבינו שלא שמרו שבת, עד שבא אברהם אבינו ושמר את השבת.

ספר שיבת ציון (שער ד' אות ל"ט) על פי הזוהר הקדוש (תרומה קל"ח) ובספר אבודרהם (מעריב של שבת) כתב שאומרים פסוקים אלו לרמז שאם ישמרו ישראל את השבת כראוי מיד נגאלים.

מה הטעם שתפילות שבת שונות זו מזו ואינן בנוסח אחד כפי שיש בתפילות החול?

בתפילות שבת בליל שבת אומרים "אתה קידשת", ובבוקר בשחרית אומרים "ישמח משה", במוסף אומרים "תכנת שבת", ובמנחה אומרים "אתה אחד"

והטעם מבואר במחזור ויטרי (סימן קלט) שזה כנגד ארבע שבתות, "אתה קידשת" - כנגד שבת בראשית, "ישמח משה" - בשבת של מתן תורה, "תכנת שבת" - כנגד מצוות השבת שנצטוו במרה, "אתה אחד" - לשבת לעתיד לבא.

מנהג הספרדים שהחזן מגן את הקדיש הראשון

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש יב כסלו תשפ"א: הדלקת נרות: ירושלים 4:00 תל-אביב: 4:14 חיפה 4:04 מוצאי שבת: ירושלים: 5:15 תל-אביב: 5:16 חיפה: 5:14 ר"ת: 5:52

פרשת ויצא

הסתפקות ושמה בחלקו

להסתפק בהכרחי ביותר...

כ"ק האדמו"ר רבי אהרן מבעלז זצ"ל לא נהנה מן העולם אלא התספק בהכרחי ביותר, וגם במעט הזה לא התכוון אל ההנאה אלא אל הטוב היוצא מן המעשה ההוא. הוא חי בצימצום רב והזהיר את בני ביתו שלא לבזבז בהוצאות הבית, אולם על צדקה ודברי מצוה היה מבזבז הרבה ולא חס על ממונו.

האדמו"ר חי בדחקות ובעוני. כלי הבית והרהיטים היו הפשוטים ביותר. גם את בגדיו קנה לעצמו רק כאשר היה מוכרחים. הוא סבר שלצורך עצמו אין צורך להוציא כסף. חדרו היה נטול קישוטים וריק מרהיטים, מלבד השולחן, כסאות פשוטים וארון גדוש ספרים.

האדמו"ר היה שונא בצע ולא ידע צורת מטבע. ייצר הממון לא היה קיים אצלו. מעודו לא היה לו כסף משלו, כי מסר הכל לממונה על הצדקות. מעולם לא נטל לתוך ידיו את כספי ה"פדיונות" שהיו מצורפים ל"פתקאות". אם טעה ונגע בכסף, נרתע כאילו נכוה ברותחין ורחץ מיד את ידו...

אדמו"ר בלז

"לא חסר לי דבר..."

בסעודת שבע ברכות שהתקיימה בביתו של הגרי"ש אלישיב זצ"ל (ולבנו עם בתו של הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל) השתתף גם הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל (ראש ישיבת חברון). דירתו של הרב אלישיב היתה קטנה דחוקה וצפופה. השולחן מט לנפול, והכסאות רעועים.

הפסיר הרב סרנא "בושה וחרפה! דיין בבית הדין הגדול מתגורר בכאלו תנאים! אני כבר אדבר עם הממונים, שיקצו דירת שרד!"

נענה הרב אלישיב ואמר: "איני קשור להם כלל! אני יושב שם רק כדי להציל בפסקי הדין ככל האפשר, ותו לא! זה מספיק לי, ולא חסר לי דבר!"

ישא ברכה

להסתפק במה שחננו השי"ת ולשמוח בחלקו!

נלמד מהפסוק: "ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש" (פרק כח-כ)

וכתב ללמוד מכאן החובת הלבבות (שער הבחינה פ"ה) כי "זאת שאלת הצדיקים מאת ה'. לא ישאלו המותרות, רק הדבר ההכרחי בלבד, שאי אפשר לו לאדם שיחיה בלעדיו. ובידוע כי נטיית האדם אחר בקשת המותרות, הוא גורם לו מהומות רבות, ועל כן כל איש ירא את ה', ראוי לו שיהיה שמה בחלקו ושיסתפק במועט, ושלא יתאוה המותרות, ויטיב לבו ביראת ה'".

יעקב אבינו ביקש "לחם לאכול ובגד ללבוש". שכן לחם מסמל את המזון הנצרך ביותר שבלעדו אי אפשר לחיות. אבל בשר, למשל, נחשב מותרות. הוא שאמרו חז"ל (וימא עה:): [על דור המדבר]: בשר שאלו שלא כהוגן, ניתן להם שלא כהוגן [בלילה]. לחם ששאלו כהוגן [רש"י: שא"א לחיות בלא לחם], ניתן להם כהוגן [בבוקר].

אמר עפ"י, הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, בדרך צחות: כשפרעה חלם על הפרות השמנות הנאכלות ע"י הרזות, חזר לישון. ואילו כשחלם על השיבולים המלאות הנאכלות על ידי הצנומות והשדופות, התפעמה רוחו. מדוע? התשובה: כשראה שלא יהיה בשר, לא דאג, והלך לישון. שכן אפשר בלי זה. אבל כשראה שלא יהיה לחם, לא יכול היה להרדם!

בחודש אלול תשכ"ט. בעקבות פטירתם של שני ראשי ישיבות בחודש זה, הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, ולאחר מכן הגרי"ש כהנמן זצ"ל, התקיימה עצרת התעוררות, בה נשא דברים הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל ועמד בדבריו על הדרוש תיקון, ונראה אקטואלי גם לימינו, בין היתר אמר:

"התקופה של העתקת הישיבות לארץ ישראל הולכת ומסתיימת. קמו ישיבות בארץ ישראל במתכונת המיוחדת של כל אחת מהן. אך עדיין רבה העבודה להעלות איכותן של ישיבותינו ולהעמיד גאוני ארץ, בקיאים, מחדשים ופוסקי הלכות, בעלי מוסר ומחנכים גדולים.

"הבסיס עליו העמיד החזון איש את דורינו מתחיל להתמוטט. הוא רצה לחנך דור של בנות המוכנות להקריב את עצמן, לחיות בצימצום כדי שבעליהן יוכלו להתמסר לעליה בתורה. באה שאיפה למותרות, דירה גדולה, מרוהטת בטוב טעם, וגזלה המנוחה מבתי אברכים רבים, כי טרודים הם בחיפוש הלוואות לתשלום חובותיהם. מי יודע אם אנחנו לא אשמים בזה, שבזבזנו ירושתנו היקרה של החזון איש, ע"י הנהירה אחרי מותרות ונוחיות. אנו ממשמשים בידים כי תקופה חדשה מתחילה - מי יהיה אדריכל התקופה החדשה לבניית תורה בידים נאמנות? עכ"ד.

חז"ל אמרו בגמרא (תענית יא.) "אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו". היה מי שאמר בדרך צחות: קורות ביתו של אדם וכותליו מעידים עליו במה היה שקוע בימי חייו. על מה היו נתונים מעייניו ועמלו. האם לפאר את ביתו ולשבת ב"ארמון" מלכים. או שלא התעסק כלל בגשמיות בעולם הזה, אלא העיקר אצלו היו ענייני רוחניות והסתפקות במועט.

להכיר בטובה שמקבל ממטיבו ולהודות לו על כך!

נלמד מהפסוק: "ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה" (פרק כט-לה)

ואמרו חז"ל (ברכות ז:): מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שהודה להקב"ה עד שבאה לאה והודתו, שנאמר הפעם אודה את ה'. וכתב רש"י: "לפי שראתה ברוח הקודש שיעקב מעמיד שנים עשר שבטים ולו ארבע נשים, כיון שילדה בן רביעי הודתה על חלקה שעלה לה יותר מן החשבון המגיע לה."

וכבר ידוע ומפורסם הקושיות שיש לשאול בדברי חז"ל אלו: א) וכי לא היה מי שהודה להקב"ה עד שבאה לאה, והרי כבר אדם הראשון הודה כמבואר בגמרא (ב"ב י: שהמזמור בתהלים (קלט) 'ה' חקרתני' אדם הראשון אמרו, ושם ישנו הפסוק: "אודך על כי נוראות נפליתי". וכן אמר "מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה"?

ב) הרי מצינו שאף אברהם אבינו הודה כמו שדרשו חז"ל "ויקם אברהם וישתחו" - שהודה על בשורה טובה (פסיקתא זוטרתיא - בראשית כז) וכן מצינו באליעזר שהודה להש"ת כמו שאמר "ברוך ה' אלוקי אדוני אברהם". וכן בפסוק "ויקם האיש וישתחו לה" (כד-כו) ואמרו חז"ל: מכאן שמודים על בשורה טובה?!

ג) צריך להבין בהודאתה של לאה עצמה, מדוע הודתה באופן כזה רק בלידת בנה הרביעי ומדוע לא הודתה כך כבר בלידת בניה הקודמים, הרי אם הכירה שיש להודות להקב"ה, וכי לידת הבנים שהגיעו לה בחלקה, אין די בטובה זו כדי להודות עליה?!

ואשר נראה לנו בביאור הענין עפ"י מה שמקובל וידוע בישראל שישנן ב' סוגי הודיה: א) הודיה רגילה וקבועה, זו שהורגלנו להודות בכל יום ויום בתפלת שמונה עשרה: "על ניסוך שבכל יום עמנו ועל נפלאותך וטובותיך שבכל עת" וגו'. ב) הודאה מיוחדת שנתחייבו בה ארבעה: יורדי היום, הולכי מדברות ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא [וסימנך: וכל החיים" יודוך סלה].

גם כאן נוכל לבוא ולשאול. מדוע לחלק ולהבדיל בין שתי ההודיות הללו? וכי הניסים שהקב"ה עושה עמנו בכל יום פחותים הם מהנסים שנעשו עם הארבעה? [ואולי, אדרבה, עלינו להודות יותר שלא נקלענו לצערם של אלו] מה המיוחד שיש בניסי הארבעה שעל כך חייבו אותם להודות יותר מהרגיל בברכת הגומל?

אלא התשובה הפשוטה היא: אמנם נכון הוא שמצד גדלות הנס אין הבדל ביניהם [שהרי הכל הוא חסד ה' בין הניסים הגלויים לנו ובין הנסתרים. בין אלו המלובשים במלבוש הטבעי ובין אלו שאינם בדרך הטבע], אבל מצד הרגשת הלב ישנו הבדל גדול. שכן בניסים הרגילים שבכל יום, אין אדם מתעורר להודות עליהם בכל לב, כי התרגל שניסים אלו הם חלק מהחיים "ומגיעים" לו, כביכול בדרך הטבע, שהרי הוא יהודי טוב ומשתדל לעשות מצוות, ואף שהוא עצמו מודה בפיו על הניסים שבכל יום, בכ"ז בטבעו של עולם "שאינו בעל הנס מכיר בניסו" וממילא א"א לחייבו לומר "הגומל לחיים טובות". וכו' שהרי אינו מרגיש כך ואם יהיה "אחד בפה ואחד בלב" זה גרוע יותר כמש"כ "בפיו כיבדונו ולבו רחוק ממני".

לא כן אצל הארבעה מצריכים להודות בברכת הגומל. הם מרגישים בהחלט עד כמה חייהם היו בסכנה וכיצד ניצלו בנס גלוי לפנים משורת הדין ושלא כדרך הטבע, ולכן חייבו אותם להודות בברכת הגומל, כי הודאתם היא מכל הרגשת הלב ולא רק מן השפה ולחוץ.

סעודת הודיה על נס כפול...

בשיבתו של הגאון רבי צבי הירש הורביץ זצ"ל (אב"ד טשורטקוב) למדו שישים תלמידים מופלגים. כל אחד מהם שינן היטב מסכת אחת מהש"ס, ומידי שנה היו עורכים סיום גדול על כל הש"ס שנלמד במשותף. בזיקנותו התעוורר ל"ע רבי צבי הירש ולימד את תלמידו בעל פה, אך ממנהג הסיום לא פסק.

והנה באחת השנים ביום סיום הש"ס ביקש שיביאו לו מסכת כל שהיא. הוא בירך ברכת "פוקח עורים" בשם ומלכות ונעשה לו נס ונתפקחו עיניו והחל לראות. או-אז עשה סעודה גדולה לכבוד סיום הש"ס ולרגל הנס שנעשה עמו.

והנה באותו יום בו נערכה סעודת ההודאה המיוחדת הזו, ציוה מושל העיר העריץ על חוכר הבשר לשמור למענו כל נתח טוב, ומשהגיע שמשו של רבי צבי הירש לרכוש בשר לסעודה, נענה על ידי החוכר כי היום נאסר עליו למכור את החלקים המשובחים.

כשסיפר זאת השמש לרבו, שלח הרב לחוכר שלא יירא מציווי האדון וישלח לו בשר משובח ושמך לכבוד סעודת ההודאה, והוא מקבל על עצמו את האחריות לכעסו של המושל. ואכן כששמע המושל גבר זעמו וציוה על הרב לבוא לפניו.

סח לו רבי צבי הירש על אודות הנס שאירע עמו ושעל כן הבשר נחוצ לו לסעודת ההודיה. אמר לו המושל שינסה אותו אם אכן ראוי שיעשה לו נס. הוא ירעיב במשך יממה את שני כלביו הגדולים אוכלי אדם, ואם לא יזיקו לו, ידע שכנים דבריו שראוי לנס.

וכך עשה המושל. הוא כלה את הכלבים הטורפים בחדר צר והרעיבם, ואח"כ ציוה להכניס את רבי צבי הירש לחדר בו שהו הכלבים המורעבים, משראוהו הכלבים, אחזה אותם בהלה נוראה והם נמלטו מפניו, וקפצו מבעד לחלון ארצה ונהרגו במקום.

שמן הטוב

הודאה וברכה על הנס...

הגאון היעב"ץ זצ"ל דן בספרו "מור וקציעה" בדברי הבית יוסף שכתב (סו"ס ריח) שאין מברכין על הנס אלא בנס שהוא יוצא ממנהג העולם, וקובע היעב"ץ: "שכל המועדין להזיק וכל היכא דשכיח היזקא ואירע שניצול מהם, גם זה יוצא ממנהג העולם, לפי שעל הרוב לא ישוּבו ריקם..."

ובהשמות בסוף ספרו, מספר היעב"ץ על נס שאירע עמו הודאה בברכה על זה וכך סיפר: "פעם אחת עסקתי אז בדרך קביעות לימודי ב'טור אורח חיים", שהייתי נשען על הספר בראשי, כי נפלו חבלי שינה על עיני וארדם, ונאחז האור (האש) בספר הטור, נשרפו בו כמה דפים באמצעיתן דהיינו שעשה בו נקבים בהל' ברכות, שהיה מונח פתוח לפני. ושלטה שריפה גחלת הנר שנקבה וירדה ועברה כמה דפים עד שהגיעה לסימנים הללו של ברכות הנס, שאני עובד בהם עתה בספר זה והם בכלל, כמו שנראה בספר ה'טור שלי עד היום, אז פסקה (האש), ויהי לנס".

ממשיך היעב"ץ וכותב: "על כן נתתי אל לבי שעוררו אותי מן השמים לברך על הנס הנפלא הזה וכיוצא בו". ובהמשך מוסיף היעב"ץ לספר: "ופעם שניה עיינתי בספר אחר, גם כן באמצע הלילה, ואני יגע ואפול על פני טוחות בספר, וראשי נשען עלי, ואישן ותאחז כמו כן האש מהנר בלוחות העבות של הספר, ותאכל בהם ובדפי הספר, ואיקץ ואראה הפלא.

ומסיים היעב"ץ: "ויהי לאות ההשגחה הפרטית על לומדי תורה לשמה בעינא פקיהא דלא נאים. להוי שמייה די אילעה מבורך ומלכותי לעולמי עולמיא קאים".

מור וקציעה

תודות וברכות בעל פה ובכתב...

בליל שבת ירדו בני ישיבת אור ישראל בפתח תקוה לסעודת השבת. והנה גם ראש הישיבה הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל יורד עמם. לא לסעוד עמם כי אם להודות! להודות לצוות העובדים ולברכס בברכת "שבתא טבא". בפנים מאירות מפיקות הכרת תודה על טרחתם...

רבי יעקב עמל ויגע להשביח בנפשו קניית מדה זו של הכרת הטוב. וכשבא מעשה לידו, לא נח ולא שקט עד אשר שילם תודתו לרעהו עד לפרטי פרטים, כעובדה הבאה:

יהודי הסיע אותו במכוניתו, ולאחר שהרבה עליו רבי יעקב בתודות וברכות, עדיין חכך בדעתו שמא לא הודה לו די הצורך... בשובו לביתו, נטל רבי יעקב את קולמוסו והעלה על גבי הכתב אגרת-תודה מיוחדת, אותה שיגר לנהג

דרכי מוסר

"הכל לטובת האדם"...

בחשון תשע"ד הזכיר הגראי"ל שטיינמן זצ"ל את היארצייט של קהילת בריסק, ובנייהם כל משפחתו והזכיר שהוא צריך להודות לה' על יום ההצלה שהוא עצמו ניצל לחיים [ע"י שנצרך למצוא פתרון למנוע את גיוסו לצבא, ולכן נסע למונטריי שבשווייץ, ובכך השתלשל נס הצלתו].

והיה אומר: "אני חייב הכרת הכרת הטוב על הנס שהשי"ת עשה עמי". והיה חוזר ומודה להקב"ה על הנס שהיה עמו, ופעם אמר בתוך הדברים: "מיום הולדתי אני מוקף בחסדים. לדוגמא היו עסקנים שניסו לשחרר אותי מהצבא הפולני, ואילו היו מצליחים הייתי נשאר והיה קורה איתי מה שקרה לכולם... אך כיון שלא הצליחו, היה סיבה לברוח לשווייץ ובכך ניצלתי".

והוסיף הרב שטיינמן: "כך היה אצל שכני הגאון **רבי יוסף ישראלזון** זצ"ל (חתנו של הגרי"ש אלישיב זצ"ל) שנשלח לסיביר, וכל המשפחה כל כך הצטערו ולבסוף דוקא אלו שנשלחו לשם, הם אלו שניצלו. ואילו אותם שלא הלכו לשם, כולם נהרגו רח"ל.

וסיים הרב שטיינמן: "הכלל הוא שיש לדעת, כל מה שהקב"ה עושה הוא לטובה, ובן אדם לא יודע, דלפעמים הקב"ה רוצה להצילו ממיתה או מגיהנם, וזה הכל רק לטובת האדם

כאייל תערוג

וכנראה שזהו חסד מיוחד מאת ה' ש"אין בעל הנס מכיר בניסו" ואינו מרגיש על כל צעד ושעל, כמה טובות ניסים ונפלאות הקב"ה גומל לו- לאדם "אפסי" שכמותו. ואדרבה, אדם מרגיש נעים בכל הטובות שמקבל מהשי"ת, מתוך תחושה שזה "מגיע" לו. זהו חסד מיוחד כדי שלא יבוש בהרגשת 'נהמא דכיסופא', וזה מה שאמר דוד המלך במזמוריו (תהלים סב-ג) "ולך ה' חסד, כי אתה תשלם לאיש כמעשהו". איזה חסד מיוחד יש בזה, הרי כך צריך להיות מן הדין שיקבל שכר על מעשיו! אלא החסד הוא שנותן הרגשה לאדם שכאלו התשלום מגיע לו על מעשיו, שלא יהיה "נהמא דכיסופא".

עפ"י? יתורצו כל הקושיות, שי"ל שגם כאן מדובר על שתי דרגות שונות בהודיה. ישנה את ההודיה הרגילה מתוך הכרת טבותיו של הקב"ה שמטיב לבריותיו בכל עת ובכל שעה. בוודאי שהודיה כזו הוודו אדם הראשון ואברהם אבינו להשי"ת על כל הטובות, וכך גם חינוך אברהם את בני ביתו ואורחיו לברך ולהודות להשי"ת. וכך גם הודתה לאה על שלושת בניה הראשונים שהגיעו לה בחלקה.

ואמנם לידת בנה הרביעי יותר מחלקה, עורר אצל לאה את הדרגה השניה של ההודיה, [הודיה כזו שמודים על טובות שחווים בצורה ניסית שלא כדרך הטבע ולפנים משורת הדין, מתוך הרגשת הלב שקבלו טובה שלא מגיעה להם] ואת ההודיה הזו חידשה לאה שיש להודות לא רק על בנה הרביעי שקיבלה יותר מחלקה, אלא גם על שלושת בניה הראשונים! שכבר הודתה עליהם בהודאה רגילה, ועכשיו הוסיפה וחידשה להודות עליהם שוב בהודיה מיוחדת כמו שמודה על הנס. שכן רק כעת הבינה שגם לידת בניה הראשונים לא היה מובן מאילו ש"מגיעים" לה, והראיה מאחותה, שבהכרח קיבלה פחות מחלקה, ונמצא שגם מה שקיבלה היא בחלקה הוא חסד מיוחד לפנים משורת הדין, ועל זה כיוונו חז"ל כשאמרו שלא היה אדם שהודה להקב"ה - באופן זה - עד שבאתה לאה והודתו.

תוכחה בנועם

תוכחה כהלכה...

פעם הוזמן הגאון **רבי רפאל אהרן בן שמעון** זצ"ל לסדר קידושין בחתונת אחד מעשירי העדה. כל "המי ומי" הגיעו. כשניגשו לחופה, מסר הגביר בידים רועדות מהתרגשות כוס יין בייתי משובח לרבי רפאל. אך הרב פנה בלחישה לגביר ואמר לו כי יין זה פסול...

הגביר שלא הבין, מיד רץ למרתף והביא יין אחר משובח מהראשון. ואולם שוב לחש הרב כי יין זה פסול. שוב ירד הגביר והביא יין, ושוב לחש לו רבי רפאל כי יין זה פסול. סבלנות העשיר פקעה וביקש מהרב שירד עמו למרתף ויבחר יין כרצונו.

הקהל ציפה מרותק לבאות. כשהגיע למרתף אמר רבי רפאל לגביר: "בני יקירי לצערי הגדול לא אוכל לברך על יינך משום שהוא "יין נסד". והסביר לו הרב בנועם, כי המומר לחלל שבת דינו כיון נסד שהתנסד לעבודה זרה ואסור להנות ממנו.

הזדעזע הגביר על ההשוואה הנוראה. והרב המשיך: "לדאבוני, העושר והכבוד גרמו לך להתרחק מדרך אבותיך, והנך מחלל לעיני כל. והמחלל שבת בפרהסיא דינו מומר לחלל שבת. ויינו יין נסד".

לאחר שהתאושש הגביר, פנה בעינים דומעות לרבי רפאל וביקש ללמדו תיקון ודרך תשובה, וכי מוכן הוא לחזור ליהדותו בשלימות. הורה לו הרב במקום, דרך תשובה. קבל על עצמו הגביר לשמור מעתה על קדושת השבת, ובפנים שמחות ועיניים מאירות פנו לערוך את סדר הקידושין, ואכן עמד הגביר בדיבורו וחזר למוטב.

מעשי חכמי הספרדים

נסמכה פרשת "ערכין" לתוכחה...

כאשר היה **"כ"ק האדמו"ר מגור (בעל הלב שמחה)** מוכיח יהודים, היה עושה זאת מתוך חיבה יתירה. מורגל היה בפיו לומר בשם אביו בעל **האמרי אמת** שגם הקב"ה נהג כן, לאחר שהוכיח את ישראל בפרשת התוכחה, (פרשת בחקותי), היו היהודים שבורים ורצוצים... כי סברו שהם חסרי כל ערך... על כן נסמכה פרשת הערכין לפרשת התוכחה, להשיב נפשם בידיעה כי ערכם רב.

אירע פעם, בעת שהותו של האדמו"ר באחת הערים, בשבת בה קראו בפרשת "ערכין", והנה הבחין כי יהודים נכשלו בשיחה בבית הכנסת, בעת קריאת התורה. מחה הרבי על כך ותבע דממה מוחלטת לכבודה של תורה, ואמר בנימה של תוכחה מהולה באהבת ישראל: "הן קורין היום בפרשת הערכין... אם ידברו, לא ידעו כמה הם שוים..."

הלמות עמלים

להוכיח הזולת בדרכי נועם ומתוך אהבה ורעות!

נלמד מהפסוק: "ויאמר להם יעקב אחי... ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה... ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים" (כ"ט-ד, ח)

הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל מלמד אותנו יסוד חשוב בדרכה של התוכחה (הובא **בשיחות חיים** - מאמר פח): כאשר באים להוכיח את החוטא ועל ידי כן להצילו מעשות רע, יש לנהוג במשנה זהירות באופן אמירת התוכחה. יש לו למוכיח להזהר שלא יביא את חברו לידי מצב של חרדה ויאוש, שכן אז אין סכנה כסכנתו, אלא עליו לשקול היטב איך להוכיח ובמה להוכיח, ואז יזכה לקיים בשלמות את מצות התוכחה.

ביסוד זה, מבאר רבי חיים את דברי חז"ל שביארו מדוע לא הוכיח יעקב אבינו את בניו אלא רק סמוך למיתתו: "אמר, ראובן בני, אני אומר לך מפני מה לא הוכיחתך כל השנים הללו, כדי שלא תניחני ותלך ותדבק בעשיו אחי" (רש"י דברים א-ג)

ולכאורה תמוה: הרי כבר אמרו חז"ל (שבת נה): "כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה" ושם כשיעקב הוכיחו, לא הוכיח על עצם המעשה אלא רק על מדת הבהילות שנתגלתה במעשה, מדה שלא היתה ראויה להיות אצל ראובן לפי מדריגתו. וא"כ יש להבין מה מקום היה ליעקב לחשוש שאם יוכיחנו אזי יעזבנו ראובן וידבק בעשיו!

אכן לפי היסוד האמור מובן, שכן חששו של יעקב היה כי כשישמע ראובן את תוכחתו, ויעמוד על טעותו, ויכנס למצב של חרדה גדולה עד מאד, ובמצב כזה האדם נתון בסכנה נוראה עד כי היה מקום ליעקב לחשוש, שהיצר יכשיל את ראובן עד שיתייאש לגמרי, ויעזבנו וילך לדבוק בעשיו.

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

שתי נשמות נפגשות

ד' סיון תשס"ט.

"משה, אם תצליח לפרוץ אצלו דרך להניח תפילין עכשיו, המלאכים בשמים ירקדו! משה, אנחנו מתקרבים לשבועות, יומיים לפני קבלת התורה, תפוס אותו בידיים שלך..."

"אבל מה עושים?" חשב לעצמו הרב קנר - הרי מאיר מנדל מתבצר בעמדתו בעקשנות. אך מצד שני יושב לו כאן חסיד ישיש ומביט בו בעיניים יוקדות ובורקות. ממתין לפעולה מצדו... אל תיכנע! בשמים ממתנינים לך! זו שעת הכושר. תפרוץ קדימה!... "אם לא עכשיו - אימת!?"

רגליו של הרב קנר נשאו אותו למיטתו של מאיר מנדל. התיישב לצדו ובמוחו הבריק רעיון.

בשקט, ובשפה האנגלית בדווקא, לחש למאיר מנדל: "שוכב כאן יהודי זקן, מסובל בייסורים ובשעה קשה. הוא חלוש וגם שבור נפשית. אתה, מאיר מנדל, יכול הרגע לעשות משהו כדי לחזק אותו. אם אתה לא מוכן להניח תפילין בתור יהודי, תניח תפילין בתור אדם. הרי את זה משיג גם שכלך 'ההומני'! מאיר מנדל, ביכולתך לסייע לאדם חולה ושביר: מאיר מנדל, תניח תפילין, עכשיו!" הוא הסכים.

* * *

"אלמלא ראיתי בעיני" משחזר הרב קנר "לא הייתי מאמין למחזה הבא. כל אימת שאני נזכר בו חולף בי רטט של התרגשות".

מיד כאשר הניח לו הרב קנר תפילין ואמר עמו את הפסוק הראשון של "קריאת שמע", נראה מאיר מנדל כביכול קיבל שוק חשמלי! הוא "נזרק" בכל אבריו, והחל לזעוק בקול לא לו. פחד אלוקים.

"הנקודה היהודית" שבקרב הוצתה באחת, כאן בחדר החשוך בבית החולים סאניברוק...

"אה! אינכם יודעים מה עשיתם לי עכשיו. החזרתם לי את הילדות האבודה שלי. ואת 'מיין אלטע היים'.. הכל חזר אלי. אבא... אמא... הַזֵּידֵעֵס... השטיבל... הרבי מאוסטראווצה שהניח לי תפילין" ואז הוא פנה לרבי פנחס ואמר: אני מודה לך! אני מודה לך מכל הלב על מה שעשית בשבילי עכשיו!"

יותר הוא לא יכל לדבר. הוא ישב על המיטה ובכה בקול.

והם, רבי פנחס והרב קנר התבוננו מהצד על המתרחש. כיצד המגע של התפילין חולל כזה מהפך בנפשו של יהודי.

רבי פנחס שכב מהורהר. מחשבותיו שקועות בעולם אחר. מבטו נוקב, מרומם. ועיניו זולגות דמעות... שתי נשמות מדור קדום היו מוכרחות להיפגש, בדרך לא דרך, כדי שאחת תעניק תיקון לחברתה.

"הרגשתי" מספר הרב קנר "שאני חייב לצאת מן החדר ולהותיר את שניהם לבד. שהם, שרידי האש, ישוחחו ביניהם בשפה המוכרת רק להם ושיחשבו ביניהם "חשבונו של עולם".

משפחתו של מאיר מנדל הגיעה באותה שעה לקחת אותו הביתה. הוא ביקש מהם לצאת מן החדר... כפי שרבי פנחס סיפר לאחר מכן, ניגש מאיר מנדל למיטתו. שניהם התבוננו האחד בתוך עיניו של השני. אף אחד לא דיבר. הם שתקו אחד לשני בשתיקה ארוכה ועמוקה שחזקה יותר מכל המילים שבעולם.

את ההתרחשות תיאר בהרחבה רבי משה יעקב קנר עצמו, במאמר בשפת האידיש שפרסם ב"דאס אידישע ווארט". במסגרת זו יכולנו להתמקד רק בעיקרי ההתרחשות המרגשת.

רבי פנחס פיינשטאט מטורונטו, קנדה, כבר מתקרב לגיל 90. יומיים לפני חג השבועות הוא מתאשפז עקב בעיה בלב - וזאת בנוסף לבעיות רפואיות שונות מהן סבל בתקופה האחרונה. מקורבו **רבי משה יעקב קנר** יוצא לשהות לצידו בבית החולים.

בהגיעו לשם פגש את רבי פנחס במצב רוח מדוכדך. ממש שלא כפי דרכו. רבי פנחס התבונן בנכנס במבט כבוי וכמעט שלא דיבר. הנה מגיע שבועות, מתן תורה... אקדמות... עשרת הדברות... ואני שוכב כאן במרכז גויי - רחוק מהכל. בחוץ שררה עננות כבדה, שהתמוזגה במצב רוחו... הרב קנר לא מצא מילים לומר ופשוט שתק. לא מצא איזשהו עידוד בהתבוננו בכל מה שעבר על רבי פנחס בחודשים האחרונים.

רק משפט אחד בקע מפיו, וליבו בל עמו: **"רבי פנחס! איננו יודעים איזו טובה יכולה לצמוח משהותנו פה!"**

הרב קנר התכוון במשפט הזה לתועלת הרפואית שתצמח עברו מהשהות בבית החולים, - אך בשמים ייחסו למשפט הזה משמעות הרבה יותר עמוקה!...

באותו חדר, בבית החולים "סאניברוק", היה מאושפז חולה לב נוסף שכפי הנראה היה אמור להשתחרר כבר באותו יום. שום דבר בהתנהגותו של החולה לא גרם להרב קנר לחשוב שהחולה הנוסף הינו "בן ברית", ובפרט שטורונטו הינה "עיר שרובה עכו"ם". אמנם, לפתע החל החולה לדבר איתם באידיש, ודיבוריו התגברו כאשר הבחין שרבי פנחס מניח תפילין.

"איך בין א אידי!" הודיע השכן החולה. אני יהודי. קוראים לי **מאיר מנדל**, יליד 'שידלאווצה' ממשפחה גוראית. סא שלי מצד אמי היה חסיד אוסטראווצה. לקראת הבר מצוה הוא לקח אותי לרבי יחזקאלע מאוסטראווצה הי"ד שהניח לי תפילין בפעם הראשונה. זמן קצר לאחר מכן פרצה המלחמה...

ההמשך היה מובן מאליו - -

גלי התקופה הסוערים הובילו את הבחור הצעיר לתהום הפעורה - משם לא חזר מעולם!

* * *

בינתיים הסיר רבי פנחס את תפיליו, רמז להרב קנר ואמר: היהודי הזה לבטח כמעט ולא הניח תפילין מאז הבר מצוה, אולי ננסה לשכנע אותו לקיים שוב את המצווה! הרב קנר הציע זאת למאיר מנדל והוא אדחה את ההצעה. "אני חייב לחשוב על זה, ואם אהיה מעוניין אודיע לך".

המשמעות הייתה ברורה: **"לא"** החלטי - אם כי נימוסי.

רבי פנחס שעד לאחרונה שכב מדוכדך באפיסת כוחות, חזר לעצמו באחת. התיישב על מיטתו ואמר: "מאיר מנדל, זו היא הזדמנות! "כאפט אריין!" (תחטפו אותה) גם בעולם המסחר, בביזנס, צריך לדעת לתפוס את המומנטום!...

מאיר מנדל דחה שוב "עכשיו אני לא יכול".

רבי פנחס חזר 75 שנה לאחור ושב להיות אותו פרח-חסידי מתלהב. השמחה של מצוה בקעה מעיניו, אך חכמתו עמדה לו לנצור את האש בלבו פנימה ולא לכפות דבר על מאיר מנדל. לבסוף התפרצה מפיו הלהבה הרוותחת, אך לא כלפי מאיר מנדל אלא כלפי הרב קנר:

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון? ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

{ אז נדברו }

פרשת ויצא תשפ"א | גליון מספר 490 | לסדר: "כי לא אעזבך..."

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

גיליון זה מוקדש לרפואת מורי
ורבי הגאון

ר' חיים יוסף בן צביה
שליט"א הזקוק לרחמי שמים
מרובים

זכות הורתו של גיליון זה
והוצאתו מידי שבוע תעמוד לו
לרפואה שלימה בקרוב.

להשתתפות בהוצאות הגליון:

בנק:

חשבון 705284

בנק פאג"י

סניף 187

באשראי:

"נדרים פלוס"

- "קדילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

למה מי שהוא "ע ד ר י" לא יכול לגלול אבן מעל פי הבאר...??

יעקב מגיע לחרן ורואה משהו מוזר... כולם יושבים כמו איזה גוילמים וחולמים... יעקב אבינו לא יכול להתאפק... הוא מיד שואל: לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו... מה אתם חולמים פה?? תזוזו כבר... **ואז הם ענו לו תשובה!!!!** (ואתה מבין לבד שאם התורה רואה לנכון לכתוב את המשא ומתן שיש ליעקב עם אותם עדרים סימן שיש פה מסר מהותי וחשוב בשבילנו... הרועים עונים ליעקב אבינו:

"לא נוכל, עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר"!!!! הרועים מסבירים ליעקב: תבין!!! אנחנו לא יכולים!! לא נוכל!!! למה?? כי אנחנו עדריים!! היות ויש פה הרבה עדרים... **לכן!!!!** לכן כל אחד מאיתנו לא יכול לבד... כי רק ביחד אנחנו יכולים... לכן צריך לחכות בסבלנות שכולם יבואו ורק אז מתחילים להיות יכולים... עונה להם יעקב: כעת אני מבין אתכם... אם אתם עדריים אז באמת אין לכם כח... מי שהוא עדרי... כל הכח והחוסן שלו מגיע מהעדר... אז כל זמן שלא נאספו כל העדרים אז אין לו כח...

אבל!!! אומר יעקב לאותם רועים... היות ואני לא עדרי!! סו"ס קוראים לי יעקב אבינו... וכל המהות שלי זה "ויותר יעקב לבדו"!!!! במקלי עברתי את הירדן הזה... הכל אצלי נעשה ממקום הכי פנימי לבד לבד... אז אצלי הכח והחוסן לא מגיעים מהעדר... ממילא אני לא צריך לחכות עד שיאספו כל העדרים... ואז יעקב ניגש ותוך רגע מסיר את האבן כמסיר פקק מע"ג צלוחית...

---בתפילת גשם מגלה לנו הפיוט את הסוד... מאיפה יעקב אבינו היה כזה חזק??

זכור טען מקלו ועבר ירדן מים, ייחד לב וגל אבן מפי באר מים!!!!

יחד לב!!! זה הסוד!!! יעקב אבינו לא עדרי... החוסן הפנימי לא תלוי באוירה החברתית... אצלו הכל מגיע מ"יחד לב"!!! הרי "יחד לב וגל אבן מפי באר מים"!!! ואנחנו מתפללים לה: זכור טען מקלו ועבר ירדן מים... מה פירוש המילים "טען מקלו"?? אתה יודע מה הפשט??

אני אסביר לך את זה בשפה מודרנית: בזמן של יעקב אבינו עדיין לא היה אפשרות להטעין באוטובוס... לא היה חיבור USB... אז יעקב אבינו היה צריך להטעין את המקל שלו עוד לפני כן... זה הפשט "טען מקלו"!!! עד כאן הסברתי על דרך ה"נסתר"... כעת אני אסביר:

מי שחי בעדריות... אני חרדי כי כולם חרדים... אני לומד בישיבה כי כולם בישיבה... אני אברך כי כולם אברכים... מי שהוא כזה... זה אחד שהבטריה הפנימית שלו לא מוטענת... הוא "בונה" על החיבור של האוטובוס... הוא מטעין תוך כדי נסיעה... אבל אם רגע אחד הוא נמצא לבד בלי העדר... אם רגע אחד אין לו נקודת חיבור לעדר... **אז לא נוכל!!!! הוא תקוע!!!!** אין לו קליטה! הוא פתאום נבון ולא יודע מה לעשות... אבל יעקב אבינו **טען מקלו!!!!** יעקב אבינו הלך ליישבת שם ועבר... ומה הוא עשה שם ארבע עשרה שנים?? **הוא הטעין את המקל שלו!!!!** הוא ידע שעוד מעט אני צריך לצאת לדרך ארוכה... ואני אהיה שם לבד לבד!!!! לא יהיה לי את המטען הרוחני הצמוד של ישיבת שם ועבר... לא יהיה לי את השבת נסיעה להליגער יצחק שיטעין אותי ביידישקייט אני הולך להתמודד לבד לבד מול "לבן גרתי" ומי ערב לי "שתרי"ג מצוות שמרתי"? איך אני אחזיק מעמד?? מאיפה אני אשאב כוחות?? הרי לא יהיה לי חיבור נגיש להטעין את המצברים שלי??

אין לי ברירה!!!! אני מוכרח להטעין את המקל שלי!!!! אני מוכרח לפתח אנרגיה עצמאית!! אני מוכרח להיות אישיות בפני עצמי... אני מוכרח להיות מלך על מקלי... אסור לי להישען על החברה... אסור לי לבנות את היידישקייט שלי על האוירה החברתית השמורה... כי... כי מי אמר שיהיה לי את זה... אני מוכרח להטעין את המקל הבודד שלי!! את האישיות שלי מבפנים!!!!

וזה מה שיעקב אבינו עשה... הוא התמלא מבפנים... אז הוא יצא לדרך הארוכה... זה מה שאנחנו מתחננים בפיוט: **"זכור טען מקלו ועבר ירדן מים"!!!!** זכור לנו את אותו עבד נאמן שלך יתברך לבד לבד בלי עזרה מבחוץ... ואז-- **"יחד לב וגל אבן מפי באר מים"!!!!** מי שהטעין את המקל שלו... וכל הכח והחוסן שלו מגיע מבפנים... מה הפלא שברגע אחד של "יחד לב" הוא הצליח לעשות ולפעול מה שעדרים עדרים לא מצליחים לעשות...

את המסר הזה אנחנו חייבים לקחת לעצמות... אנחנו בעל כרחנו עדריים!!!! אנחנו חיים בעדר... ובאיזהו מקום זה החוסן שלנו... אם אני חרדי זה נזקף בחלק גדול לזה שנולדתי חרדי וגדלתי כמו חרדי... אבל צריך לדעת שזה לא מספיק!!! מי שהחוסן והכח שלו מגיע מהעדריות... אז הוא כל הזמן מוטען מהאוירה החברתית החרדית שהיא זו שמזרימה לו כח לשרוד את היהדות... אבל ברגע שעדיין לא נאספו העדרים... אם יש רגע אחד שאני נמצא לבד לבד ואין לי כעת את הגיבוי של העדרים... אז לא נוכל!!!! אתה פתאום מרגיש חלש ולא מחזיק מעמד... ואסור שזה יקרה... בפרט בדורנו!!!! שהקב"ה מזמין לנו כל מיני ניסיונות שמתעוררים דווקא כשאתה לבד לבד ואף אחד לא לידך... ומי שכל הרוחניות שלו מגיעה מהעדריות החרדית... אז ברגעים הקשים האלו אין לו מינימום של כוחות להתמודד... אין ברירה!!!! אנחנו נמצאים בדור של "עם לבן גרתי" מוכרחים להטעין את המקל!!!! מוכרחים להתמלאות מבפנים... אחרת אין סיכוי ל"תרי"ג מצוות שמרתי"!!!! ישנם רגעים של ניסיונות מסוג של אבן גדולה ע"פ הבאר... שצריך בשביל זה ייחד לב!!! רק מי שיש לו מינימום של חוסן אישי מבפנים יכול לעשות "יחד לב וגל אבן...". אוי ואבוי לנו אם נחכה שיאספו כל העדרים ואז יגללו את האבן... עד אז אפשר לרדת שאולה... צריך לקחת אחריות אישית מתוך הבנה שאני לבד!!! במקלי עברתי את הירדן הזה! ויותר יעקב לבדו... ה' רוצה לראות אותי מנצח לבד... **עד כאן מסר אחד עבור העדרים... אבל בעמוד 3-4 של הגיליון מסר נוסף... אבל למטעינים את מקלם...**

למה יש את ימי השנאה...?? למה פתאום יש שקיעת החמה??

ניתן לקנות את הקונטרס

נר לרגלי

דבריך ואור לנתיבותי...

בענייני ימי החנוכה והמסתעף, מלוקט מתוך

מאמרים שנכתבו בגיליון זה,

(אודות שם החוברת בעמוד 6 בגיליון זה)

בפלא': 0548446691

כמ"כ ניתן להשיג את הספרים "אהבתי"

"ואהבת" ו"ימאן" במוקדי המכירה כדלהלן...

ניתן להשיג במוקדי המכירה:

אופקים: שמירא: 0534112035

אחיסמך: שרגל: 0527171721

אלעד: 039073067

אשדוד: 0504120311

בית שמש: נהר הירדן 9 רמה ב, משה צוויבל

ביתר עילית ב': אזור רמי לוי 0548450998

רחובות: 0548423047

הרצה התורה: 0556705003

בני ברק: קבוץ גלילות 9- 0556728458

חזון איש 34 (פינת דסלה, דריימוס): 0527117271

רבי עקיבא: אזור הרב קוק- 0527603814

משפחת בונים רחוב השלושה 11.

קרית הרצוג: הרב גניחובסקי 20- 0527616750

ירושלים: מרכז העיר: רחוב נחמיה 10.

בית וגן: רח' הרב פרנק 29 קומה ב'.

רמות א': 0527189947

רמות ד': רובין 47 קומה ב'

רוממה: המ"ג 29 0527682281

גבעתי שאל: בן עוזיאל- 0548491554

הר נוף: 0533148861

נווה יעקב: 0527119675

טלזסטון: 0527616512

קרית ספר: מרומי שדה 3 052-7174781

חפץ חיים 14: 089742750

ברכפלד: 0533109169 (כולל טערת שלמה)

פיצוחי בראשית- ברכפלד: 0527137444

גרין פארק: 0527644795

צפון: חיפה: שטיבלאך נדבורנא / תפארת ישראל.

נווה שאנן: טרומפלדור 3 רביניסקי 0527622736.

רכסים: הורדים 4' קריינלר להאם 0548415410

רמיהל: 0527136165 משפחת שטיימן.

טבריה: 0548441354

חצור: קריה, יונתן בן עוזיאל 3/5 0583244899

עפולה: 052-7686876

מה בחוברת??

א. כיצד לומדים להודות לה' גם על ישועה חלקית...??

ב. חנוכה הוא ההחג של הפרסומת... האם באמת הכל מתחיל ונגמר בשינוק ופרסום??

ג. מה הקשר בין נרות חנוכה להסרת עין הרע??

ד. אם הכל היה לטובה... אז למה זה בכלל קרה?? הייתי מעדיף יותר שלא יבואו שודדים ואז גם לא יצטרכו התרנגול והחמור למות לטובה??

ה. למה לדרשנים אין מספיק חומר מה לדבר בחנוכה??

ו. איפה פרשיות וישב מקץ ויגש פוגשות אותנו גם במשך השנה??

יעקב אבינו הוא מנהל חברת החשמל... בחירי האבות... אברהם ויצחק התחילו למתוח את החוטים... ואילו יעקב אבינו הוא זה שמסיים את המעגל החשמלי... הוא מותח את הקבל הראשי... ו... ו... וזו... זו לצד... עוד שניה זה מתחיל לעבוד בשיא העוצמה!!!

כן... זה לא צחוק... **יעקב חבל נחלתו!!!** יעקב אבינו הוא זה שמייצר את המעגל החשמלי ואת הזרם הגבוה והעוצמתי שמתחיל ממוצב ארצה ו---עד ראשו מגיע השמימה... זה מקור חשמל הראשי שמזרים אנרגיה לכככל העולם כולו!!! שברגע שיעקב אבינו ישלים את העבודות חשמל... מכאן ואילך כל יהודי שילחץ פה על כפתור שנקרא תפילין... באותו רגע על ידי זה יושפע שפע רב בכל העולמות... ברגע שיהודי יעצום את העיניים שלו בשמירת העיניים... באותו רגע הוא לוחץ על כפתור שמדליק שם בשמים שאלטער שעניי ה' משוטטות בכל הארץ בהשגחה פרטית מיוחדת וכו' וכו'... זה לשון בעל נפש החיים (שער א' פרק ה'): **שהאדם השלם כראוי, עיקרו הוא נטוע למעלה כשרש נשמתו העליונה ועובר דרך אלפי רבואות עולמות עד שקלחו השני הוא נכנס בגוף האדם למטה.** זהו 'כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו' **שעיקרו קשור ונטוע למעלה חלק הוי"ה ממך כניכול. ומשתלשל כחבל עד בואה לגוף האדם וכל מעשיו מגיעים לעורר פורקן העליון כענין החבל שאם יענע קלחו התחתון מתעורר ומתנועע גם ראש קלחו העליון.**

אבלו!!! יש כלל ברזל שכולנו יודעים אותו... חשמלאי שצריך לעשות תיקונים בלוח חשמל... לא יכול לעבוד כשהחשמל עובד!!! אם שמת לב: תמיד כשחברת החשמל באים לעשות תיקונים בחשמל... מודיעים מראש שהולך להיות הפסקת חשמל... שלא תבין: להרכיב פלורוסנט נ... את זה אפשר לעשות גם כשהחשמל עובד... להרכיב נורה חשמלית?? זה גם אפשר... זה דברים לא רציניים... אבל אני מדבר איתך על דברים רציניים... אני מדבר איתך על הבית שלי שפעם נקודת החשמל היתה מאוד מצומצמת... ואם היית מפעיל גם קומקום וגם מפזר חום וגם בוילר ביחד... בום!!! החשמל היה נופל... זהו... זה כבר גדול עליו... הוא כבר לא עומד בזה... כאן צריך לקרא לחשמלאי שיעשה עבודה רצינית בבית וירחיב את אפשרויות צריכת החשמל!!! אבל בשביל זה צריך יום שלם שלא יהיה לנו חשמל בבית!

זו הסיבה שיעקב אבינו הוא האבא של הלילה... הוא האבא של תפילת מעריב... ישראל סבא הוא האבא של החושך!!! אתה יודע למה?? כי הוא מותח את החבל... הוא מותח את חוטי החשמל שמחברים שמים וארץ... ודווקא ברגעים המכוננים של הרחבת מעגל חשמלי... דווקא את זה אי אפשר לייצר תחת זרם חשמלי... כי זה מחשמל...

כלפי מה הדברים אמורים???

בחור בן עליה יקר: ניגשת אלי ושאלת אותי: למה יש בכלל את ימי השנאה?? למה יש ימים כאלו שפופים וחשוכים שאין לי חשק לכלום ולא הולך לי כלום?? למה זה ככה?? מה רע בלפני חודש שישבתי ולמדתי בכזה חשק ובכזה שמחה... למדתי כ"כ טוב... שגרתי לקב"ה כ"כ הרבה שעות נפלאות של לימוד תורה ותפילה בכוונה... אז בשביל מה הגיע השבוע הייפי הזה שפתאום החשק ירד לקרשים ואני בקושי סוחב... בשביל מה זה טוב???

בחור יקר: הפסקת חשמל זה אמנם חושך!!! אבל קח בחשבון שכשיש פתאום הפסקת חשמל זה אומר **שמישהו פה עובד...** יש פה איזה חשמלאי שעושה כנראה עבודה רצינית בלוח חשמל וכשהוא יגמור ושוב ידלק החשמל... אתה תגלה שיש לך הרבה יותר אפשרויות חשמל... תבין: בחודש שעבר למדת מאוד טוב... עשית הרבה שטייגן... התרוממת... הגעת לשיאים חדשים... אבל סוף גם כשהגעתי לשיא צריכת החשמל שלך... אתה מסכים איתי שיש לך שאיפות הרבה יותר גדולות... ולזה אתה עדיין לא יכול להגיע!!! למה?? כי עדיין אתה בחור צעיר וצריכת החשמל שלך היא מוגבלת... אז אמנם הגעת לשיא שאתה יכול להגיע אליו!!! אבל אתה בעצמך מאוד רוצה ושואף להגיע לשיאים חדשים... אז בשביל זה יש את הימים הקשים האלו ש... שאתה פתאום נכנס להפסקת חשמל... ודווקא בימים הקשים האלו תוך כדי **קורה משהו מאוד טובו!!!** כשאתה עומד בנקודת מבחן של ימי השנאה ואתה בכל זאת משתדל לשבת וללמוד... ובכל זאת סוחב איכשהו... לא נעלם... לא נסוג לאחור... באותה שעה אבא שבשמים מרחיב!!! מרחיב את צריכת החשמל שלך... מרחיב את הכלים שלך לקבל עוד יותר השגת תורה... עוד יותר בהירות... עוד יותר הבנה וקירבת אלוקים... **אין מה לעשות!!! הרחבת מעגל חשמלי מוכרחת להיעשות מתוך הפסקת חשמל!!!** לכן... גם אם קשה בימים האלו... גם כשזה בקושי סוחב... אבל אם רק תדע על מה זה יושב... אם תבין שכעת קורה משהו מאוד טוב... אני לא סתם שלפעצק... זה לא סתם הפסקת חשמל... יש פה עבודות חשמל!!! העבודות יגמרו... החושך יגמור... עוד יום יומיים שבוע שבועיים... אבל כשאני אצא מזה... אני אהיה יותר גדול... יותר מרומם...

זו הסיבה שיעקב אבינו זה האבא של הלילה!!! הוא האבא שמלמד אותנו לא להיבהל מהלילה!! לא להיבהל מרגעים של חושך... אבא יעקב מלמד אותנו שכשיש חושך ויש לילה... זה בסה"כ אומר שעכשיו יש עבודה קדחתית בסולם יעקב ומלאכי אלוקים עולים ויורדים בו... זה לא כמו שנראה לך שהכל ישנוני... רדום... חשוך... ממש לא!!! יש פה עבודות רציניות ש... חכה חכה... ברגע שיגמר הלילה... ברגע שיגיע עלות השחר... אתה מיד תרגיש שנעשה פה משהו טוב... **עכשיו במילה אחת: למה זה באמת ככה??**

אני לא שואל כעת על חברת החשמל... למה זה צריך להיות בהפסקת חשמל... אני מדבר כעת על עבודת ה'... **למה הדברים הטובים באמת צריכים להגיע מתוך קושי???**

אז במילה אחת העניין הוא ככה: אנחנו באנו כאן לעולם בשביל להיות בעלי ההטבה!!! ה' רוצה שאתה!!! אתה תבנה... אתה תיצור... אתה תהיה החשמלאי שיוצר את החיבור בינך לאבא שבשמים... דא עקא!!! שתכל'ס... הרי בסופו של דבר ה' עושה את הכל... **אז מה בכל זאת אני יכול לעשות???** אני צריך לבטא את הרצון העז שלי להתקרב לה'... אני צריך מצידי להראות עד כמה זה חשוב לי ובנשמתי... ברגע שאני מצידי מבטא את רצוני... כאן ה' עומד כנגדי ועושה בשבילי!! איפה המקום שלי להתבטא?? ברגעים הקשים!!! ברגעים האלו שאין לי חשק... ודווקא לא בא לי... ומתחשק לי כעת ללכת לישון ולא לתפקד... אבל לא!! אני בכל זאת מתאמץ ובכל זאת סוחב... ואת זה רק אבא שבשמים רואה!! כאן אני מבטא את הרצון העז שלי לעשות רצון ה'... ולכן דווקא ברגעים האלו ה' עומד במקביל ומרחיב את מעגל אפשרויות ההשגה שלי... מרחיב אותם במקביל לרצון העז שלי... לא להיבהל!!! עוד רגע מגיע עלות השחר... ותזרח לך השמש.

מאמר מיוחד לבני עליה...

יחד לב וגל אבן!!!!

יש בגמ' (עירובין סה.) כמה עדויות מעניינות שהאמוראים מעידים על עצמם: אביי העיד על עצמו: שביום שאמא שלי (החורגת) היתה מבקשת ממני טובה שיכין לה חביתה... או כוס קפה... ביום הזה אני כבר לא הייתי מצליח להתרכז בלימוד!!! כלומר: הליגער אביי... בשביל להיות מרוכז בלימוד הוא היה צריך מנוחה מוחלטת מכל משימה ולו הקטנה ביותר... אפילו לעשות חביתה זה... זה כבר היה מסיח את דעתו...

חכה... כעת נעבור לרבא... רבא העיד על עצמו: יום שהייתה עוקצת אותי כינה כבר לא יכולתי להתרכז בלימוד... אתה שומע?? תמיד בתחילת החורף יש את הלילות המעצבנים האלו עם היתושים... אז זהו!!! שרבא מעיד על עצמו שיום שעקצה אותי כינה... זהו... כבר לא יכולתי להתרכז בלימוד... **ויש עוד כמה עדויות כאלו מעניינות בגמ'...**

אם זה אבוב דשמואל שכשהוא היה חוזר מהדרך הוא לא היה מתפלל שלושה ימים בגלל שהוא היה צריך להתיישב בדעתו מטורח הדרך... ואם זה בנו שמואל שלא היה מסוגל להתפלל במקום שיש בו קצת ריח... (לא מדובר בריח רע... אלא סתם ריח שצריך להתגלגל אליו) ורב פפא לא היה מסוגל להתפלל בבית כנסת שיש בו הערינג... ומר עוקבא... שביום שהייתה נושבת רוח מזרחית הוא לא היה יכול לדון...

זה תמוה מאוד: איך אתה מסביר את זה? הרי אנו חונכנו שעמל התורה זה אומר שגם אם עקצה אותך כינה וגם אם יש לך הרבה דברים על הראש... וגם אם יש היום רוח מזרחית... בכל זאת צריך להתאמץ ולעסוק בתורה. ואילו כאן אנחנו שומעים כביכול מנגינה חדשה... ש... שאם כינה עקצה את רבא הוא כבר לא יכול להתרכז בלימוד... ואם אביי מוטרד מהכנת "כותחא" אז זהו... הוא כבר לא יכול ללמוד...

איך אתה מסביר את זה?? זה הרי בדיוק הפוך ממה שחונכנו??

אז התשובה היא פשוטה: ברור שאין הכוונה שרבא לא למד אם עקצה אותו כינה... ואביי לא למד ביום שהוא הכין "כותחא"... ברור שלא!!!

ברור שהם המיתו את עצמם באהלה של תורה וגם כשהם היו מלופפים ביסורים הם לא מנעו את עצמם מבית המדרש אפילו יום אחד (כפי שמוכח בגמ' במקומות אחרים) אלא מאי??

על מה בכל זאת הגמ' מדברת??

העניין הוא כך: סו"ס אביי ורבא זה... זה... זה אביי ורבא!!! כלומר: כשאביי אומר שיטה מסוימת בגמ' הוא עומד מאחורי זה עם כל ההיקף ועומק והעיון וההשגה והעמל התורה בקנה מידה של אביי... **אז זהו!!!** שאביי ורבא מעידים לנו שבשביל להיות במיטבם ולעמוד לגמרי לגמרי מאחורי מה שהם אומרים... בשביל זה הם היו צריכים להיות לגמרי מרוכזים... בלי שום דבר אחר שמסיח את דעתם... **ולכן אביי מודיע מראש:** רבותי... היות והיום הייתי

כדי שאני מאוכזב מהשקיעות שלי בלימוד... אני נזכר להתעצבן למה הנהלת הישיבה לא מסכימה לבחור להחזיק פלאפון... מה הבעיה בפלאפון?? מה רע בזה?? זה הרי כשר??

ואם אני כבר אברך... אז יוצא לי בזמן האחרון לכעוס על חבר שלי... אברך בן עליה מופלג ש... ש... שהחליט להפסיק להחזיק פלאפון!!! ולפעמים זה פשוט מפוצץ אותי... כי... כי... כי אני צריך לדבר איתו ואי אפשר לתפוס אותו... ואז אני מעיר לו תקשיב... זה לא עסק ככה!! לא להחזיק פלאפון בימינו זה... זה בן אדם לא מן הישוב...

אבל הההלו... תבין שבשביל להיות מונח בעבודת ה' צריך ריכוז!!! צריך להיות שתול! להיות כאן!! שלפחות חלק עיקרי באישיות שלך תהיה פה!! **ואני שואל אותך: האם רוב האישיות שלך פה?? אה??**

בא תנסה... קח את האישיות שלך ותחלק אותה לפי מגוון הנושאים והשיחות שאתה מנהל מידי יום... ותגיד לי איפה נמצאת האישיות שלך... אני לא רוצה להגיד לך מה יצא לי... יצא לי שאולי הזנב שלי נשאר בבית מדרש!!! (וגם הוא תלוש...) אנחנו לא מספיק מודעים לצורך ההכרחי להסיר ולהשיל מעלינו כל מיני חביתות וכינים ורוחות ודרכים שעלולים להוציא אותנו מהשקיעות המוחלטת בתורה...

אנחנו לא כ"כ רואים את הנושא הזה מדובר בדברי רבותנו... **אתה יודע למה??** כי אתה צריך להבין את הרקע: תבין שהחפץ חיים לפני 120 שנה היה גר בראדין!!! ומה היה בראדין?? היו מתגוררים שם כמה עשרות אנשים!! מוכרים!!! קבועים!! לא מתחלפים!! ביום יום לא היה להם הרבה מה להוסיף אחד לשני... כי זה שיענקלה הוא עגלון וחצקל הוא הבלן... זה כבר מאז ומתמיד ככה... וזהו!!! זה הנוף!! זה המידע שיש כאן... המידע עומד!!! הנוף עומד!!! לא זז... לא מתחלף... (בני ברק שמגיע לחיפה ליומיים בלבד... מבין מיד על מה אני מדבר... וחיפאי שמגיע למושב גם הוא מבין מיד...) ואם נפשו של האברך ר' ישראל מאיר כמהה לתורה... כמעט ולא היה נושא אחר שירצד לו מול העיניים ויתפוס לו את הראש... במקרה הגרוע היתה מגיעה לפעמים הרוח מזרחית של מר עוקבא... או הכינה של רבא... או החביתה של אביי... נו... בסיידר... סו"ס אנחנו לא אביי ורבא... אבל חוץ מהחביתות האלו לא היה לאברך ר' ישראל מאיר עומס מיותר של נתונים סהרוריים שמפזרים לו את המחשבה... אז אותו ר' ישראל מאיר היה שם!!! **הוא היה איפה שהוא רצה להיות!!!** והיות והוא רצה כעת ללמוד תורת כהנים!!! אז הוא היה שם לגמרי!!! מונח לגמרי!!! שתול לגמרי!!! מאה אחוז תורה!! מאה אחוז ד' אמות של הלכה!!! מאה אחוז כהן גדול בקודש הקדשים!!!

אבל היום??? תעמיד את האברך של היום מול אותו אברך מראדין... כמה נתונים רצים וחולפים לנו ביום אחד מול העיניים וכמה נתונים היו חולפים לאברך מראדין בראש... **זה הבדל שמים וארץ!!!!**

צריך להכין חביתה... אז ביום הזה אני אמנם אשב ואלמד כמו תמיד... אבל ביום הזה אני לא יכול להורות... כי בשביל להורות אני צריך להיות מאה אחוז שקוע בנושא!!! והיות והיום היה לי משהו קטן שתפס לי אחוז בודד במחשבה... אז כעת יש אחוז אחד קטן באישיות שלי שהוא לא פה... אז אני כבר לא לגמרי אביי!!! ואותו דבר רבא... אם רבא היה צריך להתעסק עם איזה יתוש שעקץ אותו... זה לא גרם לו חלילה להתבטל מלהמית את עצמו באהלה של תורה... אבל היום אל תוציאו ממני דבר הלכה... כי היום אני לא לגמרי לגמרי בישוב הדעת כי יש אחוז קטן שהסיח את דעתי וממילא אני לא לגמרי לגמרי רבא...

מה טמון במשפטים האלו???

שזה בדיוק הפוך ממה שאנחנו מבינים במושכל ראשון!! הרי במושכל ראשון אנחנו רואים את זה כביכול כמו פינוק... וכי בגלל שכונה עקצה את רבא לכן הוא כבר לא יכול לשבת וללמוד... וכי בגלל שיש רוח מזרחית לכן מר עוקבא כבר לא יכול להורות???

ככה זה במושכל ראשון שלנו...

אבל זה ההיפך הגמור!!! היתה פה חומרא ותובענות אדירה שאביי ורבא תבעו מעצמם!!! ש... ש... שלדאבוננו הרב... זה בדיוק נקודת ה-שנות אור שמבדילים בינינו לבין אביי ורבא... אביי ורבא תבעו מעצמם מאה מאה מאה אחוז ריכוז בלימוד התורה ובעבודת ה'!!! אביי היה משיל מעצמו כל עסק וכל מידע וכל חשיפה... כדי להיות פנוי מאה אחוז לעסק התורה!!! **ואת זה אנחנו לא יודעים ולא מסוגלים לבצע היום!!!**

את זה אנחנו לא מבינים... לא מתחילים אפילו להבין מה הבעיה...

אנחנו לא קולטים עד כמה צריך להיות פנוי בשביל ללמוד תורה!!!

בשביל להיות מונח בעבודת ה' צריך להיות לגמרי כאן!!! לגמרי לגמרי!!!

תבין: לי קוראים שמואל והאישיות שלי נניח מתחלקת למאה חלקים... עכשיו: שיהיה ברור: אם היום דברתי עם שלושים אנשים בפלאפון שלי... זאת אומרת: האישיות שלי היום התפזרה לשלושים חלקים!!! (בפרט אם האנשים האלו מפוזרים נמצאים בכל קצוות הארץ... וממילא דברתי איתם בשלל נושאים שאין שום קשר בין אחד לשני...) וזה עוד לפני העיתון שמכניס אותי בכח למה שקורה בארה"ב וזה לפני השטיבלאך שמביא לי את כל העולם לתוך הארבע אמות שלי... זאת אומרת: כל בוקר הנשמה שלי חוזרת אלי מאה אחוז... וזו לאט לאט אני הולך כמו איזה דוור ומפזר את האישיות שלי... חלק ממנה נמצא בקו המידע של משרד של ביבי... וחלק ממנה נמצא בקו המידע של משרד הבריאות... חלק ממנה התפזר בכל מיני נייעס שדברתי בשטיבלאך בעשרים נושאים שונים. ואז הפלאפון התחיל לצלצל... וכל שיחה זה נושא אחר לגמרי עם חבר מחור אחר... והאישיות שלי פשוט מתפזרת כמו איזה ניצוצין קדישין שמתפזרים בכל קצוות תבל... ואז אני מגיע לדף גמ' ואני לא מצליח להבין למה אני לא לגמרי מונח בלימוד... ו... ו... ותוך

בנכונות של חבר שלי להתנתק מהעולם והוא הצליח בתור אברך לא להחזיק פלאפון... נו... כמה כאלו יש בדורנו???? אין הרבה... מה שבטוח... גם ישראל מאיר קנייבסקי לא היה הרבה... אבל הם העמידו תורה באותה שעה... והם יעמידו תורה גם היום!!!

בא רק נקרקע את זה למושגים שלנו...

עזוב... עם כל הכבוד לחבר שלי האברך שזרק את הפלאפון... גם אם אני כבר לא אכעס עליו... אבל אני לא מאמין שזה ריאלי!!! אז עזוב... לא צריך להגיע רחוק!!! לכה"פ נבין ונפנים שהפלאפון בשעת הלימוד **חייב** להיות על שקט... ואולי אפילו לא מקוון (אמרתיו אולי... כי נעבאן אני חושש שאני לא הולך לעשות את זה... רק שתבין באיזה תת תנאים אני נמצא... אם יום אחד אני אצליח... אני באמת יכול להיות סטייפלר...) להבין שכאן נמצא עיקר החזית שלנו בעמל התורה!!! **ועוד נקודה חשובה שצריך לעשות שינוי בראש:**

לא בריא לנו לפגוש הרבה אנשים!! זה לא עושה לנו טוב!!! רוב האנשים טועים בזה... התפיסה שלנו היא שככל שאני פוגש יותר לומדים ככה יש לי ראש יותר גדול... ככה יש לי יותר מושגים... וככל שאני פוגש יותר מלא חרדים אז אני נהיה יותר חרדי... **זה פשוט טעות!!!** כל גדולי ישראל שגדלו... גדלו רק מהחממה הרוחנית... מכמה עשרות בודדות של תלמידי חכמים שעסקו יחד בתורה בצוותא... במקום קבוע... והיו רגילים אחד לשני... לא היה שם תנועה ולא תחלופה... לא היה שם "מעניין"!!! העסק היה רגוע... נוף עומד... בלי המולה ובלי מלא מלא...

כעת חשוב להבהיר: כפי שנרמז בפתח הגיליון... מאמר זה מיועד עבור בחור או אברך בן עליה אמיתי שרוצה באמת לגדול בתורה... כזה אחד צריך להיות טען מקלו ועבר ירדן מים יחד לב וגל אבן מפי באר מים!!! הוא צריך לדאוג למקסימום שקיעות ולדחות מעצמו כל חשיפה ותנועה עירה של עדריות שעלולה להוציא אותו מהלימוד... אבל מי שהוא חרדי עדרי כזה... שגדל באוירה חרדית ורוצה להמשיך לנסוע על הפס יצור החרדי... הוא דווקא כן צריך לדאוג שיהיה לו מסך אנושי שירצד לו מול העיניים... כדי שלכה"פ כשיאספו כל העדרים... לפחות אז יהיה לו את הכוחות להתמודד יחד עם כולם ולגלול את האבן מעל פי הבאר... (וגם הוא צריך לזכור שחייבים להתמלאות קצת מבפנים כפי שהזכר שם...) אבל הבן עליה צריך לדעת שהעדריות וההמוניות החרדית לא רק שלא עוזרת... אלא היא מגבילה והופכת אותך ל"לא נוכל עד אשר יאספו" ודו"ק...

מתחלף שהיה לסטייפלר כשהוא היה בגיל שלך... **ותעשה כל מאמץ לצמצם פערים!!!** שהנוף שלך גם יהיה יותר רגוע... שיהיה לך נוף... שיהיה!!! שיהיו לך חברים... שיהיה לך עם מי לדבר... שיהיה לך אוירה טובה... אבל לא הרבה יותר מהנוף שהיה לסטייפלר...

שלא תהיה כל היום בעדכונים על פוליטיקה חרדית... שלא תהיה מחובר לעדכונים שוטפים... אל תקרא עיתונים... אל תחזיק פלאפון...

אה... זה בלתי נסבל??? זה קשה??? **אתה צודק!! זה נורא קשה!!!** ההההההה... שאני כבר לא יכול לעשות את זה... אבל חיפשת עמל התורה... אתה משתוקק טיפ טיפה ככה לרעוד בערבות סיביר ולצאת משם אריה כמו הסטייפלר...? אתה משתוקק להיות בן עליה שעמל בתורה כמו אותם בחורי ישיבות עם התת תנאים של פעם... **אז זהו!!! שאין צורך לשכפל בעיות...** יש לנו תת תנאים משלנו שלא מביישים את הדורות הקודמים... ואם אתה באמת מחפש עמל התורה... אז הנה... נתתי לך פה מגרש רחב מאוד... תאכל טוב... שהאוכל יהיה טעים... תישן בשמיכת פוך... שיהיה לך שינה טובה... **אבל שהראש שלך יהיה נקי!!!** נקי כמו הבחור מיישיבת חברון של אז... שהדבר היחיד שהוא הכיר זה את החמישים חברים שלו שאיתם הוא עמל בתורה... וחוף מזה הוא פגש רק ערבים טפשים ובערים... זה המלון חמש כוכבים שהיה לבחורי ישיבות של פעם... שהיום אנחנו נמצאים בתת תנאים בנושא הזה...

לסיכום: הגיע הזמן לעשות שינוי בתפיסה ולהתעדן בהתאם למציאות:

אם פעם עמל התורה התמקד בללמוד בכל מצב... גם כשכינה עוקצת אותך וגם כשרוח מזרחית נושבת עליך וגם כשאתה צריך להכין לעצמך את האוכל (שאינו) ואתה לא יודע אם מחר יהיה לך אוכל...

אז היום חזרנו לעמל התורה מהסוג של רבותינו האמוראים!!!

היום עיקר עמל התורה זה להשיל מעליך כל נושא אחר שמעסיק אותך... אף אחד לא אמר שזה קל... אדרבה... קוראים לזה עמל!!! עמל התורה ומי יודע... את המשפט הבא אני אומר בהירות גדולה... (והוא רחום יכפר עוונך...) מי יודע אם התת תנאים שיש בדורנו לא יותר קשה מהתת תנאים של פעם... יתכן שיותר קל ללמוד תורה ברעב ובצמא ובחוסר כל... מאשר להתנתק מכל קוי נייעס... ולהתנתק מכל מידע ולא להחזיק פלאפון ולכה"פ לא לנהל שיחות שלא חיוניות בשבילנו... מי יודע אם זה לא תת תנאים יותר מאשר פעם...

ואני רוצה לחזור לחבר שלי הזה... האברך הזה שלא מחזיק פלאפון... ואני כל פעם מתעצבן עליו שהוא נהיה בן אדם לא מן הישוב... אתה יודע מי אני??? אני אותו ליבל העגלון שהתעצבן על הבחור ישראל מאיר... זה שהולך ללמוד בישיבה וליבל כל פעם מתעצבן עליו... תגיד לי ישראל מאיר קנייבסקי... אתה בן אדם לא מן הישוב... מאיפה תתפרנס... מאיפה יהיה מה לאכול... **אני ממש גלגול של ליבל!!!** כי התת תנאים של אותו ישראל מאיר שהפך אותו לבן אדם שלא מן הישוב... הרי היום התת תנאים הזה מתבטא

ו... והגיע הזמן שנבין שזה מתנקם **בראש ובראשונה** בשקיעות בתורה!!!

הגיע הזמן שנבין **שעיקר העבודה של עמל התורה בדורנו** זה להזיז דברים לצד!!! להזיז כל מיני נתונים מיותרים ולהניח אותם בצד...

זה עיקר העבודה של עמל התורה בדורנו!!!

מה אני מתכוין לשלול??? תבין: פעם עיקר עמל התורה היה ללמוד מתוך צער ותת תנאים... לבחור ישראל מאיר קנייבסקי לא היה מה לאכול... והיה לו קר שם ברוסיה הקפואה וגם הנר נכבה לו... ומתוך התת תנאים האלו הוא בכל זאת עמל בתורה!!! אבל אנחנו...??? **גם לנו יש תת תנאים...** **רק מסוג אחר לגמרי לגמרי...** לישראל מאיר של הדור שלנו דווקא בכלל לא קר... והוא גם לא רעב... ואין לו בעיות של תקציב של נר למאור בבית מדרש... אבל יש לו תת תנאים של אינספור נתונים שחולפים לו מול העיניים בעל כרחו ש... שלבחור ישראל מאיר מביאליסטוק לא היה כ"כ הרבה כינים שעוקצות לו מידי יום את החשיבה... אותו ישראל מאיר היה אמנם רעב!!! אבל בראש שלו לא היה שום דבר חוף מקהילות יעקב!!! הראש שלו היה נקי ופנוי לגמרי... לא היה לו שום שיג ושיח עם איוון וסטפן של ביאליסטוק... לא היה לו שום מודעות רחוב ענקית ועיתונים חינוכיים שמתגלגלים בין הרגלים ולא עשרות טלפונים ביום בשלל נושאים... לא היה לו אפשרות להיות מעורב בפוליטיקה ולא שמע ולא פגש כמעט אנשים זרים... לא היתה תחלופה כ"כ גדולה של אנשים... להזכיר: הבחור ישראל מאיר קנייבסקי **לא גדל בבני ברק** עם 208.000 חרדים... הוא הכיר בסה"כ חמשה עשר בחורים (עד חמישים) של הסניף הנידח של ישיבת נוברהדוק בנקודה הקטנה הזו ברוסיה הלבנה... ממילא הראש שלו היה נקי ופנוי לגמרי לתורה...

ואילו אנחנו נמצאים בתת תנאים... אנחנו חיים עם ג'וגל שלם של מלא מלא נתונים שמרצדים לנו מול העיניים... מלא מלא אנשים... מלא מלא אירועים... (אירועים זה כבר בשביל היום שלפני ואחרי הקורונה...) ונדרש מאיתנו בכל זאת להיות מונחים בלימוד... **ממילא פה הטעות!!!** שכשרוצים לתת לי מושגים בגדלית בתורה של הסטייפלר... כשרוצים לתת לי כיוון איך ניתן לגדול סטייפלר... **מה אומרים לי???** מספרים לי על התת תנאים שהיו לו שם ברוסיה ובכל זאת הוא ישב שם ולמד... ואם אני רוצה לגדול סטייפלר אז אני צריך להיות גם קדוש כמוהו ולהיות מוכן ללמוד ברעב ובצמא ובחוסר כל... **עזוב... עזוב... זו הבעיה הכי קטנה שלנו...** עזוב את התת תנאים שהיה לסטייפלר... **לא זו הסוגיה!!!** הסוגיה היא התת תנאים שיש לך **שזה לא היה לסטייפלר!!!** בחור ישיבה: אתה נמצא בתת תנאים של ריכוז ושקיעות בתורה... ולא באשמתך... אבל אם אתה באמת רוצה לגדול סטייפלר... אז את כל העמל והיגיעה שהסטייפלר יגע בכפור וברעב של רוסיה... את כל העמל הזה אתה צריך למקד במוכנות הנפשית מצידך להשיל מעליך כל נושא שמוציא אותך מהריכוז... **אם אתה רוצה שאני אמחיש לך איך תבין מה מוטל עליך לעשות:** תעמיד את הנוף המרצד והסהרורי והלא רגוע שיש לך- אתה... מול הנוף הקבוע והלא

זהרו בני עניים שמהם תצא תורה... ואולי גם בעניים עצמם...

ר' קלמן חזר מהגינה מופתע... המום... הוא לא הצליח להירגע... אני לא שמתי עליו שקל!!! התייחסתי אליו כאילו הוא כלומניק... עוד אחד מהעניים של הכפר... אבל עכשיו... הגיע השנה של מעשר עני... ופתאום הוא הופיע עם הילד שלו... זה פעם הראשונה שהוא מופיע... והוא הגיע כדי לקבל את החלוקה של מתנות עניים... והוא הגיע קצת מוקדם ואני הייתי עסוק עדיין באריזה של המעשר... כידוע: מעשר עני זה לא כמו לקט שכחה ופאה שהם מתחלקים בצורה של ביזה שכל אחד חוטף לעצמו ולוקח... אבל במעשר עני זה עובד בצורה יותר מסודרת... בצורה של חלוקה!! צריך מתנה הגונה שיש בה כדי שבעו... מן השמן רביעיית, ומן האורז משקל 53 דינר, מהחרובים 3 קבין, אגוזים 10, אפרסקים 5 רימונים 2, אתרוג אחד, בקיצור: זה ממש חלוקה לכל דבר... תכל'ס... אני הייתי עסוק עדיין באריזה והוא עמד שם עם הבן שלו... ואני שומע אותם מדברים ו... והם פשוט הוציאו אותי מהריכוז... הוא פשוט ראה שזה מתעכב... אז הוא שינן עם הבן שלו את כל המראי מקומות בעניין מעשר עני במתינתא דרבי חיא ורבי אושעיה, והבן שלו בן השש מפרק ליה במתינתין בכזה חיות וכזה גישמאק... לא האמנתי!!!! ידעתי שהזהרו בני עניים שמהם תצא תורה... אבל כאן גיליתי שהזהרו בעניים עצמם... החזות החיצונית לפעמים מטעה... בקיצור: שמתי עליו עין... התחלתי לעקוב אחריו וגיליתי שמאחורי הבעקצ'ע המרופט שלו מסתתר לו תלמיד חכם ענק... התחלתי להידבק אליו... שאלתי אותו: איפה היית עד היום?? למה זה הפעם הראשונה שאתה מגיע לחלוקה של מעשר עני?? עד היום לא היכרתי אותך... ר' יונדב השפיל את מבטו ואמר: עד היום השתדלתי להחזיק מעמד... אבל כיום זה הגיע למצב שאם אני לא אקח ממתנות עניים אני לא אוכל לשלוח את הבן שלי לעסוק בתורה... והבן שלי הוא ניק וחכים טובא... וכאן כבר אין לי רשות להתגלגל בצער ובדוחק על חשבון התורה של הבן שלי... ולכן החלטנו להתחיל ליטול מן המעשר עני... בפרט ששנה הבאה זה שמיטה ואין לקט שכחה ופאה ואין פרט ועוללות... ואם עד היום עוד הייתי מתפרנס בתור פועל והייתי לכה"פ יוצא יחד עם הבן שלי והיינו עובדים יחד וגורסים יחד ואוכלים תוך כדי כדין התורה... אז שנה הבאה גם זה לא יהיה... ואז באמת אני כבר לא אוכל לשלם שכר סופרים ומשנים... לכן השנה נכנעתי והחלטתי שאם על עצמי אני לא חס... אבל אני לא יכול לסכן את התורה של הבן שלי ולכן החלטתי ליטול מן המעשר עני... ר' קלמן התרגש ואמר: ר' יונדב... תנוח דעתך!!! דבר ראשון: תהיה רגוע... יש לי עוד כמה שדות בערבה הדרומית באזור ששייך לעמון ומואב ושם אין שמיטה!! חז"ל השאירו את המקום הזה שישאר כדין חז"ל כדי שעניים יוכלו ליטול משם לקט שכחה ופאה ומעשר עני... כך שתהיה רגוע... חוץ מזה אני רוצה לזכות כבועז בשעתו... "גם שול תשולו לה מן הצבתים..." אני רוצה לזכות להחזיק תורה... זה זכות שלי!!! זה לא צדקה... זה לא מעשר עני... זה הזכות שלי!!! אני רוצה שיהיה לי זכות בתורה שלך ושל הבן שלך...

תזכורת: עירובי תבשילין!!!!

מזכירים את המודעה הזו?? עירובי תבשילין זה משהו שצריך תזכורת... יש לאנשים נטיה לשכוח את זה... אז זהו!!! ברצוני לעשות תזכורת!!! ידידי היקר: אתה זוכר שלפני תשעה חודשים היה סגר... והכל נעשה דרך הבית... ואז החלטת מחוסר ברירה להכניס מחשב עם מייל הביתה... אתה זוכר איך עשית את זה בלב כבד?? אתה זוכר שהתייעצת ושאלת ובררת ובסוף הוחלט שאין ברירה... הייבים!!! הייבים להכניס... אבל קבלת על עצמך ועשיית תקיעת כף יד ימין עם יד שמאל... והבטחת לעצמך שברגע שכבר לא נצטרך את זה... ברגע שתעבור התקופה הקשה הזו אנחנו נגיד שלום לחיבור לרשת... נתנתק מזה ונחזור לשפיות... זוכר שככה הבטחת לעצמך? זוכר שככה הכרת בכל עוז??

או בבקשה!!!! תזכורת!!!!

כעת בימים אלו לאט לאט חוזרים לשגרה וזה הזמן להתנתק... אה... אתה מיוחד שעוד מעט שוב יהיה סגר... אז מה העניין?? אני אחזיר לך בשאלה: לשיטתך!!! אם בלאו הכי עוד פעם יהיה סגר... אז למה מנסים לחזור לשגרה?? נו... למה?? כי... כי מנסים לחזור לאיפוס... לחזור לסדר יום נורמלי... גם אם נצטרך שוב לחזור לסגר... אבל לפחות הוי כמה ימים נורמליים באמצע שיוכירו לנו מה זה לימודים ומה זה שגרה... אז בבקשה!!!! מכל מלמדי השכלתי... זה הזמן להתנתק ולו בשביל לנסות לחזור לאיפוס... לנסות לחזור לבית הנקי והשמור שלך...

לא!!! אל תחכה שהקורונה תגיד שלום ולא להתראות... כבר עכשיו תנתק מזה... אה... יכול להיות ששוב נחזור לסגר?? בסדר... כשנחזור לסגר תחזיר אותו... ועד אז לפחות תשמור קשר עין עם השפיות... לפחות תשמור קשר עין עם ההכרזה שלך שהבטחת לעצמך שזה רק לתקופה הזו...

הסיפורים העצובים מתחילים לצוף על פני השטח... התלמידים שחזרו לבית הספר לאחר תקופת הקורונה... פתאום הנהלת החידר והבית יעקב עומדים ו... ופוגשים כל מיני תלמידים שפניהם אינם כתמול שלשום... זה לא פשוט!!! יש השלכות לא פשוטות לקורונה!!! וכעת הזמן לצאת לשיקום... לצאת לגמילה... לקיים מצוות ביעור מעשרות... ביערתי הקודש מן הבית... לנקות את הבית מנוקי הקורונה... ולשקם את הנוקיים... כן... היו כך וכך אנשים שהיו מורדמים ומונשמים כתוצאה מהקורונה... ויעידו ההורים כמה ילדים היו בתקופה הזו מורדמים ומונשמים בחיבור למחשב!!! אוי אוי אוי... הלוואי וילדים... הבעיה שגם אנחנו המבוגרים... בן אדם שנצמד למדיה... הוא מורדם ומונשם כפשוטו... וההוכחה העצובה ביותר זה... זה שתראה מה קורה ברגע שאתה מנסה לחשוב להוציא את זה מהבית... תראה איך המוניטור מתחיל להשתולל... תראה איך הלחץ דם שלך עולה... איך כל המרדמים מתחילים לקפוץ... זה רק מראה לך כמה אנחנו מורדמים ומונשמים לאפשרויות שנאלצנו להכניס הביתה וכעת הגיע הזמן להוציא אותם ויפה שעת אחת קודם...

כן!!! כותב השורות הוא אחד שיש לו מחשב בבית... יש לי אפילו חיבור למייל בבית... אמנם לא יותר... אבל לצערי לא פחות... לדאבוני הרב אין לי את האפשרות לפחות מזה!!! (הנס שלי שהמחשב שלי כזה איטי וסיעודי שמה שאני כותב מופיע רק אחרי חצי דקה... בזכות זה אני לא ממוכר...) אבל אתה יכול להתנתק מזה... והבטחת לעצמך שתעשה את זה!!! אז אנא... זה הזמן!!! זה הזמן לגדור את חומות מגדלי שנפרצו... או אז נוכל להשתחוות י"ג השתחוואות כנגד י"ג פרצות בחומה שישבו ונגדרו בחזרה...

עבר שבוע ימים... ונקישות בדת של ר' יונדב... מי בפתח?? ר' קלמן בעל השדה... תקשיב ר' יונדב... כל שנה בתקופה הזו שלפני תנוכה אני עולה עם המשפחה שלי לירושלים לביכורי זיתים ושמן... הביכורים האלו הם פחות שמחים ועליצים כמו הביכורים הרגילים... כי... כי זה כבר מאוחר וזה לא זמן שמחה... ולכן מסוכות עד תנוכה אין דין מקרא ביכורים... וברגע שאין דין מקרא ביכורים אז כבר אין הרבה הבדל בין בעה"ב לשלוח... תמיד הבעל הבית עצמו רוצה לעלות לירושלים... כי רק בעל הבית יכול לומר "אשר נתת לי ה'" ואילו שלוחו לא יכול לומר את זה... אבל בביכורים כאלו שבלאו הכי אין מקרא ביכורים אז אין ממש הבדל בין בעה"ב לשלוח... רק מה?? בכל זאת אני אוהב לעלות לירושלים באזור של תנוכה להתעדכן בנייעס שהתחדש בלשכת הגזית בחודש חצי האחרונים... (בדרך כלל אחרי סוכות יש כל מיני התפתחויות... בפרט עכשיו אחרי הקורונה... בטח יש כל מיני תקנות והנחיות חדשות שיצאו מדיני גזרות של אדמו"ר וכן בן אבישלום ועברו את האישור של לשכת הגזית או שלא עברו) אבל השנה... היות ואני עדיין תחת רושם המפגש המפתיע שלי איתכם... רציתי לשאול אותך: האם היית בחג הסוכות בירושלים?? ר' יונדב הסימיק... וענה: לא!!! לא היה לי כסף לעלות וליראות גם את המינימום של ה"איש כמתנת יד" לא היה לי... גם את הקרבן יולדת של אשתי מיענקי הקטן שלי ששבוע הבא עושה חלאקע... גם את זה לא ב"הישג יד" שלי... אז ממילא אשתי לא יכולה לאכול בקדשים... אז די... נשארתי פה "ולולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי" ר' קלמן הזדעזע ופרץ בבכי ואמר: תקשיב ר' יונדב... בשביל זה באתי!!! יש לי כעת ביכורי שמן חיתים שאני צריך להעלות לירושלים... חוץ מזה הצטבר אצלי סכום לא רע של מעשר שני שצריך להיאכל בירושלים... והשנה אני רוצה שאתה תהיה השליח שלי!!! במקום שאני אעלה לירושלים ואעשה שטייגן במשך שבועיים בק"ו ובנין אב הטריים שהתחדשו בלשכת הגזית... אני מעדיף שאתה תלך עם כל המשפחה שלך... תהיה השליח שלי להעלות את הביכורים!!! ותשאר שם שבועיים עם כל המשפחה ותאכלו מפריה של מעשר שני ותשבנו מטובה... ו... ואני כבר סומך עליך שאתה תתעדכן בלשכת הגזית בכל החידושים... ואם אתה והבן שלך תעשו שטייגן בבית המקדש... אז אני ארויח שטייגן של כל החורף כולו איתכם!!! כי תורתכם משתמרת ואתם תאכלו לפרוק אצלי במשך חורף שלם את מה שהטענתם בשבועיים האלו... לכן יותר ריווחי לי שאתם תלכו לירושלים מאשר שאני אלך... ר' קלמן סיים וכמעט בא לצאת... אבל רגע... אמרת ש"לא תשיג ידך די שה" לקרבן יולדת... ר' קלמן מיד הוציא שמונה מאות שקל... הרי עלי קרבן יולדת... עשירה!!! לא עניה... אל תקריב שתי תורים כמו עני... אני משלם לכם עולת בהמה וחסאת העוף... ר' יונדב ניסה להתווכח... אבל ר' קלמן כבר התחייב וזה מאוחר... (וכידוע... כשעשיר מתחייב קרבן יולדת של עני... הוא מתחייב קרבן עשיר) ההתרגשות בביתו של ר' יונדב לא ידעה גבולות!!!!

ההפתעה הזו נפלה עליהם בפתע פתאום... ר' יונדב ומשפחתו מיד נכנס לבידוד שבעה ימים... בטח... ר' יונדב הוא אחד מהטמאים הקבועים כאן בעיר... לא בגלל שהוא עם הארץ... אדרבה... ההיפך הגמור!!! בגלל שידיו מלוכלכות כל היום כמו דוד המלך בענייני טומאה וטהרה ואיסור והיתר... משפחת יונדב כולה התחילה בספירת שבעה לטהרת מת... אבא ומוישי בן השש ויענקי בן השלוש ואמא והילדות עלו לירושלים בחודש כסליו... אבא אוחו בידיים שלו ביכורי שמן ויין סגור הרמטית בכד חרס מוקף צמיד פתיל...

כשהם הגיעו לירושלים אמנם לא קיבלו אותם כמו מביאי הביכורים... אמנם החליל לא היכה לפניהם... אבל זה לא אישי... זה בסה"כ בגלל שזה כבר מאוחר... ר' יונדב דבר ראשון נכנס למקדש והגיש את הביכורים לפני הכהן ממשמרת מלכיה... אח"כ אבא ניגש והקריב את חטאת העוף ולאחמ"כ עולת בהמה דילדת... ואז כל המשפחה התמקמה באכסניה של ירושלמי יקר ש... שתן דקות ספורות וזה את ר' יונדב שמדובר ב"ח אמיתי" סו"ס חכמת אנשי ירושלים שיש להם טבעיות עין מהירה יותר... ותוך שעה שעתים הם כבר התחילו לדבר בלימוד ו... ושכחו את עצמם... למחרת כבר ר' יונדב ישב בשורות הראשונות של סנהדרי קטנה של הר הבית והתנצח במלחמתה של תורה... אמא והילדים ישבו בירושלים עיה"ק ואלו מפריה ושבעו מטובה... וכל ערב אבא דאג להביא להם כמה כזיתים של בשר שלמים או תודה שהביאו לו... אל דאגה ר' קלמן... אנחנו עוד נחזור אליך מלאים וגדושים בחידושי תורה מאירים ושמחים... יהי רצון וצליח בחורף אחד להקיף את כל מה שקבלנו כאן בשבועיים בציון שממנה תצא תורה...

למה לא קניתי את ה"לבונה" נגד הקורונה??

הרמב"ם בסוף ספר קדושה ביד החזקה כותב משפט מאוד מעניין: **וּכְפִסְפָּסָה** (את הדם, ומקיים בזה מצות כיסוי הדם) **לֹא יִכְסֶה כְּרַגּוֹ אֲלֵא בְיָדוֹ אוֹ כַּסְפִּין אוֹ כַּפְלֵי, כִּי שָׁלַח יָנֵהוּ כֶּהֱסָ מִנְהַג בְּיָדוֹ, וַיְהִי מַלְוֹת חַיִּוּוֹת עָלָיו, שְׁאִין הַכְּבוֹד לְעַלְמָן שֶׁל מַלְוֹת אֲלֵא לְמִי שְׁפִיזָה כֶּהֱן כְּרוֹךְ הוּא, וְהִלְכֵנוּ מִלְמַשָּׁשׁ כְּחוֹשֵׁךְ וְעַד כְּאוֹתוֹ נִרְ לִישָׁר הַמַּעֲמָקִים וְאוֹר לְהוֹרוֹת נְתִיבוֹת הַיּוֹשֵׁר וְכֵן הוּא אוֹמֵר: נִרְ לְרַגְלֵי דְבָרֶיךָ וְאוֹר לְנִתְיַבְתִּי**

האם הבנת מה הרמב"ם אומר פה?? אתה קולט איזה חידוש גדול הרמב"ם מחדש פה?? **העניין הוא כך:**

ברמת העקרון היה אמור להיות שביציאת מצרים ברגע שהקב"ה בחר בנו להיות עבדים שלו... מכאן ואילך **זה עניין שלנו!!! זו בעיה שלנו!!!** הקב"ה לא אמור לגלות לנו מה הוא רוצה... זה כבר כאב ראש שלנו... מכאן ואילך כל אחד אמור לפתוח מעבדת ניסוים משלו ולנסות את מזלו למצא חן בעיני הקב"ה... לנסות "לקלוע לטעמו..." ומי שהיה לו מזל והוא קלע למטרה הוא זוכה במכרז... הוא נהיה אהובו של הקב"ה והקב"ה שמח בו... ומי שלא זכה אז לא... לא קלע למטרה... **תבין: ככה זה בכל דבר בעולם!!!** הנה לך... כעת כל חברה מנסה את מזלה לייצר חיסון לקורונה... נו... איזו חברה תזכה לייצר את החיסון היעיל ביותר?? לא יודע... מי שיהיה לו את המזל והוא יקלע למטרה... החברה שתצליח לנחש מהו החיסון שמצליח לפרק את הד. נ. א. של הנגיף היא זו שתצליח להוציא את העולם ממעגל ההדבקה של הקורונה... לא ככה??

אז לכאורה אותו דבר כאן: ה' בחר בנו לעבדים!!! שנעשה את רצונו ובזה נציל את כל העולם מהקורונה (-נגיח...) עכשיו איך?? מה בדיוק צריך לעשות?? איך מצליחים לנגוע בנקודות הנכונות ולפעול ישועה ורחמים?? כעת כל אחד אמור לגשש באפלה ולנסות לנחש... לנחש מה הכי מוצא חן בעיני ה'... (שוב: בדיוק כמו לייצר חיסון לקורונה צריך לעשות את הניחוש הנכון... ככה לפעול ישועה ורחמים בנושא הקורונה מול הבורא יתברך גם כאן צריך לכאורה ניחוש מוצלח מה יכול להשפיע בשמי שמים) **וכאן חברות הייצור נכנסות לאתגר במלא המרץ:** אני הליטאי מגשש באפילה ומנחש שכך וכך זה רצון ה' וזה מה שעושה נחת רוח לה'... ואילו אתה החסידי... לך יש ניחוש משלך... גם אתה גשש באפילה... עשית כמה ניסוים מוצלחים... וכעת נראה לך שכך וכך רצון ה'... וזה מה שעושה נחת רוח לה'... ואתה טוען קלעת לנקודה... אבל חכה ידידי החסידי... אל תמהר להתלהב... כי אני חושב שדווקא הניחוש שלי יותר מוצלח משלך... אני קלעתי לטעמו של הקב"ה יותר ממך... ואתה החסידי עוד תתכה אצלי בתור... והחסידי כמובן לא נשאר חיב... והוא בטוח עוד יותר מהליטאי שהדרך שלי היא הנכונה ו... ואני קולע לטעם של הקב"ה... והליטאי הוא זה שישב שם בתור ויחכה לי כמה שעות עם הקוויטעל...

נו... ותכל'ס... מה האמת?? מה האמת?? מה האמת??

שלא תבין: אני כעת לא מפנה את השאלה לא לליטאי ולא לחסידי... כי שניהם "יודעים" את התשובה... בבבבטח... כל אחד בטוח לגמרי לגמרי בצדקת דרכו... ומצידו הוא בכלל לא רואה פה שני צדדים... **אז אני מפנה את השאלה לחלל העולם:** עולם יקר... אתה יכול לגלות לי מי צודק?? **העולם מושך בכתפיו ועונה...** מאיפה אני יודע... בדיוק כמו שבמשך תשעה חודשים לא ידענו מה החיסון המתאים... כל אחד גישש באפלה... כל אחד השקיע מיליארדים בשביל לנסות לקלוע לנקודה... ימיים יגידו ורק בחודשים הקרובים נוכל לדעת סופית איזה חברת תרופות קלעה למטרה... **אותו דבר טוען העולם - אותו דבר כאן...** כל עובד ה' מגשש באפילה ומפתח את הניחוש שלו מה העבודת ה' הכי רצויה... ותכל'ס ימים יגידו... ובאחרית הימים בורא עולם יתגלה ויכריז מי ניצח במכרז... מי קלע למטרה... ומי שלא קלע הפסיד בגדול ובבושת פנים...

אז זהו שלא!! בדיוק את זה הרמב"ם מתכוין לשלול!!

שְׁאִין הַכְּבוֹד לְעַלְמָן שֶׁל מַלְוֹת אֲלֵא לְמִי שְׁפִיזָה כֶּהֱסָ... והלכנו מלמשש כחושך ועדך אותנו **נִרְ לִישָׁר הַמַּעֲמָקִים וְאוֹר לְהוֹרוֹת נְתִיבוֹת הַיּוֹשֵׁר וְכֵן הוּא אוֹמֵר: נִרְ לְרַגְלֵי דְבָרֶיךָ וְאוֹר לְנִתְיַבְתִּי** אומר הרמב"ם: זה בדיוק הכבוד שאנחנו כ"כ מחויבים לרוחש למצוות ה'... ה' נתן לנו מצוות!!! מה זה מצוות??

מצוות פירושו שה' דיבר איתנו ברור!!!! ה' אמר לנו בדיוק בדיוק בדיוק מה הוא רוצה!!! **אנחנו לא מגששים באפילה! לא! ממש לא!!!** "אנוכי" (ה' אלוקיך) ראשי תיבות: **אָנָּה נְפִשִי כְּתִיבַת יְהִיבִית**... ה' כתב כביכול את עצמותו בתורה!! הכל כתוב בתורה... אין צורך לנחש מה ה' רוצה... אין צורך לגשש באפילה... הכל כתוב אש שחורה ע"ג אש לבנה... ולא נותר לי אלא לפתוח את השולחן ערוך ולראות אחד שתיים שלוש מה ה' רוצה ממני! לא נותר לי אלא ללכת לרבי שלי שע"פ כללי ותנאי התורה יש לי את האפשרות לברר ולבין איתו מה ה' רוצה ממני... אני מקבל ממנו הדרכה בעבודת ה'... ומה שהוא יגיד לי זה!!! זה רצון ה'!! **ביהדות אין גישוש באפילה!!! אין ניחושים!!! תוצאת המהראש...** נר לרגלי דבריך ואור לנתיבתי!!! אין חושך!! יש נר!!! והנה הוא דבריך... דבריו של ה'... הוא אור לנתיבתי ומגלה לי מה רצונו...

דא עקא!!! שאנחנו בבחירתנו... **בוחרים לפעמים לשים בצד את דבר ה'** ואנחנו מתחילים לדעות בשדות זרים... מחפשים כל מיני דרכים עקיפות... וכאן אנחנו באמת מתחילים לגשש באפילה!!! אני זוכר את עצמי מתמודד עם כל מיני קשיים... ושואל את עצמי: לך תדע... איזה קבר יכול לעזור לי... איזו סגולה יכולה להושיע אותי... כן... זה בדיוק ההבדל בין סגולה למצווה... סגולה זה גם משהו שעובד!! אי אפשר להגיד שלא!! יש מקום ביהדות לסגולות... אבל יש הבדל אחד בין רצון ה' לבין סגולה... בסגולה אתה בהחלט מגשש באפילה... יורה לכל הכיוונים... מנסה את כל הסגולות האפשרויות ובא נראה מה הכי יקלע למטרה... אבל מצווה? לנסות לגשת בצורה יסודית ולהבין מה ה' רוצה ממני?? כאן נר לרגלי דבריך ואור לנתיבתי!!! אין גישוש באפילה!!! יש דברים ברורים!!!

לפי מה הדברים אמורים?? יש משפט פסול שאנשים משתמשים איתו... משפט פסול שצריך להוקיע אותו... יהודי מושך בכתפיו ואומר: **אני לא יודע מה רצון ה'...** מאיפה אני יודע מה ה' רוצה שאני אעשה...

אין כזה דבר לא יודע מה ה' רוצה שאני אעשה!!! אין כזה דבר!!! אחרי שיש לנו תורה תמיד אפשר לדעת מה ה' רוצה שאני אעשה... אני חוזר: מאז שעמדנו בהר סיני וקבלנו תורה יש!!! יש לנו דרך בכל נתון לדעת מה ה' רוצה ממני כעת... יתכן!!! יתכן שאתה לא יודע לגמרי מה רצון ה'... ולכן צריך להחמיר... יתכן שצריך לקחת בחשבון כמה אופציות... אבל להגיד שאני לא יודע מה צריך

לעשות?? אין כזה דבר!!! נר לרגלי דבריך ואור לנתיבתי!!! אנחנו לא מגששים באפילה!! אנחנו לא חברת תרופות שמנחשת ועושה ניסוים ועובדת על ריק... **אין כזה דבר!!!** כן... יש יצר הרע מיוחד שאני מעדיף להישאר בסימן שאלה ולהכריז שאני לא לדעת מה ה' רוצה שאני אעשה... (כל שטח אפור ביהדות משחק ישריות לדידי של היצר הרע... מסיבות מובנות)... **אבל זה לא נכון!!!** יהודי שלא יודע מה רצון ה' זה כמעט כפירה בקבלת התורה!!! מאז שה' נתן לנו את התורה... מונח בזה שיש לנו הדרכה מעשית על כל צעד ושעל... אז אם זה בהלכה... בשביל זה יש שו"ע... ואם זה בכל מיני נושאים של "בכל דרכיך דעהו" בשביל זה יש רב... ואם אין לך רב... אז תעשה לך רב... מה שבטוח אל תגיד שאתה לא יודע מה ה' רוצה... אם אתה רוצה... תגיד שאתה מעדיף לא לדעת מה רצון ה' כי ככה אתה יכול לעשות כל פעם מה שאתה רוצה בלי מצפון... אבל להגיד שאתה מגשש באפילה ולא יודע מה ה' רוצה שתעשה? זה שקר וכזב!!!! זו עלילת דם... זה להפוך את הקב"ה כאילו הוא בא בטרוניה עם בריותיו... כאילו ה' זרק אותך בעולם שתנסה לנחש מה הוא רוצה... ואתה מנסה לקלוע למטרה ואתה לא מצליח... לא!!! אני מוחה!! ה' לא השאיר אותנו ככה!!! בשביל זה נר לרגלי דבריך ואור לנתיבתי!!! בשביל זה אנחנו מחויבים לכבד כ"כ את המצוות ואת הרבנים שלנו שבזכותם אנחנו לא מגששים באפילה... אנחנו יודעים בדיוק מה צריך לעשות... ---

אגב: זה ההלם שהיה לעם ישראל ביציאת מצרים!!! לפני שעם ישראל יצאו ממצרים הם שאלו מהם כלי כסף וכלי זהב... הם רוקנו את מצרים... למה?? כי **אנחנו לא נדע מה נעבוד את ה' עד בואנו שמה...** תבינו מצרים: אנחנו לא יודעים מה ה' רוצה... אז אין לנו ברירה אלא לקחת את הכל... אנחנו מצידנו יורים לכל הכיוונים ונקווה שלפחות בטעות נקלע פעם אחת לפחות לנקודה... (כן... כמו שכולנו מבינים שהחיסון לקורונה זה דבר מאוד מאוד חשוב... בשביל לייצר אותו שווה להשקיע מיליארדים ע"ג מיליארדים... ולעשות מיליון ניסוים... שלפחות אחד יצא מתאים.)

ולפתע!!!! משה רבינו פונה לעם ישראל ואומר להם: ולקחתם אגודת אזוב!! אתם יודעים מה ה' רוצה?? ה' רוצה שתקחו אגודת אזוב... זה הכל... עם ישראל מסתכלים על משה ולא מבינים... אתה מתכוין למדינה שקוראים לה אגודת אזוב?? זה שם של יבשת... מה זה אגודת אזוב הזו?? עונה להם משה: לא!!! זה זה... זה האגודת אזוב המוכרת מהגינה... זה מה שה' רוצה... **עם ישראל לא מבינים:** אבל זה עולה בסה"כ חמש שקל... איך זה יכול להיות?? אנחנו פה מתארגנים לתקציב של מיליארדים... לנסות מליון ניסוים לקלוע לטעם של ה'... ואתה ככה מגיע אלינו ושולף לנו סודות מההדר ואומר לנו לקחת איזה אגודת אזוב והוזהו?? **עם ישראל המומים!!! לא מבינים...** זה לשון המדרש: **מַשֵּׁל לְאֵחָד שֶׁלְקַח כְּרַגְלָיו וְחָזַר עַל כָּל הַרְפָּאִים... (ניסה את כל החיסונים) וְלֹא נִתְרַפָּא, וְכֹא חָזַר וְחָזַר לוֹ, אִם אֵתָּה מִבְּקַשׁ לְהִתְרַפָּאוֹת דְּבַרְךָ קַל אֵתָּה מִתְרַפָּא, טַפּוֹל לָךְ גַּלְלֵי כְּהֵמָה,** (דבר מצוי... ואפילו בזוי... שכולם זורקים אותו ולא מייחסים לו חשיבות) **כך אמר משה לישראל: אִם אֵתָּה מִבְּקַשׁ לְהִיגָאֵל דְּבַרְךָ קַל אֵתָּה נְגַלְלִים, וְלֹקַחְתָּם אֲגוּדַת אֲזוּב"א** אמרו לו **למשה רבינו: אֵתָּה אֲגוּדַת שֶׁל אֲזוּב... כִּמָּה מֵינִים מִמֶּנָּה לְרִיב? אָמַר לָהֶם: אֲפִילוֹ אֲחַד!! הִיא גְרַמָּה לְכַסּ לִישָׁר בְּיַת מַלְאָכִים וְכִיָּת הִיא** ההלם שהיה לעם ישראל... זה בדיוק אותו סוג של חוסר אימון שיש לי לכל מיני תרופות אלטרנטיביות שאנשים מציעים בתקופת הקורונה... כן... יש כאלו שמציעים לקחת לבונה וזה מרפא את הקורונה... זה עולה בסה"כ עשר שקל... ואני מודה שגם עשר שקל לא הסכמתי לבזבז על זה... **תנחש למה?? כי עשיתי חשבון פשוט:** אם הלבונה הזו באמת היתה באמת מרפא באופן מדעי... אז בטח היה לזה ביקוש אדיר... ואם היה לזה ביקוש אדיר... אז אוטומטית היה מחסור בלבונה... ואז היה תחרות אדירה... ואז... בשיא המצוקה של המחסור בלבונה... הייתי עושה קששרים... ומישהו היה משיג לי איזה "שמעק לבוינה" אחרון שנשאר בשמונה מאות שקל והייתי רץ לקנות את זה... אבל ברגע שהלבונה עולה עשר שקל בחנות... וטראמפ שכבר בזבז מיליארדים על הקמפיין שלו... הפסיד בבחירות בגלל שהוא לא דאג שאזרחי ארה"ב יקחו לבונה בעשר שקל..

אאאפסס... זה... זה לא נשמע

אז זהו!!! שזה בדיוק החוסר אימון שהיה לעם ישראל!! יש עולם שלם!!! שכל העולם היו רוצים לנחש מה אלוקים רוצה... כולם מוכנים לשלם כל הון שבעולם למצא חן בעיני הבורא... פרעה יורה לכל הכיוונים... משקיע קשרים בכל האלוהים האפשריים ולו בשביל לקלוע בטעות למטרה של האלוקים האמיתי... ופתאום מגיע משה רבינו עם שמעק אזוב ומגלה לנו שזה מה שה' רוצה... אתה קולט את החוסר אימון ברגע הראשון?? נו... ומה התשובה?? הנה!!! זו המתנה הגדולה שה' נתן לנו!!! **מתנה שנקראת תורה ומצוות!!!** ה' לא זרק אותנו שנגשש באפילה... לא נתן לנחש ולהשקיע מיליארדים לנסות מה ה' רוצה... ה' דיבר ברור!!!! ואמר לנו אחד שתיים שלוש... דא עקא שברגע שאומרים לי שלבונה שעולה עשר שקל היא התרופה לקורונה אז יש לי נטיה לזלזל... מה... עשר שקל?? אותו דבר: כשהתורה אומרת לי שצייצית ונר חנוכה... שעולים כמה שקלים בחנות... זה רצון ה'!!! אז יש לי נטיה לזלזל... מה... זה הכל??

זה בדיוק הקושי שלנו מול המצוות!!! אם המצוות כ"כ יקרות שה' פשוט בא וגילה לנו איך לקלוע לטעמו... אז איך יכול להיות שהמוסלמים והנוצרים והבודהיסטים שופכים מיליארדים של כסף וזהב בניסוים לקלוע לטעם של ה' ו... ולא קולעים למטרה... ואילו אני בעשרים שקל קונה שמן למאור וקולע ישר ללב הנקודה של אורו של עולם... **בשביל זה יש לנו משימה שנקראת כבוד!!!** בשביל זה הרבי שליט"א עומד מול הנרות חנוכה במשך שעותיים... **הדרך שלנו איך לייקר את המצוות זה ע"כ כבוד!!!** אבא שבשמים יכל לעשות את המצוות מאוד יקרות... הוא היה יכול לתת לנו להתבשל ולנחש ולהשקיע מיליארדים בשביל לגלות מה רצונו... אבל הוא ברחמיו לא עשה לנו את זה!! נר לרגלי דבריך... אור לנתיבתי... גילה לנו מה רצונו... וכי בגלל שהוא גילה לנו... לכן אנחנו לא נעריך את זה?? לכן נתייחס לזה כמו שאני מתייחס ללבונה שעולה עשר שקל?? לא יקום ולא יהיה!!! לנחם בשחיקה הזו... איך נלחם?? ע"כ כבוד!!! כבוד למצוות ודו"ק.

גיליון מס' 407 פרשת ויצא
תשפ"א שנה תשיעית

גליון זה מוקדש
לזכות בני נ"י הנולד לי במזל טוב
שנזכה לרוות ממנו ומכל יוצ"ח
רב נחת וקדושה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

ויצא יצחק לשוח בשדה - מאמר השלמה (ג)

- (א) הבה"ל (סי' מ"ו ד"ה כי) שבכה"ג גם הגר"א יודה שיש לומר כל הפרשיות אז, ובלא"ה כבר מזהיר המ"ב כמ"פ, ומרן שליט"א מעתיק דבריו בארחות יושר שאין לחכות לרגע האחרון.
- (ב) ומידי דברי בו אזכיר, שמרן מביא בשם ספר מעורר ישנים אות קצ"ט שהביא בשם הרב הגה"צ מהר"ם הכהן שליט"א מראדין [הח"ח], שאין לומר תפילה לעולם יהא אדם אלא קודם שקרא ק"ש, אבל אם כבר קרא ק"ש או שעבר זמן ק"ש, תו לא שייך לומר 'וישכם ויאמר'.
- (ג) ומרן היה מקפיד ומעורר שלא להתפלל ערבית קודם זמן 40 דק' לאחר השקיעה, לאופק ירושלים לזמן הלוח לא"י של ר' מיכל [טוקצינסקי], (שזה הזמן המשוער בו התפלל מרן החזו"א אותו קבע ר' ביינוש פינקל ז"ל), ובאותה מידה היה גם מדקדק להתפלל בצומות 30 דקות אחרי השקיעה כדי שלא להטריח הציבור, [חוץ מיוה"כ שאז יש שאלה על התקיעה ולכן מתפללים 40 דק' אחרי השקיעה], ובד בבד בודק תמיד שיהיה מי שיכריז לרבים לקרוא שוב ק"ש אחר התפילה.
- (ד) ולרגל שמחת יידי הרה"ג ר' יצחק נ"י אסיים בענייני תפילה מענייני הפרשה: אאמר"ר שליט"א פגש פעם את מרן שליט"א בברית בישיבת ראדין - נתניה וביקש ממנו ברכה לא' מילדיו, מרן שליט"א סירב לברך! והראה לו על אתר את דברי הספורנו בסוף הפרשה (פ"ב) וז"ל: **ויברך אתה. כבר אמרו אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך, אמנם סיפר ברכת לבן לבנותיו, להורות שברכת האב אשר היא על בניו בכל נפשו, בלי ספק ראוי שתחול יותר, בסגלת צלם אלוקים המברך, כאמרו בעבור תברך נפשי. עכ"ל.** ונראה שמה שסירב מרן שליט"א בעצמו לברך, כי רצה לייקר בעיניו את חשיבות תפילת עצמו, פוק חזי כשמרן שליט"א הוצרך פעם לתפילה על אחד מבניו, שלח שליח למרן הרב שך זצ"ל וביקש שיתפלל, ואמר שכשהרב שך יתפלא מה הוא צריך לו, יאמר לו שאין חבוש מתיר עצמו מבית בנוגע למש"כ בשבוע שעבר בנוגע לאמירת ג' הפרשיות בק"ש שעל המיטה העירו רבים וטובים שדעת האר"י (שעה"כ דרוש ח' מדרושי הלילה) לומר פרשיות אלו דייקא קודם חצות וכמדו' שכן מנהג מר"ר שליט"א. וכן לגבי אי אמירת ג' פרשיות בתוך ברכת המקדש שמו ברבים בשחרית, יש לציין (ה) שכ"ז במי שרגיל להתפלל בזמנה כראוי וכנכון אבל מי שמתפלל סמוך לסו"ז ק"ש האחרון כבר כתב האסורים!.
- (יש"כ גדול לידידינו הרה"ג ר' שמואל רוזנברג שליט"א על כתיבת הדברים)

פנינים על הפרשה

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה" (כח, י)

אבל מבואר ברש"י (בראשית כח, ט, כח, יא) שלא הלך מיד לחרן, אלא תחילה יגע בתורה ארבע עשרה שנה בבאר שבע עצמה (מהרש"א מגלה יז א), ואחר כך הלך לחרן.

והיה רבנו רגיל לומר בדרך צחות: הרי יעקב עסוק עכשיו בלברוח מאימת עשיו אחיו, שרוצה להורגו, ומדוע נשאר ללמוד בבאר שבע? והרי עשיו מכיר אותו שהוא יושב אוהלים ובודאי ידע שהוא לומד בבית המדרש ומיד ימצא אותו? אלא שיעקב הכיר את עשיו אחיו וידע שהוא לא ידרוך על מפתן הישיבה אפילו בשביל למצוא אותו שם! ובאמת כך היה, שכל הארבע עשרה שנה לא מצא אותו.

ואותו הדבר גם להפך, מי שמקומו בבית המדרש לא יחפש כלום מחוצה לו. כבחור למד רבנו בישיבת לומז'א בפתח תקוה, והוצרך פעם אחת לנסוע ללשכת הגיוס שעל ידי הצבא, כדי לקבל דחיה, כמנהג בני הישיבות, וכמובן הוא הגיע כשתחת חיקו גמרא, ונצל כל רגע להגות בתורה.

כשהגיע תורו, שאל אותו הפקיד, היכן אתה לומד, ובאיזה כתובת נמצאת הישיבה.

רבנו השיב לו: אינני יודע באיזה רחוב נמצא הישיבה, וכי מה זה נוגע אלי.

כשהפקיד השתכנע שהוא באמת לא יודע, התפלא, שעוד לא נתקל בחבור שאינו יודע את כתובת מוסד הלימודים בו נוא שווה.

הוא רשם לעצמו: תלמיד זה עושה רושם מוזר, ושלחוהו לשלום (מפי רבנו שליט"א).

(שבענו מסובך)

בקשה

היות ובכוונתו להקיף את נושא הבריתות, שרבינו שימש כסנדק ויגע בזה עשרות שנים בכל רחבי ארץ ישראל, נשמח לקבל מקוראנו הקירים עובדות ומעשיות, תמונות ומראות קודש של רבינו בבריתות וכן עם רבנים ומוהלים שונים. מערכת 'דברי שי"ח'

יפה מראה

בשבח ובהודיה להי"ת על כל חסדיו כי הגדיל עמנו, ובפרט בעת הזאת, שבשעה טובה זכיתי ביום רביעי (לסדר 'ואלה תולדות יצחק') להולדת בני נ"י במזל טוב, יתן ה"ת שנזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים, ונזכה לבשרכם אך ורק בשורות משמחות.

בסימן השמחה - מתפרסם כאן לראשונה תמונה ישנה מלפני כמעט שלושים שנה, עם סיפור מאלף בצידה.

[והתלמידי חכמים יתעמקו בהלכות הרבות ששינו כאן, השתמשות בתשמיש מצוה לדבר חול, החזקת הטלית בימין דווקא, בתוך כיסוי דווקא, ושהולך בשמאל הדרך, עי' רמב"ם ת"ת ו' ה'].

תמונה לא שגרתית, לחדי עין בלבד: שנת תשנ"ד, רבינו יוצא מאולמי 'משכנות' בבני ברק, אחרי ששימש כסנדק, והבחין במצלימה שמולו. וכיסה את פניו עם נרתיקה הטלית (יש"כ למערכת 'אלא ד' אמות' - הנהגות רבינו)

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

הנהגות השייכות ללידת תינוק וברית מילה

יב. בברית של תאומים דעת מרן החזו"א שמברכים ב' שהחינו וא"צ הפסק כלל.
עי' יו"ד סי' רס"ה ס"ה.

יג. נמנע מלשמש כסנדק אם עבר אפי' רגע אחד אחרי השקיעה.

ודלא כשאלת יעב"ץ סי' ל"ה שימול בבה"ש שהוא ספק ולא בתשיעי שהוא בודאי אחר הזמן. והנה במשך השנים מרן שימש כסנדק בעשרות אלחפי בריתות, ופעמים בודדות שהפסיד הסנדקאות מסיבות של עיכובים בדרכים, או שלפתע התינוק ומשפחתו חזרו בהם, ותמיד נתברר שהיה סיעתא דשמיא מיוחדת, כגון שפ"א נתברר שהתינוק נולד שלא בקדושה, ובפעם אחרת נודע שיש ספק על זה התינוק אם הוא יהודי וכו' ורגלי חסידיו ישמור.

יד. נמנע מלשמש סנדק בעיר עכו כיון שי"א שהוא חו"ל.

עי' ד"א פ"ט מתרומות ס"ק צ"ט ובבה"ל שם.

טו. מרן עצמו לא מל את בניו, כי סבר שעדיף לכבד מוהל מומחה שלא יצא מכשול ח"ו, ובשנים האחרונות כיבדוהו לבוא למילת גדול (שהיה בעל תשובה מרוסיא, וכן אצל גר שהיה גדול) ועשה החיתוך ושמה שמחה גדולה שנזדמן לו לקיים בעצמו מצוה זו, וגם לברך הברכה של מילת גר ואח"כ בברכה המיוחדת שאחרי המילה.

ובאופן כללי, דעת מרן על האבות שרוצים לעשות החיתוך שלא כדאי היות ויכול להיות חלילה שיגרם נזק אלא יעשו את המוהל הבקי לשליח, ומשא"כ במילת גדול, שזה קל יותר, ובפרט שבסמוך למרן עמד מוהל ותיק ומומחה לראות שהכל כשורה. ויש להוסיף עוד שבמילת גדול בשעת הברכה כיסו את המקום.

טז. בנוסח ברכת אשר קדש, אומר צוה- בחיריק תחת צ' וקמץ תחת ו'.

עי' ש"ך יו"ד סי' רס"ה סק"ה.

יז. כשהוא סנדק וגם אומר את הברכות, נשאר לשבת בברכות, וטועם מעט מהיין אחר כורת הברית ואח"כ שותה רוב הכוס, ואם הוא רק סנדק בלי הברכות לא טועם כלל אלא אחר טועם.

אפרש יותר, מרן סבירא ליה שהסדר הוא שמי שמקבל להיות סנדק צריך גם לקבל הברכות (עי' ביהגור"א רס"ה סקנ"ט) ומרן רגיל להוסיף את העובדא בהגאון רעק"א ז"ל שאם הי' מקבל סנדקאות וברכות הי' טורח עבור זה אפילו לעיר אחרת, ופ"א שבת חוץ לביתו בשביל כיבוד שכזה, כיעיקר המעלה בסנדקאות זהכשיש גם הברכות וכן נוהג ואם מקבל אחרי סנדקאות לומר הברכות נשאר לשבת וטועם מהיין וכו', עי' ש"ך סי' רס"ה סק"ד. ובנותן טעם להוסיף כאן שכשמברך על היין מברר תחילה כשרות היין ואם אינו יודע מקרוב את טיב כשרות היין, נותן לאחר שיוודע שהוא מיקל בכשרות זו לטעום מהיין.

יח. הרבה פעמים אחרי הברית שותה משהו, כדי להרוויח שיהיה נחשב שהוא השתתף בסעודת ברית.

היינו כדי להרויח מש"כ הרמ"א (יו"ד סי' רס"ה ס"ב) כל מי שאינו אוכל בסעודת מילה הוי כמנודה לשמים.

יט. נהג לטרוח בעבור סנדקאות והי' נוסע בעבור זה בכל הארץ, ואמר לי הטעם כי מעלת מצות הסנדקאות גדולה עד מאד וגם כי היא מכפרת על העוונות.

וכיום (משנת תשס"ב) מיעט בזה מפני חולשתו. ובשעתו אמר, כי הדרכים לא מפריעים אותו מתלמודו, כי לומד גם בדרך ואין בזה משום ביטול תורה, בשנים שהיה נוסע מעיר לעיר לסנדקאות, הסכים לפעמים ונכנס לבחון נערים או ילדי ישראל מבני הקהילה שהגיע לשם.

כ. בקריאת שם התינוק על שם נפטר אין תועלת לנפטר ורק אם זה על שם צדיק יש תועלת לתינוק ולא לצדיק.

עי' בטעמא דקרא בסופו בהנהגות החזו"א אות ל"א. (אל"א ד' אמות של הלכה)

א. פעמים הרבה כשנולד נכד אומר נשמת כל חי.

הראה לי שכתוב בספר חנוכת הבית להרבי ר' העשל בסופו בתולדותיו, שפעמים כאשר רצה להגיע למקום מסוים ועוד כהאי גוונא, אמר שמקבל על עצמו בנדר כשאגיע לשם אומר נשמת. ואמר לי שבכל צרה, כשנושעים מזה אח"כ כדאי לומר זה. ועי' מה שהביא בכף החיים סי' רפ"א אות ח'. וראיתי כמה פעמים שאמר למי שהי' לו נס, שילמוד בפרק התודה שבמנחות פרק ח', ועי' שו"ה ר"ח ט'.

ב. פעמים שהיה בא לסעודת שלו' זכר שעושים בשבת שאחר לידת התינוק, ואם התינוק נמצא אומר פרשה א' דק"ש והמלאך הגואל.

עי' רמ"א יו"ד רס"ב סי"ב, ועי' במקור חיים להח"י בקיצור הלכות סי' רל"ט.

ג. פלוני שאלו שאשתו מעוברת ושאל על שם מסוים אם כדאי לקרוא בשם זה לכשילוד, והשיב שקודם שהתינוק נולד לא מדברים על שמות.

ועי' ירושלמי ברכות פ"א ה"ו ופדר"א פל"ב. ואמר שהמנהג הגון של נשים שאין ראוי גם להתעסק בקניית חפצים לתינוק קודם לידתו, משום עינא בישא.

ד. מקפיד שלא יקראו בשמות החדשים שהמציאו בני זמנינו (כגון זוהר ושירה וכל כיו"ב) ויש לקרות רק בשמות מתנ"ך או גמרא או שכתוב בבית שמואל הל' גיטין או שמפורסם לקרות כן בין שומרי הת"מ.

והראה למדרש ב"ר ל"ז ז' אבל אנו שאין משתמשים ברוה"ק אנו מוצאים לשם אבותינו, ועי' שם מ"ט אות א'.

ה. ומי שנקרא בשמות החדשים, בדרך כלל אומר לו לשנות שם.

והורה שמי ששינה שמו והוא נשוי, אין צריך לשנות גם בכתובה שהרי אז כך קראו לו ואין זו טעות.

ו. פעמים שממליץ לקרוא לתינוק עפ"י המאורע שנולד בו (כגון בימים שלפני שבועות - רות או דוד) או שם המוזכר בפרשה או בהפטרת אותה שבת.

איתא כן בשו"ת תשב"ץ המנהג בפורים - מרדכי ואסתר, בתשעה באב - מנחם. ועי' בחת"ס עה"ת דברים, ליקוטים, תהילים ק"ט.

ז. בענין לקרות ע"ש מי שנפטר צעיר ל"ע משיב שיכול לקרוא בשם זה אך יכוין ע"ש אדם קדום שנקרא בשם זה (כגון דוד ע"ש דוד המלך) אמנם לצאצאי הנפטר אפשר לקרוא על שמו אפילו נפטר צעיר.

ועי' קריינא דאגרתא ח"ב סי' קמ"ט. וכמדומה שאומר שצעיר נחשב לפני שנת הס'.

ח. לא נמנע מלהתכבד בסנדקאות כמה פעמים אצל אותה משפחה.

עי' רמ"א סי' רס"ה ס"א, ואמר לי שמרן החזו"א הי' לוקח ב' פעמים מאותה משפחה כי אמר שהמנהג שלא להזמין אותו הסנדק לב' הבנים זה על האב ולא על הסנדק. ולכן אם האב מחליט לכבד, יכול הסנדק להתכבד.

ט. כשממשש כסנדק משתמש בטלית ישנה שהיה מתעטף בה אביו מרן הקה"י זללה"ה, ומברך תחילה ומתעטף. וכשהוא קוואטר [מביא התינוק] או אומר הברכות גם לובש טלית אבל לאו דוקא של אביו.

עי' פ"ת סי' רס"ה סק"ג.

י. בשעת הסנדקאות מניח מהטלית שמתעטף בה, על ראש התינוק.

עי' בספר כורת הברית בנחל הברית סי' רס"ה אות ס'. ומרן א"ל שמנהגו כן הוא עפ"י קבלה.

יא. כשהוא סנדק, בשעת המילה מכוין ד' דברים: להמשיך בו (בתינוק) נשמה קדושה, שישמור בריתו, ושיאריך ימים, ושיהיה צדיק.

וראה בחיד"א בספר עבודת הקודש, שם הביא כמה מהדברים הנ"ל, ומשם מקור מרן, ומה שלא נזכר שם, הוסיף מעצמו.

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה-4310